

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna 2017

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna 2017

Namn på grunderna	Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna 2017
Föreskriftens diarienummer	OPH-1280-2017
Träder i kraft	01.01.2018
Pdf skapad	23.08.2023

Innehåll

1. Undervisningen i läskunnighetskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna.	1
1.1. Modersmålet och litteratur (AI).	1
1.2. Matematik (MA).	8
1.3. Samhällskunskap och kulturkännedom (YK).	11
1.4. Miljö- och naturkunskap (YL).	15
1.5. Studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter (OT).	18
1.6. Annat ämne eller ämnesområde som lämpar sig för den grundläggande utbildningen samt valfria kurser (MUU).	23
2. Undervisningen i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna.	24
2.1. Modersmålet och litteratur (AI).	25
2.1.1. Svenska och litteratur (AI-1).	26
2.1.2. Svenska som andraspråk och litteratur (S2).	46
2.2. Matematik (MA).	69
2.3. Samhällskunskap och kulturkännedom (YK).	82
2.4. Miljö- och naturkunskap (YL).	89
2.5. Hälsokunskap (TE).	100
2.6. Studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter.	107
2.7. Främmande språk (VK).	116
2.7.1. Engelska, A-lärokurs (ENA).	117
2.7.2. (MK).	129
2.8. Annat ämne eller ämnesområde som lämpar sig för den grundläggande utbildningen samt valfria kurser (MUU).	141
3. Undervisningen i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna.	142
3.1. Matematik (MA).	143
3.2. Religion (KT).	169
3.3. Livsåskådningskunskap (ET).	179
3.4. Historia (HI).	191
3.5. Samhällslära (YH).	207
3.6. Fysik (FY).	220
3.7. Kemi (KE).	235
3.8. Biologi (BI).	251
3.9. Geografi (GE).	267
3.10. Hälsokunskap (TE).	282
3.11. Studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter.	297

3.12. Modersmålet och litteratur (AI).	303
3.12.1. Svenska och litteratur (AI-1).	304
3.12.2. Svenska som andraspråk och litteratur (S2).	330
3.13. Det andra inhemska språket och främmande språk (TKVK).	351
3.13.1. Finska som andra inhemska språk, B1-lärokurs (TKRUB1).	353
3.13.2. Engelska, A-lärokurs (ENA).	368
3.13.3. Annat främmande språk, A-lärokurs (MKA1).	388
3.14. Annat ämne eller ämnesområde som lämpar sig för den grundläggande utbildningen samt valfria kurser (MUU).	407
4. Den lokala läroplanens betydelse och uppgörandet av den.	408
4.1. Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen.	408
4.2. Principer för uppgörandet av den lokala läroplanen.	408
4.3. Utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen.	410
4.4. Uppgörandet av den lokala läroplanen och centrala beslut gällande undervisningen.	410
5. Utgångspunkter för anordnandet av undervisningen.	412
5.1. Målgrupper i den grundläggande utbildningen för vuxna.	412
5.2. Förpliktelser som styr anordnandet av undervisningen.	412
5.3. Utbildningens omfattning och upplägg.	413
5.4. Värdegrunden.	414
5.5. Synen på lärande.	415
5.6. Frågor som avgörs på lokal nivå.	416
6. Uppdraget och de allmänna målen i den grundläggande utbildningen för vuxna.	417
6.1. Uppdraget i den grundläggande utbildningen för vuxna.	417
6.2. Nationella mål för undervisningen.	417
6.3. Mångsidig kompetens som mål.	418
6.3.1. Mångsidig kompetens.	419
6.4. Frågor som avgörs på lokal nivå.	423
7. Verksamhetskultur som utvecklar förmågan att lära sig och främjar integration i samhället.	425
7.1. Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den.	425
7.2. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen.	425
7.3. Lärmiljöer och arbetssätt.	427
7.3.1. Lärmiljöer.	427
7.3.2. Arbetssätt.	428
7.4. Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden.	429
7.5. Frågor som avgörs på lokal nivå.	431

8.Handledning, stöd för lärande och studier, studerandevård och användning av disciplinära åtgärder.	432
8.1.Handledning.	432
8.2. Individuell studieplan.	433
8.3. Stöd för lärande och studier.	434
8.4. Studerandevård.	435
8.5. Disciplinära åtgärder.	436
8.6. Frågor som avgörs på lokal nivå och utbildningsanordnarens studerandevårdsplan.	436
9. Samarbete och olika undervisningsarrangemang.	439
9.1. Samarbete.	439
9.2. Fjärruppkoppling i undervisningen.	440
9.3. Undervisning som ordnas vid straffanstalter.	440
9.4. Frågor som avgörs på lokal nivå.	441
10. Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i den grundläggande utbildningen för vuxna.	443
10.1. Bedömningens syften.	443
10.1.1. Formativ bedömning.	443
10.1.2. Summativ bedömning.	444
10.2. Allmänna principer för bedömningen.	444
10.3. Bedömning av lärande och kunnande.	445
10.4. Bedömning av arbete.	446
10.5. Studiegången.	446
10.6. Identifiering och erkännande av kunnande som förvärvats annanstans.	446
10.7. Påvisande av kunskap i en särskild examen.	447
10.8. Bedömning och betyg i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna.	447
10.9. Bedömning och betyg i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna.	448
10.9.1. Kursbedömning.	448
10.9.2. Slutförande av hela den grundläggande utbildningens lärokurs.	448
10.9.3. Slutbedömning och bildande av vitsord.	449
10.9.4. Betyg och betygsanteckningar i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna.	450
10.10. Frånvaro och dess inverkan på bedömningen.	451
10.11. Ny bedömning och rättelse av bedömning.	451
10.12. Frågor som avgörs på lokal nivå.	452

1. Undervisningen i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Läroämnena i läskunnighetsskedet

I dessa grunder för läroplanen föreskrivs för varje läroämne dess uppdrag och mål samt kursernas centrala innehåll som anknyter till målen. Dessutom föreskrivs särskilda aspekter gällande mål för lärmiljöer, arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömningen av lärandet i ifrågavarande läroämne.

I läroämnesdelarna används förkortningar. Målen är numrerade M1, M2 osv. Kurserna i läroämnena är numrerade och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem. De olika kompetensområdena inom mångsidig kompetens är numrerade K1, K2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem.

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

K4 Multilitteracitet

K5 Digital kompetens

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

1.1. Modersmålet och litteratur (AI)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Att lyssna och tala är kommunikationsfärdigheter som hör samman. Med hjälp av dessa färdigheter får de studerande de första kontakterna med omgivningen och det samhälle, där de senare börjar studera texter och skrivning. Att tala och lyssna skapar en grund för att lära sig att läsa och skriva. Först utgår man från de språkliga element som man lärt sig muntligt. Temana för de muntliga och skriftliga övningarna ska väljas bland ämnesområden med centralt ordförråd. I undervisningen ska man betona upplevelsebaserat och funktionellt lärande.

Inlärnigen av läs- och skrivkunnighet hör samman och de ska undervisas parallellt. I undervisningen i läsning används olika metoder och strategier, men utgångspunkten är att den studerande ska förstå sambandet mellan ljud och bokstav och kunna dela in texten i meningsfulla enheter, fraser och satser. Läsaren måste veta var man ska pausera och var man ska lägga betoningen. Målet för all övning i läsfärdighet ska vara att den studerande förstår vad hen läser. Den som läser flytande kan identifiera ord och förstå samtidigt. För att läsa sig bokstavsformerna krävs det rikligt med motoriska och kinestetiska övningar. I skrivövningarna kan de studerande kopiera och skriva direkt ovanpå färdiga bokstavsmodeller samt skriva ord och fraser efter diktamen. De studerande övar sig också att använda tangentbord och smarttelefon. Övningar i auditiv gestaltning stöder förståelsen av sambandet mellan ljud och bokstav samt rättskrivningen. De studerande ska även utveckla fonologisk medvetenhet, det vill säga förmågan att förstå hur bokstäverna representerar språkljud. De studerande ska öva sig att tala, lyssna, läsa och skriva i grupp och på egen hand. De ska uppmuntras att visa sitt kunnande med hjälp av alla de verktyg för

att uttrycka sig som de har. I undervisningen används multimodala texter, t.ex. bilder, videofilmer, serier och undervisningsprogram.

Handledning, differentiering och stöd i modersmål och litteratur i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Målet är att stödja utvecklingen av de studerandes språkliga och kommunikativa färdigheter och automatiseringen av läsningen och skrivningen. Strävan är att upptäcka tal-, läs- och skrivsvårigheter i ett så tidigt skede som möjligt med beaktande av att egentliga inlärningssvårigheter kan konstateras först efter flera år av studier när den studerande har fått övning i svenska. Läraren visar hur man läser, tolkar och skriver ord, meningar och texter på olika sätt (modellinlärning). De studerande handleds att använda medier på ett mångsidigt och säkert sätt som stöd i studierna. Språkligt skickliga studerande handleds att ta itu med mera utmanande uppgifter, material och textmiljöer. Texterna och arbetssätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland de studerande och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av den studerandes lärande i modersmål och litteratur i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Bedömningen av lärandet ska handleda och uppmuntra de studerande. Genom att diskutera med de studerande och genom att ge och ta emot respons styr läraren såväl hela undervisningsgruppen som den enskilda studerandes lärande och framsteg. Det huvudsakliga syftet med bedömningen av lärandet är att stödja och främja utvecklingen av de studerandes språkfärdighet och läs- och skrivfärdigheter inom alla målområden. Läraren strävar efter att få en helhetsbild av hur varje elevs språkfärdighet och läs- och skrivfärdigheter utvecklas. Genom respons som grundar sig på bedömning får de studerande information om sina språkliga styrkor och sina framsteg i språkstudierna. Den studerande ska också få mångsidig feedback om hur hen förstår och använder språket, uttrycker sig, deltar i diskussioner och tolkar och producerar texter. Läraren ska ge konstruktiv och uppmuntrande respons inom alla färdighetsområden. Responsen hjälper den studerande att lägga märke till sina framgångar och framsteg och motiverar att studera på ett ändamålsenligt sätt. Bedömningen ger också information för planeringen av undervisningen och hjälper läraren att upptäcka eventuella behov av stöd för utvecklingen av de studerandes språkfärdighet och läs- och skrivfärdigheter.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på läroprocessen:

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera
- utveckling av ord- och begreppsförrådet
- framsteg i läsfärdigheten och textfärdigheten
- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord
- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagsspråket och ords betydelser.

Allmän beskrivning av obligatoriska kurser

Olika innehållsområden och språksituationer ska mångsidigt studeras i alla kurser i modersmål och litteratur. Vissa innehållsområden betonas på vissa kurser, men de kan behandlas på nytt i de olika skedena av utbildningen så att innehållet fördjupas och breddas.

Mål

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3)

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3)

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3)

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4)

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4)

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4)

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4)

1.2. Matematik (MA)

Mål

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4)

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och
entreprenörskap (K6)

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

1.3. Samhällskunskap och kulturkännedom (YK)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällskunskap och kulturkännedom i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

För att uppnå målen i läroämnet är det viktigt att använda upplevelsebaserade, interaktiva och konkreta arbetssätt. Med hjälp av dem övar de studerande samarbete och deltagande. Digitala verktyg används för att åskådliggöra begrepp, exempel och fenomen.

Handledning, differentiering och stöd i samhällskunskap och kulturkännedom i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda den studerande att se sig själv som en medlem och aktör i samhället som har rättigheter och skyldigheter samt att stödja den studerandes utveckling till en samarbetsvillig medlem i olika samhällsgrupper. Den studerande ska särskilt stödjas i att få sådan kunskap om samhället och ekonomi som är viktig med tanke på deras eget liv och deras framtid. Den studerande ska uppmuntras att delta och diskutera. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas genom att centrala begrepp inom läroämnet förklaras och konkretiseras.

Bedömning av den studerandes lärande i samhällskunskap och kulturkännedom i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Syftet med responsen är att handleda och uppmuntra den studerande att agera aktivt och konstruktivt i sin egen studiegrupp, vid läroanstalten och i sin närmaste omgivning och att tillämpa sina samhällliga kunskaper och färdigheter i praktiken. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Syftet är också att hjälpa de studerande att bli medvetna om vad de har lärt sig, inrikta sina studier på det som är väsentligt och utveckla sina arbetsmetoder, studiefärdigheter och färdigheter i självvärdering. Bedömningen ska grunda sig på observation av de studerandes arbete och på diskussioner.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på läroprocessen:

- förståelse av de grundläggande dragen i det finländska samhället och Finlands historia
- förmåga att identifiera särdrag i den finländska kulturen
- förmåga att behärska ord och begrepp inom samhällskunskap

Mål

M1 väcka den studerandes intresse för det finländska samhället
Målområden
Mångsidig kompetens
Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3)

M2 introducera den studerande i Finlands historia och de grundläggande dragen i det finländska samhällssystemet

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

M3 bredda den studerandes ordförråd och begreppsapparat inom ämnet samhällskunskap och kulturkännedom

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

M4 handleda den studerande att utveckla sina studiefärdigheter och förmågan att lära sig

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

M5 uppmuntra den studerande att framföra sina åsikter

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

M6 informera den studerande om familjens och barns och ungas ställning i Finland, om principen om jämlikhet samt om jämställdhet mellan könen

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

M7 stödja den studerande att uppfatta sig själv som individ och medlem i samhället

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

M8 handleda den studerande att använda de viktigaste tjänster som kommunala och statliga myndigheter tillhandahåller

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

M9 handleda den studerande att använda privata tjänster

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

M10 uppmuntra den studerande att delta i den tredje sektorns verksamhet

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

M11 introducera den studerande i seder, värderingar, normer och attityder i den finländska kulturen

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

M12 handleda den studerande att identifiera särdrag i den egna kulturen och att studera skillnader mellan den egna kulturen och den finländska kulturen

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

M13 uppmuntra den studerande att ha en öppen inställning till olika kulturella synsätt

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

M14 stödja den studerande att agera på ett konstruktivt sätt som medlem i ett mångkulturellt samhälle och att bekämpa all slags rasism

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

1.4. Miljö- och naturkunskap (YL)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i miljö- och naturkunskap i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet och erfarenhets- och upplevelseaspekten. Som lärmiljöer används förutom läroanstaltens lokaler och den egna undervisningsgruppen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer samt digitala lärmiljöer. På lokal nivå samarbetar man med museer, företag, frivilligorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. De studerandes delaktighet och kommunikation ska vara ett centralt mål.

Handledning, differentiering och stöd i miljö- och naturkunskap i den grundläggande utbildningen för vuxna

I undervisningen och vid valet av arbetssätt ska de studerandes tidigare kunskaper och färdigheter beaktas. De studerande handleds och stöds att utveckla sin språkfärdighet och begreppshantering. Centrala begrepp ska konkretiseras och åskådliggöras. Gemenskap stödjer gemensamt lärande och möjligheten att utnyttja olika styrkor. Handledning och stöd, valet av arbetssätt och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka de studerandes syn på sitt lärande.

Bedömning av den studerandes lärande i natur- och miljökunskap i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

De studerande ska få respons på hur de behärskar begrepp och kunskap inom miljö- och naturkunskap. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Bedömningen ska grunda sig på observation av de studerandes arbete och på diskussioner.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på läroprocessen:

- kunskap om den finländska naturen och den byggda miljön
- förmåga att använda kartor
- kunskap om principerna för hållbar utveckling

förmåga att behärska ord och begrepp inom miljö- och naturkunskap.

Mål

M1 stödja den studerande att växa till en aktiv och ansvarfull medborgare som förbinder sig till en hållbar livsstil	
Målområden	
Mångsidig kompetens	
Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)	
<input type="text"/>	
M2 vägleda den studerande att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald	
Målområden	
Mångsidig kompetens	
Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)	
<input type="text"/>	
M3 vägleda den studerande att känna till naturen och den byggda miljön i sin närmaste omgivning	
Målområden	
Mångsidig kompetens	
Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)	
<input type="text"/>	
M4 stödja den studerande att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	
Målområden	
Mångsidig kompetens	
Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)	
<input type="text"/>	

M5 hjälpa den studerande att förstå betydelsen av sina val för det egna livet och naturen

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

M6 uppmuntra den studerande att reflektera över betydelsen av en hållbar användning av naturresurser

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

M7 bredda den studerandes ordförråd och begreppsapparat inom ämnet miljö- och naturkunskap

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

M8 handleda den studerande att läsa och använda enkla kartor

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

M9 handleda den studerande att agera på ett tryggt och säkert sätt i hemmet med beaktande av brand- och elsäkerhet

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3)

M10 handleda den studerande att sköta avfallshantering och återvinning

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

M11 handleda den studerande att utveckla sina studiefärdigheter och förmågan att lära sig

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

1.5. Studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter (OT)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Utöver läroanstalten och webbmiljöer används även närmiljön och arbetslivet som lärmiljöer. Inom läroämnet används mångsidiga arbetssätt utgående från de studerandes individuella och grupp-specifika behov och förutsättningar. I undervisningen betonas konkreta och upplevelsebaserade arbetssätt, som stödjer den studerandes aktivitet och initiativförmåga och utvecklar färdigheterna i självvärdering. Handledningsformerna är personlig handledning och grupphandledning.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

De studerandes individuella utgångsläge och behov ska beaktas i studiehandledningen och handledningen i arbetslivsfärdigheter. Handledningen differentieras genom att man beaktar de studerandes personliga mål, erfarenheter, intressen, fritidssysselsättningar, kompetensområden och faktorer som inverkar på livssituationen. Samarbetet mellan olika aktörer är viktigt, särskilt i handledningen i studiernas övergångsskeden. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete, t.ex. samarbete med Arbetskraftsmyndigheterna, socialväsendet och olika utbildningsanordnare, är viktigt i synnerhet i fråga om studerande som behöver stöd.

Bedömning av den studerandes lärande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Bedömningen bygger på de studerandes självvärdering samt på interaktiv, vägledande och uppmuntrande respons i samband med olika handledningsåtgärder. I bedömningen ska de studerandes olika sätt att arbeta och producera beaktas. De studerande bedömer sina förutsättningar, sina kunskaper och färdigheter, sin funktionsförmåga och sina resurser, sitt behov av stöd, sin förmåga att arbeta i grupp och sina kommunikativa färdigheter samt hur deras värderingar och föreställningar påverkar deras val och beslut. Vid bedömningen används mångsidiga och flexibla metoder där man beaktar den studerandes bakgrund och färdigheter så att var och en kan påvisa sitt kunnande. Samtidigt bör man försäkra sig om att den studerande förstår principerna för bedömningen, dess betydelse och bedömningssätt trots eventuella brister i språkkunskaperna.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen:

- utveckling av ord- och begreppsförrådet inom området utbildning och yrken
- förmåga att ta ansvar för sina studier och ställa upp mål
- utveckling av studiefärdigheterna och förmågan att lära sig
- utveckling av sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet
- förmåga att använda information om utbildning och arbetsliv i uppgörandet av den individuella studieplanen.

Mål

M1 hjälpa den studerande att bilda sig en helhetsuppfattning om studiemiljön och arbetssätten och att utveckla den studerandes beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

M2 stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val	
Målområden	
Mångsidig kompetens	
Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)	

M3 uppmuntra och handleda den studerande att utveckla sina studiefärdigheter och förmågan att lära sig	
Målområden	
Mångsidig kompetens	
Förmåga att tänka och lära sig (K1)	

M4 skapa förutsättningar som främjar den studerandes vilja att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor samt utveckla den studerandes förmåga att inse vad hen behöver lära sig	
Målområden	
Mångsidig kompetens	
Förmåga att tänka och lära sig (K1)	

M5 förebygga inlärningsvårigheter och studieavbrott	
Målområden	
Mångsidig kompetens	
Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1)	

M6 handleda den studerande att identifiera faktorer som påverkar hens val och att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3)

M7 handleda den studerande att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

M8 hjälpa den studerande att förstå arbetets betydelse för det egna livet och för samhället

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

M9 handleda den studerande att reflektera över vilka yrken som passar hen

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

M10 introducera olika utbildningsalternativ och arbetslivet för den studerande			
Målområden			
Mångsidig kompetens			
Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)			
<table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> </table>			
M11 hjälpa den studerande att förstå olika läroämnen betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet			
Målområden			
Mångsidig kompetens			
Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)			
<table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> </table>			
M12 handleda den studerande att delta i enkla kommunikationssituationer som anknyter till arbetslivet			
Målområden			
Mångsidig kompetens			
Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)			
<table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> </table>			
M13 göra den studerande förtrogen med ord och begrepp som anknyter till utbildning och arbetslivet			
Målområden			
Mångsidig kompetens			
Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)			
<table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> </table>			

M14 ge den studerande information om huvuddragen och möjligheterna i Finlands utbildningssystem
<p>Målområden</p> <p>Mångsidig kompetens</p> <p>Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)</p>

M15 introducera informations-, rådgivnings- och handledningstjänster för den studerande
<p>Målområden</p> <p>Mångsidig kompetens</p> <p>Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)</p>

1.6. Annat ämne eller ämnesområde som lämpar sig för den grundläggande utbildningen samt valfria kurser (MUU)

Info om läroämnets innehållsområde

Utbildningsanordnaren kan i sin lokala läroplan för undervisningen i läskunnighetsskedet också inkludera andra ämnen eller ämnesområden, förutsatt att de bidrar till att uppnå målen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Sådana ämnen eller ämnesområden kan t.ex. vara konst- och färdighetsämnen, digital kompetens, yrkesstudier, arbetslivskompetens och praktisk arbetslivsorientering. Valfria kurser i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna kan t.ex. vara stödkurser som främjar uppnåendet av målen för de olika läroämnena.

2. Undervisningen i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Handledning inför inledningsskedet och uppdraget i inledningsskedet

Övergången till inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna och handledningen av de studerande ska ske genom samarbete mellan anordnarna av undervisning och/ eller utbildning och eventuellt olika förvaltningar. Studerande som deltar i grundläggande utbildning för vuxna tillhör ofta olika språk- och kulturgrupper med egna nätverk som utgör viktiga samarbetspartner vid övergången. I början av studierna ska den studerande också aktivt stödjas att växa in i rollen som studerande.

Det är viktigt att se till att alla målgrupper i den grundläggande utbildningen för vuxna (se kap. 2.1) får tillräcklig information om möjligheten att fullgöra den grundläggande utbildningen. Behoven av handledning varierar från målgrupp till målgrupp. Handledningen av unga som anlänt till Finland i slutskedet i den grundläggande utbildningen förutsätter samarbete med den grundläggande utbildningen för läropliktiga, handledningen av vuxna som saknar läs- och skrivfärdigheter förutsätter samarbete med myndigheter inom arbetsförvaltningen och handledningen av fångar förutsätter samarbete med straffanstalterna. I fråga om handledningen av vuxna romer som behöver grundläggande utbildning kan man samarbeta med den romska gemenskapen och de lokala romska arbetsgrupperna.

Uppdraget i inledningsskedet

Uppdraget i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna är att säkerställa att den studerande har de grundläggande kunskaper och färdigheter samt sådan studiefärdighet och färdighet att söka information som förutsätts för att kunna studera i den grundläggande utbildningens slutskede eller i annan utbildning. I undervisningen i inledningsskedet ska man fästa särskild vikt vid den studerandes kunskaper i undervisningsspråket och hans färdigheter att klara sig i vardagen och i det finländska samhället. Ett centralt uppdrag i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna är också att ge den studerande möjlighet att komplettera sin allmänbildning. Det samhällseliga uppdraget för utbildningen i inledningsskedet är att förebygga marginalisering.

Läroämnena i läskunnighetsskedet

I dessa grunder för läroplanen föreskrivs för varje läroämne dess uppdrag och mål samt kursernas centrala innehåll som anknyter till målen. Dessutom föreskrivs särskilda aspekter gällande mål för lärmiljöer, arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömningen av lärandet i ifrågavarande läroämne.

I läroämnesdelarna används förkortningar. Målen är numrerade M1, M2 osv. Kurserna i läroämnena är numrerade och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem. De olika kompetensområdena inom mångsidig kompetens är numrerade K1, K2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem.

- K1 Förmåga att tänka och lära sig
- K2 Kulturell och kommunikativ kompetens
- K3 Vardagskompetens
- K4 Multilitteracitet
- K5 Digital kompetens
- K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
- K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Frågor som avgörs på lokal nivå

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- hur och vem som handleder de studerande inför studierna i inledningsskedet (samarbete, arbets- och ansvarsfördelning)
- uppdraget i inledningsskedet (beskrivningen i grunderna kan användas som sådan)
- mål för mångsidig kompetens i inledningsskedet (beskrivningarna i grunderna kan användas som sådana), eventuella lokala betoningar och hur utvecklingen av de studerandes mångsidiga kompetens stöds i inledningsskedet
- undervisningsutbudet i inledningsskedet
 - gemensamma läroämnena och de lärokurser som ingår i dem samt kursernas namn och koder
 - valfria läroämnena, lärokurser samt namn och kod på kurserna
 - eventuella andra ämnen och ämnesområden
- målen, det centrala innehållet i varje läroämne enligt kurs och bedömningen av den studerandes lärande i inledningsskedet
- eventuella särdrag som kännetecknar lärmiljöer, arbetssätt samt handledning och stöd i varje läroämne i inledningsskedet
- upphandlingsförfarandet, om anordnaren av grundläggande utbildning för vuxna upphandlar undervisning i läskunnighetskedet av en annan anordnare av undervisning eller utbildning.

2.1. Modersmålet och litteratur (AI)

Kompletterande perspektiv på uppdraget för läroämnet modersmål och litteratur i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Det centrala uppdraget för läroämnet modersmål och litteratur i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna är att de studerande tillägnar sig grundläggande färdigheter i modersmålet. Undervisningen har som främsta uppdrag att utveckla så bra läs- och skrivfärdigheter, läsförståelse och förmåga att söka information som möjligt, så att de studerande har lätt att fortsätta sina studier i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna. De studerande ska handledas att kommunicera på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt i allt mångsidigare kommunikationssituationer och olika miljöer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Målet är en språkligt stimulerande och social lärmiljö, där de studerandes åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att analysera och producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av informations- och kommunikationsteknik. Varierande texter som de studerande själva valt och som intresserar dem ska användas i undervisningen. De studerandes läsupplevelser ska breddas. Lärmiljön i modersmål och litteratur ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför läroanstalten. Arbetssätten ska väljas så att de studerande har möjlighet att arbeta tillsammans och dela med sig av erfarenheter och så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete. De kommunikativa färdigheterna ska fördjupas med hjälp av gemensamma arbetsprocesser. Undervisningen i drama och i litteratur ska integreras i undervisningen i andra läroämnena.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Målet är att stödja de studerandes språkliga utveckling, utveckla flytande läs- och skrivfärdigheter samt fördjupa läsfärdigheten och läsförståelsen. De studerande ska stödjas att utvidga sitt

ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. De studerande ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa lässtrategier och samtidigt handledas att utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. De studerande ska ges såväl modeller som gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. För att nå målen ska de studerande få stöd enligt sin färdighetsnivå. Texterna och arbetssätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland de studerande och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av den studerandes lärande i läroämnet modersmål och litteratur i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska höra nära samman med lärprocessen. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig dokumentation av hur den studerandes språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på den studerandes kunskaper om språk, litteratur och annan kultur.

Den studerande handleds att bedöma egna och andras arbeten, presentationer och alster. Med hjälp av en mångsidig och differentierad bedömning och respons som stöder lärandet hjälper man den studerande att bli medveten om sina färdigheter, kunskaper och arbetsprocesser och hen får verktyg att utveckla dessa.

Vid verbal bedömning eller då läraren ger en prestationsanteckning ska läraren bedöma de studerandes lärande i förhållande till de mål som är uppställda i den lokala läroplanen. Bedömningen ska beskriva den studerandes framsteg i förhållande till målen. Som stöd för bedömningen har man definierat de föremål för bedömningen som är centrala för lärandet.

2.1.1. Svenska och litteratur (AI-1)

Allmän beskrivning av obligatoriska kurser

I inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna ska de olika målområdena i svenska och litteratur integreras med varandra i undervisningen. Huvudmålet är att den studerande inom de olika områdena tillägnar sig sådana kunskaper och färdigheter som möjliggör studier i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna. Även om kurserna i läroämnet har fokus på ett visst delområde, perspektiv eller målområde ska varje kurs omfatta också andra delområden enligt behov. På lokal nivå kan kurser slås samman eller grupperas till mera omfattande kurser eller perioder.

Mål

M1 handleda den studerande att stärka sin förmåga att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande stärker sin förmåga att agera i olika kommunikationssituationer och stärker sin förmåga att uttrycka sin åsikt.

Målområden

Att kommunicera

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att agera i kommunikationssituationer	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att kommunicera muntligt	Den studerande kan agera i vardagliga kommunikationssituationer. Den studerande kan uttrycka sina tankar genom att svara på frågor.

M2 handleda den studerande att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	
<p>Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen</p> <p>Den studerande lär sig iaktta hur egna språkliga och kommunikativa val inverkar i gruppkommunikationssituationer och ta hänsyn till andra gruppmedlemmar.</p>	
<p>Målområden</p> <p>Att kommunicera</p>	
<p>Mångsidig kompetens</p> <p>Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)</p>	
<p>Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna</p>	
Förmåga till gruppkommunikation	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att kommunicera	Den studerande kan lyssna på andra och deltar på ett sakligt sätt i diskussionen. Den studerande kan i någon mån anpassa sin kommunikation enligt situation.

M3 vägleda den studerande att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer och inför publik	
<p>Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen</p> <p>Den studerande lär sig att uttrycka sig mångsidigt och kreativt i kommunikationssituationer och framträdanden.</p>	
<p>Målområden</p> <p>Att kommunicera</p>	
<p>Mångsidig kompetens</p> <p>Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)</p>	
<p>Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna</p>	
Förmåga att framträda	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att använda uttrycksmedel	Den studerande kan hålla ett kort förberett anförande kring ett för hen bekant ämne. Den studerande kan uttrycka sig förståeligt.

M4 sporra den studerande att utveckla en positiv bild av sig själv som kommunikatör samt sin vilja och förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig iakttä sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och utvecklingsområden.

Målområden

Att kommunicera

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att utveckla kommunikativa färdigheter	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	Den studerande kan nämna någon styrka eller något utvecklingsområde i sin egen kommunikation.

M5 handleda den studerande att utveckla en flytande läsförmåga, att använda lässtrategier samt att observera och utvärdera sitt eget läsande

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sin läsförmåga och lär sig att använda läsförståelsestrategier samt att observera och utvärdera sin egen läsning.

Målområden

Att tolka texter

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att utveckla sin läsfärdighet	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Användning av grundläggande lässtrategier	Den studerande kan rätt flytande läsa texter som är språkligt och strukturmässigt enkla. Den studerande kan under handledning använda någon enkel grundläggande läsförståelsestrategi. Den studerande kan nämna något enskilt område där hen kan utvecklas som läsare.

M6 handleda den studerande att utveckla sin färdighet att tolka och utvärdera olika typer av texter, bredda sitt ord- och begreppsförråd samt utveckla sitt tänkande

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sin färdighet att redogöra för, utvärdera och tolka texter av många olika slag och breddar sitt ord- och begreppsförråd.

Målområden

Att tolka texter

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att redogöra för och förstå text	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att analysera och tolka texter	Den studerande kan med hjälp av stödfrågor återge något av innehållet i en text. Den studerande kan i en text identifiera ord och begrepp som är nya för hen. Den studerande kan under handledning identifiera några typiska drag för enkla textgenrer.

M7 handleda den studerande att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att söka information, använda mångsidiga informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet.

Målområden

Att tolka texter

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Färdigheter i informationssökning och källkritik	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Informationssökning och källkritik	Den studerande kan under handledning söka enskild information i givna källor.

M8 erbjuda den studerande litteratur enligt hens färdighetsnivå, sporra den studerande att utveckla sin litteraturkännedom och sitt intresse för olika typer av texter genom att ge hen möjligheter till positiva läsupplevelser och till att släcka sin kunskaps törst och dela med sig av sina läsupplevelser, också i multimediala miljöer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sin kunskap och sitt intresse för litteratur på en nivå som motsvarar hens kunskapsnivå samt medie- och andra texter och lär sig att dela med sig av sina läsupplevelser även i multimediala miljöer.

Målområden

Att tolka texter

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kunskap om litteratur och texter och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kunskap om litteratur och texter och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Den studerande kan under handledning återge intrigen i en enkel fiktiv text. Den studerande kan med hjälp av stödfrågor berätta om sina läs-, lyssnar- och tittarupplevelser.

M9 uppmuntra den studerande att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka den studerandes bild av sig själv som textproducent	
<p>Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen</p> <p>Den studerande lär sig uttrycka sina upplevelser, tankar och åsikter och stärker en positiv bild av sig själv som textproducent.</p> <p>Målområden</p> <p>Att producera texter</p> <p>Mångsidig kompetens</p> <p>Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)</p> <p>Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna</p>	
Förmåga att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter samt utveckla färdigheter som textproducent	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att uttrycka upplevelser och tankar	Den studerande kan med hjälp av modeller eller stödfrågor producera texter där hen uttrycker sina tankar, upplevelser eller åsikter. Den studerande kan under handledning nämna något enskilt utvecklingsområde som textproducent.

M10 uppmuntra och handleda den studerande att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla ställningstagande texter.

Målområden

Att producera texter

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att behärska textgenrer	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Den studerande kan med hjälp av modeller eller stödfrågor producera enkla berättande texter om ett för hen bekant ämne.

M11 handleda den studerande att vidareutveckla sin förmåga att skriva för hand och digitalt och att stärka sina färdigheter i skriftspråket och sin kunskap om textstrukturer och rättstavning

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärker färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket.

Målområden

Att producera texter

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att utveckla skrivfärdigheten och behärska skriftspråket	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Skrivfärdighet och kunskap om skriftspråket	Den studerande kan skriva korta, begripliga och sammanhängande texter för hand och med hjälp av digitala verktyg. Den studerande kan använda enkel menings- och satsbyggnad samt slumpmässigt använda skiljetecken vid meningsgränser och versal i början av mening och i egennamn. Uttryckssättet har tydliga talspråkliga drag.

M12 uppmuntra den studerande att utveckla sitt sätt att producera text och sin förmåga att utvärdera egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge respons på ett konstruktivt sätt, handleda den studerande att ta hänsyn till textmottagaren samt att kommunicera etiskt och respektera sekretess och upphovsrätt på nätet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sina textproduktionsprocesser och sin förmåga att producera text tillsammans, utvärdera sina egna och andras texter och ta emot respons på sina egna texter samt lär sig att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer.

Målområden

Att producera texter

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att behärska textproduktionsprocessen och att kommunicera på ett etiskt sätt	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Textuppbyggnad och etisk kommunikation	Den studerande kan idera och producera text med hjälp av modeller eller stödfrågor. Den studerande kan göra några ytliga iakttagelser om sin egen text.

M13 handleda den studerande att stärka sin språkliga medvetenhet, inspirera den studerande att undersöka och iaktta språket och dess olika varianter och öva sig att använda begrepp för att diskutera språket och språkliga strukturer samt hjälpa hen att förstå följderna av språkliga val i kommunikationssituationer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att stärka sin språkliga medvetenhet, undersöka och observera språket och dess olika varianter samt använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer samt lär sig förstå betydelsen av språkliga val.

Målområden

Att förstå språk, litteratur och kultur

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Utveckla förmågan att observera språk	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att undersöka språk och behärska språkbegrepp	Den studerande kan göra slumpmässiga iakttagelser om några språkliga situationer. Den studerande kan nämna några drag och strukturer i språk och text.

M14 sporra den studerande att vidga sin textvärld och läsa litteratur enligt sin färdighetsnivå samt uppmuntra hen att läsa, att dela med sig av sina läsoplevelser och att aktivt använda sig av bibliotek

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande vidgar sin textvärld och läser litteratur som är lämplig för hens kunskapsnivå samt lär sig att använda bibliotek.

Målområden

Att förstå språk, litteratur och kultur

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Litteraturkunskap och en vidgad textvärld	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Litteraturkunskap	Den studerande har läst något kort skönlitterärt verk eller faktabok. Den studerande kan använda bibliotekstjänster under handledning.

M15 stödja den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet, att lära känna och värdesätta också andra kulturer och språk och erbjuda hen möjligheter att bekanta sig med medie- och kulturutbudet och att själv medverka i kulturproduktioner

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sin(a) språklig(a) och kulturella identitet(er) och lär sig att värdesätta olika kulturer och språk samt lär sig att använda medier och kulturutbud.

Målområden

Att förstå språk, litteratur och kultur

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska och litteratur i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Språkmedvetenhet och kulturkännedom	Den studerande kan under handledning nämna några likheter och skillnader i språk och kultur. Den studerande kan beskriva sin egen konsumtion av medier och kultur i vardagen.

Kurser

Utgångspunkter för studier i svenska och litteratur (AI1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen ligger fokus på grundläggande studiefärdigheter i svenska och litteratur. De studerande övar att dela med sig av sina tankar, känslor, upplevelser och åsikter, att lyssna på andra och att ta emot och ge respons. De studerandes grundläggande läs- och skrivfärdigheter stärks. De studerande övar sig att läsa flytande olika slag av texter och lär sig tillämpa lässtrategier som är lämpliga för olika situationer. De studerande skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat med digitala redskap. De lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i texter som de själva producerar. De övar de olika faserna i textproduktion och att analysera egna texter. De undersöker skillnaderna mellan skrift- och talspråk. De studerande lär sig att tillämpa grundprinciperna för rättstavning i sina egna texter.

Bifogade mål:

- M12 uppmuntra den studerande att utveckla sitt sätt att producera text och sin förmåga att utvärdera egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge respons på ett konstruktivt sätt, handleda den studerande att ta hänsyn till textmottagaren samt att kommunicera etiskt och respektera sekretess och upphovsrätt på nätet
- M9 uppmuntra den studerande att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka den studerandes bild av sig själv som textproducent
- M11 handleda den studerande att vidareutveckla sin förmåga att skriva för hand och digitalt och att stärka sina färdigheter i skriftspråket och sin kunskap om textstrukturer och rättstavning

- M5 handleda den studerande att utveckla en flytande läsförmåga, att använda lässtrategier samt att observera och utvärdera sitt eget läsande
- M4 sporra den studerande att utveckla en positiv bild av sig själv som kommunikatör samt sin vilja och förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Studiefärdigheter och förmåga att hantera information (AI2)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen övar de studerande att läsa flytande olika slag av texter och lär sig tillämpa lässtrategier som är lämpliga för olika situationer. De tränar skrivande som behövs i studierna, såsom att göra anteckningar och sammanfatta samt att använda och ange källor. De söker information i olika källor och breddar kunskapen med hjälp av det lästa. De studerande övar sig att bedöma tillförlitligheten i texter och källor. De lär sig att kommunicera etiskt korrekt samt att respektera sekretess och upphovsrätt på nätet. Under kursen utnyttjas också studierna i andra läroämnen och media- och kulturutbudet. De studerande uppmuntras att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster och webben, att hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden.

Bifogade mål:

- M12 uppmuntra den studerande att utveckla sitt sätt att producera text och sin förmåga att utvärdera egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge respons på ett konstruktivt sätt, handleda den studerande att ta hänsyn till textmottagaren samt att kommunicera etiskt och respektera sekretess och upphovsrätt på nätet
- M14 sporra den studerande att vidga sin textvärld och läsa litteratur enligt sin färdighetsnivå samt uppmuntra hen att läsa, att dela med sig av sina läsoplevelser och att aktivt använda sig av bibliotek
- M15 stödja den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet, att lära känna och värdesätta också andra kulturer och språk och erbjuda hen möjligheter att bekanta sig med medie- och kulturutbudet och att själv medverka i kulturproduktioner
- M5 handleda den studerande att utveckla en flytande läsförmåga, att använda lässtrategier samt att observera och utvärdera sitt eget läsande
- M7 handleda den studerande att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Texternas mångfald (AI3)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande lär sig att känna igen språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter och övar sig att tillämpa dem i egna texter. De övar att tolka texter genom att undersöka och jämföra olika slags texter. De studerande breddar sina kunskaper om språkets särdrag genom att analysera texter. Under kursen övar de studerande att lägga märke till relationer mellan texter i multimodala sammanhang. De övar sig att producera olika typer av fiktiva texter och faktatexter utgående från egna upplevelser, iakttagelser, tankar och åsikter och utgående från andras texter.

Bifogade mål:

- M6 handleda den studerande att utveckla sin färdighet att tolka och utvärdera olika typer av texter, bredda sitt ord- och begreppsfrörråd samt utveckla sitt tänkande
- M13 handleda den studerande att stärka sin språkliga medvetenhet, inspirera den studerande att undersöka och iakttä språket och dess olika varianter och öva sig att använda begrepp för att diskutera språket och språkliga strukturer samt hjälpa hen att förstå följderna av språkliga val i kommunikationssituationer
- M10 uppmuntra och handleda den studerande att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter

Muntliga och kommunikativa färdigheter (AI4)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande övar sig att dela med sig av sina tankar, känslor, upplevelser och åsikter, att lyssna på andra och att ta emot och ge respons. De observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar t.ex. olika former av artighet, kommunicera målinriktat samt att uttrycka och motivera sina egna åsikter samtidigt som de tar hänsyn till andra. De studerande handleds i att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och att utveckla sina kommunikativa färdigheter.

Bifogade mål:

- M1 handleda den studerande att stärka sin förmåga att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer
- M2 handleda den studerande att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp
- M3 vägleda den studerande att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer och inför publik

Språk och texter (AI5)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen undersöker de studerande språklig variation enligt situation, ämne och textgenre samt reflekterar över vad olika ord, uttryckssätt, språkliga särdrag och texter betyder. De övar att använda språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter. I samband med textanalyser bekantar sig de studerande med ordklasser, satsdelar, regelbundna och oregelbundna verb, huvudsats och bisats, satsanalys och lexikala särdrag. De övar sig att liva upp texten samt undersöker hur valet av ord, uttryck och ordföljd påverkar textens betydelse. De undersöker även skillnaderna mellan skrift- och talspråk. De studerande lär sig att tillämpa grundprinciperna för rättstavning i sina egna texter.

Bifogade mål:

- M12 uppmuntra den studerande att utveckla sitt sätt att producera text och sin förmåga att utvärdera egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge respons på ett konstruktivt sätt, handleda den studerande att ta hänsyn till textmottagaren samt att kommunicera etiskt och respektera sekretess och upphovsrätt på nätet
- M11 handleda den studerande att vidareutveckla sin förmåga att skriva för hand och digitalt och att stärka sina färdigheter i skriftspråket och sin kunskap om textstrukturer och rättstavning
- M6 handleda den studerande att utveckla sin färdighet att tolka och utvärdera olika typer av texter, bredda sitt ord- och begreppsfrörråd samt utveckla sitt tänkande
- M13 handleda den studerande att stärka sin språkliga medvetenhet, inspirera den studerande att undersöka och iaktta språket och dess olika varianter och öva sig att använda begrepp för att diskutera språket och språkliga strukturer samt hjälpa hen att förstå följderna av språkliga val i kommunikationssituationer
- M15 stödja den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet, att lära känna och värdesätta också andra kulturer och språk och erbjuda hen möjligheter att bekanta sig med medie- och kulturutbudet och att själv medverka i kulturproduktioner
- M7 handleda den studerande att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet
- M10 uppmuntra och handleda den studerande att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter

Språk och kommunikation (AI6)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande övar att dela med sig av sina tankar, känslor, upplevelser och åsikter, att lyssna på andra och att ta emot och ge respons. De observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar t.ex. att kommunicera målinriktat samt att uttrycka och motivera sina egna åsikter samtidigt som de tar hänsyn till andra. De handleds i att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel. De reflekterar över skrivandets och talandets olika syften och hur de syns i de språkliga val man gör. De undersöker skillnaderna mellan skrift- och talspråk.

Bifogade mål:

- M12 uppmuntra den studerande att utveckla sitt sätt att producera text och sin förmåga att utvärdera egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge respons på ett konstruktivt sätt, handleda den studerande att ta hänsyn till textmottagaren samt att kommunicera etiskt och respektera sekretess och upphovsrätt på nätet
- M1 handleda den studerande att stärka sin förmåga att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer
- M2 handleda den studerande att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp
- M3 vägleda den studerande att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer och inför publik
- M4 sporra den studerande att utveckla en positiv bild av sig själv som kommunikatör samt sin vilja och förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala
- M10 uppmuntra och handleda den studerande att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter

Språk och kultur (A17)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen undersöker de studerande språklig variation enligt situation och ämne samt reflekterar över betydelser av ord, uttryckssätt och texter. De laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp. De studerande får kunskap om övriga språk och kulturer i Finland och bekantar sig med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över betydelsen av ord, synonymer, metaforer, uttryck och begrepp och hierarkierna mellan dem. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen.

Bifogade mål:

- M12 uppmuntra den studerande att utveckla sitt sätt att producera text och sin förmåga att utvärdera egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge respons på ett konstruktivt sätt, handleda den studerande att ta hänsyn till textmottagaren samt att kommunicera etiskt och respektera sekretess och upphovsrätt på nätet
- M14 sporra den studerande att vidga sin textvärld och läsa litteratur enligt sin färdighetsnivå samt uppmuntra hen att läsa, att dela med sig av sina läsupplevelser och att aktivt använda sig av bibliotek
- M6 handleda den studerande att utveckla sin färdighet att tolka och utvärdera olika typer av texter, bredda sitt ord- och begreppsfrörråd samt utveckla sitt tänkande
- M13 handleda den studerande att stärka sin språkliga medvetenhet, inspirera den studerande att undersöka och iaktta språket och dess olika varianter och öva sig att använda begrepp för att diskutera språket och språkliga strukturer samt hjälpa hen att förstå följderna av språkliga val i kommunikationssituationer
- M15 stödja den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet, att lära känna och värdesätta också andra kulturer och språk och erbjuda hen möjligheter att bekanta sig med medie- och kulturutbudet och att själv medverka i kulturproduktioner

Språk och identitet (A18)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande bekantar sig med andra språk och kulturer i Finland samt med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De reflekterar över förhållandet mellan språk och identitet och över egna identitetsroller, identitetsskapande och identitetens betydelse. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. De övar sig att producera olika typer av fiktiva texter och faktatexter utgående från egna upplevelser, iakttagelser, tankar och åsikter och utgående från andras texter.

Bifogade mål:

- M9 uppmuntra den studerande att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka den studerandes bild av sig själv som textproducent
- M15 stödja den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet, att lära känna och värdesätta också andra kulturer och språk och erbjuda hen möjligheter att bekanta sig med medie- och kulturutbudet och att själv medverka i kulturproduktioner

Grunderna i textproduktion (AI9)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande övar att dela med sig av sina tankar, upplevelser och åsikter. De övar de olika faserna i textproduktion, att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons. Under kursen stärks de studerandes förmåga att skriva för hand och att skriva flytande på dator. De reflekterar över skrivandets syften och hur de syns i de språkliga val man gör. De studerande bekantar sig med hur ordvalet, meningsbyggnaden och andra språkliga strukturer inverkar på betydelsen när man producerar text. De tränar sig i att använda rubriker, olika textstrukturer och styckeindelning i texter som de själva producerar. De lär sig att använda grunderna i rättstavning i sina egna texter.

Bifogade mål:

- M12 uppmuntra den studerande att utveckla sitt sätt att producera text och sin förmåga att utvärdera egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge respons på ett konstruktivt sätt, handleda den studerande att ta hänsyn till textmottagaren samt att kommunicera etiskt och respektera sekretess och upphovsrätt på nätet
- M1 handleda den studerande att stärka sin förmåga att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer
- M11 handleda den studerande att vidareutveckla sin förmåga att skriva för hand och digitalt och att stärka sina färdigheter i skriftspråket och sin kunskap om textstrukturer och rättstavning
- M4 sporra den studerande att utveckla en positiv bild av sig själv som kommunikatör samt sin vilja och förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala
- M10 uppmuntra och handleda den studerande att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter

Att producera texter (AI10)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen övar de studerande att producera fiktiva texter och faktatexter utgående från egna upplevelser, iakttagelser, tankar och åsikter och utgående från andras texter. De studerande tränar att skriva flytande för hand och digitalt och övar sådant skrivande som behövs i studierna. De övar också de olika faserna i textproduktion, att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons. Under kursen tränar de studerande att använda språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter. De studerande bekantar sig med ordföljden i huvud- och bisatser, kongruens, satsanalys och andra syntaktiska element och deras betydelse när man producerar text. De övar att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i texter samt att liva upp texten. De studerande lär sig att använda grunderna i

rättstavning i sina texter. De bekantar sig med upphovsrätt och etisk kommunikation på nätet. De får också öva att producera olika slag av texter.

Bifogade mål:

- M12 uppmuntra den studerande att utveckla sitt sätt att producera text och sin förmåga att utvärdera egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge respons på ett konstruktivt sätt, handleda den studerande att ta hänsyn till textmottagaren samt att kommunicera etiskt och respektera sekretess och upphovsrätt på nätet
- M14 sporra den studerande att vidga sin textvärld och läsa litteratur enligt sin färdighetsnivå samt uppmuntra hen att läsa, att dela med sig av sina läsupplevelser och att aktivt använda sig av bibliotek
- M9 uppmuntra den studerande att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka den studerandes bild av sig själv som textproducent
- M11 handleda den studerande att vidareutveckla sin förmåga att skriva för hand och digitalt och att stärka sina färdigheter i skriftspråket och sin kunskap om textstrukturer och rättstavning
- M10 uppmuntra och handleda den studerande att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter

Grunderna i texttolkning (AI11)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen över de studerande att läsa flytande olika slag av texter, särskilt icke-fiktiva texter, och att tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De studerande ger akt på och utvärderar den egna läsfärdigheten. De lär sig att känna igen språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. De läser, lyssnar på och tolkar gemensamt och individuellt valda texter.

Bifogade mål:

- M8 erbjuda den studerande litteratur enligt hans färdighetsnivå, sporra den studerande att utveckla sin litteraturkännedom och sitt intresse för olika typer av texter genom att ge hen möjligheter till positiva läsupplevelser och till att släcka sin kunskapsörst och dela med sig av sina läsupplevelser, också i multimediala miljöer
- M6 handleda den studerande att utveckla sin färdighet att tolka och utvärdera olika typer av texter, bredda sitt ord- och begreppsförråd samt utveckla sitt tänkande
- M5 handleda den studerande att utveckla en flytande läsförmåga, att använda lässtrategier samt att observera och utvärdera sitt eget läsande

Att tolka texter (AI12)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen fördjupas de studerandes färdigheter att tolka olika slag av texter genom att de studerande analyserar språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter och studerar deras samband med textens betydelse. I analysen av texter tillämpar de studerande sin kunskap om språket. De lär sig använda berättelsens grundbegrepp, såsom huvudperson, plats, tid, händelseförlopp, berättare, motiv och tema. De studerande övar sig att bedöma tillförlitligheten i texter och källor. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. De studerande uppmuntras att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster och webben. Under kursen får de studerande djupare kunskap om hur man kommunicerar etiskt korrekt och beaktar lagstiftningen på nätet. De studerande uppmuntras att läsa och att ägna sig åt konst på sin fritid.

Bifogade mål:

- M8 erbjuda den studerande litteratur enligt hens färdighetsnivå, sporra den studerande att utveckla sin litteraturkännedom och sitt intresse för olika typer av texter genom att ge hen möjligheter till positiva läsupplevelser och till att släcka sin kunskapsstörst och dela med sig av sina läsupplevelser, också i multimediala miljöer
- M6 handleda den studerande att utveckla sin färdighet att tolka och utvärdera olika typer av texter, bredda sitt ord- och begreppsfrörråd samt utveckla sitt tänkande
- M13 handleda den studerande att stärka sin språkliga medvetenhet, inspirera den studerande att undersöka och iaktta språket och dess olika varianter och öva sig att använda begrepp för att diskutera språket och språkliga strukturer samt hjälpa hen att förstå följderna av språkliga val i kommunikationssituationer
- M7 handleda den studerande att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Att läsa skönlitteratur (AAI13)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande läser och lyssnar på inhemsk och utländsk litteratur inom olika genrer enligt sin färdighetsnivå och funderar över frågor som litteraturen väcker. De ger akt på och utvärderar den egna läsfärdigheten. Under kursen lär sig de studerande att känna igen språkliga och textuella drag i berättande och beskrivande texter. De studerandes förmåga att använda berättelsens grundbegrepp (huvudperson, plats, tid, händelseförlopp, berättare, ämne och tema) fördjupas. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Kulturutbudet, t.ex. film och teater, utnyttjas i undervisningen. De studerande uppmuntras att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, att hitta intressant läsning och att läsa på fritiden. Under kursen lever de studerande sig in i litteraturen t.ex. med hjälp av drama.

Bifogade mål:

- M14 sporra den studerande att vidga sin textvärld och läsa litteratur enligt sin färdighetsnivå samt uppmuntra hen att läsa, att dela med sig av sina läsupplevelser och att aktivt använda sig av bibliotek
- M8 erbjuda den studerande litteratur enligt hens färdighetsnivå, sporra den studerande att utveckla sin litteraturkännedom och sitt intresse för olika typer av texter genom att ge hen möjligheter till positiva läsupplevelser och till att släcka sin kunskapsstörst och dela med sig av sina läsupplevelser, också i multimediala miljöer
- M6 handleda den studerande att utveckla sin färdighet att tolka och utvärdera olika typer av texter, bredda sitt ord- och begreppsfrörråd samt utveckla sitt tänkande
- M3 vägleda den studerande att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer och inför publik
- M13 handleda den studerande att stärka sin språkliga medvetenhet, inspirera den studerande att undersöka och iaktta språket och dess olika varianter och öva sig att använda begrepp för att diskutera språket och språkliga strukturer samt hjälpa hen att förstå följderna av språkliga val i kommunikationssituationer
- M15 stödja den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet, att lära känna och värdesätta också andra kulturer och språk och erbjuda hen möjligheter att bekanta sig med medie- och kulturutbudet och att själv medverka i kulturproduktioner
- M5 handleda den studerande att utveckla en flytande läsförmåga, att använda lässtrategier samt att observera och utvärdera sitt eget läsande

Medietexter (AAI14)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen granskar man mediekulturella fenomen och innehåll och diskuterar mediernas roll i de studerandes vardag. De studerande studerar särdragen i medietexter och producerar medietexter tillsammans eller på egen hand. De söker information i olika källor och breddar kunskapen med hjälp av det lästa. De studerande övar sig att bedöma tillförlitligheten i texter och källor. Under kursen behandlas etisk kommunikation på nätet och upphovsrätt.

Bifogade mål:

- M12 uppmuntra den studerande att utveckla sitt sätt att producera text och sin förmåga att utvärdera egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge respons på ett konstruktivt sätt, handleda den studerande att ta hänsyn till textmottagaren samt att kommunicera etiskt och respektera sekretess och upphovsrätt på nätet
- M8 erbjuda den studerande litteratur enligt hens färdighetsnivå, sporra den studerande att utveckla sin litteraturkänedom och sitt intresse för olika typer av texter genom att ge hen möjligheter till positiva läsupplevelser och till att släcka sin kunskapsörst och dela med sig av sina läsupplevelser, också i multimediala miljöer
- M13 handleda den studerande att stärka sin språkliga medvetenhet, inspirera den studerande att undersöka och iakta språket och dess olika varianter och öva sig att använda begrepp för att diskutera språket och språkliga strukturer samt hjälpa hen att förstå följderna av språkliga val i kommunikationssituationer
- M15 stödjade den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet, att lära känna och värdesätta också andra kulturer och språk och erbjuda hen möjligheter att bekanta sig med medie- och kulturutbudet och att själv medverka i kulturproduktioner
- M4 sporra den studerande att utveckla en positiv bild av sig själv som kommunikatör samt sin vilja och förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala
- M7 handleda den studerande att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Facklitteratur (AAI15)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande läser och lyssnar på facklitteratur enligt sin färdighetsnivå och funderar över samhällsfrågor som facklitteraturen väcker. De söker information i olika källor och breddar kunskapen med hjälp av det lästa. Under kursen lär sig de studerande att kombinera information från olika källor samt källkritik. De studerande uppmuntras att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, att hitta intressant läsning och att läsa på fritiden.

Bifogade mål:

- M14 sporra den studerande att vidga sin textvärld och läsa litteratur enligt sin färdighetsnivå samt uppmuntra hen att läsa, att dela med sig av sina läsupplevelser och att aktivt använda sig av bibliotek
- M8 erbjuda den studerande litteratur enligt hens färdighetsnivå, sporra den studerande att utveckla sin litteraturkänedom och sitt intresse för olika typer av texter genom att ge hen möjligheter till positiva läsupplevelser och till att släcka sin kunskapsörst och dela med sig av sina läsupplevelser, också i multimediala miljöer
- M7 handleda den studerande att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Kultur och folkliga traditioner (AAI16)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande bekantar sig med den kulturella mångfalden och med gamla och nya kulturformer som står dem nära. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. De studerande analyserar och reflekterar över olika mediekulturella uttryck och deltar i kulturdebatten. De deltar också själva i produktionen av kultur.

Bifogade mål:

- M14 sporra den studerande att vidga sin textvärld och läsa litteratur enligt sin färdighetsnivå samt uppmuntra hen att läsa, att dela med sig av sina läsupplevelser och att aktivt använda sig av bibliotek

- M13 handleda den studerande att stärka sin språkliga medvetenhet, inspirera den studerande att undersöka och iakttä språket och dess olika varianter och öva sig att använda begrepp för att diskutera språket och språkliga strukturer samt hjälpa hen att förstå följderna av språkliga val i kommunikationssituationer
- M15 stödjade den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet, att lära känna och värdesätta också andra kulturer och språk och erbjuda hen möjligheter att bekanta sig med medie- och kulturutbudet och att själv medverka i kulturproduktioner

Samtidskulturella fenomen (AAI17)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen granskar man mediekulturella fenomen och innehåll och diskuterar mediernas roll i de studerandes vardag. De studerande läser inhemsk och utländsk modern litteratur enligt sin färdighetsnivå och funderar över frågor som litteraturen väcker. De bekantar sig med gamla och nya kulturformer som står dem nära. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. De studerande handleds i att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och de lever sig in i litteraturen t.ex. med hjälp av drama.

Bifogade mål:

- M14 sporra den studerande att vidga sin textvärld och läsa litteratur enligt sin färdighetsnivå samt uppmuntra hen att läsa, att dela med sig av sina läsoplevelser och att aktivt använda sig av bibliotek
- M3 vägleda den studerande att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer och inför publik
- M13 handleda den studerande att stärka sin språkliga medvetenhet, inspirera den studerande att undersöka och iakttä språket och dess olika varianter och öva sig att använda begrepp för att diskutera språket och språkliga strukturer samt hjälpa hen att förstå följderna av språkliga val i kommunikationssituationer
- M15 stödjade den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet, att lära känna och värdesätta också andra kulturer och språk och erbjuda hen möjligheter att bekanta sig med medie- och kulturutbudet och att själv medverka i kulturproduktioner

2.1.2. Svenska som andraspråk och litteratur (S2)

Allmän beskrivning av obligatoriska kurser

De studerandes språk- och kommunikationsfärdigheter samt textkompetens utvecklas i olika språksituationer. Mångsidiga arbetssätt används i undervisningen. Innehållet i undervisningen väljs så att den studerande har möjlighet att vidga sina kunskaper i det egna språket, litteraturen och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska stödja målen och utnyttja både de studerandes erfarenheter och de lokala möjligheterna.

Mål

M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande stärker sina kommunikativa färdigheter och sin förmåga att lyssna och förstå det som sägs samt breddar sin uttrycksförmåga.

Målområden

Att kommunicera

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska som andraspråk och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kommunikativa färdigheter, uttrycksförmåga, hörförståelse	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kommunikativa färdigheter, uttrycksförmåga, hörförståelse	De första grunderna i språket: Den studerande har uppmuntrats att använda det svenska språket i välbekanta vardagliga kommunikationssituationer som uppstår i läroanstalten. Den studerande strävar efter att svara på frågor som ställs till hen. Hen förstår betydelsen av interaktion i diskussioner. Den studerande kan koncentrera sig på att lyssna och kan uttrycka sig om hen inte förstår vad som sägs. Växande språkkunskap: Den studerandekan uttrycka att hen instämmer eller är av annan åsikt samt ställa specificerande frågor. Den studerande kan ta hänsyn till diskussionskumpaner.

M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det	
<p>Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen</p> <p>Den studerande utvecklar sin förmåga att diskutera och hens ordförråd och fraseologi på svenska breddas.</p> <p>Målområden</p> <p>Att kommunicera</p> <p>Mångsidig kompetens</p> <p>Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)</p> <p>Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska som andraspråk och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna</p>	
Att ha ett brett ordförråd och fraseologi och att behärska det	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Ordförråd och fraseologi	De första grunderna i språket: Den studerande förstår tydligt vardagligt tal och kan behjälpligt använda grundläggande vokabulär som ingår i kursinnehållet på ord- och satsnivå. Den studerande kan formulera enkla frågor och önskingar samt reagera på diskussionen på ett för situationen lämpligt sätt. Växande språkkunskap: Den studerande har redan ett utvecklat ordförråd i ämnen som berör personhistoria, närmiljön, seder och bruk, fritidsintressen och utbildning. Den studerande kan uttrycka sin åsikt och motivera den. Hen kan på basis av kontexten dra slutsatser om vad orden betyder och accepterar att hen inte förstår allt.

M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande uppmuntras att använda allt mer mångsidiga uttryckssätt.

Målområden

Att kommunicera

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska som andraspråk och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer	De första grunderna i språket: Den studerande tar i sin egen kommunikation i bruk ord och fraser som hen lärt sig. Hen försöker forma satser, som uttrycker ägande, att håll i något och intresse. Växande språkkunskap: Den studerande använder ord och strukturer som hen lärt sig mångsidigt och modigt. Hen vågar använda det svenska språket i olika situationer som berör studier utan att anlita tolknings- eller översättningshjälp. Hen godkänner sina fel som en del av lärprocessen och är aktiv i kommunikationssituationer.

M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sina grundläggande läs- och textförståelsefärdigheter.

Målområden

Att tolka texter

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska som andraspråk och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Grundläggande läsfärdighet och läsförståelse	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Grundläggande läsfärdighet och läsförståelse	<p>De första grunderna i språket: Den studerande förbättrar läsflytet från ordnivå till satsnivå och läser både högt och tyst för sig själv. Hen använder vid behov stavelseindelning som hjälp när hen läser. Den studerande kan läsa och tolka uppgifter och instruktioner som är typiska för hans studienivå samt kort svara på enkla frågor som ställs i texten. Den studerande kan läsa enkla texter som hen möter i vardagen och i situationer där hen utträttat ärenden, som skyltar, reklam, korta instruktioner och tidtabeller. Den studerande kan läsa texter i olika kanaler. Hen förstår betydelsen av att läsa flytande och vara noggrann och strävar efter att stärka dessa färdigheter. Växande språkkunskap: I den studerandes läsande, på sats- och textnivå, finns ännu små brister. Oavsett felen visar den studerande att hen förstår vad hen läser. Hen utvecklar sin uthållighet som läsare. Den studerande hittar de centrala orden och det centrala innehållet i korta texter samt kan svara på klara frågor som berör innehållet. Hen förstår under handledning betydelsen av att ögna igenom en text.</p>

M5 hjälpa den studerande att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från textuella och språkliga ledtrådar och textgenre

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår texter med hjälp av textuella ledtrådar och genom att utnyttja textgenrer.

Målområden

Att tolka texter

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska som andraspråk och litteratur i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Att tolka texter	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Att tolka texter	De första grunderna i språket: Den studerande identifierar textgenrer i de vanligaste situationerna där man utråder ärenden i vardagen, använder dem på ett ändamålsenligt sätt och hittar den information hen behöver i dem. Växande språkkunskap: Den studerande upptäcker skillnader mellan olika textgenrer och utnyttjar textuella ledtrådar som bilder, fonter och textuppställning som stöd för sin egen förståelse. Hen förstår att texten bildar en enhetlig koherent helhet och förstår betydelsen av rubrik och styckeindelning. Den studerande är medveten om idén med allkritik. Hen klarar av en situation där hen endast delvis förstår texten.

M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande breddar förmågan att producera enkla texter enligt olika textgenrer.

Målområden

Att producera texter

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska som andraspråk och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Att producera texter	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Att producera texter	De första grunderna i språket: Den studerande kan skriva korta bekanta ord som används dagligen så att man förstår dem. Hen kan både digitalt och på papper fylla i en blankett med personuppgifter. Den studerande kan skriva korta frågor och meddelanden som behövs i det dagliga livet. Växande språkkunskap: Den studerande kan skriva korta och informativa texter med lätt textbindning som berör vardagen och studierna. Hen förstår betydelsen av att vara noggrann med skriftspråket och strävar efter att följa skriftspråksnormer och konventioner. Den studerande kan skilja mellan nutid och dåtid när hen skriver.

M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande stärker sin förmåga att skriva för hand och digitalt.

Målområden

Att producera texter

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska som andraspråk och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att skriva för hand och digitalt	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att skriva för hand och digitalt	De första grunderna i språket: Den studerande skriver bokstäver och ord för hand som är igenkännliga och följer rätt skrivriktning. Hen kan skriva både stora och små bokstäver och förstår betydelsen i det. Den studerande kan placera sin text i ett angivet fält och förstår betydelsen av mellanslag mellan orden. Den studerande bekantar sig med användning av digitala enheter i studierna. Växande språkkunskap: Den studerande kan för hand och digitalt skriva stycken som har stor begynnelsebokstav, mellanslag och lämpliga skiljetecken i slutet. Hen kan agera enkla digitala studiemiljöer. Den studerande övar på att bli mer flytande när hen skriver digitalt och korrigerar felskrivningar.

M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvärderar egna och andras och övar på att ge och ta emot respons.

Målområden

Att producera texter

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska som andraspråk och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att ge och ta emot respons	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att ge och ta emot respons	De första grunderna i språket: Den studerande kan jämföra sin egen text med en modelltext och ser skillnader. Hen kan korrigera mekaniska fel i sin egen text enligt modell. Den studerande förstår principen med att ge och ta emot respons. Växande språkkunskap: Den studerande kan granska innehållet i den text hen skriver och utseendet på texten enligt instruktioner. Hen förstår betydelsen av att ge och ta emot respons samt känner till olika metoder för självvärdering och kamratrespons. Den studerande strävar efter att utveckla sitt kunnande på basis av responsen. Hen kan agera i olika utvärderingssituationer genom att visa andra respekt.

M9 uppmuntra den studerande att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika varianter av talspråk och olika texter

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sin språkliga medvetenhet genom att iaktta språken i den omgivande miljön.

Målområden

Att förstå språk, litteratur och kultur

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska som andraspråk och litteratur i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att observera i språkbruk	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Observation av språkbruk	De första grunderna i språket: Den studerande förstår att talat språk skiljer sig från skrivet språk. Hen förstår att situationen inverkar på det språk man använder. Växande språkkunskap: Den studerande kan nämna några drag i talspråket på det egna bostadsområdet. Hen är medveten om till språkanvändningen hör sociala, regionala och situationsbundna variationer.

<p>M10 handleda den studerande att identifiera olika språk och kulturer i den egna omgivningen och att inse betydelsen av sin egen flerspråkiga och mångkulturella identitet</p>	
<p>Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen</p> <p>Den studerande utvecklar sin förmåga att iakta den språkliga och kulturella mångfalden i omgivningen och bygga sin egen språkliga och kulturella identitet.</p> <p>Målområden</p> <p>Att förstå språk, litteratur och kultur</p> <p>Mångsidig kompetens</p> <p>Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)</p> <p>Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska som andraspråk och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna</p>	
<p>Observation av olika språk och kulturer och av den egna språkliga och kulturella identiteten</p>	<p>Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts</p>
<p>Kunskapskrav för godkänt kunnande</p>	<p>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande reflekterar över sin egen språkliga och kulturella identitet samt det svenska språkets betydelse för hen själv och hens närmaste krets.</p>

M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sin förmåga att ställa upp realistiska lärandemål och följa med hur de förverkligas. Hen utvecklar en positiv bild av sin egen förmåga att lära sig språk.

Målområden

Färdigheter för språkstudier

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska som andraspråk och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att ställa upp mål för lärandet	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att ställa upp mål för lärandet	De första grunderna i språket: Den studerande vet att språkkunskap består av olika delområden. Hen uppfattar sina egna möjligheter att lära sig och att uppnå mål. Hen kan diskutera sina mål med lärarens hjälp. Växande språkkunskap: Den studerande förstår att olika faktorer inverkar på lärandet. Hen kan under handledning sätta upp egna realistiska mål och följa med hur de förverkligas. Den studerande observerar sina styrkor och utvecklingsbehov. Den studerande använder modigt det svenska språket på sin egen nivå.

M12 skapa förutsättningar för den studerande att integrera studierna i olika läroämnen med varandra och stödja färdigheterna att använda olika textgenrer och strukturer som är viktiga i skolan samt ge den studerande

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Eleven lär sig att lägga märke till språket i olika läroämnen och kan utnyttja det hen lärt sig i olika läroämnen.

Målområden

Färdigheter för språkstudier

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska som andraspråk och litteratur i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Observation av språket i olika läroämnen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Observation av språket i olika läroämnen	Växande språkkunskap: Den studerande förstår att språkkunskapen utvecklas i alla läroämnen. Den studerande utnyttjar det hen lärt sig i olika läroämnen. Den studerande identifierar språket i olika läroämnen och förstår att begreppen och sättet att tillämpa text skiljer sig från varandra. Den studerandes ordförråd inom olika ämnesområden utvecklas från det konkreta mot det mera abstrakta.

M13 hjälpa den studerande att utveckla sina kunskaper och språkliga medel för att kunna arbeta och söka information självständigt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande tar ansvar för sina studier och utvecklar sin förmåga att söka information.

Målområden

Färdigheter för språkstudier

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska som andraspråk och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Textuppbyggnad och informationssökning	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Textuppbyggnad och informationssökning	De första grunderna i språket: Den studerande lyssnar på givna instruktioner och agerar enligt dem. Hen sköter sina uppgifter och tar hand om sina studieredskap. Den studerande ber om hjälp om hen inte förstår eller inte klarar av uppgifterna på egen hand. Den studerande kan söka information som berör det dagliga livet under lärarens handledning. Växande språkkunskap: Den studerande tar ansvar för sina studier och planerar sin tidsanvändning. Den studerande kan arbeta självständigt och tillsammans med andra. Den studerande känner till några olika kanaler och metoder för informationssökning. Hen förstår betydelsen av ett kritiskt förhållningssätt i informationssökning samt skillnaden mellan att producera själv och kopiera. Den studerande har respekt för det som andra producerat.

M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklas som utvärderare av sina egna språkkunskaper.

Målområden

Färdigheter för språkstudier

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i svenska som andraspråk och litteratur i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Färdigheter i självvärdering	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Färdigheter i självvärdering	De första grunderna i språket: Den studerande kan göra iakttagelser om sitt eget agerande och förstår betydelsen av sitt eget agerande för att uppnå sina egna mål. Den studerande känner till några studiesätt och strategier. Växande språkkunskap: Den studerande vet att när man lär sig språk bygger det på ett aktivt användande av språket och en vilja att lära sig och utvecklas. Den studerande förstår att lärandet är kontinuerlig process. Den studerande kan observera sin egen språkkunskap i förhållande till det hen lärt sig och målen som hen ställt upp.

Kurser

Grunderna i språket: Utgångspunkter för studier i svenska (AS21)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande övar hälsningsord och att berätta om sig själv. De bekantar sig med det svenska alfabetet, övar uttal och studerar siffror. De utvecklar förmågan att studera språk.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande

- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Grunderna i språket: Grundläggande kommunikation i vardagliga situationer (AS22)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande tränar att fråga, svara och begära i olika kommunikationssituationer i vardagen. De lär sig tidsuttryck och bekantar sig med årets gång. Under kursen övar de studerande också begrepp som anknyter till studierna.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Grunderna i språket: Jag och familjen (AS23)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande lär sig att berätta om sig själv, familjen och släkten både muntligt och skriftligt. De övar att uttrycka ägande.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Grunderna i språket: Kommunikation vid uträttande av ärenden (AS24)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande övar enkla köpsituationer och fraser och centrala strukturer som anknyter till dem. Under kursen lär sig de studerande matvokabulär.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M5 hjälpa den studerande att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från textuella och språkliga ledtrådar och textgenre
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Grunderna i språket: Vardagen i hemmet (AS25)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande lär sig vokabulär relaterat till boende. De övar att beskriva sitt hem muntligt och skriftligt och att uttrycka plats och riktning.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M5 hjälpa den studerande att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från textuella och språkliga ledtrådar och textgenre
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Grunderna i språket: Att färdas med olika transportmedel (AS26)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande övar resevokabulär och kommunikation som behövs när man reser. De övar att läsa tidtabeller och att använda digitala reseplanerare.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M13 hjälpa den studerande att utveckla sina kunskaper och språkliga medel för att kunna arbeta och söka information självständigt
- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M5 hjälpa den studerande att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från textuella och språkliga ledtrådar och textgenre
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Grunderna i språket: Hälsa och välbefinnande (AS27)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande övar sig att beskriva sitt hälso- och känslotillstånd. De lär sig begrepp som anknyter till kroppen och sjukdom och att be om hjälp och anmäla frånvaro. De övar att anlita hälso- och sjukvårdstjänster.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning

- M5 hjälpa den studerande att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från textuella och språkliga ledtrådar och textgenre
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Grunderna i språket: Min dag (AS28)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande övar att berätta om sin vardag och om dagens gång. De bekantar sig med olika fritidsmöjligheter. Under kursen lär sig de studerande att uttrycka gillande och intresse.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Grunderna i språket: Kommunikation i arbetslivet (AS29)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande tränar yrkesvokabulär och språk som behövs i arbetslivet. De övar att beskriva olika yrken och bekantar sig med arbetslivet i Finland.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Växande språkkunskap: Min historia (AS210)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen övar de studerande att berätta och skriva sin personhistoria. De övar också fraser för att beskriva sitt liv samt tidsuttryck och konjunktioner som binder ihop en text.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M9 uppmuntra den studerande att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika varianter av talspråk och olika texter
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Växande språkkunskap: Boende (AS211)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen bekantar sig de studerande med olika boendeformer och studerar texter som anknyter till boende. De studerande övar att uttärta ärenden och att beskriva boendeproblem muntligt och skriftligt. De bekantar sig med textuella drag i instruerande texter (uppmaning, förbud o.d.)

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M9 uppmuntra den studerande att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika varianter av talspråk och olika texter
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M13 hjälpa den studerande att utveckla sina kunskaper och språkliga medel för att kunna arbeta och söka information självständigt
- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs

- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Växande språkkunskap: Naturen och lärmiljön (AS212)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen lär sig de studerande vokabulär som hänför sig till naturen, djur och olika livsmiljöer. De studerande lär känna den närmaste omgivningen och de tjänster som finns där. De övar ord för att uttrycka tid, plats och riktning.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M12 skapa förutsättningar för den studerande att integrera studierna i olika läroämnen med varandra och stödja färdigheterna att använda olika textgenrer och strukturer som är viktiga i skolan samt ge den studerande
- M9 uppmuntra den studerande att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika varianter av talspråk och olika texter
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Växande språkkunskap: Fritidsaktiviteter (AS213)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen lär sig de studerande att diskutera och berätta om sin fritid och sina hobbyer. De lär sig att söka information om nya fritidsmöjligheter och att hitta väsentlig information i texter. De studerande övar att uttrycka och motivera sina åsikter.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M9 uppmuntra den studerande att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika varianter av talspråk och olika texter
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M13 hjälpa den studerande att utveckla sina kunskaper och språkliga medel för att kunna arbeta och söka information självständigt

- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M5 hjälpa den studerande att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från textuella och språkliga ledtrådar och textgenre
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Växande språkkunskap: Besök hos läkare och på apoteket (AS214)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen övar de studerande att reservera tid per telefon. De övar att beskriva sitt mående och att uttrycka förfluten tid. De studerande övar också att föra en dialog hos läkaren och på apoteket. De studerar de vanligaste begreppen som används i samband med anvisningar, kallelser och remisser.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M9 uppmuntra den studerande att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika varianter av talspråk och olika texter
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M5 hjälpa den studerande att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från textuella och språkliga ledtrådar och textgenre
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Växande språkkunskap: Utbildning och arbete i Finland (AS215)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen lär de studerande känna huvuddragen i det finländska arbetslivet och utbildningssystemet. De bekantar sig med arbetsplatsannonser och lär sig berätta sin utbildnings- och arbetshistoria. De övar tidsuttryck och konjunktioner som binder ihop en text.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons

- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M9 uppmuntra den studerande att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika varianter av talspråk och olika texter
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M13 hjälpa den studerande att utveckla sina kunskaper och språkliga medel för att kunna arbeta och söka information självständigt
- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M5 hjälpa den studerande att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från textuella och språkliga ledtrådar och textgenre
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring

Växande språkkunskap: Multimediala miljöer (AS216)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen övar de studerande att utnyttja digitala verktyg i studierna. De bekantar sig med nätbaserade lärmiljöer och övar att utnyttja dem i studierna i olika läroämnen. De bekantar sig också med talspråkets särdrag i olika kontexter. De studerande undersöker mediekulturella fenomen och mediernas roll i sin vardag. Förmågan att skriva på tangentbord stärks.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M12 skapa förutsättningar för den studerande att integrera studierna i olika läroämnen med varandra och stödja färdigheterna att använda olika textgenrer och strukturer som är viktiga i skolan samt ge den studerande
- M9 uppmuntra den studerande att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika varianter av talspråk och olika texter
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring
- M13 hjälpa den studerande att utveckla sina kunskaper och språkliga medel för att kunna arbeta och söka information självständigt
- M10 handleda den studerande att identifiera olika språk och kulturer i den egna omgivningen och att inse betydelsen av sin egen flerspråkiga och mångkulturella identitet
- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att

observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande

- M5 hjälpa den studerande att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från textuella och språkliga ledtrådar och textgenre

Växande språkkunskap: Litteratur, nationella helgdagar och sedvänjor (AS217)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande lär känna finländska och finlandssvenska festtraditioner och sedvänjor och studerar likheter och olikheter mellan dem och den egna kulturen. De studerande bekantar sig med finländsk, i synnerhet svenskspråkig skön- och facklitteratur. De studerande uppmuntras att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster och att läsa och skriva på fritiden.

Bifogade mål:

- M8 vägleda den studerande att analysera och utvärdera egna texter samt att ge och ta emot respons
- M2 ge den studerande tillfälle att öva sig att diskutera olika ämnen samt att stärka ordförrådet och fraseologin som behövs för det
- M4 handleda den studerande att stärka sina grundläggande läsfärdigheter, att läsa texter enligt sin språkfärdighet och att diskutera det lästa
- M12 skapa förutsättningar för den studerande att integrera studierna i olika läroämnen med varandra och stödja färdigheterna att använda olika textgenrer och strukturer som är viktiga i skolan samt ge den studerande
- M9 uppmuntra den studerande att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika varianter av talspråk och olika texter
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt
- M1 lära den studerande att kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs
- M7 handleda den studerande att öva sig att skriva för hand och digitalt samt grunderna i rättstavning
- M14 vägleda den studerande att utvärdera sin egen språkinläring
- M10 handleda den studerande att identifiera olika språk och kulturer i den egna omgivningen och att inse betydelsen av sin egen flerspråkiga och mångkulturella identitet
- M6 inspirera den studerande att producera olika textgenrer och att stärka de färdigheter som behövs för det
- M11 hjälpa den studerande att utveckla en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk samt vägleda den studerande att observera sina styrkor och utvecklingsbehov som språkanvändare och att lära sig ställa upp realistiska mål för sitt lärande
- M5 hjälpa den studerande att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från textuella och språkliga ledtrådar och textgenre

2.2. Matematik (MA)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar de studerande. Matematik ska fortsättningsvis studeras i en lärmiljö som präglas av konkretisering och olika hjälpmedel. Hjälpmedlen ska vara lätt tillgängliga. Varierande arbetssätt används i undervisningen. De studerande ska ha möjlighet att påverka valen av arbetssätt. Man arbetar både gemensamt och individuellt. Olika sinnen ska utnyttjas i undervisningen. Undervisningen ska utveckla de studerandes förmåga att uttrycka matematiska tankar med konkreta hjälpmedel, muntligt, skriftligt och genom att rita och tolka bilder. Digitala verktyg används som hjälpmedel i undervisningen för att stödja lärandet, produktionen, kreativiteten och utvärderingen av arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Varje studerande ska ha möjlighet att få undervisning också i sådant centralt innehåll som undervisats och studerats tidigare, om hans kunskaper är otillräckliga. Utöver det ska de studerande ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid för matematiklärandet och stödet ska vara systematiskt. Utvecklingen av de studerandes kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge de studerande möjlighet att utveckla sina kunskaper samtidigt som deras positiva attityd och självförtroende stärks. De studerande ska erbjudas lämpliga konkreta hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Varje studerande ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Studerande som behöver mera utmaningar ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer och genom att berika undervisningsinnehållet. Uppgifterna kan till exempel omfatta talens egenskaper, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och matematiska tillämpningar.

Mål

M1 stödja den studerandes iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende	
Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	
Den studerande blir inspirerad att lösa matematiska uppgifter och problem så att hen får erfarenheter av att lyckas. Hen övar på att utvärdera sitt eget lärande.	
Målområden	
Betydelse, värderingar och attityder	
Mångsidig kompetens	
Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Förmåga att tänka och lära sig (K1)	
	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Intresse och motivation	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

M2 handleda den studerande att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande observerar, tolkar och utnyttjar vardagens fenomen och omgivningen med matematiska metoder. Hen ser samband mellan matematiken och vardagens fenomen.

Målområden

Arbetsfärdigheter

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i matematik i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att göra iakttagelser, tolka och dra nytta av dem	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att göra iakttagelser, tolka och dra nytta av dem	Den studerande förstår matematik som är förknippad med vardagens ekonomiska ärenden. Den studerande observerar under handledning sambandet mellan de saker som hen lär sig.

M3 uppmuntra den studerande att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande visar sitt matematiska tänkande exakt genom att använda olika uttrycksätt. Hen klarar av att använda informations- och kommunikationsteknik som stöd för matematikstudier.

Målområden

Arbetsfärdigheter

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i matematik i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Den studerande visar under handledning upp sitt matematiska tänkande på något sätt (muntligt, skriftligt, med konkretiseringsmaterial, genom att rita etc.). Den studerande klarar av att under handledning använda material på nätet som stöd för lärandet.

M4 handleda den studerande att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande känner igen en problemställning, hittar den matematiska informationen i uppgiftsbeskrivningen och producerar en lösning. Hen kan bedöma om en lösning är förnuftig. Den studerande diskuterar lösningens ändamålsenlighet utifrån vardagens verklighet.

Målområden

Arbetsfärdigheter

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i matematik i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Problemlösningsfärdigheter	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Problemlösningsfärdigheter	Den studerande strukturerar problem under handledning och löser delar av problem samt förklarar sitt tänkande under handledning. Den studerande identifierar och kan uttrycka obekant information med förkortningar och symboler. Den studerande kan lösa ut en obekant åtminstone genom slutledning.

M5 handleda den studerande att förstå matematiska begrepp och beteckningar

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande klarar av att behärska flera grundläggande räkneoperationer i samma uppgift. Hen behärskar att skriva ut mellansteg på ett konsekvent sätt i längre uträkningar.

Målområden

Begreppsliga och ämnesspecifika mål

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i matematik i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förståelse och användning av matematiska begrepp	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Den studerande kan beteckna grundläggande räkneoperationer som matematiska uttryck. Den studerande klarar av att formulera en enkel uträkning som getts skriftligt som ett matematiskt uttryckt.

M6 stödja den studerande att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande behärskar tiosystemet. Hen förstår bråktalen och decimaltalen som del av tiosystemet och kan placera ut bråktal och decimaltal på en tallinje. Den studerande förstår sambandet mellan procent och bråktal/decimaltal.

Målområden

Begreppsliga och ämnesspecifika mål

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i matematik i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Talbegreppet	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Talbegreppet	Den studerande förstår principerna bakom tiosystemet (entalen, tiotalen, hundratalen, tusentalen, miljonerna, tio- och hundradelarna.) Den studerande förstår tallinjen och kan använda den för addition och subtraktion av hela tal.

M7 introducera den studerande i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande kan självständigt utföra grundläggande räkneoperationer med hela tal. Hen behärskar räknesättens ordningsföljd och principerna för avrundning (Ima1). Den studerande kan utföra räkneoperationer med bråktal med hjälp av figurer. Hen förstår räkneoperationer med decimaltal åtminstone med hjälp av konkretiseringsmaterial. Hen behärskar begreppet procent och kan beräkna ett procenttal och ett procentuellt värde. Den studerande förstår negativa tal samt begreppen motsatt tal och absolutbelopp som del av tallinjen.

Målområden

Begreppsliga och ämnesspecifika mål

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i matematik i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Grundläggande räkneoperationer och förmåga att utnyttja deras egenskaper	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Grundläggande räkneoperationer och förmåga att utnyttja deras egenskaper	Den studerande kan utföra grundläggande räkneoperationer (+, -, *, :) med naturliga tal (Ima1) samt additions- och subtraktionsberäkningar med decimaltal och bråktal (Ima2). Den studerande förstår hur man räknar med decimaltal i vardagliga situationer (ex. pengar). Den studerande förstår begreppet procent med hjälp av en figur. Den studerande gör sig förtrogen med negativa tal exempelvis med hjälp av en termometer.

M8 handleda den studerande att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande kan utföra additions- och subtraktionsberäkningar även med stora tal, behärskar multiplikationstabellen för talen 0—10 och förstår principen för division även med stora tal. Den studerande får mod att använda och utveckla sin huvudräkningsförmåga.

Målområden

Begreppsliga och ämnesspecifika mål

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i matematik i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Räknefärdighet och huvudräkningsstrategier	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Räknefärdighet och huvudräkningsstrategier	Den studerande behärskar additions- och subtraktionsberäkningar med uppställning så att hen förstår tiosystemet. Den studerande behärskar självständigt multiplikationstabellen för talen 0, 1, 2, 3, 4, 5 och 10, samt för talen 6,7,8 och 9 åtminstone under handledning. Den studerande behärskar delbarhet med naturliga tal. Den studerande utför korta uträkningar med naturliga tal i huvudet och hittar under handledning matematiska regelbundenheter (uppfattar till exempel "tioparen").

M9 introducera den studerande i geometriska former och handleda den studerande att uppfatta deras egenskaper

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande kan rita, klassificera och undersöka geometrisk-a figurer och kroppar. Den studerande kan skissera och rita planfigurer med hjälp av rutorna i ett rutsystem. Den studerande bekantar sig med hur man mäter upp och beräknar volymen av ett rätblock.

Målområden

Begreppsliga och ämnesspecifika mål

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i matematik i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Den studerande känner igen och kan rita en triangel, rektangel, kvadrat, ett trapets och en cirkel genom att använda redskap som är lämpliga för ändamålet. Den studerande behärskar geometriska basbegrepp på svenska (triangel, cirkel, kvadrat, rektangel, trapets, omkrets, area). Den studerande förstår skillnaden mellan area och omkrets.

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande mäter mångsidigt olika storheter, som längd, vikt, volym och tid. Den studerande kan korrekt använda linjal/måttband/geotriangel och reflektera över resultatets rimlighet. Hen kan förena den visuella storleken på en vinkel med mätningens resultat. Vid mätningen fästs uppmärksamheten på mätningens noggrannhet, bedömningen av mätresultatet och på granskningen av mätningen. Den studerande bekantar sig med begreppet skala. Hen kan tolka ett koordinatsystem.

Målområden

Begreppsliga och ämnesspecifika mål

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i matematik i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att mäta	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att mäta	Den studerande kan mäta längder med en linjal (mätningen börjar från noll; behärskning av tiosystemet). Den studerande kan under handledning använda en geotriangel för att mäta en vinkel. Den studerande behärskar de vanligaste enhetsbytena, som meter till kilometer, gram till kilogram samt deciliter till liter. Den studerande kan förminska och förstora figurer genom att rita. Den studerande kan placera in och avläsa punkter i ett koordinatsystem.

M11 introducera den studerande i tabeller och diagram

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande tolkar och gör enkla cirkel-, stapel- och linjediagram. Den studerande lär sig att utnyttja det som hen lär sig även i andra läroämnena. Den studerande bekantar sig med de vanligaste statistiska nyckeltalen.

Målområden

Begreppsliga och ämnesspecifika mål

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i matematik i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Att skapa och tolka tabeller och diagram	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Att skapa och tolka tabeller och diagram	Den studerande kan ta ut den väsentliga basinformationen från diagram.

M12 lära den studerande att utarbeta stegvisa instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande känner till en visuell programmeringsmiljö eller en fysisk programmeringsrobot.

Målområden

Begreppsliga och ämnesspecifika mål

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i matematik i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Programmering i en visuell programmeringsmiljö	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Visuell programmering	Den studerande kan under handledning ge enkla instruktioner i en programmeringsmiljö (block, papper, datorprogram eller motsvarande).

Kurser

Tal och räkneoperationer I (AMA1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerandes förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras och de får öva sina färdigheter i huvudräkning. De bekantar sig med räknealgoritmer och sambanden mellan räkneoperationer utnyttjas. De studerande handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Räkneoperationer övas i många olika situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Bifogade mål:

- M2 handleda den studerande att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer
- M3 uppmuntra den studerande att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg
- M1 stödja den studerandes iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende
- M5 handleda den studerande att förstå matematiska begrepp och beteckningar
- M7 introducera den studerande i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper
- M4 handleda den studerande att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem
- M6 stödja den studerande att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet

Tal och räkneoperationer II (AMA2)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Talområdet utvidgas med negativa tal och de studerande introduceras i begreppen motsatt tal och absolutbelopp. De studerande lär sig begreppet bråk som del av antal och del av helhet samt övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Decimaltal och principerna för grundläggande räkneoperationer med decimaltal studeras och kopplas samman med de studerandes värld. Begreppet procent och beräkning av procenttal och -värde studeras med hjälp av ämnen som intresserar de studerande. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

Bifogade mål:

- M2 handleda den studerande att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer
- M3 uppmuntra den studerande att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg
- M8 handleda den studerande att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier
- M1 stödja den studerandes iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende
- M5 handleda den studerande att förstå matematiska begrepp och beteckningar
- M7 introducera den studerande i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper
- M4 handleda den studerande att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem
- M6 stödja den studerande att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet

Geometri I (AMA3)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar och de studerande bekantar sig med deras egenskaper. De studerande bekantar sig med plana figurer och undersöker deras egenskaper. De studerande utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De bekantar sig med principerna för mätning. De studerande övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar. De studerande granskar symmetri i förhållande till en rät linje. De handleds också att iaktta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

Bifogade mål:

- M2 handleda den studerande att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer
- M3 uppmuntra den studerande att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg
- M1 stödja den studerandes iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende
- M5 handleda den studerande att förstå matematiska begrepp och beteckningar
- M9 introducera den studerande i geometriska former och handleda den studerande att uppfatta deras egenskaper
- M10 handleda den studerande att förstå principen för mätning
- M4 handleda den studerande att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem

Geometri II (AMA4)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna. De studerande undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning. Vid mätning fästs uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. De studerande mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

Bifogade mål:

- M2 handleda den studerande att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer
- M3 uppmuntra den studerande att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg
- M1 stödja den studerandes iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende
- M5 handleda den studerande att förstå matematiska begrepp och beteckningar
- M9 introducera den studerande i geometriska former och handleda den studerande att uppfatta deras egenskaper
- M10 handleda den studerande att förstå principen för mätning
- M4 handleda den studerande att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem

Matematisk problemlösning (AMA5)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant. De undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning. Man formulerar problem utifrån ämnen som intresserar de studerande och löser problemen med hjälp av matematik. De studerande övar sig att presentera information med hjälp av enkla tabeller och diagram. De bekantar sig med de vanligaste statistiska nyckeltalen såsom största och minsta värde, medelvärde och typvärde. De planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

Bifogade mål:

- M2 handleda den studerande att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer
- M3 uppmuntra den studerande att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg
- M12 lära den studerande att utarbeta stegvisa instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö
- M11 introducera den studerande i tabeller och diagram
- M1 stödja den studerandes iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende
- M5 handleda den studerande att förstå matematiska begrepp och beteckningar
- M4 handleda den studerande att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem

2.3. Samhällskunskap och kulturkännedom (YK)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällskunskap och kulturkännedom i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

I undervisningen ska man prioritera olika typer av konkreta och upplevelsebaserade arbetssätt, som stödjer den studerandes utveckling till en aktiv och handlingskraftig medborgare. Den studerande ska uppmuntras att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera sina synpunkter för att utveckla sin kommunikations-, uttrycks- och samarbetsförmåga. Undervisningen ska ge den studerande möjlighet att kommunicera på många olika sätt och att använda drama och visuella uttryck. Den studerande ska uppmuntras att söka och tillämpa information självständigt och tillsammans med andra. Målet är att i undervisningen ta i beaktande den studerandes kunskaper om sin egen kultur och uppmuntra hen att göra jämförelser mellan olika kulturer. Den studerande ska uppmuntras att göra tolkningar, jämföra och dra slutsatser. Digitala verktyg ska mångsidigt användas för att söka information. Språkmedvetna arbetssätt stärker de studerandes multilitteracitet. Olika kommunikationsformer ska användas i arbetet. Läroämnet lämpar sig väl för att integreras med andra läroämnen, i synnerhet med undervisningen i svenska som andraspråk.

Handledning, differentiering och stöd i samhällskunskap och kulturkännedom i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Med tanke på målen i läroämnet samhällskunskap och kulturkännedom är det viktigt att handledningen erbjuder tillräckligt stöd för att den studerande ska förstå begrepp, texter och källor. Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda den studerande att se sig själv som en medlem i medborgarsamhället samt stödja den studerandes utveckling till en aktiv medlem i olika samhällsgrupper. Mångsidig kommunikation, delaktighet och samverkan stöds genom praktiska övningar, till exempel med hjälp av visualisering, drama och diskussioner samt olika typer av texter.

Bedömning av den studerandes lärande i samhällskunskap och kulturkännedom i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

I undervisningen ska den studerande genom respons stödjas och uppmuntras att aktivt delta i sin egen närmiljö. I bedömningen ska de studerandes olika sätt att arbeta och producera beaktas. Bedömningen ska fokusera på hur den studerande behärskar och kan tillämpa sina kunskaper och färdigheter i läroämnet samt hur mångsidigt den studerande lärt sig att bilda sig en egen uppfattning om samhället, kulturen och sina egna framtidsmöjligheter och att motivera sina åsikter.

Mål

M1 hjälpa den studerade att förstå det finländska demokratiska samhället och dess seder, värderingar och normer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår skillnaden mellan stat och samhälle samt vad de demokratiska principerna i det finländska samhället betyder.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i samhällskunskap och kulturkunskaper i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förståelse av det finländska samhället och dess seder, värderingar och normer	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förståelse av det finländska samhället och dess seder, värderingar och normer	Isk1: Den studerande kan ge konkreta exempel på demokrati, såsom samhällsinflytande, jämlikhet och regler. Isk3: Den studerande kan ge exempel på finländsk kultur samt nämna minoritetskulturer i Finland.

M2 hjälpa den studerande att lära känna Finlands historia, det sociala och ekonomiska systemets grunddrag samt begrepp som anknyter till dem

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär känna Finlands historia samt nuläget i det finländska samhället och Finlands ekonomiska system.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i samhällskunskap och kulturkännedom i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kännedom om Finlands historia och sociala och ekonomiska system samt begrepp som anknyter till dem	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kännedom om Finlands historia och sociala och ekonomiska system samt begrepp som anknyter till dem	Isk1: Den studerande känner till samhällets grundstrukturer utifrån individens och familjens synvinkel. Isk2: Den studerande känner till huvuddragen i Finlands historia enligt tidsepok. Isk3: Den studerande känner till de grundläggande principerna för ett demokratiskt samhälle, till exempel då det gäller mänskliga rättigheter.

M3 handleda den studerande att lära känna grundläggande rättigheter och skyldigheter för personer som vistas i Finland och finländska medborgare samt att utnyttja sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande känner till grundläggande rättigheter och skyldigheter för personer som vistas i Finland och finländska medborgare samt att utnyttja sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i samhällskunskap och kulturkännedom i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kännedom om de grundläggande rättigheterna och skyldigheterna	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kännedom om de grundläggande rättigheterna och skyldigheterna	Isk1: Den studerande kan ge exempel på individens rättigheter och skyldigheter. Isk2: Den studerande kan ge ett exempel på en grundläggande rättighet som uppnåtts under historiens gång.

M4 handleda den studerande att lära känna och använda olika möjligheter till samhällsinflytande, både politiskt och i övrigt, på ett etiskt hållbart sätt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande känner till politiska och andra möjligheter till samhällsinflytande och övar sig att använda dem på ett etiskt hållbart sätt.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i samhällskunskap och kulturkännedom i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kännedom om möjligheterna att påverka i samhället	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kännedom om möjligheterna att påverka i samhället	Isk1: Den studerande kan ge exempel på möjligheter till samhällsinflytande. Isk3: Den studerande övar på att delta i konstruktiva diskussioner samt att uttrycka och motivera sin åsikt.

M5 handleda den studerande att få kännedom om familjens och barns och ungas ställning i Finland, om principen om jämlikhet samt om jämställdhet mellan könen

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande får kännedom om familjemedlemmarnas ställning, jämställdheten mellan könen och principerna om jämlikhet i Finland.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i samhällskunskap och kulturkännedom i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kännedom om familjens och barns och ungas ställning, om principen om jämlikhet samt om jämställdhet mellan könen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kännedom om familjens och barns och ungas ställning, om principen om jämlikhet samt om jämställdhet med könen	Den studerande kan ge exempel på olika familjer, barnens ställning och jämställdheten mellan könen i Finland.

M6 handleda den studerande att förstå betydelsen av arbete och företagsamhet och att lära känna och använda de viktigaste offentliga och privata tjänsterna samt den tredje sektorns verksamhet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår betydelsen av arbete och företagsamhet samt kan utnyttja tjänster och verksamhet inom tredje sektorn. Hen förstår hur förändringar i näringslivsstrukturen har förändrat utförande av arbete.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i samhällskunskap och kulturkännedom i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förståelse av betydelsen av arbete och företagsamhet samt kännedom om olika tjänster	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förståelse av betydelsen av arbete och företagsamhet samt kännedom om olika tjänster	Isk1: Den studerande kan ge exempel på betydelsen av arbetet och företagsamhet. Den studerande kan nämna offentliga och privata tjänster samt känna igen aktörer inom den tredje sektorn. Isk2: Den studerande kan ge exempel på hur förändringar i näringslivsstrukturen har förändrat arbetet under nutidshistorien.

M7 handleda den studerande att identifiera och studera kulturella skillnader och orsakerna till dem samt att respektera kulturell mångfald

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår och respekterar kulturell mångfald.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i samhällskunskap och kulturkännedom i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kulturkännedom och respekt för mångfald	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kulturkännedom och respekt för mångfald	Den studerande kan på ett respektfullt sätt ge exempel på skillnader mellan kulturer och orsakerna till dem.

M8 handleda den studerande att lära känna och studera integrationsprocessens olika faser

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår de olika faserna i integrationsprocessen.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i samhällskunskap och kulturkännedom i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kännedom om integrationsprocessen och kunskap om situationen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kännedom om integrationsprocessen och kunskap om situationen	Den studerande kan ge exempel på integrationsprocessens olika faser och tjänster som anknyter till den.

M9 uppmuntra den studerande att ha en öppen inställning till olika synsätt, att jämföra dem på ett analytiskt sätt och att bekämpa rasism och diskriminering

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande kan förhålla sig öppet till olika synsätt och har förmåga till kritisk granskning.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i samhällskunskap och kulturkännedom i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förståelse av samhället och kulturen och förmåga till kritisk granskning	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förståelse av samhället och kulturen och förmåga till kritisk granskning	Den studerande övar konstruktiva kommunikationsfärdigheter och förmåga till kritisk granskning.

Kurser

Samhällets grundstrukturer och vardagskompetens (AYK1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande får insikt i det finländska samhällets värderingar, normer och strukturer samt i hur samhället fungerar ur individens, familjens och närmiljöns synvinkel. De lär sig centrala begrepp inom samhällskunskap. De får grundläggande kunskap om seder och bruk, utträttande av ärenden, boende och arbetsliv. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivseln i närmiljön. De studerande får kunskap om vilka möjligheter samhället erbjuder, olika yrken, företagsamhet och hur man sköter sin egen ekonomi. På kursen bekantar sig de studerande också med medborgarens rättigheter och skyldigheter.

Bifogade mål:

- M4 handleda den studerande att lära känna och använda olika möjligheter till samhällsinflytande, både politiskt och i övrigt, på ett etiskt hållbart sätt
- M2 hjälpa den studerande att lära känna Finlands historia, det sociala och ekonomiska systemets grunddrag samt begrepp som anknyter till dem
- M3 handleda den studerande att lära känna grundläggande rättigheter och skyldigheter för personer som vistas i Finland och finländska medborgare samt att utnyttja sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter
- M1 hjälpa den studerande att förstå det finländska demokratiska samhället och dess seder, värderingar och normer
- M6 handleda den studerande att förstå betydelsen av arbete och företagsamhet och att lära känna och använda de viktigaste offentliga och privata tjänsterna samt den tredje sektorns verksamhet

Historia, landskännedom och samhällets funktioner (AYK2)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande lär känna huvuddragen i Finlands och närliggande områdens historia samt Finlands ställning och verksamhet som en del av Norden, Europa och världen. De studerar begrepp som anknyter till Finlands historia och landskännedom. Under kursen behandlas mänsklig verksamhet under olika tider i olika kulturer och de studerande får reflektera över olika motiv till människors handlingar. De studerande bekantar sig med finländska utbildningstjänster, sysselsättningsfrämjande tjänster och andra tjänster.

Bifogade mål:

- M8 handleda den studerande att lära känna och studera integrationsprocessens olika faser
- M2 hjälpa den studerande att lära känna Finlands historia, det sociala och ekonomiska systemets grunddrag samt begrepp som anknyter till dem
- M3 handleda den studerande att lära känna grundläggande rättigheter och skyldigheter för personer som vistas i Finland och finländska medborgare samt att utnyttja sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter
- M6 handleda den studerande att förstå betydelsen av arbete och företagsamhet och att lära känna och använda de viktigaste offentliga och privata tjänsterna samt den tredje sektorns verksamhet

Kulturidentitet och kommunikation (AYK3)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande får bekanta sig med, studera och tolka seder, värderingar, traditioner, normer och attityder i den finländska kulturen och andra kulturer. De bekantar sig också med de mest betydande perioderna och verken inom finländsk konst och kultur. De studerande utvecklar sina kommunikativa färdigheter och sin förmåga att samarbeta på ett konstruktivt sätt med människor med olika kulturell bakgrund. De studerar demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet och får öva sig att visa ömsesidig respekt och att delta och påverka enligt demokratiska principer. Under kursen bekantar sig de studerande med föreningskulturen och olika former av föreningsarbete samt olika former av frivilligarbete.

Bifogade mål:

- M9 uppmuntra den studerande att ha en öppen inställning till olika synsätt, att jämföra dem på ett analytiskt sätt och att bekämpa rasism och diskriminering
- M4 handleda den studerande att lära känna och använda olika möjligheter till samhällsinflytande, både politiskt och i övrigt, på ett etiskt hållbart sätt
- M5 handleda den studerande att få kännedom om familjens och barns och ungas ställning i Finland, om principen om jämlikhet samt om jämställdhet mellan könen
- M7 handleda den studerande att identifiera och studera kulturella skillnader och orsakerna till dem samt att respektera kulturell mångfald
- M8 handleda den studerande att lära känna och studera integrationsprocessens olika faser
- M2 hjälpa den studerande att lära känna Finlands historia, det sociala och ekonomiska systemets grunddrag samt begrepp som anknyter till dem
- M1 hjälpa den studerande att förstå det finländska demokratiska samhället och dess seder, värderingar och normer

2.4. Miljö- och naturkunskap (YL)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i miljö- och naturkunskap i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Utgångspunkten för valet av arbetssätt och lärmiljöer är de studerandes egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten samt läroämnets tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen

inom olika ämnesområden inom miljö- och naturkunskap i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom läroanstaltens lokaler och den egna undervisningsgruppen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter, såsom samarbete med museer, företag, frivilligorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att de studerande deltar och samverkar i genomförandet av enkla undersökningar. Genom att de studerande arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt läroämnets mål.

Handledning, differentiering och stöd i miljö- och naturkunskap i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Med tanke på målen för läroämnet miljö- och naturkunskap är det viktigt att handleda de studerande att mångsidigt använda olika studiesätt. I undervisningen och vid valet av arbetssätt ska de studerandes tidigare kunskaper och färdigheter samt deras livssituation och kultur beaktas. De studerande handleds och stöds att utveckla sin språkfärdighet och begreppshantering. Gemenskap stödjer gemensamt lärande och möjligheten att utnyttja olika styrkor. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker de studerandes självbild i läroämnet.

Bedömning av den studerandes lärande i miljö- och naturkunskap i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Disponering av arbetet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Positiv återkoppling och uppmuntran stödjer lärandet. De studerande ska erbjudas mångsidiga möjligheter att visa sina kunskaper. Bedömningen ska förutom på olika alster även grunda sig på iakttagelser av de studerandes arbete och på diskussioner. Utöver innehållet bedöms de studerandes förmåga att uppfatta det väsentliga och uttrycka sig tydligt. I slutet av kurserna bedöms hur väl de uppställda målen uppnåtts. De studerandes självvärdering och kamratbedömning används som stöd för bedömningen. De studerandes värderingar, attityder, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Då läraren ger en verbal bedömning eller en prestationsanteckning ska hen bedöma de studerandes kunskaper i förhållande till målen i den lokala läroplanen. Bedömningen ska beskriva den studerandes framsteg i förhållande till målen. Som stöd för bedömningen har man definierat de föremål för bedömningen som är centrala för lärandet. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att den studerande utöver kunskaper inom ämnesområdena också har förmåga att använda begrepp.

Mål

M1 väcka och upprätthålla den studerandes intresse för omgivningen och undervisningen i miljö- och naturkunskap samt hjälpa den studerande att inse att samtliga ämnesområden i miljö- och naturkunskap är viktiga för hen

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande intresserar sig för omgivningen och för studier i de olika kunskapsområdena i miljö- och naturkunskap.

Målområden

Betydelse, värderingar och attityder

Mångsidig kompetens

Kunskapskrav för godkänt kunnande i miljö- och naturkunskap i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att uppfatta betydelsen av miljö- och naturkunskap	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

M2 stödja den studerande att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande kan agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling.

Målområden

Betydelse, värderingar och attityder

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i miljö- och naturkunskap i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Den studerande kan ge exempel på hur mänsklig verksamhet inverkar på när- och naturmiljön, såsom nedskräpning och återvinning.

M3 uppmuntra den studerande att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för reflektion

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande kan formulera frågor och använder dem som utgångspunkt för reflektion.

Målområden

Undersöknings- och arbetsfärdigheter

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i miljö- och naturkunskap i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att formulera frågor	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att formulera frågor	Den studerande formulerar frågor om det ämnesområde som undersöks eller deltar i att formulera frågor i en grupp.

M4 handleda den studerande att göra observationer och mätningar i olika lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande kan göra observationer och mätningar i olika lärmiljöer.

Målområden

Undersöknings- och arbetsfärdigheter

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i miljö- och naturkunskap i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Undersökningsfärdigheter: förmåga att observera och mäta	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Undersökningsfärdigheter: förmåga att observera och mäta	Den studerande kan göra observationer i naturmiljön, om exempelvis egenskaper hos växter och djur. Den studerande kan göra enkla mätningar, såsom temperaturmätningar, eller observationer om ett ämnes egenskaper.

M5 handleda den studerande att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar

Målområden

Undersöknings- och arbetsfärdigheter

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i miljö- och naturkunskap i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Tekniska kunskaper	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Tekniska kunskaper	Den studerande kan under handledning granska information i anknytning till det område som behandlas på en digital karta, som till exempel namnet på länder, naturtyper eller övrig information som presenteras på kartan. Den studerande kan med hjälp av en sökmaskin söka efter medieinnehåll som anknyter till området, som till exempel bilder.

M6 vägleda den studerande att främja säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande kan främja en säker verksamhet i sin egen närmiljö.

Målområden

Undersöknings- och arbetsfärdigheter

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i miljö- och naturkunskap i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Den studerande känner till några regler i anknytning till rörelse i sin egen närmiljö.

M7 handleda den studerande att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande kan undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i olika miljöer.

Målområden

Undersöknings- och arbetsfärdigheter

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i miljö- och naturkunskap i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att agera och undersöka omgivningen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att undersöka omgivningen	Den studerande känner till några principer, såsom allemansrätten, som anknyter till ett säkert och hållbart sätt att agera och röra sig i den byggda miljön och naturmiljön.

M8 handleda den studerande att använda digitala verktyg för att söka, bearbeta och presentera information på ett ansvarsfullt och tryggt sätt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande kan använda digitala verktyg för att söka, bearbeta och presentera information på ett ansvarsfullt och tryggt sätt.

Målområden

Undersöknings- och arbetsfärdigheter

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i miljö- och naturkunskap i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att använda digitala verktyg	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att använda digitala verktyg	Den studerande kan söka efter svar på enskilda frågor inom miljö- och naturkunskap genom att använda sökmaskin. Den studerande kan observera naturen samt spara och dela information som hen samlat in, exempelvis en bild.

M9 vägleda den studerande att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom miljö- och naturkunskap samt stödja utvecklingen av den studerandes språkfärdighet och förmåga att behärska begrepp inom miljö- och naturkunskap

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande uppfattar fenomen i anknytning till miljö och mänskliga aktiviteter genom att använda begrepp inom miljö- och naturkunskap.

Målområden

Kunskap och förståelse

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i miljö- och naturkunskap i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att använda begrepp	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att använda begrepp	Den studerande kan beskriva och identifiera organismer och livsmiljöer i den närliggande naturen samt egenskaper hos bekanta ämnen genom att använda några grundbegrepp inom miljö- och naturkunskap.

M10 handleda den studerande att förstå och använda olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara omgivningen och anknytande fenomen

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara omgivningen och anknytande fenomen.

Målområden

Kunskap och förståelse

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i miljö- och naturkunskap i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att använda modeller	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att använda modeller	Den studerande kan under handledning använda en enkel modell, såsom en modell för huvuddragen i vattnets kretslopp, för att förklara naturfenomen.

M11 vägleda den studerande att undersöka naturen och identifiera organismer och livsmiljöer samt hjälpa den studerande att förstå människans uppbyggnad och livsfunktioner

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår varför man undersöker och identifierar naturen, organismer och livsmiljöer samt människans uppbyggnad och livsfunktioner.

Målområden

Kunskap och förståelse

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i miljö- och naturkunskap i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad och livsfunktioner	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad och livsfunktioner	Den studerande kan göra observationer i naturen och identifierar olika livsmiljöer. Den studerande kan nämna människans centrala kroppsdelar och beskriva viktiga livsfunktioner.

M12 handleda den studerande i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande iakttar sin egen omgivning och hela världen samt lär sig att läsa kartor.

Målområden

Kunskap och förståelse

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i miljö- och naturkunskap i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet och använda kartor	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet och använda kartor	Den studerande kan nämna huvudväderstrecken och behärskar några kartläsningstekniker. Den studerande känner till centrala geografiska drag i Finland och i näromgivningen. Hen förstår skillnaden mellan världsdel och stat.

M13 vägleda den studerande att beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande kan beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken.

Målområden

Kunskap och förståelse

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i miljö- och naturkunskap i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kunskaper i fysik: Förmåga att beskriva och förklara fysiska fenomen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kunskaper i fysik: Förmåga att beskriva och förklara fysiska fenomen	Den studerande kan beskriva omvandling av energi till exempel i samband med elproduktion eller användning av elapparater, assimilation eller en näringskedja.

M14 vägleda den studerande att beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande kan beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar.

Målområden

Kunskap och förståelse

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i miljö- och naturkunskap i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kunskaper i kemi: Förmåga att beskriva och förklara kemiska fenomen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kunskaper i kemi: Förmåga att beskriva och förklara kemiska fenomen	Den studerande kan beskriva olika egenskaper hos bekanta ämnen, såsom vatten. Den studerande kan beskriva ett vanligt kemiskt fenomen, såsom assimilation eller förbränning, där ett ämne omvandlas till något annat.

Kurser

Människan och den mångfacetterade världen (AYL1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen studeras människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner. De studerande undersöker olika organismer och deras livsmiljöer. De får kunskap om näringskedjor, näringsproduktion och naturens mångfald. Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland och Europa undersöks med hjälp av regionala exempel, aktuella nyheter och kartor. De studerande fördjupar sig i årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad.

Bifogade mål:

- M4 handleda den studerande att göra observationer och mätningar i olika lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap
- M5 handleda den studerande att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar
- M3 uppmuntra den studerande att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för reflektion
- M10 handleda den studerande att förstå och använda olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara omgivningen och anknytande fenomen
- M9 vägleda den studerande att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom miljö- och naturkunskap samt stödja utvecklingen av den studerandes språkfärdighet och förmåga att behärska begrepp inom miljö- och naturkunskap
- M8 handleda den studerande att använda digitala verktyg för att söka, bearbeta och presentera information på ett ansvarsfullt och tryggt sätt

- M1 väcka och upprätthålla den studerandes intresse för omgivningen och undervisningen i miljö- och naturkunskap samt hjälpa den studerande att inse att samtliga ämnesområden i miljö- och naturkunskap är viktiga för hen
- M14 vägleda den studerande att beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar
- M6 vägleda den studerande att främja säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö
- M13 vägleda den studerande att beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande
- M12 handleda den studerande i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor
- M7 handleda den studerande att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön
- M2 stödja den studerande att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling
- M11 vägleda den studerande att undersöka naturen och identifiera organismer och livsmiljöer samt hjälpa den studerande att förstå människans uppbyggnad och livsfunktioner

Naturens strukturer (AYL2)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. De studerande undersöker principen om ämnens förändringar genom att bekanta sig med förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp. Genom att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får de studerande insikt i principen om energins bevarande.

Bifogade mål:

- M4 handleda den studerande att göra observationer och mätningar i olika lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap
- M5 handleda den studerande att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar
- M3 uppmuntra den studerande att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för reflektion
- M10 handleda den studerande att förstå och använda olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara omgivningen och anknytande fenomen
- M9 vägleda den studerande att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom miljö- och naturkunskap samt stödja utvecklingen av den studerandes språkfärdighet och förmåga att behärska begrepp inom miljö- och naturkunskap
- M8 handleda den studerande att använda digitala verktyg för att söka, bearbeta och presentera information på ett ansvarsfullt och tryggt sätt
- M1 väcka och upprätthålla den studerandes intresse för omgivningen och undervisningen i miljö- och naturkunskap samt hjälpa den studerande att inse att samtliga ämnesområden i miljö- och naturkunskap är viktiga för hen
- M14 vägleda den studerande att beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar
- M6 vägleda den studerande att främja säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö
- M13 vägleda den studerande att beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande
- M12 handleda den studerande i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor
- M7 handleda den studerande att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön
- M2 stödja den studerande att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling

- M11 vägleda den studerande att undersöka naturen och identifiera organismer och livsmiljöer samt hjälpa den studerande att förstå människans uppbyggnad och livsfunktioner

2.5. Hälsokunskap (TE)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i hälsokunskap i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Genom lärande som utnyttjar olika arbetssätt, behandlar vardagliga hälsofenomen och beaktar aktuella ämnen läggs grunden för utvecklingen av lärandet och förmågan att tillämpa sina kunskaper, tänka kritiskt och att lära sig.

Genom ett fenomenbaserat arbetssätt uppmuntras de studerande att lyfta fram sina egna kunskaper och erfarenheter, att ställa frågor och söka svar, att strukturera kunskap, dra slutsatser och motivera dem. Aktivt, målinriktat och reflekterande arbete utvecklar både de etiska, emotionella och sociala färdigheterna samt tanke- och samarbetsförmågan.

Lärmiljöerna i hälsokunskap består förutom av en mångsidig fysisk miljö också av sociala situationer och sammanhang och digitala miljöer. Att aktivt observera den egna lärmiljön, att vara med och välja lärmiljöer och arbetssätt samt att delta i att främja hälsa och säkerhet ur ett resursperspektiv erbjuds de studerande möjligheter att öva och tillämpa sin hälsokunskap vid läroanstalten. Samtidigt stödjer man samhörigheten, det gemensamma välbefinnandet och delaktigheten i den egna undervisningsgruppen och i skolgemenskapen.

Handledning, differentiering och stöd i hälsokunskap i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Flera teman inom hälsokunskap tangerar de studerandes utvecklingsskede, individuella erfarenheter och livssituation. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas specialbehov som anknyter till de studerandes utveckling, livssituation och kultur. De studerande ska vägledas att förstå och respektera individens rätt till integritet och sekretess i frågor som gäller den egna hälsan och sjukdomar.

Undervisningen ska planeras så att den möjliggör samarbete mellan olika läroämnen, skolhälsovården och övrig studerandevård och erbjuder möjligheter att öva och tillämpa olika delområden av hälsokunskapen som en del av den gemensamma studerandevården och läroanstaltens verksamhetskultur. Genom samarbetet säkras man också det individuella stöd som den studerande behöver för lärandet och i frågor som anknyter till hans livssituation.

Bedömning av den studerandes lärande i hälsokunskap i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Föremål för bedömningen i hälsokunskap är de olika delområdena inom hälsokunskap. Syftet med bedömningen och responsen är att stödja lärandet och sporra de studerande att utveckla sina kunskaper i hälsokunskap och att tillämpa dem i vardagen. De studerande ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt, i olika skeden av undervisningen och med hänsyn till delområdets karaktär. Som stöd för lärandet används även självvärdering och kamratbedömning. I hälsokunskap är det särskilt viktigt att komma ihåg att den studerandes värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala kompetens, temperament eller övriga personliga egenskaper inte är föremål för bedömningen. I målen som anknyter till etiskt tänkande och självkännedom beaktar man hur den studerande begrundar och motiverar det aktuella temat ur ett hälsoperspektiv genom att utnyttja begrepp och olika källor inom området.

Kursen i hälsokunskap i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna bedöms med ett siffervitsord.

Information om läroämnets innehållsområde

Kursen i hälsokunskap kan genomföras antingen i inledningsskedet eller i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna.

Mål

M1 vägleda den studerande att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling	
Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	
Den studerande lär sig att granska bredden av begreppet hälsa samt olika skeden i människans levnadslopp.	
Målområden	
Växande och utveckling som stöder hälsan	
Mångsidig kompetens	
Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)	
Kunskapskrav för godkänt kunnande i hälsokunskap i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna	
Den studerandes uppfattning om hälsa	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Den studerandes uppfattning om hälsa	Den studerande kan nämna något delområde inom hälsa, skeden i människans levnadslopp samt några handlingssätt som främjar hälsa.

M2 handleda den studerande att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att använda sina emotionella och kommunikativa färdigheter för att hantera olika konflikt- och krissituationer.

Målområden

Växande och utveckling som stöder hälsan

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i hälsokunskap i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att analysera sina emotionella och sociala färdigheter och sitt beteende	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att analysera sina emotionella och sociala färdigheter och sitt beteende	Den studerande kan nämna grundläggande känslor och känner till att de inverkar på beteendet i olika kommunikationssituationer.

M3 handleda den studerande att utveckla sin självkänedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att utveckla sin självkänedom och att reglera sitt beteende och lärande.

Målområden

Växande och utveckling som stöder hälsan

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i hälsokunskap i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
-	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

M4 vägleda den studerande att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att reflektera över frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv.

Målområden

Växande och utveckling som stöder hälsan

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i hälsokunskap i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen	Den studerande kan nämna faktorer som inverkar på individualiteten och ge något exempel på sambandet mellan sociala relationer och det psykiska välbefinnandet och hälsan.

M5 vägleda den studerande att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att granska den fysiska, psykiska och sociala hälsan.

Målområden

Faktorer som stödjer och tär på hälsan och att förebygga sjukdomar

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i hälsokunskap i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att känna igen faktorer som påverkar hälsan	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att känna igen faktorer som påverkar hälsan	Den studerande kan nämna faktorer som stöder respektive hotar hälsan.

M6 stödja den studerande att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja den studerandes förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt lär sig att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar.

Målområden

Faktorer som stödjer och tär på hälsan och att förebygga sjukdomar

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i hälsokunskap i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Den studerande kan nämna något tillvägagångssätt för egenvård och för att söka hjälp.

M7 vägleda den studerande att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att iaktta och utvärdera faktorer som anknyter till den egna hälsan och säkerheten.

Målområden

Faktorer som stödjer och tär på hälsan och att förebygga sjukdomar

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i hälsokunskap i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att analysera sina egna vanor i anknytning till hälsa	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
-	Den studerande kan nämna hälsosamma och ohälsosamma livsstilsval och reflektera över sina egna val som anknyter till dem.

M8 vägleda den studerande att förstå samhällets, omgivningens, kulturens samt informations- och kommunikationsteknikens betydelse för hälsa och välfärd

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att iaktta samhällets, omgivningens, kulturens och informations- och kommunikationsteknologins betydelse för hälsa och välbefinnande.

Målområden

Hälsa, samfund, samhälle och kultur

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i hälsokunskap i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att förstå hur omgivningen påverkar hälsan	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att förstå hur omgivningen påverkar hälsan	Den studerande kan med hjälp av några exempel beskriva hur kulturen och informations- och kommunikationsteknologin påverkar hälsan och välbefinnandet.

M9 vägleda den studerande att lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och att upprätthålla den samt att använda hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och för att upprätthålla samt beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt.

Målområden

Hälsa, samfund, samhälle och kultur

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i hälsokunskap i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Den studerande kan nämna faktorer som påverkar studie-, funktions- och arbetsförmågan. Den studerande kan nämna den egna läroanstaltens och kommunens hälsotjänster.

M10 vägleda den studerande att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och omgivningen, att förstå deras betydelse för en själv samt att hjälpa den studerande att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att observera uppfattningar om hälsa hos personer i den närmaste omgivningen och inom olika samfund samt förstår deras betydelse för en själv samt lär sig att bilda sig en uppfattning om på vilka sätt hen lär sig bäst.

Målområden

Hälsa, samfund, samhälle och kultur

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i hälsokunskap i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Den studerande kan med hjälp av ett exempel beskriva hur familjen, den närmaste omgivningen eller andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa. Den studerande kan nämna en faktor som stöder det egna lärandet.

Kurser

Ett sunt liv (ATE1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

I undervisningen studeras livet med fokus på främjande av hälsan och förebyggande av sjukdomar. Under kursen behandlas människans levnadslopp, växande och utveckling, människo- och familjerelationer samt sexuell hälsa med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Som hälsofrämjande resurser granskas psykisk hälsa, miljöer och gemenskaper som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter. Dessutom behandlas säkerhetskunskap, kunskaper i första hjälpen, egenvård och hur man söker stöd och hjälp. Vid valet av innehåll ska också aktuella hälsofenomen och hållbar konsumtion beaktas samt tillförlitligheten i hälsorelaterad information granskas.

Bifogade mål:

- M1 vägleda den studerande att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling
- M9 vägleda den studerande att lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och att upprätthålla den samt att använda hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt
- M4 vägleda den studerande att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv

- M10 vägleda den studerande att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och omgivningen, att förstå deras betydelse för en själv samt att hjälpa den studerande att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst
- M7 vägleda den studerande att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet
- M5 vägleda den studerande att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa
- M6 stödja den studerande att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja den studerandes förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar
- M2 handleda den studerande att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer
- M3 handleda den studerande att utveckla sin självkänedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler
- M8 vägleda den studerande att förstå samhällets, omgivningens, kulturens samt informations- och kommunikationsteknikens betydelse för hälsa och välfärd

2.6. Studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

I undervisningen betonas konkreta och upplevelsebaserade arbetssätt, som stödjer den studerandes aktivitet och initiativförmåga och utvecklar färdigheterna i självvärdering. Webbmiljöer används för att utveckla den studerandes digitala färdigheter. Genom att bekanta sig med närmiljön, utbildningsmöjligheter, arbetslivet och företag främjas den studerandes delaktighet och beredskap att planera fortsatta studier och sin karriär. Handledningsformerna är personlig handledning och grupphandledning.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

De studerandes individuella utgångsläge och behov ska beaktas i studiehandledningen och handledningen i arbetslivsfärdigheter. Handledningen differentieras genom att man beaktar den studerandes personliga mål, erfarenheter, intressen, fritidssysselsättningar, kompetensområden och faktorer som inverkar på livssituationen. Samarbetet mellan olika aktörer är viktigt, särskilt i handledningen i studiernas övergångsskeden. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete, t.ex. samarbete med Arbetskraftsmyndigheterna, socialväsendet och olika utbildningsanordnare, är viktigt i synnerhet i fråga om studerande som behöver stöd.

Bedömning av den studerandes lärande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Bedömningen bygger på den studerandes självvärdering samt på interaktiv, vägledande och uppmuntrande respons i samband med olika handledningsåtgärder. I bedömningen ska den studerandes olika sätt att arbeta och producera beaktas. De studerande bedömer sina förutsättningar, sina kunskaper

och färdigheter, sin funktionsförmåga och sina resurser, sitt behov av stöd, sin förmåga att arbeta i grupp och sina kommunikativa färdigheter samt hur deras värderingar och föreställningar påverkar deras val och beslut. Vid bedömningen används mångsidiga och flexibla metoder där man beaktar den studerandes bakgrund och färdigheter så att var och en kan påvisa sitt kunnande. Samtidigt

bör man försäkra sig om att den studerande förstår principerna för bedömningen, dess betydelse och bedömningssätt trots eventuella brister i språkkunskaperna.

Mål

M1 handleda den studerande att fatta beslut och göra val som berör hens liv, utbildning och arbetskarriär	
Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	
Den studerande kan göra val som berör utbildning och arbetskarriär.	
Målområden	
Att utveckla färdigheterna i studie- och livsplanering	
Mångsidig kompetens	
Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)	
Kunskapskrav för godkänt kunnande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna	
Förmåga att göra upp en plan för fortsatta studier och karriärplan	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Att göra upp en plan för fortsatta studier och karriärplan	Ish1: För uppgörandet av den individuella studieplanen bekantar sig den studerande under handledning med utbildningen samt med målen för utbildningen, utbildningens omfattning och studiemöjligheter Ish2: Den studerande bekantar sig med olika studiemöjligheter och arbetslivet. Den studerande gör upp planer för studier och arbetskarriär.

M2 handleda den studerande att förstå de kunskaper och färdigheter som är centrala när man börjar studera, i studierna och när man söker till fortsatta studier

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande har tillräckliga kunskaper och färdigheter för att inleda studierna, för att genomföra studierna och för att söka till fortsatta studier

Målområden

Att utveckla färdigheterna i studie- och livsplanering

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att bekanta sig med studierna i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna och i utbildning efter det samt att bekanta sig med studiefärdigheter	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att söka information och utnyttja informationen i studierna	Ish1: Den studerande känner till strukturen och kraven i den grundläggande utbildningen för vuxna. Ish2: Den studerande känner till studier efter inledningsskedet.

M3 uppmuntra och handleda den studerande att utveckla sina studiefärdigheter och förmågan att lära sig

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sina studiefärdigheter.

Målområden

Förmåga att lära sig

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Utveckling av studiefärdigheterna	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Utveckling av studiefärdigheterna	Den studerande har utvecklat sina studiefärdigheter under kursen.

M4 handleda den studerande att utveckla sina färdigheter för självvärdering

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sina färdigheter för självvärdering.

Målområden

Självkännedom

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Utveckling av färdighet-erna i självvärdering	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Utveckling av färdigheterna i självvärdering	Den studerande har utvecklat sina färdigheter i självvärdering under kursen.

M5 hjälpa den studerande att utveckla sin beredskap att delta i studiemiljön och i olika grupper

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande bekantar sig med sin studiemiljö och deltar i olika grupper.

Målområden

Självkännedom

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Utveckling av sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i studierna	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Utveckling av sociala och kommunikativa färdigheter	Den studerande kan fungera ändamålsenligt i sin studiemiljö. Den studerande deltar i arbete i grupper.

M6 stödja den studerande att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande kan handla självständigt och tar ansvar för sina studier och val.

Målområden

Självkännedom

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att ställa upp mål	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Att ställa upp mål	Den studerande kan under handledning ställa upp mål för sina studier.

M7 skapa förutsättningar som främjar den studerandes vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande vill lära sig, identifierar och utnyttjar sina färdigheter och styrkor. Hen känner till vad hen behöver lära sig och kan vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller.

Målområden

Livslångt lärande

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att identifiera de egna styrkorna och vad hen behöver lära sig	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig	Den studerande kan nämna några av sina färdigheter och styrkor. Den studerande kan ge ett exempel på vad hen behöver lära sig.

M8 göra den studerande bekant med arbetslivet, företagsamhet, företag och utbildningsmöjligheter	
<p>Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen</p> <p>Den studerande bekantar sig med arbetslivet, företagsamhet och utbildningsmöjligheter.</p>	
<p>Målområden</p> <p>Att utveckla arbetslivsfärdigheterna</p>	
<p>Mångsidig kompetens</p> <p>Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)</p>	
<p>Kunskapskrav för godkänt kunnande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna</p>	
Förmåga att förstå de grundläggande principerna i arbetslivet och i det finländska utbildningssystemet	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Deltagande i introduktionstillfällena	Den studerande bekantar sig med arbetslivet, företagsamhet och det finländska utbildningssystemet. Den studerande kan nämna yrken och utbildningsvägar som intresserar hen.

M9 hjälpa den studerande att utveckla sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i arbetslivet	
<p>Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen</p> <p>Den studerande utvecklar kommunikativa färdigheter som behövs i arbetslivet.</p>	
<p>Målområden</p> <p>Att utveckla arbetslivsfärdigheterna</p>	
<p>Mångsidig kompetens</p> <p>Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)</p>	
<p>Kunskapskrav för godkänt kunnande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna</p>	
Utveckling av sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i arbetslivet	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Utveckling av sociala och kommunikativa färdigheter	Den studerande kan under handledning ge exempel på konstruktiv kommunikation i arbetslivet.

M10 handleda den studerande att förstå arbetets betydelse för det egna livet och för samhället

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår arbetets betydelse för det egna livet och för samhället.

Målområden

Att utveckla arbetslivsfärdigheterna

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att förstå arbetets betydelse	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att arbeta målinriktat	Den studerande kan ge ett exempel på arbetets betydelse för det egna livet och för samhället.

M11 handleda den studerande att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande känner till läroämnenas betydelse för sina framtida studier och för arbetslivet.

Målområden

Att utveckla arbetslivsfärdigheterna

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att förstå olika läroämnens betydelse för olika yrken och för framtida studier	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att arbeta målinriktat	Den studerande kan nämna exempel på yrken, där man behöver färdigheter i ett visst läroämne.

M12 handleda den studerande att hitta yrken som passar hen eller hitta information om hur den egna yrkeskompetensen kan uppdateras

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande hittar yrken som passar hen eller är medveten om hur den egna yrkeskompetensen kan uppdateras för arbetslivet.

Målområden

Att använda information om utbildning och arbetsliv i den egna karriärplaneringen

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att söka information och utnyttja informationen i karriärplaneringen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att söka information och utnyttja informationen i karriärplaneringen	Den studerande kan ge exempel på yrken som passar hen.

M13 handleda den studerande att identifiera sin yrkesskicklighet och hur den lämpar sig för arbetslivet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande identifierar sin egen yrkesskicklighet och hur den lämpar sig för arbetslivet.

Målområden

Att använda information om utbildning och arbetsliv i den egna karriärplaneringen

Mångsidig kompetens

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att utnyttja respons och självkännetdom i karriärplaneringen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att utnyttja respons i karriärplaneringen	Den studerande kan under handledning ge exempel på sitt kunnande och kraven i arbetslivet.

M14 handleda den studerande att förstå de grundläggande principerna i arbetslivet och arbetslagstiftningen

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår principerna i arbetslivet och de grundläggande principerna i arbetslagstiftningen.

Målområden

Att använda information om utbildning och arbetsliv i den egna karriärplaneringen

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förståelse av termer och de grundläggande principerna i arbetslivet	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förståelse av termer och grundprinciper	Den studerande kan ge exempel på principer i arbetslivet.

Kurser

(AOT1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Den studerandes färdigheter för fortsatta studier och karriär- och livsplaneringsfärdigheter främjas. Under kursen skapas förutsättningar för att den studerande ska kunna bedöma sitt kunnande och identifiera sina färdigheter och styrkor. Den studerandes studiefärdigheter och förmåga att lära sig stärks. En individuell studieplan utarbetas för varje studerande.

Bifogade mål:

- M4 handleda den studerande att utveckla sina färdigheter för självvärdering
- M10 handleda den studerande att förstå arbetets betydelse för det egna livet och för samhället
- M1 handleda den studerande att fatta beslut och göra val som berör hens liv, utbildning och arbetskarriär
- M2 handleda den studerande att förstå de kunskaper och färdigheter som är centrala när man börjar studera, i studierna och när man söker till fortsatta studier
- M11 handleda den studerande att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet
- M6 stödjade den studerande att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val
- M3 uppmuntra och handleda den studerande att utveckla sina studiefärdigheter och förmågan att lära sig
- M5 hjälpa den studerande att utveckla sin beredskap att delta i studiemiljön och i olika grupper
- M7 skapa förutsättningar som främjar den studerandes vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller

(AOT2)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Den studerandes uppfattning om sina möjligheter för fortsatta studier och i arbetslivet stärks. Den studerande bekantar sig med arbetslivet, företagsamhet och utbildningsmöjligheter. Den studerandes förståelse av arbetets och studiernas betydelse för det egna livet och för samhället stärks. En individuell studieplan utarbetas för varje studerande.

Bifogade mål:

- M10 handleda den studerande att förstå arbetets betydelse för det egna livet och för samhället
- M1 handleda den studerande att fatta beslut och göra val som berör hens liv, utbildning och arbetskarriär
- M2 handleda den studerande att förstå de kunskaper och färdigheter som är centrala när man börjar studera, i studierna och när man söker till fortsatta studier
- M8 göra den studerande bekant med arbetslivet, företagsamhet, företag och utbildningsmöjligheter
- M13 handleda den studerande att identifiera sin yrkesskicklighet och hur den lämpar sig för arbetslivet
- M11 handleda den studerande att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet
- M9 hjälpa den studerande att utveckla sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i arbetslivet
- M14 handleda den studerande att förstå de grundläggande principerna i arbetslivet och arbetslagstiftningen
- M3 uppmuntra och handleda den studerande att utveckla sina studiefärdigheter och förmågan att lära sig
- M12 handleda den studerande att hitta yrken som passar hen eller hitta information om hur den egna yrkeskompetensen kan uppdateras
- M7 skapa förutsättningar som främjar den studerandes vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller

2.7. Främmande språk (VK)

Språkpedagogik och språkutveckling

Den språkliga utvecklingen fortsätter livet ut. Individerna utvecklar flerspråkig kompetens i olika situationer i hemmet, i studierna, i arbetslivet och på fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka de studerandes språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. De studerande ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande. De studerande ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

De studerande ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen. Undervisningen ska stödja de studerandes flerspråkighet genom att inkludera de studerandes alla språk i så hög grad som möjligt. Undervisningen ska stärka de studerandes tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

I inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna läser de studerande ett A-språk. För språken används följande koder:

en = engelska

la = latin

sa = samiska

ty = tyska

fr = franska

ry = ryska

ia = italienska

sp = spanska

po = portugisiska

sx = annat språk

Språkens kurskoder består av skedet i den grundläggande utbildningen för vuxna, språkets kod, lärokursens omfattning och kursens nummer. Kurskoden Iena1 betyder sålunda inledningsskedet, engelska A-lärokurs, kurs nummer 1.

2.7.1. Engelska, A-lärokurs (ENA)

Undervisningen i engelska i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna (A-lärokurs)

En studerande som inte tidigare har studerat engelska eller på annat sätt inhämtat kunskaper i engelska inleder sina studier med kurs 1. Alla kurser inbegriper samtliga mål, men tyngdpunkten kan variera.

Många studerande använder i allt större utsträckning engelska på fritiden. Kunskaper som de studerande har tillägnat sig genom informellt lärande ska beaktas i planeringen av undervisningen och valet av innehåll.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Målet är att språkbruket ska vara naturligt och relevant för de studerande. De studerande ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Konkret och gemensamt lärande ger de studerande möjlighet att pröva sin växande språkkunskap. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

De studerande ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av de studerandes språkkunskaper. De studerande ska också uppmuntras att studera andra språk som erbjuds. Studerande som har språkliga inlärningssvårigheter ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för studerande som avancerar snabbare eller kan engelska sedan tidigare.

Bedömning av den studerandes lärande i A-lärokursen i engelska i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara uppmuntrande, mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska höra nära samman med lärprocessen. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig dokumentation. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Den studerande handleds att bedöma egna och andras arbeten, presentationer och alster. Med hjälp av en mångsidig och differentierad bedömning och feedback som stöder lärandet hjälper man den studerande att bli medveten om sina färdigheter, kunskaper och arbetsprocesser och hen får verktyg att utveckla dessa.

Då läraren ger en verbal bedömning eller en prestationsanteckning ska hen bedöma de studerandes kunskaper i förhållande till målen i den lokala läroplanen. Bedömningen ska beskriva den studerandes framsteg i förhållande till målen. Som stöd för bedömningen har man definierat de föremål för bedömningen som är centrala för lärandet.

Allmän beskrivning av obligatoriska kurser

Mål

M1 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	
Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	
Den studerande bildar sig en uppfattning om målen för studierna och hittar sätt att delta uppbyggande i kommunikation som en del av gruppen.	
Målområden	
Färdigheter för språkstudier	
Mångsidig kompetens	
Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1)	
Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i engelska i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna	
	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kunskapskrav för godkänt kunnande	Används inte som bedömningsgrund. Den studerande handleds att som en del av självvärderingen reflektera över sina egna erfarenheter.

M2 handleda den studerande att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande ställer upp mål för sina språkstudier samt hittar sätt att självständigt öva sina språkfärdigheter. Den studerande kan använda digitala verktyg i sina språkstudier.

Målområden

Färdigheter för språkstudier

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i engelska i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta sätt att öva sina färdigheter samt förmåga att utnyttja digitala verktyg	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta välfungerande studiemetoder	Den studerande kan ställa upp mål för sina studier i engelska. Den studerande känner igen olika sätt att studera språk och kan välja de mest lämpliga för hen själv. Den studerande kan under handledning använda material som finns tillgängligt på nätet, t.ex. webbaserade uppgifter och ordböcker i sina studier

M3 handleda den studerande att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande agerar i olika kommunikationssituationer som berör olika temaområden och håller för egen del igång kommunikationen med hjälp av olika kommunikationsstrategier.

Målområden

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i engelska i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att kommunicera i olika situationer; förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Den studerande reder sig i rutinmässiga kommunikationssituationer och utnyttjar olika slag av strategier för att hålla igång kommunikationen. Den studerande kan till exempel upprepa sitt budskap, tala långsammare, utnyttja olika former eller använda non-verbalt språk.

M4 uppmuntra den studerande att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Målområden

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i engelska i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att kommunicera i olika situationer; förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Den studerande reder sig i rutinmässiga kommunikationssituationer och utnyttjar olika slag av strategier för att hålla igång kommunikationen. Den studerande kan till exempel upprepa sitt budskap, tala långsammare, utnyttja olika former eller använda non-verbalt språk.

M5 stödja den studerandes kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att använda kulturellt lämpligt språkbruk i olika sociala situationer.

Målområden

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i engelska i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kulturellt lämpligt språkbruk	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kulturellt lämpligt språkbruk	Den studerande kan använda de viktigaste artighetsfraserna, till exempel hälsningar, önskemål samt artiga förfrågningar, och förstår deras betydelse samt betydelsen av small talk i kommunikation.

M6 handleda den studerande att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	
<p>Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen</p> <p>Den studerande tolkar muntliga och skriftliga texter av varierande svårighetsgrad och av olika slag med hjälp av olika textförståelsestrategier (till exempel slutledningförmåga, förmåga att förutsäga).</p> <p>Målområden</p> <p>Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter</p> <p>Mångsidig kompetens</p> <p>Multilitteracitet (K4)</p> <p>Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i engelska i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna</p>	
Förmåga att tolka texter	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att tolka texter	Den studerande förstår skriftliga texter som innehåller enkelt, bekant ordförråd och bekanta uttryck och långsamt tal med stöd av kontexten. Den studerande kan hitta enkel information i korta texter och vid behov använda textförståelsestrategier, som till exempel slutledningförmåga och förmåga att förutsäga.

M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande uttrycker sig muntligt och skriftligt om en gradvis växande mängd temaområdena. Den studerande behärskar engelskans centrala strukturer och uttalar engelska förståeligt. Den studerande lär sig att uttala förståeligt.

Målområden

Växande språkkunskap, förmåga att producera texter

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i engelska i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att producera texter	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att producera texter	Den studerande kan de mest enkla grundreglerna för uttal. Den studerande kan en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Den studerande kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd muntligt och skriftligt berätta om vardagliga saker som är viktiga för hen samt skriva enkla meddelanden.

M8 vägleda den studerande att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att känna igen den språkliga och kulturella mångfalden i sin närmiljö och förstår engelskans betydande ställning i Finland och i världen.

Målområden

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i engelska i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kunskapskrav för godkänt kunnande	Den studerande kan berätta vilka språk som används i hans närmiljö. Den studerande kan nämna några länder där engelska talas och förstår att engelska är ett betydande världsspråk.

M9 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande värdesätter den egna språkliga och kulturella bakgrunden. Den studerande bildar sig en uppfattning om den språkliga och kulturella bakgrunden i världen. Den studerande bemöter människor fördomsfritt.

Målområden

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i engelska i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kunskapskrav för godkänt kunnande	Används inte som bedömningsgrund. Den studerande handleds att som en del av självvärderingen reflektera över sina upplevelser.

M10 vägleda den studerande att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att känna igen likheter och olikheter mellan olika språk samt att förstå språkliga regelbundenheter.

Målområden

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i engelska i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Språklig slutledningsförmåga	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Språklig medvetenhet	Den studerande känner under handledning igen likheter och olikheter mellan olika språk och kan ge exempel på hur samma sak uttrycks i engelska och något annat språk. Den studerande kan tillämpa regelbundenheter som hen lärt sig i engelska.

M11 handleda den studerande att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår att det finns gott om engelskspråkigt material. Den studerande kan söka och välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden för hen själv lämpligt engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

Målområden

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i engelska i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att hitta engelskspråkigt material	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att hitta engelskspråkigt material	Den studerande kan under handledning använda engelskspråkigt material som är tillgängligt på ett sätt som stödjer det egna lärandet.

Kurser

Grunderna i språket: Utgångspunkter för studier i engelska (AENA1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att bekanta sig med studierna i engelska. Att öva sig att berätta och utbyta information om sig själv. Det är viktigt att lära sig känna igen engelskt tal och uttala engelska. Att lära sig att studera språk.

Bifogade mål:

- M3 handleda den studerande att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser
- M6 handleda den studerande att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
- M5 stödjade den studerandes kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer
- M9 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt
- M8 vägleda den studerande att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk
- M1 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

- M10 vägleda den studerande att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga
- M11 handleda den studerande att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet
- M4 uppmuntra den studerande att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation
- M2 handleda den studerande att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Grunderna i språket: Grundläggande kommunikation i sociala situationer i vardagen (AENA2)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att öva sig att kommunicera i de vanligaste sociala situationerna (familj, släkt och vänner, fritiden). Talet och uttalet betonas fortsättningsvis. Att utveckla studietekniken och lära sig använda några kommunikationsstrategier som behövs på elementär nivå.

Bifogade mål:

- M3 handleda den studerande att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser
- M6 handleda den studerande att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
- M5 stödjade den studerandes kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer
- M9 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt
- M8 vägleda den studerande att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk
- M1 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans
- M10 vägleda den studerande att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga
- M11 handleda den studerande att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet
- M4 uppmuntra den studerande att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation
- M2 handleda den studerande att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Grunderna i språket: Kommunikation vid uträttande av ärenden (AEN3A)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att öva sig att uträtta vardagliga ärenden. Det är viktigt att fästa avseende vid ett språkbruk som lämpar sig för situationen. Talet och uttalet betonas fortsättningsvis.

Bifogade mål:

- M3 handleda den studerande att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser

- M6 handleda den studerande att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
- M5 stödjade den studerandes kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer
- M9 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt
- M8 vägleda den studerande att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk
- M1 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans
- M10 vägleda den studerande att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga
- M11 handleda den studerande att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet
- M4 uppmuntra den studerande att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation
- M2 handleda den studerande att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Grunderna i språket: Utbildning och studier (AENA4)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att lära sig använda engelska i sammanhang som är kopplade till studier och utbildning, främst utifrån de egna behoven.

Bifogade mål:

- M3 handleda den studerande att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser
- M6 handleda den studerande att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
- M5 stödjade den studerandes kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer
- M9 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt
- M8 vägleda den studerande att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk
- M1 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans
- M10 vägleda den studerande att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga
- M11 handleda den studerande att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet
- M4 uppmuntra den studerande att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation

- M2 handleda den studerande att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

2.7.2. (MK)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i annat främmande språk i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Målet är att språkbruket ska vara naturligt och relevant för de studerande. De studerande ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Konkret och gemensamt lärande ger de studerande möjlighet att pröva sin växande språkkunskap. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i annat främmande språk i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

De studerande ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av de studerandes språkkunskaper. De studerande ska också uppmuntras att studera andra språk som erbjuds. Studerande som har språkliga inlärningssvårigheter ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för studerande som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av den studerandes lärande i A-lärokursen i annat främmande språk i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara uppmuntrande, mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska höra nära samman med läroprocessen. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig dokumentation. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Den studerande handleds att bedöma egna och andras arbeten, presentationer och alster. Med hjälp av en mångsidig och differentierad bedömning och feedback som stöder lärandet hjälper man den studerande att bli medveten om sina färdigheter, kunskaper och arbetsprocesser och hen får verktyg att utveckla dessa.

Då läraren ger en verbal bedömning eller en prestationsanteckning ska hen bedöma de studerandes kunskaper i förhållande till målen i den lokala läroplanen. Bedömningen ska beskriva den studerandes framsteg i förhållande till målen. Som stöd för bedömningen har man definierat de föremål för bedömningen som är centrala för lärandet.

Mål

M1 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande bildar sig en uppfattning om målen för studierna och hittar sätt att delta uppbyggande i kommunikation som en del av gruppen.

Målområden

Färdigheter för språkstudier

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i annat främmande språk i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kunskapskrav för godkänt kunnande	Används inte som bedömningsgrund. Den studerande handleds att som en del av självvärderingen reflektera över sina upplevelser.

M2 handleda den studerande att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande ställer upp mål för sina språkstudier samt hittar sätt att självständigt öva sina språkfärdigheter. Den studerande kan använda digitala verktyg i sina språkstudier.

Målområden

Färdigheter för språkstudier

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i annat främmande språk i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och hitta sätt att öva sina färdigheter samt att utnyttja digitala verktyg.	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta välfungerande studiemetoder	Den studerande kan ställa upp mål för sina studier i engelska. Den studerande känner igen olika sätt att studera språk och kan välja de mest lämpliga för hen själv. Den studerande kan under handledning använda material som finns tillgängligt på nätet, t.ex. webbaserade uppgifter och ordböcker i sina studier.

M3 handleda den studerande att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande agerar i olika kommunikationssituationer som berör olika temaområden och håller för egen del igång kommunikationen med hjälp av olika kommunikationsstrategier

Målområden

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i annat främmande språk i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att kommunicera i olika situationer; förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Den studerande reder sig i rutinmässiga kommunikationssituationer och utnyttjar olika slag av strategier för att hålla igång kommunikationen. Den studerande kan till exempel upprepa sitt budskap, tala långsammare, utnyttja olika former eller använda non-verbalt språk.

M4 uppmuntra den studerande att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande agerar i olika kommunikationssituationer som berör olika temaområden och håller för egen del igång kommunikationen med hjälp av olika kommunikationsstrategier

Målområden

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i annat främmande språk i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att kommunicera i olika situationer; förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Den studerande reder sig i rutinmässiga kommunikationssituationer och utnyttjar olika slag av strategier för att hålla igång kommunikationen. Den studerande kan till exempel upprepa sitt budskap, tala långsammare, utnyttja olika former eller använda non-verbalt språk.

M5 stödja den studerandes kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att använda kulturellt lämpligt språkbruk i olika sociala situationer.

Målområden

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i annat främmande språk i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Kulturellt lämpligt språkbruk	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kulturellt lämpligt språkbruk	Den studerande kan använda de viktigaste artighetsfraserna, till exempel hälsningar, önskemål samt artiga förfrågningar, och förstår deras betydelse samt betydelsen av small talk i kommunikation.

M6 handleda den studerande att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande tolkar muntliga och skriftliga texter av varierande svårighetsgrad och av olika slag med hjälp av olika textförståelsestrategier (till exempel slutledningförmåga, förmåga att förutsäga).

Målområden

Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i annat främmande språk i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att tolka texter	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att tolka texter	Den studerande förstår skriftliga texter som innehåller enkelt, bekant ordförråd och bekanta uttryck och långsamt tal med stöd av kontexten. Den studerande kan hitta enkel information i korta texter och vid behov använda textförståelsestrategier, som till exempel slutledningförmåga och förmåga att förutsäga.

M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande uttrycker sig muntligt och skriftligt om en gradvis växande mängd temaområden. Den studerande behärskar centrala strukturer och uttalar målspråket förståeligt.

Målområden

Växande språkkunskap, förmåga att producera texter

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i annat främmande språk i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att producera texter	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att producera texter	Den studerande kan de mest enkla grundreglerna för uttal. Den studerande kan en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Den studerande kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd muntligt och skriftligt berätta om vardagliga saker som är viktiga för hen samt skriva enkla meddelanden.

M8 vägleda den studerande att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt målspråkets ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att känna igen om den språkliga och kulturella mångfalden i sin närmiljö och förstår målspråkets ställning i Finland och i världen.

Målområden

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i annat främmande språk i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Den studerande kan nämna några länder där målspråket talas. Den studerande kan berätta vilka språk som används i hans närmiljö.

M9 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande värdesätter den egna språkliga och kulturella bakgrunden och bildar sig en uppfattning om denspråkliga och kulturella bakgrunden i världen. Den studerande bemöter människor fördomsfritt.

Målområden

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i annat främmande språk i slutet av inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Kunskapskrav för godkänt kunnande	Används inte som bedömningsgrund. Den studerande handleds att som en del av självvärderingen reflektera över sina upplevelser.

M10 vägleda den studerande att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att känna igen likheter och olikheter mellan olika språk samt att förstå språkliga regelbundenheter.

Målområden

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i annat främmande språk i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Språklig slutledningsförmåga	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Språklig medvetenhet	Den studerande känner under handledning igen likheter och olikheter mellan olika språk och kan ge exempel på hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Den studerande kan tillämpa regelbundenheter som hen lärt sig i målspråket.

M11 handleda den studerande att förstå att det finns gott om material på målspråket och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande kan söka och välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden för hen själv lämpligt material på målspråket som stödjer det egna lärandet.

Målområden

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3)

Kunskapskrav för godkänt kunnande i A-lärokursen i annat främmande språk i slutet av inledningskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Förmåga att hitta material på målspråket	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts
Förmåga att hitta material på målspråket	Den studerande kan under handledning använda tillgängligt material på målspråket på ett sätt som stödjer det egna lärandet.

Kurser

(AX1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att bekanta sig med studierna i målspråket. Att öva sig att berätta och utbyta information om sig själv. Det är viktigt att lära sig att känna igen tal och uttala språket. Att lära sig att studera språk.

Bifogade mål:

- M6 handleda den studerande att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad
- M11 handleda den studerande att förstå att det finns gott om material på målspråket och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet
- M1 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans
- M3 handleda den studerande att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser
- M4 uppmuntra den studerande att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation
- M5 stödjade den studerandes kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
- M8 vägleda den studerande att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt målspråkets ställning som ett globalt kommunikationsspråk
- M10 vägleda den studerande att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga
- M2 handleda den studerande att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst
- M9 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

(AX2)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att öva sig att kommunicera i de vanligaste sociala situationerna (familj, släkt och vänner, fritiden). Talet och uttalet betonas fortsättningsvis. Att utveckla studietekniken och lära sig använda några kommunikationsstrategier som behövs på elementär nivå.

Bifogade mål:

- M6 handleda den studerande att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad
- M11 handleda den studerande att förstå att det finns gott om material på målspråket och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet
- M1 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans
- M3 handleda den studerande att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser

- M4 uppmuntra den studerande att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation
- M5 stödja den studerandes kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
- M8 vägleda den studerande att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt målspråkets ställning som ett globalt kommunikationsspråk
- M10 vägleda den studerande att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga
- M2 handleda den studerande att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst
- M9 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

(AX3)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att öva sig att utträtta vardagliga ärenden. Det är viktigt att fästa avseende vid ett språkbruk som lämpar sig för situationen. Talet och uttalet betonas fortsättningsvis.

Bifogade mål:

- M6 handleda den studerande att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad
- M11 handleda den studerande att förstå att det finns gott om material på målspråket och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet
- M1 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans
- M3 handleda den studerande att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser
- M4 uppmuntra den studerande att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation
- M5 stödja den studerandes kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
- M8 vägleda den studerande att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt målspråkets ställning som ett globalt kommunikationsspråk
- M10 vägleda den studerande att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga
- M2 handleda den studerande att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst
- M9 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

(AX4)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att lära sig använda målspråket i sammanhang som är kopplade till studier och utbildning, främst utifrån de egna behoven.

Bifogade mål:

- M6 handleda den studerande att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad
- M11 handleda den studerande att förstå att det finns gott om material på målspråket och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet
- M1 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans
- M3 handleda den studerande att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser
- M4 uppmuntra den studerande att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation
- M5 stödjade den studerandes kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
- M8 vägleda den studerande att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt målspråkets ställning som ett globalt kommunikationsspråk
- M10 vägleda den studerande att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga
- M2 handleda den studerande att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst
- M9 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

2.8. Annat ämne eller ämnesområde som lämpar sig för den grundläggande utbildningen samt valfria kurser (MUU)

Information om läroämnets innehållsområde

Utbildningsanordnaren kan i sin lokala läroplan för undervisningen i inledningsskedet också inkludera andra ämnen eller ämnesområden, förutsatt att de bidrar till att uppnå målen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Sådana ämnen eller ämnesområden kan t.ex. vara konst- och färdighetsämnen, det andra inhemska språket, främmande språk, digital kompetens, yrkesstudier, arbetslivskompetens och praktisk arbetslivsorientering.

Valfria kurser i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna kan t.ex. vara stödkurser som främjar uppnåendet av målen för de olika läroämnena.

3. Undervisningen i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Övergång till studier i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Studierande kommer till den grundläggande utbildningen för vuxna via olika vägar och i olika skeden. De kan också ha mycket begränsade studiemål. Därför är det synnerligen viktigt att de studierande får individuell handledning i början av studierna. För varje studierande utarbetas en individuell studieplan utgående från den studierandes tidigare studier eller kunskaper och färdigheter som inhämtats på annat sätt.

Till den grundläggande utbildningen för vuxna kommer de studierande till exempel från inledningsskedet i den grundläggande utbildningen, mitt under den grundläggande utbildningen från en annan skola, från integrationsutbildning eller från någon annan utbildning i svenska/finska. Det kan ha gått lång tid sedan den studierande genomfört delar av den grundläggande utbildningen i Finland. Den studierande kan också ha deltagit i grundläggande utbildning i ett annat land. I början av studierna är det därför mycket viktigt att bedöma den studierandes kunskaps- och färdighetsnivå och identifiera kunskaperna. I mån av möjlighet ska man till en början samarbeta med de parter som ansvarar eller som tidigare ansvarat för handledningen av den studierande.

I handledningen av en studierande inför slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna är det viktigt att försäkra sig om att den studierande har tillräckliga studiefärdigheter och sådana kunskaper i undervisningsspråket att hen klarar av studierna. Vid övergången kan man också stödja den studierande att stärka dessa färdigheter och vid behov hänvisa den studierande till exempelvis studier i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen

Läroämnen i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

I dessa grunder för läroplanen föreskrivs för varje läroämne dess uppdrag och mål samt centralt innehåll som anknyter till målen. Dessutom föreskrivs särskilda aspekter gällande mål för lärmiljöer, arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömningen av lärandet i ifrågasvarande läroämne.

I läroämnesdelarna används förkortningar. Målen är förkortade M1, M2 osv. I läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till de kurser som målen hänför sig till. De olika kompetensområdena inom mångsidig kompetens är numrerade K1, K2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem.

- K1 Förmåga att tänka och lära sig
- K2 Kulturell och kommunikativ kompetens
- K3 Vardagskompetens
- K4 Multilitteracitet
- K5 Digital kompetens
- K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
- K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Frågor som avgörs på lokal nivå

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- hur och vem som handleder de studierande inför studierna i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna och hur de stöds i övergångsskedet (behov av samarbete, arbets- och ansvarsfördelning)

- mål för mångsidig kompetens i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna (beskrivningarna i grunderna kan användas som sådana), eventuella lokala betoningar och hur utvecklingen av de studerandes mångsidiga kompetens stöds
- undervisningsutbudet i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna
 - gemensamma läroämnena och de lärokurser som ingår i dem samt kursernas namn och koder
 - hur de obligatoriska kurserna i modersmålet och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk (minst 20) som fastställs i förordningen om timfördelningen ska fördelas, så att antalet kurser i modersmålet och litteratur är minst fyra.
 - valfria läroämnena och de lärokurser som ingår i dem samt kursernas namn och koder
 - eventuella andra ämnen och ämnesområden
- målen, det centrala innehållet i varje läroämne enligt kurs och bedömningen av den studerandes lärande
- eventuella särdrag som kännetecknar lärmiljöer, arbetssätt samt handledning och stöd i varje läroämne.

3.1. Matematik (MA)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Undervisningen ska utgå från ämnen, fenomen och problem som intresserar de studerande. Konkretisering är en viktig del av matematikundervisningen. De studerande uppmuntras att använda figurer och hjälpmedel som stöd för tänkandet. Varierande arbetssätt används i undervisningen. De studerande ska ha möjlighet att påverka valen av arbetssätt. De studerande matematiserar och löser problem individuellt och i grupp. Vid grupparbete arbetar var och en både för sitt eget och för gruppens bästa. Digitala verktyg, såsom kalkylprogram och dynamiska geometriprogram, används som hjälpmedel i undervisningen för att stödja lärandet, produktionen, kreativiteten och utvärderingen av arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Varje studerande ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om kunskaperna är otillräckliga. Utöver det ska de studerande ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Utvecklingen av kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt tillsammans med de studerande. De studerande ska upplysas om vikten av att förstå innehållet. De ska få stöd för att gestalta större helheter och hitta samband. Vid differentiering beaktas de studerandes kunskaper och de ska ges möjlighet att uppleva att de lyckas.

Undervisningen kan berikas genom att fördjupa det innehåll som behandlas gemensamt enligt de studerandes intresse och kunskapsnivå. Skickliga studerande ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer, till exempel olika projekt och problembaserade undersökningsuppgifter inom matematiska områden som intresserar dem.

Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i matematik i i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

Med mångsidig bedömning och uppmuntrande respons stöder man utvecklingen av det matematiska tänkandet och självförtroendet samtidigt som studiemotivationen stärks. Responsen stöder den studerandes positiva självbild i matematiklärandet. De studerande ska regelbundet informeras om sina framsteg och prestationer i relation till de uppställda målen i matematik. Bedömningen vägleder varje den studerande att utveckla sina kunskaper och sin förståelse i

matematik. Dessutom utvecklas färdigheterna att arbeta långsiktigt. Responser ska hjälpa de studerande att iakttä vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur.

De studerande ska ha en aktiv roll i bedömningen. Genom självvärdering lär de sig att ställa upp mål för sitt lärande och iakttä sina framsteg i relation till målen. De studerande ska också handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sina attityder till matematikstudierna.

De studerande ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Föremål för bedömning är den studerandes matematiska kunskaper och färdigheter och hur de tillämpas. I bedömningen fästs även vikt vid prestationssättet, hur de studerande motiverar sina lösningar, hur lösningarna är strukturerade och hur korrekta de är. I bedömningen beaktas därtill de studerandes förmåga att använda hjälpmedel, inklusive digitala verktyg.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppmedlemmens arbetsinsats och resultat. I bedömningen ska man fästa uppmärksamhet på produktens matematiska innehåll och på framställningssättet. Syftet med responser är att de studerande lär sig förstå betydelsen av varje gruppmedlems arbete och utveckling. De studerande handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen i lärokursen i matematik då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i matematik som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för matematik. Den studerande har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då den studerandes kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i matematik och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om den studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av den studerandes arbete ska ingå i slutbedömningen i matematik och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

Allmän beskrivning av obligatoriska kurser

Alla kurser: De studerande tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt. De studerande uppmuntras att använda figurer och hjälpmedel som stöd för tänkandet. De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser. De övar att tolka och producera matematisk text. De får insikt i bevisföringens grunder. De fördjupar sitt algoritmiska tänkande. De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis. De studerande tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

Mål

M1 stärka den studerandes motivation, positiva självbild och självförtroende som studerande i matematik

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att identifiera de saker och studiemetoder som motiverar hen. Den studerande strävar efter att förstärka sin positiva självbild och sitt självförtroende som studerande i matematik.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Kunskapskrav för vitsordet 9	
Kunskapskrav för vitsordet 7	
Kunskapskrav för vitsordet 8	

M2 uppmuntra den studerande att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande påbörjar arbetet, håller i gång det och bedömer när arbetet blivit slutfört. Den studerande deltar på eget initiativ i gruppens arbete.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Förmåga att ta ansvar för sitt lärande	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att ta ansvar för sitt lärande	Den studerande förmår påbörja arbetet under handledning och hålla i gång det under handledning.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande tar ansvar för sitt lärande och deltar på ett konstruktivt sätt i gruppens arbete.	Den studerande tar ansvar för sitt lärande och deltar på ett konstruktivt sätt i gruppens arbete.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande arbetar delvis självständigt och slutför arbetet under handledning. Den studerande deltar i varierande grad i gruppens arbete.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande tar ansvar för gruppens arbete och strävar efter att förbättra hela gruppens kunskaper.	

M3 handleda den studerande att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande observerar och förstår samband mellan det som hen lär sig. Den studerande kan beskriva, förklara och tillämpa det som hen förstår.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Förmåga att kombinera det man lär sig	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att kombinera det man lär sig	Den studerande observerar under handledning samband mellan olika saker hen lärt sig.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kombinerar de saker hen lärt sig och beskriver vad sambanden mellan dem beror på.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande observerar, förklarar och motiverar samband mellan det hen lär sig.	Den studerande observerar, förklarar och motiverar samband mellan det hen lär sig.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande observerar och beskriver samband mellan det som hen lär sig.	

M4 lära den studerande att uttrycka sig matematiskt exakt både muntligt och i skrift

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande uttrycker sitt matematiska tänkande på ett exakt sätt genom att använda olika uttrycksmedel.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Förmåga att uttrycka sig	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att uttrycka sig	Den studerande uttrycker under handledning sitt matematiska tänkande på något sätt.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande uttrycker sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.	Den studerande uttrycker sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande uttrycker sitt matematiska tänkande antingen muntligt eller skriftligt.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande uttrycker och motiverar sitt matematiska tänkande.	

M5 stödja den studerande då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande strukturerar problem, identifierar matematisk information i problemen och löser dem samt utvärderar och utvecklar sin lösning och granskar resultatets rimlighet.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Förmåga att producera matematiska lösningar samt att utvärdera och utveckla dem	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Problemlösningsförmåga	Den studerande strukturerar problem under handledning och löser delar av problem samt redogör för den producerade lösningen under handledning.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande undersöker om det finns andra lösningsalternativ.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande strukturerar och löser problem som kräver logiskt och kreativt tänkande samt granskar kritiskt sin matematiska lösning och resultatets rimlighet.	Den studerande strukturerar och löser problem som kräver logiskt och kreativt tänkande samt granskar kritiskt sin matematiska lösning och resultatets rimlighet.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan ta fram den matematiska informationen ur ett givet problem och löser problem under handledning. Den studerande reflekterar över resultatets rimlighet och utvärderar sin lösning under handledning.	

M6 handleda den studerande att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande strukturerar problem, identifierar matematisk information i problemen och löser dem samt utvärderar och utvecklar sin lösning och granskar resultatets rimlighet.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Förmåga att producera matematiska lösningar samt att utvärdera och utveckla dem.	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande undersöker om det finns andra lösningsalternativ.	
Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Den studerande strukturerar problem under handledning och löser delar av problem samt redogör för den producerade lösningen under handledning.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan ta fram den matematiska informationen ur ett givet problem och löser problem under handledning. Den studerande reflekterar över resultatets rimlighet och utvärderar sin lösning under handledning.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande strukturerar och löser problem som kräver logiskt och kreativt tänkande samt granskar kritiskt sin matematiska lösning och resultatets rimlighet.	Den studerande strukturerar och löser problem som kräver logiskt och kreativt tänkande samt granskar kritiskt sin matematiska lösning och resultatets rimlighet.

M7 uppmuntra den studerande att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande identifierar och använder matematik i olika omgivningar och i andra läroämnen samt uttrycker problem med matematikens språk.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Förmåga att tillämpa matematik	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande tillämpar matematik i olika miljöer genom att uttrycka problem i den verkliga världen på matematikens språk.	Den studerande tillämpar matematik i olika miljöer genom att uttrycka problem i den verkliga världen på matematikens språk.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande ger exempel på hur matematiken tillämpas i samhället. Den studerande utnyttjar sina matematiska färdigheter i olika situationer.	
Förmåga att tillämpa matematik	Den studerande inser matematikens användningsmöjligheter i sin närhet och känner till nödvändigheten att uttrycka problem matematiskt.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande tillämpar matematik genom att uttrycka problem på matematikens språk med hjälp av givna exempel.	

M8 handleda den studerande att utveckla förmåga att hantera och analysera information samt vägleda den studerande att granska information kritiskt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande hämtar och analyserar information och reflekterar över dess sanningsenlighet och betydelse.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Den studerande kan under handledning jämföra information på matematisk grund.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande tolkar information och bedömer informationens tillförlitlighet.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande behandlar och presenterar information samt reflekterar över dess tillförlitlighet.	Den studerande behandlar och presenterar information samt reflekterar över dess tillförlitlighet.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande behandlar och presenterar information enligt ett givet exempel.	

M9 vägleda den studerande att använda digitala verktyg i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande tillämpar ändamålsenliga digitala verktyg i studierna i matematik och då hen löser problem.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Förmåga att använda digitala verktyg	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande tillämpar och förenar digitala verktyg i undersökande arbete.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande använder lämplig programvara för att producera egna arbeten och för studier i matematik.	
Förmåga att använda digitala verktyg	Den studerande bekantar sig med en programvara som stöder lärandet i matematik och använder den under handledning.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande använder digitala verktyg för att granska och lösa matematiska problem.	Den studerande använder digitala verktyg för att granska och lösa matematiska problem.

M10 stärka den studerandes slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra den studerande att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande drar slutsatser och gör beräkningar som stöd för vardagliga aktiviteter. Hen blir modigare på att använda sin huvudräkningsförmåga.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Slutledningsförmåga och räknefärdighet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande gör beräkningar med hjälp av huvudräkning och finner matematiska regelbundenheter.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga.	Den studerande använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga.
Slutledningsförmåga och räknefärdighet	Den studerande gör korta beräkningar med hjälp av huvudräkning och finner matematiska regelbundenheter under handledning.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande utför beräkningar i flera steg med hjälp av huvudräkning och tillämpar sin slutledningsförmåga i olika situationer.	

M11 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utför grundläggande räkneoperationer med rationella tal.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Grundläggande räkneoperationer med rationella tal	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande beräknar additioner och subtraktioner av positiva bråk. Den studerande multiplicerar och dividerar ett bråk med ett heltal.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal.	Den studerande kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal.
Grundläggande räkneoperationer med rationella tal	Den studerande beräknar additioner och subtraktioner av positiva bråk som har samma nämnare.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande använder grundläggande räkneoperationer med rationella tal i problemlösning.	

M12 stödja den studerande att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår algebraiska egenskaper samt ordnings- och noggrannhetsegenskaper hos reella tal samt bekantar sig med talet pi och kvadratroten.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Talbegreppet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Talbegreppet	Den studerande placerar ut ett givet decimaltal på tallinjen.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande känner till skillnaden mellan rationella och irrationella tal. Den studerande avrundar ett tal med korrekt noggrannhet.	Den studerande känner till skillnaden mellan rationella och irrationella tal. Den studerande avrundar ett tal med korrekt noggrannhet.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande känner till begreppet primtal. Den studerande avrundar ett tal till en given noggrannhet.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande förstår skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt bestämmer talens inbördes storleksordning.	

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår begreppen procent och procentenhet och berättar om hur de används i olika situationer. Den studerande beräknar procentuell andel, den mängd som ett procenttal anger samt förändrings- och jämförelseprocent.

Målområden**Mångsidig kompetens**

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Begreppet procent och procenträkning	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande gör relativa jämförelser och använder procenträkning i olika situationer.	
Begreppet procent och procenträkning	Den studerande förklarar, slutleder eller beräknar procentuell andel.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande beräknar mängden av den helhet som ett procenttal anger samt beräknar förändringens storlek och förändringen i procent.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan använda procenträkningens olika metoder. Den studerande förstår skillnaden mellan procent och procentenhet.	Den studerande kan använda procenträkningens olika metoder. Den studerande förstår skillnaden mellan procent och procentenhet.

M14 handleda den studerande att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer		
<p>Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen</p> <p>Den studerande förstår begreppen obekant och uttryck samt löser förstgradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer genom slutledning och symboliskt. Den studerande använder analogi.</p> <p>Målområden</p> <p>Mångsidig kompetens</p> <p>Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)</p> <p>Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik</p>		
Begreppet obekant och färdigheter i ekvationslösning	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förstår betydelsen av begreppet likhet och löser en ofullständig andragradsekvation symboliskt. Den studerande kan lösa en analogi.	Den studerande förstår betydelsen av begreppet likhet och löser en ofullständig andragradsekvation symboliskt. Den studerande kan lösa en analogi.
Begreppet obekant och färdigheter i ekvationslösning	Den studerande förenar likformiga termer. Den studerande löser förstgradsekvationer under handledning. Den studerande känner igen direkt proportionalitet.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande använder obehindrat en obekant som variabel och kan utnyttja sina ekvationslösningfärdigheter i problemlösning.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande förenklar uttryck. Den studerande förstår att en likhet bevaras och löser en förstgradsekvation symboliskt och en ofullständig andragradsekvation under handledning. Den studerande kan formulera en analogi.	

M15 handleda den studerande att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet. Handleda den studerande att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvidgar sin förståelse av variabler till att omfatta ekvationer med två variabler och ritat grafer till funktioner av första och andra graden. Den studerande drar slutsatser om sambandet mellan en funktion och dess graf.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Begreppen variabel och funktion, förmåga att tolka och producera grafer	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande använder ekvationspar i problemlösning och förstår den geometriska betydelsen av ekvationslösningen. Den studerande kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande ritat grafen av en funktion av första graden och löser under handledning ett ekvationspar grafiskt.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förstår begreppen variabel och funktion och kan rita grafen till en funktion. Den studerande löser ett givet ekvationspar algebraiskt.	Den studerande förstår begreppen variabel och funktion och kan rita grafen till en funktion. Den studerande löser ett givet ekvationspar algebraiskt.
Begreppen variabel och funktion, förmåga att tolka och producera grafer	Den studerande beräknar värdet av ett uttryck och ritat ut punkten (x, y) i ett koordinatsystem. Den studerande känner igen en stigande och en fallande linje utgående från grafen i ett koordinatsystem och från linjens ekvation.	

M16 stödja den studerande att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande känner till begreppen punkt, linje, vinkel, sträcka och stråle och egenskaper i anknytning till dessa. Den studerande benämner månghörningar, känner till deras egenskaper och beräknar deras omkrets. Den studerande förstår begreppen likformighet och kongruens.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Geometriska begrepp och samband mellan dem	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande använder likformighet i problemlösning.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande använder egenskaper hos geometriska grundbegrepp och likformighet på ett motiverat sätt. Den studerande förstår begreppet skala.	Den studerande använder egenskaper hos geometriska grundbegrepp och likformighet på ett motiverat sätt. Den studerande förstår begreppet skala.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande ritar symmetriska figurer som speglas med avseende på en punkt. Den studerande tar fram motsvarande delar i likformiga figurer.	
Geometriska begrepp och samband mellan dem	Den studerande känner igen och benämner vinklar och månghörningar och utför under handledning beräkningar i anknytning till dem. Den studerande ritar symmetriska figurer som speglas med avseende på en linje.	

M17 vägleda den studerande att förstå och utnyttja egenskaper hos den rätvinkliga triangeln och cirkeln

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår egenskaperna hos den rätvinkliga triangeln samt använder Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Den studerande känner till begrepp och egenskaper i anknytning till cirkeln samt kan beräkna omkretsen av en cirkel.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Den rätvinkliga triangelns och cirkelns egenskaper	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Den rätvinkliga triangelns och cirkelns egenskaper	Den studerande beräknar hypotenusans längd under handledning. Den studerande kan undersöka rätvinkligheten hos en triangel. Den studerande känner igen begrepp i anknytning till cirkeln och beräknar omkretsen av en cirkel under handledning.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande löser ut en sida i en rätvinklig triangel med Pythagoras sats. Den studerande finner den närliggande och den motsatta kateten samt hypotenusan till en vinkel och vet hur dessa anknyts till trigonometriska funktioner. Den studerande beräknar omkretsen av en cirkel.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande använder Pythagoras sats och den omvända satsen till Pythagoras sats samt trigonometri i problemlösning.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande löser ut en given rätvinklig triangel ut storleken på vinklarna och sidornas längder. Den studerande förstår begreppen båginkel och medelpunktsvinkel samt beräknar längden på en båge som motsvarar en medelpunktsvinkel.	Den studerande löser ut en given rätvinklig triangel ut storleken på vinklarna och sidornas längder. Den studerande förstår begreppen båginkel och medelpunktsvinkel samt beräknar längden på en båge som motsvarar en medelpunktsvinkel.

M18 uppmuntra den studerande att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande känner till benämningar och egenskaper i anknytning till rymdkroppar. Hen kan beräkna areor av planfigurer, volymer av kroppar samt mantelytans area. Den studerande tillämpar sina kunskaper i praktiska situationer samt utför byten mellan areaenheter, volymenheter och rymdmått.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Färdighet att beräkna areor och volymer	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande använder enhetsbyten för areor och volymer. Den studerande beräknar arean av en planfigur och volymen av en kropp samt arean av en mantelyta. Den studerande beräknar arean av en sektor som motsvarar en medelpunktsvinkel.	Den studerande använder enhetsbyten för areor och volymer. Den studerande beräknar arean av en planfigur och volymen av en kropp samt arean av en mantelyta. Den studerande beräknar arean av en sektor som motsvarar en medelpunktsvinkel.
Färdighet att beräkna areor och volymer	Den studerande utför de mest allmänna enhetsbytena för areor och volymer. Den studerande kan beräkna arean av en rektangel och volymen av ett rätblock.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande utför enhetsbyten för areor och volymer. Den studerande beräknar areorna av de vanligaste planfigurerna och volymerna av de vanligaste kropparna.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande beräknar arean av en planfigur bestående av flera delar, volymen av en kropp och arean av en mantelyta samt utnyttjar sina kunskaper i problemlösning.	

M19 vägleda den studerande att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande behärskar insamling, klassificering, analys och rapportering av material. Den studerande avläser och tolkar diagram samt gör prognoser som baseras på dem. Den studerande beräknar medelvärde, bestämmer typvärde och median samt drar slutsatser utifrån dessa. Den studerande beräknar klassisk och statistisk sannolikhet samt förstår informationen i sitt resultat.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Statistiska nyckeltal och sannolikhetslära	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Statistiska nyckeltal och sannolikhetslära	Den studerande avläser information ur ett stapel-, linje- och cirkeldiagram samt ur en tabell. Den studerande beräknar medelvärde och bestämmer under handledning typvärde och median. Den studerande drar under handledning slutsatser om klassiska sannolikheter.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande presenterar information med hjälp av ett lämpligt diagram eller en lämplig tabell. Den studerande beräknar de vanligaste lägesmått, bestämmer variationsbredden och kan under handledning redogöra för resultaten i en undersökning och för slutsatserna. Den studerande beräknar klassiska sannolikheter.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande behärskar hur man använder viktiga statistiska nyckeltal. Den studerande använder statistik i ett givet litet material som undersöks. Den studerande kan bestämma klassiska och statistiska sannolikheter.	Den studerande behärskar hur man använder viktiga statistiska nyckeltal. Den studerande använder statistik i ett givet litet material som undersöks. Den studerande kan bestämma klassiska och statistiska sannolikheter.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande observerar och jämför undersökningar genom att använda statistiska nyckeltal. Den studerande	

använder sannolikhetskalkyl i problemlösning.

M20 handleda den studerande att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sin färdighet att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår principerna för algoritmiskt tänkande. Den studerande kan läsa, kommentera, tolka, testa, planera och programmera små program med vilka man löser matematiska problem.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs matematik

Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	Den studerande känner igen stegen i en enkel algoritm och testar under handledning färdiga program.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande använder villkor och känner igen upprepning i ett program samt testar program.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande använder programmering då hen löser problem. Den studerande modifierar och utvecklar ett program.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande tillämpar principerna för algoritmiskt tänkande och programmerar små program.	Den studerande tillämpar principerna för algoritmiskt tänkande och programmerar små program.

Kurser

Tal och räkneoperationer (MA1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Talområdet utvidgas och de studerande övar räkneoperationer med reella tal. De stärker förståelsen för grundläggande räkneoperationer med heltal. Begreppet motsatt tal fördjupas och de studerande lär sig begreppet inverterat tal. De undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer.

Bifogade mål:

- M20 handleda den studerande att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sin färdighet att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem
- M8 handleda den studerande att utveckla förmåga att hantera och analysera information samt vägleda den studerande att granska information kritiskt
- M9 vägleda den studerande att använda digitala verktyg i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem
- M1 stärka den studerandes motivation, positiva självbild och självförtroende som studerande i matematik
- M7 uppmuntra den studerande att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället
- M3 handleda den studerande att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig
- M4 lära den studerande att uttrycka sig matematiskt exakt både muntligt och i skrift
- M2 uppmuntra den studerande att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete
- M6 handleda den studerande att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet
- M5 stödjade den studerande då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta
- M12 stödjade den studerande att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal
- M10 stärka den studerandes slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra den studerande att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang
- M11 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal

Tal och räkneoperationer II (MA2)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal. De stärker förståelsen för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde och lär sig avrundningsregler. De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. De övar potensräkning med heltal som exponenter. De studerande lär sig begreppet kvadratrot och räknar med kvadratrot. Man försäkras sig om att de studerande förstår begreppet procent.

Bifogade mål:

- M20 handleda den studerande att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sin färdighet att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem
- M8 handleda den studerande att utveckla förmåga att hantera och analysera information samt vägleda den studerande att granska information kritiskt
- M9 vägleda den studerande att använda digitala verktyg i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem
- M1 stärka den studerandes motivation, positiva självbild och självförtroende som studerande i matematik
- M7 uppmuntra den studerande att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället
- M3 handleda den studerande att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig
- M4 lära den studerande att uttrycka sig matematiskt exakt både muntligt och i skrift
- M2 uppmuntra den studerande att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete
- M6 handleda den studerande att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet
- M5 stödjade den studerande då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta
- M12 stödjade den studerande att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal
- M10 stärka den studerandes slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra den studerande att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

- M11 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal

Uttryck (MA3)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande tränar att bilda uttryck och förenkla dem. De undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck. De övar att förenkla potensuttryck. De studerande undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation.

Bifogade mål:

- M20 handleda den studerande att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sin färdighet att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem
- M8 handleda den studerande att utveckla förmåga att hantera och analysera information samt vägleda den studerande att granska information kritiskt
- M9 vägleda den studerande att använda digitala verktyg i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem
- M1 stärka den studerandes motivation, positiva självbild och självförtroende som studerande i matematik
- M7 uppmuntra den studerande att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället
- M3 handleda den studerande att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig
- M4 lära den studerande att uttrycka sig matematiskt exakt både muntligt och i skrift
- M2 uppmuntra den studerande att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete
- M15 handleda den studerande att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet. Handleda den studerande att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer
- M6 handleda den studerande att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet
- M5 stödjade den studerande då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta
- M14 handleda den studerande att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer
- M10 stärka den studerandes slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra den studerande att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

Ekvationer (MA4)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande lär sig begreppet obekant. De bildar och löser förstagrads ekvationer. De löser ekvationspar algebraiskt. De undersöker direkt och omvänd proportionalitet. Analogi används vid lösningen av uppgifter. De studerande undersöker och löser olikheter. De bildar och löser ofullständiga andragsrads ekvationer.

Bifogade mål:

- M20 handleda den studerande att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sin färdighet att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem
- M8 handleda den studerande att utveckla förmåga att hantera och analysera information samt vägleda den studerande att granska information kritiskt
- M9 vägleda den studerande att använda digitala verktyg i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem
- M1 stärka den studerandes motivation, positiva självbild och självförtroende som studerande i matematik

- M7 uppmuntra den studerande att tillämpa matematik också i övriga läroämnena och det omgivande samhället
- M3 handleda den studerande att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig
- M4 lära den studerande att uttrycka sig matematiskt exakt både muntligt och i skrift
- M2 uppmuntra den studerande att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete
- M15 handleda den studerande att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet. Handleda den studerande att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer
- M6 handleda den studerande att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet
- M5 stödjade den studerande då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta
- M14 handleda den studerande att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer
- M10 stärka den studerandes slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra den studerande att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

Geometri (MA5)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerandes kunskaper om grundläggande begrepp fördjupas. De undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner. De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet. De tränar geometrisk konstruktion. De studerande lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. De beräknar omkretsen och arean av polygoner. De övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor. Man befäster och breddar de studerandes kunskaper om enheter och enhetsbyten.

Bifogade mål:

- M20 handleda den studerande att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sin färdighet att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem
- M8 handleda den studerande att utveckla förmåga att hantera och analysera information samt vägleda den studerande att granska information kritiskt
- M9 vägleda den studerande att använda digitala verktyg i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem
- M1 stärka den studerandes motivation, positiva självbild och självförtroende som studerande i matematik
- M7 uppmuntra den studerande att tillämpa matematik också i övriga läroämnena och det omgivande samhället
- M16 stödjade den studerande att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem
- M3 handleda den studerande att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig
- M4 lära den studerande att uttrycka sig matematiskt exakt både muntligt och i skrift
- M18 uppmuntra den studerande att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer
- M2 uppmuntra den studerande att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete
- M6 handleda den studerande att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet
- M5 stödjade den studerande då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta
- M10 stärka den studerandes slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra den studerande att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang
- M17 vägleda den studerande att förstå och utnyttja egenskaper hos den rätvinkliga triangeln och cirkeln

Procent (MA6)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande beräknar procentuella andelar och andelar av helheter utgående från procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. De studerande får insikt i klassisk och statistisk sannolikhetslära och fördjupar förmågan att beräkna antalet olika alternativ.

Bifogade mål:

- M20 handleda den studerande att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sin färdighet att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem
- M13 stödja den studerande att utveckla sin förståelse av procenträkning
- M8 handleda den studerande att utveckla förmåga att hantera och analysera information samt vägleda den studerande att granska information kritiskt
- M19 vägleda den studerande att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter
- M9 vägleda den studerande att använda digitala verktyg i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem
- M1 stärka den studerandes motivation, positiva självbild och självförtroende som studerande i matematik
- M7 uppmuntra den studerande att tillämpa matematik också i övriga läroämnena och det omgivande samhället
- M3 handleda den studerande att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig
- M4 lära den studerande att uttrycka sig matematiskt exakt både muntligt och i skrift
- M2 uppmuntra den studerande att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete
- M6 handleda den studerande att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet
- M5 stödja den studerande då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta
- M10 stärka den studerandes slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra den studerande att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

Funktioner och statistik (MA7)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande utforskar begreppet funktion. De ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem och undersöker dem. De lär sig begreppen riktningskoefficient och konstant. De studerande bestämmer nollställena till funktioner. De löser ekvationspar grafiskt. De stärker förståelsen för medelvärde och typvärde och bestämmer frekvenser, relativa frekvenser och medianer. De utforskar begreppet spridning. De övar sig att samla in, ordna, presentera och analysera material.

Bifogade mål:

- M20 handleda den studerande att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sin färdighet att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem
- M8 handleda den studerande att utveckla förmåga att hantera och analysera information samt vägleda den studerande att granska information kritiskt
- M19 vägleda den studerande att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter
- M9 vägleda den studerande att använda digitala verktyg i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem
- M1 stärka den studerandes motivation, positiva självbild och självförtroende som studerande i matematik
- M7 uppmuntra den studerande att tillämpa matematik också i övriga läroämnena och det omgivande samhället

- M3 handleda den studerande att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig
- M4 lära den studerande att uttrycka sig matematiskt exakt både muntligt och i skrift
- M2 uppmuntra den studerande att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete
- M15 handleda den studerande att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet. Handleda den studerande att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer
- M6 handleda den studerande att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet
- M5 stödjade den studerande då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta
- M10 stärka den studerandes slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra den studerande att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

Geometri och trigonometri (MA8)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande tillämpar Pythagoras sats, den inverterade satsen till Pythagoras sats och trigonometriska funktioner i en rätvinklig triangel. De undersöker tredimensionella kroppar med hjälp av konkreta modeller och digitala verktyg. De beräknar arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Bifogade mål:

- M20 handleda den studerande att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sin färdighet att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem
- M8 handleda den studerande att utveckla förmåga att hantera och analysera information samt vägleda den studerande att granska information kritiskt
- M9 vägleda den studerande att använda digitala verktyg i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem
- M1 stärka den studerandes motivation, positiva självbild och självförtroende som studerande i matematik
- M7 uppmuntra den studerande att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället
- M3 handleda den studerande att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig
- M4 lära den studerande att uttrycka sig matematiskt exakt både muntligt och i skrift
- M18 uppmuntra den studerande att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer
- M2 uppmuntra den studerande att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete
- M6 handleda den studerande att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet
- M5 stödjade den studerande då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta
- M10 stärka den studerandes slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra den studerande att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang
- M17 vägleda den studerande att förstå och utnyttja egenskaper hos den rätvinkliga triangeln och cirkeln

3.2. Religion (KT)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Målet är att visa uppskattning och respekt för mångfalden av religioner och livsåskådningar. Teman granskas genom erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Fokus ligger på konkretisering och förståelse av undervisningsinnehållet. Målet är att utveckla kommunikativa

färdigheter, mediekunskap och IT-kunskap som är relevant inom religionen. Rofyllighet, begrundan och diskussion betonas i undervisningen och förverkligas i mån av möjlighet med hjälp av besök och gäster. I undervisningen genomförs olika gemensamma eller egna projekt.

Handledning, differentiering och stöd i religion i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

De studerandes olika bakgrund, deras förutsättningar och behov ska beaktas i religionsundervisningen. Undervisningen genomförs så att de studerandes olika religiösa och konfessionella bakgrunder beaktas och de arbetssätt som står till buds anpassas efter deras inlärningsförutsättningar. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och de studerande handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i religion i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

Bedömningen i religion ska vara mångsidig. Bedömningen genomförs genom att observera de studerandes lärande, kunnande och arbete och granska den studerandes mångsidiga alster. I bedömningen ingår den formativa bedömningen under lärprocessen och den summativa bedömningen av kunnande och färdigheter. I den formativa bedömningen får de studerande information om sina framsteg och prestationen i lärandet i relation till de uppställda målen. Responsen ska vara handledande och uppmuntrande. De studerandes självvärdering och kamratrespons ska användas som en del av den formativa bedömningen.

Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen i lärokursen i religion då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i religion som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för religion. Den studerande har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då den studerandes kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i religion och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om den studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av arbetet ska ingå i slutbedömningen i religion och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

De nedan beskrivna kunskapskraven för slutbedömningen ska användas i alla lärokurser i religion. I beskrivningarna av kunskapskraven ingår beskrivningen av kunnandet för de lägre vitsorden i beskrivningen för det högre vitsordet.

Då slutvitsord ges ska en helhetsbild av den studerandes kunnande skapas, som bygger på beskrivningarna i kunskapskraven för vitsorden. Kriterierna för slutbedömningen kan också utnyttjas då tillfällen för prov på kunnande planeras eller då den studerandes prov på kunnande bedöms.

Mål

M1 vägleda den studerande att inse olika former av samband mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår den mångsidiga kommunikationen mellan religion och kultur och den religiösa mångfalden.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i religion

Förmåga att uppfatta religionernas mångfald och deras inverkan på kulturer och samhällen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Att förstå religionernas betydelse i kulturen och samhället	Den studerande känner under handledning igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion såsom byggnader och symboler.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan ge exempel på mångfalden i den religion som studeras. Den studerande visar att hen förstår att religion och kultur står i kommunikation med varandra. Den studerande känner igen olika företeelser i kulturer och samhällen som anknyter till religion.	Den studerande kan ge exempel på mångfalden i den religion som studeras. Den studerande visar att hen förstår att religion och kultur står i kommunikation med varandra. Den studerande känner igen olika företeelser i kulturer och samhällen som anknyter till religion.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande känner igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion. Den studerande kan kombinera begrepp och företeelser i anknytning till religion.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan ge mångsidiga exempel på den interna mångfalden i den religion som studeras. Den studerande kan beskriva växelverkan mellan religion och kultur på ett mångsidigt sätt. Den studerande känner igen och kan nämna olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.	

M2 hjälpa den studerande att fördjupa sig i religionens rötter, ursprung, lära och normer samt utbredning och inflytande i olika delar av världen

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande fördjupar sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande och utvecklas i att hämta ytterligare information om dem.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i religion

Förmåga att hantera information om den religion som studeras	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan redogöra för de grundläggande lärorna i den religion som studeras och innehållet i de viktigaste källorna. Den studerande kan beskriva hur den religion som studeras har uppkommit, dess utbredning och inverkan på olika håll i världen. Den studerande kan hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.	Den studerande kan redogöra för de grundläggande lärorna i den religion som studeras och innehållet i de viktigaste källorna. Den studerande kan beskriva hur den religion som studeras har uppkommit, dess utbredning och inverkan på olika håll i världen. Den studerande kan hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
Förmåga att hantera religiös information	Den studerande kan ge ett exempel på lärorna i den religion som studeras och ett exempel på de viktigaste källorna. Den studerande kan berätta om uppkomsten av den religion som studeras.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan ge exempel på lärorna i den religion som studeras. Den studerande kan redogöra för uppkomsten av den religion som studeras, samt för dess källor, inflytande och utbredning. Den studerande kan enligt givna instruktioner söka ytterligare information om den religion som studeras.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och innehållet	

i och tolkningen av de viktigaste källorna. Den studerande kan beskriva uppkomsthistoria för den religion som studeras, dess utbredning och inflytande i olika delar av världen. Den studerande kan hämta ytterligare information om den religion som studeras och bedöma källornas tillförlitlighet.

M3 handleda den studerande att undersöka religioner och livsåskådningar i Finland och på olika håll i världen, så att den studerande förstår sambandet mellan religion och kultur, känner särdragen och de gemensamma faktorerna i de stora religiösa traditionerna i världen samt bekantar sig med irreligiositet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår vad som avses med världsreligioner, irreligiositet och åskådningar och hur de skiljer sig från varandra. Den studerande utvecklar sin förmåga att söka ytterligare information om dem.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i religion

Kännedom om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva de huvudsakliga dragen i världsreligionerna och jämföra dem. Den studerande kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i meningsfulla sammanhang. Den studerande kan hämta ytterligare information om religioner och åskådningar.	Den studerande kan beskriva de huvudsakliga dragen i världsreligionerna och jämföra dem. Den studerande kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i meningsfulla sammanhang. Den studerande kan hämta ytterligare information om religioner och åskådningar.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan analysera de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Den studerande kan beskriva den rådande mångfalden inom religioner och irreligiositet. Den studerande kan hämta information om religioner och åskådningar och fästa uppmärksamhet vid informationskällornas tillförlitlighet.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan nämna världsreligioner och berätta om de mest centrala dragen i dem. Den studerande kan beskriva skillnaden mellan religion och irreligiositet. Den studerande kan söka ytterligare information om religioner och åskådningar enligt givna instruktioner.	

Att förstå världsreligionerna och olika livsåskådningar	Den studerande kan nämna två religioner och under handledning känna igen de centrala dragen i dem. Den studerande känner under handledning igen skillnaderna mellan religion och irreligiositet.
---	--

M4 handleda den studerande att känna igen seder och symboler i olika religiösa traditioner

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande identifierar och förstår seder och symboler i olika religioner.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i religion

Religiös och kulturell läskunnighet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Religiös och kulturell läskunnighet	Den studerande känner utgående från exempel igen seder i anknytning till religion.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva och benämna seder i olika religioner. Den studerande identifierar och kan benämna religiösa symboler.	Den studerande kan beskriva och benämna seder i olika religioner. Den studerande identifierar och kan benämna religiösa symboler.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan berätta om centrala seder i minst tre religioner. Ur givet material känner den studerande igen religiösa symboler.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan analysera seder i olika religioner. Den studerande kan ge exempel på religiösa symboler och redogöra för deras innebörd.	

M5 hjälpa den studerande att iakta och bedöma olika sätt att argumentera samt uppfatta skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att identifiera och bedöma olika sätt att argumentera samt uppfatta skillnader i religiöst och vetenskapligt språk. Den studerande utvecklar sin förmåga att lyssna på andras åsikter och att motivera sina egna åsikter.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i religion

Förmåga att skilja mellan religiöst och vetenskapligt språk, förmåga att tänka samt kommunikativa färdigheter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att tänka, kommunikativa färdigheter	Den studerande skiljer ett tydligt religiöst påstående och ett tydligt vetenskapligt påstående från varandra.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande identifierar olika sätt att argumentera och skillnader i religiöst och vetenskapligt språk. Den studerande kan lyssna till andras åsikter och kan presentera motiveringar för sina egna åsikter.	Den studerande identifierar olika sätt att argumentera och skillnader i religiöst och vetenskapligt språk. Den studerande kan lyssna till andras åsikter och kan presentera motiveringar för sina egna åsikter.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan analysera skillnaderna mellan religiösa och vetenskapliga argument och mellan religiöst och vetenskapligt språk. Den studerande kan lyssna till andras åsikter och logiskt motivera sina egna åsikter.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande känner igen typiska drag i ett vetenskapligt respektive ett religiöst språk. Den studerande kan lyssna till andras åsikter och presentera sina egna.	

M6 hjälpa den studerande att bedöma religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sin förmåga att reflektera över religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i religion

Förmåga att förstå religioners och livsåskådningars betydelse för individens liv och globalt	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.	Den studerande kan beskriva religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan ge exempel på det inflytande religioner och åskådningar har på människors val och verksamhet.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan reflektera över religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val och kan ge exempel på detta i olika delar av världen.	
Förmåga att förstå religioners och livsåskådningars globala betydelse	Den studerande känner utgående från givna exempel igen religiösa och åskådningsmässiga faktorer som påverkar människornas val.	

M7 sporra den studerande att möta olika människor i en positiv anda under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sina färdigheter i konstruktiv kommunikation tillsammans med andra människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden.

Målområden

Mångsidig kompetens

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i religion

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Livskompetens, hur det etiska tänkandet utvecklats	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Kunskapskrav för vitsordet 7	
Kunskapskrav för vitsordet 8	
Kunskapskrav för vitsordet 9	

Kurser

Religionerna i världen (U1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Undervisningen ska behandla teman som anknyter till den aktuella religionens uppkomst, mångfald och förhållande till andra religioner. Undervisningen ska ge kunskap om religionens rötter, källor, lära, normer, utbredning och inflytande samt olika religioner, livsåskådningar och irreligiositet i Finland och i världen. Religioner granskas kritiskt. Kursinnehållet ska omfatta behandling av etiska element som förenar olika livsåskådningar. Viktigt innehåll är teman som anknyter till religionens kulturella inflytande. Undervisningen ska synliggöra de viktigaste etiska principerna i den aktuella religionen och i andra religioner och livsåskådningar samt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och hur dessa rättigheter efterlevs i världen. Innehållet ska hjälpa den studerande att förstå behandlingen av religioner i medierna och kritisk bedömning av den samt sambandet och dialogen mellan religioner.

Bifogade mål:

- M2 hjälpa den studerande att fördjupa sig i religionens rötter, ursprung, lära och normer samt utbredning och inflytande i olika delar av världen
- M1 vägleda den studerande att inse olika former av samband mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden
- M7 sporra den studerande att möta olika människor i en positiv anda under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden
- M4 handleda den studerande att känna igen seder och symboler i olika religiösa traditioner

- M5 hjälpa den studerande att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt uppfatta skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk
- M3 handleda den studerande att undersöka religioner och livsåskådningar i Finland och på olika håll i världen, så att den studerande förstår sambandet mellan religion och kultur, känner särdragen och de gemensamma faktorerna i de stora religiösa traditionerna i världen samt bekantar sig med irreligiositet
- M6 hjälpa den studerande att bedöma religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val

3.3. Livsåskådningskunskap (ET)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Med tanke på läroämnets mål är det viktigt att skapa en trygg och öppen lär- och samtalsmiljö, där den studerande upplever att hen blir hörd och respekterad. Ur lärmiljöperspektiv är det, i synnerhet när en ny grupp börjar, viktigt att skapa samhörighet i gruppen. Den studerande ska uppmuntras till självstyrt lärande. De studerande lever i en globaliserad medievärld, som formas av olika digitala tillämpningar. Därför är det viktigt att i lärmiljön i livsåskådningskunskap kombinera naturligt umgänge och gemensam samvaro med användning av olika medier och digitala verktyg på ett pedagogiskt mångsidigt sätt.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker den studerandes självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja den studerandes välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga verktyg att undersöka, strukturera, bedöma och skapa sin egen identitet i samspel med andra. Handledning och stöd behövs för att uppfatta det begreppsliga innehållet i läroämnet, i synnerhet i etiska frågor, och för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. De studerandes individuella behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll. Undervisningen och innehållet i livsåskådningskunskap lämpar sig väl för ämnesöverskridande projekt och går bra att integrera med undervisningen i andra läroämnen, till exempel modersmål och samhällslära.

Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i livsåskådningskunskap i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

Bedömningen i livsåskådningskunskap ska grunda sig på observation av arbetet, diskussioner och argumentering samt på att granska den studerandes olika slag av alster. Utöver alstren ska studieprocessen och arbetets olika faser bedömas, till exempel hur den studerande formulerar frågor, bygger upp motiveringar, avgränsar ämnet, söker information, motiverar synpunkter, använder begrepp, hur tydligt den studerande uttrycker sig och hur hen slutför sitt arbete. Den studerandes självvärdering och kamratrespons ska användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen i lärokursen i livsåskådningskunskap då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i livsåskådningskunskap som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för livsåskådningskunskap. Den studerande har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då den studerandes kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i livsåskådningskunskap och i relation till ovan

nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om den studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av arbetet ska ingå i slutbedömningen i livsåskådningskunskap och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I bedömningen i livsåskådningskunskap ska betonas att man i läroämnet ska främja den studerandes förmåga att sträva efter ett gott liv samt betona deras förmåga att aktivt påverka sitt eget tänkande och agerande. I livsåskådningskunskap ska man stödja den studerandes självständiga tänkande och utvecklingen av argumentering och öppen diskussion.

Mål

M1 vägleda den studerande att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning		
Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen		
Den studerande lär sig att identifiera, förstå och använda åskådningsmässiga begrepp.		
Målområden		
Mångsidig kompetens		
Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)		
Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i livsåskådningskunskap		
Hur den studerande behärskar och tillämpar begrepp	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Hur den studerande behärskar och tillämpar begrepp	Den studerande känner igen några åskådningsmässiga begrepp (såsom livsåskådning, religion, irreligiositet).	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förstår begreppen världsåskådning, världsbild och livsåskådning, förstår sambandet mellan dem och kan använda dem.	Den studerande förstår begreppen världsåskådning, världsbild och livsåskådning, förstår sambandet mellan dem och kan använda dem.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande identifierar, förstår och kan tillämpa åskådningsmässiga begrepp i sitt eget åskådningsmässiga tänkande och i sina alster.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva begreppen världsåskådning, världsbild och livsåskådning.	

M2 stödja den studerande att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur, t.ex. genom att fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar allmänbildning på basis av olika kulturer och åskådningar och Unescos världsarvskonvention.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i livsåskådningskunskap

Teoretisk allmänbildning	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Teoretisk allmänbildning	Den studerande kan nämna ett grundläggande inslag i minst en kultur (såsom klädsel, språk, mat, fester, näring, utkomst, teknologi) och ett av Unescos världsarvsobjekt.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva två olika kulturer eller åskådningar samt känna igen likheter och skillnader mellan dem. Den studerande kan berätta om några drag i Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan söka information om olika kulturer och livsåskådningar. Den studerande kan redogöra för utgångspunkterna i Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt.	Den studerande kan söka information om olika kulturer och livsåskådningar. Den studerande kan redogöra för utgångspunkterna i Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande förstår den kulturella och åskådningsmässiga mångfalden och kan sätta sin egen kulturella och åskådningsmässiga situation i relation till världskulturer och -arv. Den studerande kan beskriva utgångspunkterna för Unescos världsarvskonvention och kan nämna de flesta inhemska	

och några utländska
världsarvsobjekt.

M3 handleda den studerande att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär känna olika åskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid värdering av åskådningar.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i livsåskådningskunskap

Teoretisk allmänbildning och förmåga att tillämpa den på ett omdömesgillt sätt	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Teoretisk allmänbildning och förmåga att tillämpa den på ett omdömesgillt sätt	Den studerande kan nämna minst två olika åskådningar (såsom kristendom, marxism och veganism).	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande förstår de viktigaste dragen och utvecklingsförloppen i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhällliga perioder inom den semitiska monoteismen och den sekulära humanismen. Den studerande kan förklara hur man kan studera åskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande känner igen och kan nämna väsentliga drag och utvecklingsförlopp i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhällliga perioder inom den semitiska monoteismen och den sekulära humanismen. Den studerande kan redogöra för hur man studerar livsåskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.	Den studerande känner igen och kan nämna väsentliga drag och utvecklingsförlopp i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhällliga perioder inom den semitiska monoteismen och den sekulära humanismen. Den studerande kan redogöra för hur man studerar livsåskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan nämna centrala drag i semitisk monoteism och sekulär humanism. Den studerande	

vet att man kan närma sig åskådningsmässiga frågor på ett vetenskapligt sätt.

M4 handleda den studerande att lära känna grunderna för religiöst tänkande och religionskritik

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att reflektera över grunder för religiöst tänkande och religionskritik.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i livsåskådningskunskap

Förståelse	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande känner till vad religiöst tänkande innebär och vet vad som avses med religionskritik och kan delvis självständigt hämta information om saken.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan förklara karaktären av religiöst tänkande och huvuddragen i religionskritik med hjälp av exempel och kan hämta information om saken.	Den studerande kan förklara karaktären av religiöst tänkande och huvuddragen i religionskritik med hjälp av exempel och kan hämta information om saken.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan analysera vad som kännetecknar religiöst tänkande och förstår centrala drag i religionskritik samt självständigt hämta information om saken.	
Förståelse	Den studerande kan under handledning hämta information om religioner och religionskritik.	

M5 vägleda den studerande att se åskådningsfrihet som en grundläggande mänsklig rättighet och att känna till nationella och internationella medel för att garantera åskådningsfrihet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att förstå åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och bekantar sig med nationella och internationella medel med vilka åskådningsfrihet garanteras.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i livsåskådningskunskap

Att behärska begrepp, teoretisk allmänbildning	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och några mekanismer som garanterar åskådningsfrihet och på avsaknad av dessa i olika situationer.	Den studerande kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och några mekanismer som garanterar åskådningsfrihet och på avsaknad av dessa i olika situationer.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande känner till att åskådningsfrihet är en mänsklig rättighet. Den studerande kan nämna minst ett medel med vilket åskådningsfrihet garanteras.	
Att behärska begrepp, teoretisk allmänbildning	Den studerande kan ge ett exempel på åskådningsfrihet.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande förklarar åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och några medel som garanterar åskådningsfrihet och kan redogöra för brister på sådana i olika situationer.	

M6 vägleda den studerande att analysera åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att uppfatta olika åskådningsmässiga val och bakomliggande personliga och samhälleliga orsaker.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i livsåskådningskunskap

Förståelse och omdömesförmåga	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förståelse och omdömesförmåga	Den studerande kan beskriva någon åskådningsmässig lösning och kan under handledning nämna någon bakomliggande personlig eller samhällelig orsak (såsom att en mänska inte av etiska orsaker reser med flygplan).	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva någon åskådningsmässig lösning och kan nämna någon bakomliggande personlig och samhällelig orsak.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva personliga och sociala orsaker som ligger bakom olika människors livsåskådningsval.	Den studerande kan beskriva personliga och sociala orsaker som ligger bakom olika människors livsåskådningsval.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan särskilja och bedöma personliga och samhälleliga bakgrundsfaktorer som ligger till grund för olika människors val av åskådning och kan jämföra sina egna åskådningsmässiga lösningar med dem.	

M7 uppmuntra den studerande att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i livsåskådningskunskap

Förståelse, omdömesförmåga, sociala färdigheter och initiativförmåga	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva världens mångfald och ge exempel på jämlikt bemötande av alla människor.	
Förståelse, omdömesförmåga, sociala färdigheter och initiativförmåga	Den studerande kan ge ett exempel på världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande förstår och kan motivera betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förstår betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.	Den studerande förstår betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.

M8 handleda den studerande att iaktta och förstå etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att identifiera etiska dimensioner i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i livsåskådningskunskap

Att behärska och tillämpa begrepp	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan använda etiska begrepp samt tolka och tillämpa dem. Den studerande kan motivera sina etiska åsikter logiskt.	Den studerande kan använda etiska begrepp samt tolka och tillämpa dem. Den studerande kan motivera sina etiska åsikter logiskt.
Hur den studerande behärskar och tillämpar begrepp	Den studerande kan känna igen den etiska dimensionen i några handlingar, såsom om handlingen är rätt eller fel eller varken rätt eller fel.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan identifiera etiska begrepp (såsom värde, skyldighet, rättighet, frihet, ansvar, jämlikhet och rättvisa). Den studerande kan motivera sina etiska åsikter.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan använda etiska begrepp mångsidigt och motiverat tolka och tillämpa dem i sitt eget tänkande.	

M9 uppmuntra den studerande att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt och att agera på ett ansvarsfullt sätt för att främja en hållbar framtid

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att reflektera över och förstå hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i livsåskådningskunskap

Att behärska begrepp, omdömesförmåga och initiativförmåga	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan ge exempel på förutsättningar för en hållbar livsstil. Den studerande förstår att de egna handlingarna kan ha inverkan på framtiden lokalt och globalt (såsom genom återvinning, konsumtionsval och fritidsverksamhet).	
Att behärska begrepp, omdömesförmåga och initiativförmåga	Den studerande känner till någon förutsättning för en hållbar livsstil. Den studerande kan berätta att de egna handlingarna kan ha inverkan på framtiden.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan särskilja centrala förutsättningar i anknytning till en hållbar framtid för naturen och samhället samt beskriva och bedöma sätt att lokalt och globalt påverka framtida problem.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan nämna centrala element som anknyter till en hållbar framtid för naturen och samhället och undersöka betydelsen av en hållbar livsstil för framtiden. Den studerande känner till sätt att påverka lokalt och globalt.	Den studerande kan nämna centrala element som anknyter till en hållbar framtid för naturen och samhället och undersöka betydelsen av en hållbar livsstil för framtiden. Den studerande känner till sätt att påverka lokalt och globalt.

M10 vägleda den studerande att förstå betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig känna betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i livsåskådningskunskap

Förståelse och omdömesförmåga	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förståelse och omdömesförmåga	Den studerande kan beskriva faktorer i anknytning till människovärdet eller de mänskliga rättigheterna.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan förklara de viktigaste begreppen som anknyter till mänskliga rättigheter, jämlikhet och kan ge exempel på verkställande av de mänskliga rättigheterna under historiens gång.	Den studerande kan förklara de viktigaste begreppen som anknyter till mänskliga rättigheter, jämlikhet och kan ge exempel på verkställande av de mänskliga rättigheterna under historiens gång.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan nämna några begrepp i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet och redogöra för betydelsen av de mänskliga rättigheterna.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan förklara de viktigaste begreppen i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet och ge exempel på verkställande av de mänskliga rättigheterna under historiens gång samt motivera betydelsen av de mänskliga rättigheterna.	

Kurser

Livsåskådningar och mänskliga rättigheter (ET1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Innehållet ska utveckla de studerandes etiska tänkande och grunda sig på de studerandes erfarenhetsvärld samt öka allmänbildningen och förmågan till analytiskt tänkande inom livsåskådning. Med hjälp av kursinnehållet för man diskussioner som stödjer de studerande att

bygga upp sin världsbild, livsåskådning och identitet. De studerande fördjupar sig i mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Under kursen bekantar sig de studerande med utvecklingen av de mänskliga rättigheterna och brott mot mänskliga rättigheter, såsom förintelsen. Kursen ska omfatta innehåll som anknyter till teistiska och ateistiska trosuppfattningar i dagens värld, till exempel den sekulära humanismen, kristendomen och islam. De studerande reflekterar över förverkligandet av åskådningsfrihet och jämlikhet i olika samhällen. Kursinnehållet ska hjälpa den studerande att förstå världens kultur- och naturarv som skyddas av Unesco och hur kulturen tar sig uttryck i bland annat medier och inom konst. Under kursen granskas kulturell mångfald som en rikedom, en rättighet och en etisk fråga.

Bifogade mål:

- M4 handleda den studerande att lära känna grunderna för religiöst tänkande och religionskritik
- M1 vägleda den studerande att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning
- M10 vägleda den studerande att förstå betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet
- M2 stödja den studerande att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur, t.ex. genom att fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention
- M9 uppmuntra den studerande att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt och att agera på ett ansvarsfullt sätt för att främja en hållbar framtid
- M3 handleda den studerande att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar
- M5 vägleda den studerande att se åskådningsfrihet som en grundläggande mänsklig rättighet och att känna till nationella och internationella medel för att garantera åskådningsfrihet
- M7 uppmuntra den studerande att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor
- M8 handleda den studerande att iakttä och förstå etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande
- M6 vägleda den studerande att analysera åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem

3.4. Historia (HI)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

I undervisningen av innehållet som beskrivs i grunderna ska konkreta och upplevelsebaserade arbetssätt prioriteras. Målet är att stärka den studerandes förmåga att läsa och förstå historiska texter och miljöer samt att öva sig att göra tolkningar. Historieundervisningen ska ge den studerande möjlighet att kommunicera på många olika sätt samt använda drama och visuella uttryck. Den studerande ska uppmuntras att söka och tillämpa information självständigt och tillsammans med andra, också med hjälp av medier. Med tanke på läroämnets mål är det viktigt att prioritera interaktiva arbetssätt. Den studerande ska uppmuntras att göra tolkningar, jämföra och dra slutsatser muntligt, skriftligt och genom att använda andra kommunikationsformer. Som läroämne går historia bra att integrera med andra läroämnena, i synnerhet med undervisningen i svenska som andraspråk.

Handledning, differentiering och stöd i historia i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Med tanke på målen i läroämnet historia är det viktigt att handledningen erbjuder tillräckligt stöd för att den studerande ska förstå begrepp, texter och källor. För att främja förståelsen är det viktigt

att koncentrera sig på det väsentliga i texterna och förklara centrala begrepp. Den studerande får leva sig in i olika företeelser till exempel med hjälp av visualisering, drama och diskussioner samt olika typer av texter.

Den studerande ska få hjälp med att förstå att källor eventuellt kan tolkas på flera olika sätt. På motsvarande sätt ska man i undervisningen sträva efter att beakta den studerandes kunskaper om sin egen kultur och uppmuntra hen att göra jämförelser mellan till exempel kulturen i hemlandet och i Finland.

Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i historia i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

Med responsen i undervisningen i historia är strävan att uppmuntra de studerande att göra egna tolkningar och argumentera för sina åsikter. Utöver skriftliga uppgifter ska också den studerandes mångsidiga sätt att arbeta och visa sitt kunnande beaktas. I stället för att fokusera på att memorera innehåll ska man i bedömningen fokusera på förmågan att tillämpa kunskap och behärska historiskt tänkande.

Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen i lärokursen i historia då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i historia som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för historia. Den studerande har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då den studerandes kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i historia och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om den studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av arbetet ska ingå i slutbedömningen i historia och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen. Med handledning av den studerandes arbete avses i läroämnet historia till exempel att ge verbala tilläggsinstruktioner, att ställa ledande frågor, att konkretisera med hjälp av material eller att ge motsvarande exempel på svar under arbetets gång. Kunskapskraven för de lägre vitsorden ingår i kunskapskraven för ett högre vitsord.

Mål

M1 stärka den studerandes förmåga att uppfatta historiska begrepp, historisk tid och kronologi

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att förstå historiska begrepp, historisk tid samt kronologi.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i historia

Förmåga att uppfatta begrepp och kronologi	Kunskapskrav för goda kunskaper /vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förstår historiska begrepp och kan placera händelser och företeelser i sina tidsmässiga sammanhang.	Den studerande förstår historiska begrepp och kan placera händelser och företeelser i sina tidsmässiga sammanhang.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande använder centrala innehållsmässiga begrepp som anknyter till det förflutna och ger några exempel på särdrag för den tidsperiod som granskas.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande känner igen några centrala innehållsmässiga begrepp som anknyter till det förflutna och kan under lärarens handledning placera dem i sina tidsmässiga sammanhang.	
Förmåga att uppfatta begrepp och kronologi	Den studerande känner under handledning igen något innehållsmässigt centralt begrepp i anknytning till historia och kan under lärarens handledning placera det i ett tidsmässigt sammanhang.	

M2 vägleda den studerande att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska kontexter

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att förstå faktorer som har påverkat människans handlingar och beslut i olika historiska situationer.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i historia

Historisk inlevelseförmåga	Kunskapskrav för goda kunskaper /vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan ge exempel på hur människornas sociala och samhälleliga ställning, omgivningen och den historiska situationen inverkar på motiven bakom deras handlingar.	Den studerande kan ge exempel på hur människornas sociala och samhälleliga ställning, omgivningen och den historiska situationen inverkar på motiven bakom deras handlingar.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande har förmåga att leva sig in i den historiska människans ställning, bedömer motiven bakom hans handlingar och granskar hur människans sociala eller samhälleliga ställning eller den historiska kontexten inverkar på hans handlingar.	
Historisk empati	Den studerande känner till att människorna har haft olika motiv till sina handlingar.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva olika motiv för en människas handlingar.	

M3 uppmuntra den studerande att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser *Kan kombineras med bedömningen av M7–M8

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i historia

Förståelse för orsakssammanhang	Kunskapskrav för goda kunskaper /vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande skiljer mellan de centrala och de mindre viktiga faktorerna som förklarar orsakerna bakom historiska händelser eller företeelser och analyserar orsakerna till och följderna av historiska händelser (såsom betydelsen av omedelbara och långvariga följder).	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande iakttar orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förstår att det finns olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser och ger exempel på dem.	Den studerande förstår att det finns olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser och ger exempel på dem.
Förståelse för orsakssammanhang	Den studerande identifierar orsaken till en historisk företeelse.	

M4 främja den studerandes förmåga att bedöma informationskällors tillförlitlighet och att förstå att de kan tolkas på olika sätt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att bedöma informationskällornas tillförlitlighet samt förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i historia

Förmåga att använda källor och förstå olika tolkningar	Kunskapskrav för goda kunskaper /vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande lägger märke till skillnader i källornas tillförlitlighet.	
Förmåga att använda källor	Den studerande förstår under handledning av läraren att det förekommer olika tolkningar kring samma fenomen eller källa.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande tolkar källor kritiskt och kan beskriva hur man kan göra olika tolkningar av samma källor eller företeelser.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande läser olika källor, vet principerna för hur man tolkar dem och bedömer deras tillförlitlighet och kan tillämpa dessa principer på några källmaterial.	Den studerande läser olika källor, vet principerna för hur man tolkar dem och bedömer deras tillförlitlighet och kan tillämpa dessa principer på några källmaterial.

M5 handleda den studerande att förklara varför historisk information kan tolkas på olika sätt och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att förklara varför historisk information kan tolkas och tillämpas på olika sätt i olika sammanhang och kritiskt bedöma tillförlitligheten i tolkningarna.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i historia

Förmåga att tolka historia och förklara historiska tolkningar samt uppfatta hur historia används	Kunskapskrav för goda kunskaper /vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande tolkar olika källor i anknytning till information om historia och presenterar egna motiverade tolkningar om historiska händelser eller företeelser. Den studerande redogör för hur historisk information används i något särskilt syfte och hur bakgrunden hos den som tolkar historiska källor kan påverka tolkningens trovärdighet.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande presenterar någon tolkning med hjälp av källor som finns tillgängliga. Den studerande ger ett exempel på hur historisk information används för något särskilt syfte.	
Förmåga att tolka historia	Den studerande besvarar under handledning på frågor i anknytning till det förflutna utgående från en informationskälla som hen fått och gör under lärarens handledning en tolkning av en källa. Den studerande känner under handledning igen hur historisk information används i något särskilt syfte.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande besvarar frågor om det förflutna med hjälp av information hen fått ur olika källor. Den studerande beskriver hur historisk information används	Den studerande besvarar frågor om det förflutna med hjälp av information hen fått ur olika källor. Den studerande beskriver hur historisk information används

	i något syfte och ger ett exempel på partiskehet i tolkningar.	i något syfte och ger ett exempel på partiskehet i tolkningar.
--	--	--

M6 hjälpa den studerande att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att förklara varför historisk information kan tolkas och tillämpas på olika sätt i olika sammanhang och kritiskt bedöma tillförlitligheten i tolkningarna.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i historia

Förmåga att tolka historia och förklara historiska tolkningar samt uppfatta hur historia används	Kunskapskrav för goda kunskaper /vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande besvarar frågor om det förlutna med hjälp av information hen fått ur olika källor. Den studerande beskriver hur historisk information används i något syfte och ger ett exempel på partiskehet i tolkningar.	Den studerande besvarar frågor om det förlutna med hjälp av information hen fått ur olika källor. Den studerande beskriver hur historisk information används i något syfte och ger ett exempel på partiskehet i tolkningar.
Förmåga att förklara historiska tolkningar	Den studerande besvarar under handledning på frågor i anknytning till det förlutna utgående från en informationskälla som hen fått och gör under lärarens handledning en tolkning av en källa. Den studerande känner under handledning igen hur historisk information används i något särskilt syfte.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande presenterar någon tolkning med hjälp av källor som finns tillgängliga. Den studerande ger ett exempel på hur historisk information används för något särskilt syfte.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande tolkar olika källor i anknytning till information om historia och presenterar egna motiverade tolkningar om historiska händelser eller företeelser. Den studerande redogör för hur historisk information	

används i något särskilt syfte och hur bakgrunden hos den som tolkar historiska källor kan påverka tolkningens trovärdighet.

M7 vägleda den studerande att identifiera centrala förändringar som påverkat människans liv och samhället och att redogöra för orsaker till förändringarna

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att känna igen centrala förändringar som påverkat människornas liv och samhället i olika kulturella sammanhang och att presentera orsaker till dem.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i historia

Förmåga att förklara orsakssammanhang och förmåga att förklara förändring och kontinuitet	Kunskapskrav för goda kunskaper /vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande beskriver under individuell handledning varför man inom vissa livsområden i olika kulturella sammanhang agerade annorlunda förr än man gör idag.	
Förmåga att förklara orsakssammanhang och förändring	Den studerande identifierar företeelser i det förflutna som har förändrats eller som har förblivit oförändrade i någon kultur. Den studerande anger någon enskild orsak till att det har eller inte har skett en förändring.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan förklara viktiga förändringar som påverkat människans liv och samhället samt orsakerna till dem i ett historiskt sammanhang. Den studerande har förmåga att bedöma orsaker till och följder av förändringar i olika kulturer och människans förändrade tänkande.	Den studerande kan förklara viktiga förändringar som påverkat människans liv och samhället samt orsakerna till dem i ett historiskt sammanhang. Den studerande har förmåga att bedöma orsaker till och följder av förändringar i olika kulturer och människans förändrade tänkande.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan analysera viktiga förändringar som påverkat människans liv och samhället samt orsakerna till dem i ett historiskt sammanhang. Den studerande kan urskilja orsaker och betydelse av förändringar som skett i olika kulturer och i människors	

tänkande i ett större
sammenhang.

M8 ge den studerande kunskap om förändringar i olika kulturer och hur människans tänkande förändrats *Kan kombineras med bedömningen av M3

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att känna igen centrala förändringar som påverkat människornas liv och samhället i olika kulturella sammanhang och att presentera orsaker till dem.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i historia

Förmåga att förklara orsakssammanhang och förmåga att förklara förändring och kontinuitet	Kunskapskrav för goda kunskaper /vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan förklara viktiga förändringar som påverkat människans liv och samhället samt orsakerna till dem i ett historiskt sammanhang. Den studerande har förmåga att bedöma orsaker till och följder av förändringar i olika kulturer och människans förändrade tänkande.	Den studerande kan förklara viktiga förändringar som påverkat människans liv och samhället samt orsakerna till dem i ett historiskt sammanhang. Den studerande har förmåga att bedöma orsaker till och följder av förändringar i olika kulturer och människans förändrade tänkande.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande beskriver under individuell handledning varför man inom vissa livsområden i olika kulturella sammanhang agerade annorlunda förr än man gör idag.	
Förmåga att förklara förändring och kontinuitet	Den studerande identifierar företeelser i det förflutna som har förändrats eller som har förblivit oförändrade i någon kultur. Den studerande anger någon enskild orsak till att det har eller inte har skett en förändring.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan analysera viktiga förändringar som påverkat människans liv och samhället samt orsakerna till dem i ett historiskt sammanhang. Den studerande kan urskilja orsaker och betydelse av förändringar som skett i olika kulturer och i människors	

tänkande i ett större sammanhang.

M9 hjälpa den studerande att förstå den utveckling som format nutiden och motiv bakom människans handlingar utgående från olika historiska referensramar

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att uppfatta den utveckling som skett fram till nutid samt förklara avsikter bakom människans handlingar i olika historiska sammanhang.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i historia

Förmåga att motivera utveckling och mänskliga handlingar	Kunskapskrav för goda kunskaper /vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande beskriver den utveckling som format nutiden och avsikter bakom mänskliga handlingar i en historisk referensram.	
Förmåga att motivera utveckling och mänskliga handlingar	Den studerande känner under handledning till den utveckling som skett fram till nutid.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande påvisar under handledning hur motiv bakom människans handlingar kan urskiljas i någon historisk händelse eller företeelse.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande identifierar motiv bakom människans handlingar och hur människornas bakgrund och det historiska sammanhanget inverkar på dessa.	Den studerande identifierar motiv bakom människans handlingar och hur människornas bakgrund och det historiska sammanhanget inverkar på dessa.

M10 vägleda den studerande att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att identifiera olika värderingar i samhället och förändringar som skett i dem.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i historia

Förmåga att uppfatta värderingar i samhället och förändringar i dem	Kunskapskrav för goda kunskaper /vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan redogöra för olika värderingar i samhället och orsaker till förändringar i dem.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande känner igen förändringar i värderingar i samhället.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva olika värderingar i samhället och förändringar som skett i dem.	Den studerande kan beskriva olika värderingar i samhället och förändringar som skett i dem.
Förmåga att uppfatta förändringar i samhällets värderingar	Den studerande ger under handledning ett exempel på värderingar i samhället.	

M11 handleda den studerande att förstå och förklara finländsk kultur, identitet och det finländska samhället utgående från den historiska utvecklingen och att bedöma framtida alternativ med hjälp av sina historiekunskaper

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att förstå och förklara den finländska kulturen, det finländska kulturarvet och det finländska samhället samt bedöma framtida alternativ.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i historia

Förståelse av den finländska kulturen, det finländska kulturarvet och sättet att fungera i det finländska samhället	Kunskapskrav för goda kunskaper /vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva det finländska kulturarvet samt förklara hur samhället fungerar.	Den studerande kan beskriva det finländska kulturarvet samt förklara hur samhället fungerar.
Förståelse av det finländska samhället	Den studerande känner till särdrag i den finländska kulturen och det finländska samhället.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande ger exempel på särdrag i den finländska kulturen samt på hur samhället fungerar.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan analysera det finländska kulturarvet samt redogöra för hur samhället fungerar och bedöma framtida alternativ.	

Kurser

Vändpunkter i Finlands historia (HI1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att lyfta fram de nordiska rötterna i det finländska samhället. Att få insikt i kulturens betydelse då den nationella identiteten utvecklades under den autonoma tiden. Att lära känna Finlands självständighetsprocess och politiska utveckling. Att undersöka utvecklingen av välfärdssamhället och hur näringsstrukturen förändrats och lära känna vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Innehållet kopplas till allmänhistoriska referensramar i lämpliga sammanhang.

Bifogade mål:

- M8 ge den studerande kunskap om förändringar i olika kulturer och hur människans tänkande förändrats *Kan kombineras med bedömningen av M3

- M1 stärka den studerandes förmåga att uppfatta historiska begrepp, historisk tid och kronologi
- M7 vägleda den studerande att identifiera centrala förändringar som påverkat människans liv och samhället och att redogöra för orsaker till förändringarna
- M5 handleda den studerande att förklara varför historisk information kan tolkas på olika sätt och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet
- M10 vägleda den studerande att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats
- M9 hjälpa den studerande att förstå den utveckling som format nutiden och motiv bakom människans handlingar utgående från olika historiska referensramar
- M3 uppmuntra den studerande att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser *Kan kombineras med bedömningen av M7–M8
- M6 hjälpa den studerande att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem
- M11 handleda den studerande att förstå och förklara finländsk kultur, identitet och det finländska samhället utgående från den historiska utvecklingen och att bedöma framtida alternativ med hjälp av sina historiekunskaper
- M4 främja den studerandes förmåga att bedöma informationskällors tillförlitlighet och att förstå att de kan tolkas på olika sätt
- M2 vägleda den studerande att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska kontexter

3.5. Samhällslära (YH)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

I undervisningen av det innehåll som beskrivs i grunderna ska man prioritera konkreta och upplevelsebaserade arbetssätt, som stödjer den studerandes utveckling till en aktiv och handlingskraftig medborgare. Den studerande ska uppmuntras att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera sina synpunkter för att utveckla sin kommunikations-, uttrycks- och samarbetsförmåga. Arbetssätten ska stärka den studerandes förmåga att tolka det omgivande samhället och uppmuntra hen att delta.

Det är viktigt att följa med, analysera och diskutera aktuella frågor och händelser. Kontakten med olika aktörer i samhället är viktig. Ämnesövergripande arbete ska användas i undervisningen, till exempel i samband med språk- och matematikstudier och olika projekt. Granskning och användning av medier utgör en central del av studierna.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att uppmuntra den studerande att se sig själv som en medlem i medborgarsamhället och stödja den studerande att utveckla sina samhällsfärdigheter. Behovet att förklara centrala begrepp och texter samt till exempel bilder, grafer och statistik ska beaktas i undervisningsarrangemangen och arbetssätten. Den studerande ska lära sig att förstå och tillämpa information om samhälle, ekonomi och konsumtion som är till nytta i hens egen vardag och som hjälper hen att förstå samhällsföreteelser i ett vidare perspektiv. Målet är att med hjälp av praktiska övningar stödja mångsidig kommunikation, delaktighet och samverkan bland de studerande.

Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i samhällslära i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

I samhällsläran ska bedömningen av lärandet, det vill säga den formativa bedömningen, vara uppmuntrande och handledande. Genom mångsidig respons ska den studerande uppmuntras att fungera aktivt i sin egen närmiljö och att tillämpa sina kunskaper om samhälle och ekonomi i

praktiken i vardagen. Genom bedömningen ska man stödja den studerandes förmåga att tillämpa samhälleliga kunskaper och färdigheter. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur mångsidigt den studerande lärt sig att bilda sig en egen uppfattning om samhället och kan motivera sina åsikter. I den summativa bedömningen ska läraren beakta den studerandes mångsidiga sätt att arbeta och visa sitt kunnande.

Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken den studerande uppnått målen i lärokursen i samhällslära då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i samhällslära som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för samhällslära. Den studerande har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då den studerandes kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i samhällslära och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om den studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av arbetet ska ingå i slutbedömningen i samhällslära och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen. Med handledning av den studerandes arbete avses i läroämnet samhällslära till exempel att ge verbala tilläggsinstruktioner, att ställa ledande frågor, att konkretisera med hjälp av material eller att ge motsvarande exempel på svar under arbetets gång. Kunskapskraven för de lägre vitsorden ingår i kunskapskraven för ett högre vitsord.

Mål

M1 handleda den studerande att tillägna sig demokratiska värden och förfaringssätt och uppmuntra hen att utveckla sin förmåga att påverka på ett etiskt hållbart sätt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande inser vilken betydelse demokratiska värden och förfaringssätt samt kunskap om samhället har för individen och samhället.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i samhällslära

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta
Kunskapskrav för vitsordet 5	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
-	
Kunskapskrav för vitsordet 7	
Kunskapskrav för vitsordet 9	

M2 ge den studerande färdigheter för att följa med aktuella ämnen och händelser i medierna och på andra håll samt att hjälpa den studerande att stärka sin kritiska mediekompetens

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att följa med aktuella ämnen och händelser i andan av kristisk medieläskunnighet.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i samhällslära

Kunskaper och färdigheter som berör samhälle och media	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande hämtar med hjälp av olika källor information om samhället och jämför kritiskt informationen mellan dem. Den studerande kan kritiskt bedöma medias verksamhet i samhället.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande beskriver med hjälp av exempel företeelser och verksamhet i samhället. Den studerande hittar information om samhället ur olika källor. Den studerande ger exempel på medias inflytande i sitt eget liv och i samhället.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande hittar information om samhället ur olika källor och uppfattar skillnader i informationen i olika källor. Den studerande beskriver medias roll i individernas liv och i samhället.	Den studerande hittar information om samhället ur olika källor och uppfattar skillnader i informationen i olika källor. Den studerande beskriver medias roll i individernas liv och i samhället.
Förmåga att följa med aktuella ämnen och händelser och kritiskt granska medier	Den studerande känner under handledning till ämnen som berör samhället. Den studerande hittar under handledning information om samhället ur källor som hen fått.	

M3 utveckla den studerandes förmåga att läsa och förstå olika material och andra texter, bilder, grafer, blanketter och broschyrer som innehåller samhällsinformation

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att söka, förstå och tolka samhällsinformation i olika former.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i samhällslära

Förmåga att söka och tolka samhällsinformation	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan tolka olika samhällsrelaterade material och källor.	Den studerande kan tolka olika samhällsrelaterade material och källor.
Förmåga att söka och tolka samhällsinformation	Den studerande känner till material och källor som innehåller information om samhället.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan söka och tolka information om samhället ur olika material och källor.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan under handledning hämta och tolka olika samhällsrelaterade material och källor.	

M4 ge den studerande tillräckliga kunskaper och färdigheter om medborgarens rättigheter och skyldigheter i Finland samt om rättssystemets grunder

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att förstå samhällsstrukturer, principerna för rättssystemet samt medborgarens rättigheter och skyldigheter.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i samhällslära

Kunskap om samhällsstrukturer och -funktioner, centrala lagar och individens rättigheter och skyldigheter	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta	
Kunskap om samhällsstrukturer och -funktioner, centrala lagar och individens rättigheter och skyldigheter	Den studerande känner till individens rättigheter och skyldigheter.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande ger exempel på individens rättigheter och skyldigheter samt verksamhet i samhället.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva samhällets strukturer, ge exempel på central lagstiftning i en rättstat och individens rättigheter och skyldigheter.	Den studerande kan beskriva samhällets strukturer, ge exempel på central lagstiftning i en rättstat och individens rättigheter och skyldigheter.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan redogöra för samhällets strukturer, central lagstiftning i en rättstat och individens rättigheter, skyldigheter och möjligheter.	

M5 göra den studerande förtrogen med olika sammanslutningar och minoritetsgrupper i samhället		
<p>Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen</p> <p>Den studerande lär sig att analysera olika gemenskaper och minoritetsgrupper i samhället.</p> <p>Målområden</p> <p>Mångsidig kompetens</p> <p>Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4)</p> <p>Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i samhällslära</p>		
Olika sammanslutningar och minoritetsgrupper som en del av samhället	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta	
Kännedom om olika sammanslutningar och minoriteter i samhället	Den studerande visar under handledning att hen känner till olika sammanslutningar eller minoritetsgrupper i det finländska samhället.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande beskriver olika sammanslutningar och minoritetsgrupper och deras ställning i det finländska samhället.	Den studerande beskriver olika sammanslutningar och minoritetsgrupper och deras ställning i det finländska samhället.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande ger exempel på olika sammanslutningar eller minoritetsgrupper i det finländska samhället.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande redogör för faktorer i samhället som påverkar olika befolkningsgruppers ställning.	

M6 informera den studerande om kunskaper och färdigheter som förutsätts i arbetslivet och om arbetstagares rättigheter och skyldigheter samt ge hen verktyg för att planera sin framtid

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att fungera som en medborgare som har färdigheter och beredskap för arbetslivet samt att planera sin egen framtid.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i samhällslära

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta
Kunskap om arbetslivet och förmåga att planera sin egen framtid	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Kunskapskrav för vitsordet 9	
Kunskapskrav för vitsordet 8	

M7 vägleda den studerande att förstå grunderna för sin egen ekonomi och sina egna konsumtionsval samt grunderna för den offentliga ekonomin enligt principerna för hållbar utveckling

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att förstå och tillämpa principer för hållbar ekonomi utgående från ett privat- och nationalekonomiskt perspektiv.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i samhällslära

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta
Kunskapskrav för vitsordet 7	
Kunskapskrav för vitsordet 9	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Kunskaper och färdigheter i ekonomi och konsumtion	

M8 introducera den studerande i olika möjligheter att delta och påverka i samhället samt i verksamheten inom den tredje sektorn

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att tillgodogöra sig och dra nytta av centrala kunskaper och färdigheter i samhällelig verksamhet.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i samhällslära

Att delta och påverka, kännedom om organisationsverksamhet	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande ger exempel på sätt att delta och påverka i samhället.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande beskriver och jämför olika sätt att delta och påverka samhället.	Den studerande beskriver och jämför olika sätt att delta och påverka samhället.
Att delta och påverka, kännedom om organisationsverksamhet	Den studerande känner under handledning till sätt att delta och påverka i samhället.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande redogör för olika sätt att delta och påverka samhället. Den studerande motiverar åsikter i samhällliga frågor på ett mångsidigt sätt.	

M9 göra den studerande förtrogen med funktionerna, maktutövningen och den grundläggande lagstiftningen i en rättsstat samt med offentliga och privata tjänster

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna samt principerna för en rättsstat och hur dessa anknyter till det finländska rättssystemet och maktutövningen.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i samhällslära

Kännedom om funktionerna, maktutövningen och den grundläggande lagstiftningen i en rättsstat samt om offentliga och privata tjänster	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande redogör för hur principerna för mänskliga rättigheter och rättsstaten framkommer i Finland och i världen. Den studerande kan hämta information om centrala offentliga och privata tjänster.	
Kännedom om funktionerna, maktutövningen och den grundläggande lagstiftningen i en rättsstat samt om offentliga och privata tjänster	Den studerande känner till några mänskliga rättigheter och centrala principer i anknytning till rättsväsendet.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva funktionerna, principerna för maktutövning och den grundläggande lagstiftningen i en rättsstat samt offentliga och privata tjänster.	Den studerande kan beskriva funktionerna, principerna för maktutövning och den grundläggande lagstiftningen i en rättsstat samt offentliga och privata tjänster.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande ger exempel på centrala mänskliga rättigheter, centrala principer inom rättsväsendet samt offentliga och privata tjänster.	

M10 hjälpa den studerande att få en bild av arbetslivet och vilka färdigheter det förutsätter, såsom utbildning, arbetserfarenhet och språkkunskaper samt vägleda den studerande att bli medveten om sina möjligheter, rättigheter och skyldigheter i arbetslivet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att uppfatta arbetslivet och de krav på färdigheter och den kompetens som det ställer och är medveten om sina egna möjligheter i arbetslivet.

Målområden

Mångsidig kompetens

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i samhällslära

Kunskap om arbetslivet och förmåga att planera sin egen framtid	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva möjligheter som arbetslivet erbjuder och kan planera sin egen framtid.	Den studerande kan beskriva möjligheter som arbetslivet erbjuder och kan planera sin egen framtid.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande nämner de mest centrala arbetslivsfärdigheter, rättigheter och skyldigheter och de möjligheter som arbetslivet erbjuder.	
Kännedom om arbetslivet och de färdigheter som förutsätts i det samt om de egna möjligheterna, rättigheterna och skyldigheterna	Den studerande känner till några färdigheter, rättigheter och skyldigheter som arbetslivet kräver.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan analysera möjligheter som arbetslivet erbjuder medborgaren ur hans eget framtidsperspektiv.	

M11 ge den studerande verktyg för att planera sin egen ekonomi och sitt liv samt öka sin kunskap om konsumentens rättigheter och skyldigheter		
Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen		
Den studerande lär sig principerna för planering av den egna ekonomin, en förnuftig konsumtion och livet.		
Målområden		
Mångsidig kompetens		
Vardagskompetens (K3)		
Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i samhällslära		
Förmåga att planera sin ekonomi och sitt liv och att agera som konsument	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande beskriver olika former för hållbar och ansvarsfull ekonomisk verksamhet och dess betydelse i det egna livet. Den studerande kan redogöra för konsumentens rättigheter och skyldigheter.	Den studerande beskriver olika former för hållbar och ansvarsfull ekonomisk verksamhet och dess betydelse i det egna livet. Den studerande kan redogöra för konsumentens rättigheter och skyldigheter.
Förmåga att planera sin ekonomi och sitt liv och att agera som konsument	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet sju	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande nämner sätt för hållbar planering av den egna ekonomin och sitt liv. Den studerande nämner konsumentens rättigheter och skyldigheter.	
Förmåga att planera sin ekonomi och sitt liv och att agera som konsument	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet nio	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan bedöma en hållbar ekonomi och investering samt motivera olika lösningar för ekonomi och konsumtion ur samhällets och individens perspektiv. Den studerande förstår vilka krav en hållbar ekonomi ställer på hemmets ekonomi och nationalekonomin samt individens ekonomi.	

Kurser

Samhällssystemet och offentliga tjänster (YH1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att lära känna de viktigaste offentliga tjänsterna (t.ex. Folkpensionsanstalten, hälsotjänster, utbildningstjänster samt arbets- och näringsbyrå) och myndigheternas verksamhet så att den studerande själv kan använda de tjänster hen behöver. Att bli förtrogen med det finländska samhällssystemet och politiska systemet. Att lära sig grundläggande ekonomiska begrepp och fenomen och studera exempel ur den grundläggande lagstiftningen, såsom grundlagen, jämställdhetslagen, diskrimineringslagen, barnskyddslagen samt individens rättigheter och skyldigheter.

Bifogade mål:

- M1 handleda den studerande att tillägna sig demokratiska värden och förfaringssätt och uppmuntra hen att utveckla sin förmåga att påverka på ett etiskt hållbart sätt
- M7 vägleda den studerande att förstå grunderna för sin egen ekonomi och sina egna konsumtionsval samt grunderna för den offentliga ekonomin enligt principerna för hållbar utveckling
- M9 göra den studerande förtrogen med funktionerna, maktutövningen och den grundläggande lagstiftningen i en rättsstat samt med offentliga och privata tjänster
- M5 göra den studerande förtrogen med olika sammanslutningar och minoritetsgrupper i samhället
- M2 ge den studerande färdigheter för att följa med aktuella ämnen och händelser i medierna och på andra håll samt att hjälpa den studerande att stärka sin kritiska mediekompetens
- M6 informera den studerande om kunskaper och färdigheter som förutsätts i arbetslivet och om arbetstagares rättigheter och skyldigheter samt ge hen verktyg för att planera sin framtid
- M8 introducera den studerande i olika möjligheter att delta och påverka i samhället samt i verksamheten inom den tredje sektorn
- M3 utveckla den studerandes förmåga att läsa och förstå olika material och andra texter, bilder, grafer, blanketter och broschyrer som innehåller samhällsinformation

Kunskap om arbetslivet, egen ekonomi (YH2)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att lära sig grunderna för hur man planerar sin egen ekonomi och lära känna företag och andra serviceproducenter i den närmaste omgivningen. Att få insikt i vilka möjligheter samhället erbjuder i fråga om utbildning, karriär och entreprenörskap. Att gå igenom grundläggande färdigheter och uppförande som förutsätts i arbetslivet. Att fördjupa sig i arbetslagstiftningen ur arbetstagarens perspektiv. Att granska konsumentens rättigheter och skyldigheter och lära känna principerna för hållbar konsumtion.

Bifogade mål:

- M1 handleda den studerande att tillägna sig demokratiska värden och förfaringssätt och uppmuntra hen att utveckla sin förmåga att påverka på ett etiskt hållbart sätt
- M5 göra den studerande förtrogen med olika sammanslutningar och minoritetsgrupper i samhället
- M10 hjälpa den studerande att få en bild av arbetslivet och vilka färdigheter det förutsätter, såsom utbildning, arbetserfarenhet och språkkunskaper samt vägleda den studerande att bli medveten om sina möjligheter, rättigheter och skyldigheter i arbetslivet
- M2 ge den studerande färdigheter för att följa med aktuella ämnen och händelser i medierna och på andra håll samt att hjälpa den studerande att stärka sin kritiska mediekompetens

- M6 informera den studerande om kunskaper och färdigheter som förutsätts i arbetslivet och om arbetstagares rättigheter och skyldigheter samt ge hen verktyg för att planera sin framtid
- M8 introducera den studerande i olika möjligheter att delta och påverka i samhället samt i verksamheten inom den tredje sektorn
- M3 utveckla den studerandes förmåga att läsa och förstå olika material och andra texter, bilder, grafer, blanketter och broschyrer som innehåller samhällsinformation
- M4 ge den studerande tillräckliga kunskaper och färdigheter om medborgarens rättigheter och skyldigheter i Finland samt om rättssystemets grunder
- M11 ge den studerande verktyg för att planera sin egen ekonomi och sitt liv samt öka sin kunskap om konsumentens rättigheter och skyldigheter

3.6. Fysik (FY)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i fysik i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i fysik. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer begreppsbildningen och utvecklingen av de studerandes undersökningsfärdigheter. Med tanke på målen är de studerandes delaktighet och kommunikation av central betydelse. I det experimentella arbetet ska arbetarskyddslagstiftningen följas.

I lärmiljöerna används digitala verktyg på ett naturligt sätt. För att de studerande ska kunna bekanta sig med fysikens betydelse på ett mångsidigt sätt, ska man utöver skolans utrymmen utnyttja lokala möjligheter, till exempel den närmaste omgivningen, och samarbeta med företag och sakkunniga.

Handledning, differentiering och stöd i fysik i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

De studerande ska stödjas att tillägna sig och förstå begrepp så att begreppen bildar tydliga helheter. I det experimentella arbetet får de lära sig att arbeta tryggt och smidigt. Undervisningen kan differentieras med hjälp av självständiga undersökningsuppgifter. De studerandes förmåga att tänka abstrakt utvecklas med hjälp av olika modeller som används på olika sätt. Handledning och stöd, valet av arbetssätt, delaktighet i planeringen av arbetet och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka de studerandes bild av sig själva som studerande.

Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i fysik i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

Disponering av arbetet i mindre helheter, projekt eller experimentella arbeten med egna mål och bedömningsgrunder stöder en mångsidig bedömning. Bedömningen av experimentellt arbete kan avancera från grundläggande färdigheter i arbete, observation och mätning till handledda undersökningsuppgifter och slutligen till öppna undersökningar. De studerandena ska vägledas att ge akt på sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Uppmuntrande respons bidrar i synnerhet till att utveckla undersökningsfärdigheterna och stärka motivationen. I slutet av studiehelheterna bedöms hur väl de studerande har nått de uppställda målen och uppmärksamheten riktas mot nya utvecklingsområden. Bedömningen ska grunda sig på olika alster men också på observation av arbetet. Förutom alstrens innehåll bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur de studerande formulerar frågor, avgränsar ämnet, söker information, motiverar åsikter, använder begrepp, hur tydligt de uttrycker sig och hur de slutför arbetet. De studerandes färdigheter i självvärdering och förmåga att ge och ta emot kamratrespons ska utvecklas som en del av den formativa bedömningen. Diskussioner mellan läraren och den studerande kan användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen i lärokursen i fysik då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i fysik som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för fysik. Den studerande har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då den studerandes kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i fysik och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om den studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av den studerandes arbete ska ingå i slutbedömningen i fysik och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

Med handledning av arbetet avses i fysiken exempelvis att läraren ger muntliga tilläggsanvisningar, framställer styrande frågor, använder konkretiseringsmaterial eller ger motsvarande exempel under arbetets gång. Beskrivningarna av kunskapskraven i slutbedömningen är kumulativa, dvs. kriterierna för ett vitsord ingår i kriterierna för följande vitsord, även om detta inte är separat utskrivet för varje mål.

Allmän beskrivning av obligatoriska kurser

Innehållet väljs så att det stödjer målen, utnyttjar de lokala möjligheter som finns och ger en bild av fysiken som naturvetenskap. Lämpligt innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och bland teman som intresserar de studerande. De studerande övar sig att använda digitala verktyg i olika skeden av undersökningarna.

Mål

M1 uppmuntra och inspirera den studerande att studera fysik	
Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	
Den studerande upplever studierna i fysik meningsfulla.	
Målområden	
Mångsidig kompetens	
Förmåga att tänka och lära sig (K1)	
Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i fysik	
Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Kunskapskrav för vitsordet 8	
Kunskapskrav för vitsordet 9	
Kunskapskrav för vitsordet 7	

M2 vägleda den studerande att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår vilken betydelse kunskaper i fysik har i det egna livet, i livsmiljön och i samhället.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i fysik

Förmåga att förstå betydelsen av fysik	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i fysik som vi har nytta av i vår egen livsmiljö. Den studerande kan ge exempel på vilken betydelse kunskaper i fysik har inom olika yrken.	Den studerande förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i fysik som vi har nytta av i vår egen livsmiljö. Den studerande kan ge exempel på vilken betydelse kunskaper i fysik har inom olika yrken.
Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Den studerande känner till att vissa fenomen hör ihop med fysik och betydelsen av att kunna fysik i vissa yrken.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i fysik som vi har nytta av i det egna livet och i samhället. Den studerande kan motivera vilken betydelse kunskaper i fysik har inom olika yrken.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan ge exempel på vardagliga situationer där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Den studerande kan nämna yrken, i vilka man behöver kunskap i fysik.	

M3 handleda den studerande att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår betydelsen av fysik för att bygga en hållbar framtid samt utvärderar sina egna val med tanke på en hållbar framtid.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i fysik

Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande motiverar med hjälp av exempel hur fysik används för att bygga en hållbar framtid. Den studerande kan förklara samband mellan orsak och verkan i anknytning till att bygga en hållbar framtid samt kan motivera olika lösningar i anknytning till detta.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan nämna situationer där fysik behövs för att bygga en hållbar framtid. Den studerande kan nämna några goda lösningar med tanke på att bygga en hållbar framtid.	
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Den studerande kan ge några exempel på egna val som har betydelse då en hållbar framtid byggs.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt fysik används för att bygga en hållbar framtid och kan jämföra olika lösningar i anknytning till detta.	Den studerande kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt fysik används för att bygga en hållbar framtid och kan jämföra olika lösningar i anknytning till detta.

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande formulerar forskningsfrågor kring fenomen som granskas, genomför experimentella undersökningar eller planerar dem samt tolkar resultaten. Den studerande arbetar på ett säkert sätt.

Målområden**Mångsidig kompetens**

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i fysik

Förmåga att formulera frågor, planera och genomföra undersökningar samt att tolka resultaten. Förmåga att arbeta på ett säkert sätt.	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Den studerande känner igen fenomen i anknytning till vilka man kan utveckla undersökningsfrågor. Den studerande deltar i experimentellt arbete genom att observera genomförandet av undersökningarna med hänsyn till säkerhetsaspekterna samt klarar av att berätta om sina observationer under handledning.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande formulerar enkla frågor i anknytning till det ämnesområde som granskas. Den studerande kan göra observationer och mätningar enligt en plan, vid behov under handledning. Den studerande arbetar på ett säkert sätt tillsammans med andra. Den studerande presenterar resultaten av undersökningarna enligt anvisningar och drar enkla slutsatser.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande formulerar och utvecklar frågor som utgångspunkter för undersökningar. Den studerande arbetar på ett säkert och konsekvent sätt, vid behov självständigt, samt gör observationer

	och mätningar på ett ändamålsenligt sätt. Den studerande behandlar, tolkar och presenterar undersökningsresultaten samt motiverar sina slutsatser. Den studerande kan utvärdera resultat.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan formulera preciserade frågor kring det fenomen som granskas. Den studerande arbetar på ett säkert sätt samt gör observationer och mätningar enligt anvisningar. Den studerande presenterar och tolkar undersökningsresultat.	Den studerande kan formulera preciserade frågor kring det fenomen som granskas. Den studerande arbetar på ett säkert sätt samt gör observationer och mätningar enligt anvisningar. Den studerande presenterar och tolkar undersökningsresultat.

M5 handleda den studerande att utföra experimentella undersökningar, arbeta på ett säkert sätt och att tolka resultat

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande formulerar forskningsfrågor kring fenomen som granskas, genomför experimentella undersökningar eller planerar dem samt tolkar resultaten. Den studerande arbetar på ett säkert sätt.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i fysik

Förmåga att formulera frågor, planera och genomföra undersökningar samt att tolka resultaten. Förmåga att arbeta på ett säkert sätt.	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande formulerar enkla frågor i anknytning till det ämnesområde som granskas. Den studerande kan göra observationer och mätningar enligt en plan, vid behov under handledning. Den studerande arbetar på ett säkert sätt tillsammans med andra. Den studerande presenterar resultaten av undersökningarna enligt anvisningar och drar enkla slutsatser.
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Den studerande känner igen fenomen i anknytning till vilka man kan utveckla undersökningsfrågor. Den studerande deltar i experimentellt arbete genom att observera genomförandet av undersökningarna med hänsyn till säkerhetsaspekterna samt klarar av att berätta om sina observationer under handledning.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande formulerar och utvecklar frågor som utgångspunkter för undersökningar. Den studerande arbetar på ett säkert och konsekvent sätt, vid behov självständigt, samt gör observationer

	och mätningar på ett ändamålsenligt sätt. Den studerande behandlar, tolkar och presenterar undersökningsresultaten samt motiverar sina slutsatser. Den studerande kan utvärdera resultat.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan formulera preciserade frågor kring det fenomen som granskas. Den studerande arbetar på ett säkert sätt samt gör observationer och mätningar enligt anvisningar. Den studerande presenterar och tolkar undersökningsresultat.	Den studerande kan formulera preciserade frågor kring det fenomen som granskas. Den studerande arbetar på ett säkert sätt samt gör observationer och mätningar enligt anvisningar. Den studerande presenterar och tolkar undersökningsresultat.

M6 handleda den studerande att använda digitala verktyg för att söka information och stödja den studerandes lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande använder digitala verktyg samt simuleringar i sitt eget lärande.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i fysik

Förmåga att använda digitala verktyg	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande använder digitala verktyg eller applikationer för att hämta information utgående från anvisningarna. Den studerande kan göra observationer av en simulering under handledning.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande använder digitala verktyg eller applikationer självständigt för att hämta information och mätresultat. Den studerande kan göra observationer av en simulering och göra generaliseringar med hjälp av en simulering.
Förmåga att använda digitala verktyg	Den studerande använder under handledning digitala verktyg för att hämta information. Den studerande bekantar sig med någon simulering som stöder lärandet.
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan använda digitala verktyg för att hämta information. Den studerande kan göra observationer utgående från en simulering.
	Den studerande kan använda digitala verktyg för att hämta information. Den studerande kan göra observationer utgående från en simulering.

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande använder fysikaliska begrepp exakt.

Målområden**Mångsidig kompetens**

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i fysik

Förmåga att använda begrepp	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förklarar fenomen i fysiken med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Den studerande kan kombinera ett fenomen med tillhörande egenskaper och med storheter som beskriver egenskaperna.	Den studerande förklarar fenomen i fysiken med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Den studerande kan kombinera ett fenomen med tillhörande egenskaper och med storheter som beskriver egenskaperna.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande förklarar fenomen i fysiken genom att använda fysikens centrala begrepp exakt. Den studerande kan kombinera ett fenomen med tillhörande egenskaper och med storheter som beskriver egenskaperna.	
Förmåga att använda begrepp	Den studerande förklarar fenomen i fysiken genom att använda några fysikaliska begrepp.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande förklarar fenomen i fysiken genom att använda fysikens centrala begrepp.	

M8 handleda den studerande att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande använder olika modeller då hen undersöker fenomen.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i fysik

Förmåga att använda modeller	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande använder modeller och gör utgående från dem upp prognoser och kan skapa enkla modeller utgående från mätresultat. Den studerande kan bedöma modellens relation till verkligheten samt modellens begränsningar eller brister.	
Förmåga att använda modeller	Den studerande kan ge några exempel på modeller som använts i beskrivningen av fenomen.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande använder enkla modeller och gör utgående från dem upp prognoser och kan förklara hur modellen är skapad utgående från mätresultat. Den studerande kan bedöma hur väl en modell förhåller sig till verkligheten.	Den studerande använder enkla modeller och gör utgående från dem upp prognoser och kan förklara hur modellen är skapad utgående från mätresultat. Den studerande kan bedöma hur väl en modell förhåller sig till verkligheten.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande använder enkla modeller för att beskriva fenomen och göra prognoser.	

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande använder och bedömer kritiskt olika informationskällor.

Målområden**Mångsidig kompetens**

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i fysik

Förmåga att använda informationskällor	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande söker information ur olika informationskällor.	
Förmåga att använda informationskällor	Den studerande söker under handledning information ur olika informationskällor.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande söker information ur olika informationskällor och kan reflektera över informationskällans tillförlitlighet.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande söker information från olika informationskällor och väljer informationskällor som allmänt anses vara tillförlitliga.	Den studerande söker information från olika informationskällor och väljer informationskällor som allmänt anses vara tillförlitliga.

M10 vägleda den studerande att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande uppfattar den naturvetenskapliga kunskapens karaktär.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i fysik

Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan ge exempel på naturvetenskapliga sätt att producera kunskap.	
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Den studerande känner igen experimentellt arbete som ett sätt på vilket man inom fysik producerar naturvetenskaplig kunskap.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan med hjälp av exempel från fysiken beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling.	Den studerande kan med hjälp av exempel från fysiken beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan med hjälp av exempel i anknytning till fysik förklara och motivera den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling.	

M11 vägleda den studerande att nå tillräckliga teoretiska kunskaper om energi och elektricitet med tanke på fortsatta studier

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande når tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om energi och elektricitet.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i fysik

Hur den studerande nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Hur den studerande nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Den studerande känner i bekanta situationer till några begrepp, fenomen och storheter i anknytning till energi och elektricitet.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan i bekanta och tillämpningsbara situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till energi och elektricitet.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till energi och elektricitet.	Den studerande kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till energi och elektricitet.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan i bekanta situationer använda några centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till energi och elektricitet.	

M12 handleda den studerande att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda hen möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande tillämpar sina kunskaper och färdigheter i fysik i olika situationer.

Målområden

Mångsidig kompetens

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i fysik

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Kunskapskrav för vitsordet 9	
Kunskapskrav för vitsordet 7	

Kurser

Fysik i det egna livet och livsmiljön (FY1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den lokala verksamhetsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. Innehållet väljs också med tanke på elsäkerhet i hemmet. De studerande fördjupar sig i några värmefenomen på kvalitativ nivå. De får insikt i begreppet energi och principen om energins bevarande. De får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning. De begrundar betydelsen av fysikkunskaper med tanke på fortsatta studier och olika yrken. I fråga om undersökningsfärdigheter ska tyngdpunkten ligga på att iaktta och beskriva sina iakttagelser.

Bifogade mål:

- M4 uppmuntra den studerande att formulera frågor kring de fenomen som granskas
- M3 handleda den studerande att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val
- M8 handleda den studerande att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen
- M9 handleda den studerande att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor
- M6 handleda den studerande att använda digitala verktyg för att söka information och stödja den studerandes lärande med hjälp av åskådliga simuleringar
- M1 uppmuntra och inspirera den studerande att studera fysik

- M11 vägleda den studerande att nå tillräckliga teoretiska kunskaper om energi och elektricitet med tanke på fortsatta studier
- M10 vägleda den studerande att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär
- M2 vägleda den studerande att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället
- M12 handleda den studerande att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda hen möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer
- M5 handleda den studerande att utföra experimentella undersökningar, arbeta på ett säkert sätt och att tolka resultat
- M7 handleda den studerande att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt

3.7. Kemi (KE)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i kemi i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i kemi. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer begreppsbildningen och utvecklingen av de studerandes undersökningsfärdigheter. Med tanke på målen är de studerandes delaktighet och kommunikation av central betydelse. I det experimentella arbetet ska kemikalie- och avfallslagstiftningen samt arbetarskyddslagstiftningen följas. Statsrådets förordning om arbeten som är särskilt skadliga och farliga för unga arbetstagare gäller studerande under 18 år, men bestämmelserna ska också omfatta övriga studerande i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna.

Digitala verktyg ska ingå som en naturlig del av lärmiljöerna. För att de studerande ska kunna bekanta sig med kemins betydelse på ett mångsidigt sätt, ska man utöver skolans lokaler utnyttja lokala möjligheter, till exempel näromgivningen, och samarbeta med företag och sakkunniga.

Handledning, differentiering och stöd i kemi i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

De studerande ska stödjas att tillägna sig och förstå begrepp så att begreppen bildar tydliga helheter. I det experimentella arbetet får de lära sig att arbeta tryggt och smidigt. Undervisningen kan differentieras med hjälp av undersökningsuppgifter. De studerandes förmåga att tänka abstrakt kan också utvecklas med hjälp av olika modeller som används på olika sätt. Handledning och stöd, valet av arbetssätt, delaktighet i planeringen av arbetet och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka de studerandes bild av sig själva som studerande.

Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i kemi i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

Disponering av arbetet i mindre helheter, projekt eller experimentella arbeten med egna mål och bedömningsgrunder stöder en mångsidig bedömning. Bedömningen av experimentellt arbete kan avancera från grundläggande färdigheter i arbete, observation och mätning till handledda undersökningsuppgifter och slutligen till öppna undersökningar. De studerande ska vägledas att ge akt på sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Uppmuntrande respons bidrar i synnerhet till att utveckla undersökningsfärdigheterna och stärka motivationen. I slutet av studiehelheterna bedöms hur väl de studerande har nått de uppställda målen och uppmärksamheten riktas mot nya utvecklingsområden. Bedömningen ska grunda sig på olika alster men också på observation av arbetet. Förutom alstrens innehåll bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur de studerande formulerar frågor, avgränsar ämnet, söker information, motiverar åsikter, använder begrepp, hur tydligt de uttrycker sig och hur de slutför arbetet. De studerandes färdigheter i självvärdering och förmåga att ge och ta emot kamratrespons ska utvecklas som

en del av den formativa bedömningen. Diskussioner mellan läraren och den studerande kan användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen i lärokursen i kemi då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i kemi som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för kemi. Den studerande har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då den studerandes kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i kemi och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om den studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av den studerandes arbete ska ingå i slutbedömningen i kemi och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

Med handledning av arbetet avses i kemin exempelvis att läraren ger muntliga tilläggsinstruktioner, framställer styrande frågor, använder konkretiseringsmaterial eller ger motsvarande exempel under arbetets gång. Beskrivningarna av kunskapskraven i slutbedömningen är kumulativa, dvs. kriterierna för ett vitsord ingår i kriterierna för följande vitsord, även om detta inte är separat utskrivet för varje mål.

Allmän beskrivning av obligatoriska kurser

Innehållet väljs så att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. De studerande bekantar sig med naturvetenskaplig forskning, säkerhet i arbetet och informations- och kommunikationsteknik som verktyg i forskning.

Mål

M1 uppmuntra och inspirera den studerande att studera kemi

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande upplever studierna i kemi meningsfulla.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i kemi

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9		
Kunskapskrav för vitsordet 8		
Kunskapskrav för vitsordet 5	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.	
-		

M2 vägleda den studerande att förstå betydelsen av att kunna kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår vilken betydelse kunskaper i kemi har i det egna livet, i livsmiljön och i samhället.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i kemi

Förmåga att förstå betydelsen av kemi	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att bedöma betydelsen av kemi	Den studerande känner till att vissa fenomen hör ihop med kemi och betydelsen av att kunna kemi i vissa yrken.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan ge exempel på vardagliga situationer där man behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Den studerande kan nämna yrken, i vilka man behöver kunskap i kemi.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i kemi som vi har nytta av i vår egen livsmiljö. Den studerande kan ge exempel på vilken betydelse kunskaper i kemi har inom olika yrken.	Den studerande förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i kemi som vi har nytta av i vår egen livsmiljö. Den studerande kan ge exempel på vilken betydelse kunskaper i kemi har inom olika yrken.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i kemi som vi har nytta av i det egna livet och i samhället. Den studerande kan motivera betydelsen av kunskaper i kemi inom olika yrken.	

M3 handleda den studerande att använda sina kemikunskaper för att bygga en hållbar framtid och bedöma sina val

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår betydelsen av kemi för att bygga en hållbar framtid samt utvärderar sina egna val med tanke på en hållbar framtid.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i kemi

Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande motiverar med hjälp av exempel hur kemi används för att bygga en hållbar framtid. Den studerande kan förklara sambandet mellan orsak och verkan då man bygger en hållbar framtid samt kan motivera olika lösningar i anknytning till detta.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan ge exempel på situationer, där kemi behövs för att bygga en hållbar framtid. Den studerande kan nämna några goda lösningar med tanke på att bygga en hållbar framtid.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i kemi behövs för att bygga en hållbar framtid och kan jämföra olika lösningar i anknytning till detta.	Den studerande kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i kemi behövs för att bygga en hållbar framtid och kan jämföra olika lösningar i anknytning till detta.
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv	Den studerande kan ge några exempel på egna val som har betydelse då en hållbar framtid byggs.	

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande formulerar forskningsfrågor kring fenomen som granskas, genomför experimentella undersökningar eller planerar dem samt tolkar resultaten. Den studerande arbetar på ett säkert sätt.

Målområden**Mångsidig kompetens**

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i kemi

Förmåga att formulera frågor, planera och genomföra undersökningar samt att tolka resultaten, förmåga att arbeta på ett säkert sätt	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Den studerande känner igen fenomen i anknytning till vilka man kan utveckla undersökningsfrågor. Den studerande deltar i experimentellt arbete genom att observera genomförandet av undersökningarna med hänsyn till säkerhetsaspekterna samt klarar av att berätta om sina observationer under handledning.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande formulerar och utvecklar frågor som utgångspunkter för undersökningar. Den studerande arbetar på ett säkert och konsekvent sätt, vid behov självständigt, samt gör observationer och mätningar på ett ändamålsenligt sätt. Den studerande behandlar, tolkar och presenterar undersökningsresultaten samt motiverar sina slutsatser. Den studerande kan utvärdera resultat.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan formulera preciserade frågor kring det fenomen som granskas. Den studerande behärskar grundläggande arbetsfärdigheter, arbetar	Den studerande kan formulera preciserade frågor kring det fenomen som granskas. Den studerande behärskar grundläggande arbetsfärdigheter, arbetar

	på ett säkert sätt samt gör observationer och mätningar enligt anvisningar. Den studerande presenterar och tolkar undersökningsresultat.	på ett säkert sätt samt gör observationer och mätningar enligt anvisningar. Den studerande presenterar och tolkar undersökningsresultat.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande formulerar enkla frågor i anknytning till det ämnesområde som granskas. Den studerande kan göra observationer och mätningar enligt en plan, vid behov under handledning. Den studerande arbetar på ett säkert sätt tillsammans med andra. Den studerande presenterar resultaten av undersökningarna enligt anvisningar och drar enkla slutsatser.	

M5 handleda den studerande att utföra experimentella undersökningar, arbeta på ett säkert sätt och att tolka resultat

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande formulerar forskningsfrågor kring fenomen som granskas, genomför experimentella undersökningar eller planerar dem samt tolkar resultaten. Den studerande arbetar på ett säkert sätt.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i kemi

Förmåga att formulera frågor, planera och genomföra undersökningar samt att tolka resultaten, förmåga att arbeta på ett säkert sätt	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande formulerar och utvecklar frågor som utgångspunkter för undersökningar. Den studerande arbetar på ett säkert och konsekvent sätt, vid behov självständigt, samt gör observationer och mätningar på ett ändamålsenligt sätt. Den studerande behandlar, tolkar och presenterar undersökningsresultaten samt motiverar sina slutsatser. Den studerande kan utvärdera resultat.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande formulerar enkla frågor i anknytning till det ämnesområde som granskas. Den studerande kan göra observationer och mätningar enligt en plan, vid behov under handledning. Den studerande arbetar på ett säkert sätt tillsammans med andra. Den studerande presenterar resultaten av undersökningarna enligt anvisningar och drar enkla slutsatser.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan formulera preciserade frågor kring det fenomen som granskas. Den studerande behärskar grundläggande	Den studerande kan formulera preciserade frågor kring det fenomen som granskas. Den studerande behärskar grundläggande

	arbetsfärdigheter, arbetar på ett säkert sätt samt gör observationer och mätningar enligt anvisningar. Den studerande presenterar och tolkar undersökningsresultat.	arbetsfärdigheter, arbetar på ett säkert sätt samt gör observationer och mätningar enligt anvisningar. Den studerande presenterar och tolkar undersökningsresultat.
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Den studerande känner igen fenomen i anknytning till vilka man kan utveckla undersökningsfrågor. Den studerande deltar i experimentellt arbete genom att observera genomförandet av undersökningarna med hänsyn till säkerhetsaspekterna samt klarar av att berätta om sina observationer under handledning.	

M6 handleda den studerande att använda digitala verktyg för att söka information och stödja den studerandes lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande använder digitala verktyg samt simuleringar i sitt eget lärande.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i kemi

Förmåga att använda digitala verktyg	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan använda digitala verktyg för att hämta information. Den studerande kan göra observationer utgående från en simulering.	Den studerande kan använda digitala verktyg för att hämta information. Den studerande kan göra observationer utgående från en simulering.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande använder digitala verktyg eller applikationer självständigt för att hämta information och mätresultat. Den studerande kan göra observationer av en simulering och göra generaliseringar med hjälp av en simulering.	
Förmåga att använda digitala verktyg	Den studerande använder under handledning digitala verktyg för att söka information. Den studerande bekantar sig med någon simulering som stöder lärandet.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande använder digitala verktyg för att hämta information enligt anvisningarna. Den studerande kan under handledning göra observationer av en simulering.	

M7 vägleda den studerande att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande använder kemiska begrepp exakt.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i kemi

Förmåga att använda begrepp	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande förklarar fenomen i kemin genom att använda kemins centrala begrepp exakt och förstår sambanden mellan begreppen.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förklarar fenomen i kemin med hjälp av centrala kemiska begrepp och förstår sambanden mellan begreppen.	Den studerande förklarar fenomen i kemin med hjälp av centrala kemiska begrepp och förstår sambanden mellan begreppen.
Förmåga att använda begrepp	Den studerande förklarar fenomen i kemin genom att använda några kemiska begrepp.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande förklarar fenomen i kemin genom att använda kemins centrala begrepp.	

M8 handleda den studerande att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande använder olika modeller då hen granskar ämnets struktur och kemiska fenomen.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i kemi

Förmåga att använda modeller	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan nämna exempel där modeller används för att illustrera strukturen hos ett ämne och kemiska fenomen.	
Förmåga att använda modeller	Den studerande känner till att modeller används för att beskriva ämnets struktur.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva ämnets struktur och kemiska fenomen med olika modeller. Den studerande kan bedöma hur väl en modell förhåller sig till verkligheten.	Den studerande kan beskriva ämnets struktur och kemiska fenomen med olika modeller. Den studerande kan bedöma hur väl en modell förhåller sig till verkligheten.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan beskriva och förklara strukturen hos ett ämne och kemiska fenomen genom att använda olika modeller. Den studerande kan bedöma hur väl en modell förhåller sig till verkligheten samt modellens begränsningar eller brister.	

M9 handleda den studerande att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande använder och bedömer kritiskt olika informationskällor.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i kemi

Förmåga att använda informationskällor	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande söker information från olika informationskällor och väljer informationskällor som allmänt anses vara tillförlitliga.	Den studerande söker information från olika informationskällor och väljer informationskällor som allmänt anses vara tillförlitliga.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande söker information ur olika informationskällor och kan reflektera över informationskällans tillförlitlighet.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande söker information ur olika informationskällor.	
Förmåga att använda informationskällor	Den studerande söker under handledning information från olika informationskällor.	

M10 vägleda den studerande att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande uppfattar den naturvetenskapliga kunskapens karaktär.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i kemi

Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan med hjälp av exempel i anknytning till kemi förklara och motivera den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan ge exempel på naturvetenskapliga sätt att producera kunskap.	
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Den studerande känner igen experimentellt arbete som ett sätt på vilket man inom kemin producerar naturvetenskaplig kunskap.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan med hjälp av exempel från kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling.	Den studerande kan med hjälp av exempel från kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling.

M11 handleda den studerande att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande förstår de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i kemi

Hur den studerande nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Hur den studerande nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Den studerande känner i bekanta situationer igen några begrepp och fenomen, i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan i bekanta och tillämpliga situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.	Den studerande kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan i bekanta situationer använda några centrala begrepp, fenomen och modeller i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.	

M12 handleda den studerande att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda hen möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande tillämpar sina kunskaper och färdigheter i kemi i olika situationer.

Målområden

Mångsidig kompetens

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i kemi

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskapskrav för vitsordet 8	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	
Kunskapskrav för vitsordet 9	

Kurser

Kemi i det egna livet och livsmiljön (KE1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. De studerande utforskar hemmets kemikalier och brandsäkerhet. Utgående från egenskaper hos grundämnen undersöker de studerande ämnens uppbyggnad av atomer, atomens byggnad och molekyl- och jonföreningar. De lär sig om koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel. Förändringar i aggregationstillstånd undersöks. De studerande bekantar sig med kemins symbolspråk. I fråga om undersökningsfärdigheter ska tyngdpunkten ligga på att iaktta och beskriva sina iakttagelser.

Bifogade mål:

- M2 vägleda den studerande att förstå betydelsen av att kunna kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället
- M7 vägleda den studerande att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt
- M11 handleda den studerande att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår
- M5 handleda den studerande att utföra experimentella undersökningar, arbeta på ett säkert sätt och att tolka resultat
- M6 handleda den studerande att använda digitala verktyg för att söka information och stödja den studerandes lärande med hjälp av åskådliga simuleringar
- M9 handleda den studerande att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor

- M12 handleda den studerande att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda hen möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer
- M4 uppmuntra den studerande att formulera frågor kring de fenomen som granskas
- M1 uppmuntra och inspirera den studerande att studera kemi
- M3 handleda den studerande att använda sina kemikunskaper för att bygga en hållbar framtid och bedöma sina val
- M8 handleda den studerande att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen
- M10 vägleda den studerande att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär

3.8. Biologi (BI)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i biologi i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Målet är att biologiundervisningen ger den studerande möjlighet att arbeta i olika lärmiljöer. Arbetssätten i biologi ska väljas så att de främjar kommunikation och social gemenskap och tar hänsyn till de studerandes individuella behov. Genom mångsidiga arbetssätt, såsom fält- och laboriearbete samt användning av digitala lärmiljöer, kan den studerande bekanta sig med naturvetenskapliga undersökningsmetoder och lär sig att dra slutsatser samt rapportera och tillämpa sin kunskap. I enlighet med målen för biologiundervisningen utvecklas förmågan att reflektera över värdeval genom upplevelser, erfarenheter och praktiskt arbete.

Handledning, differentiering och stöd i biologi i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Med tanke på målen för biologiundervisningen är det viktigt att handleda den studerande att göra iakttagelser och undersökningar självständigt och i grupp samt i olika lärmiljöer. Den studerandes individuella behov av stöd ska beaktas vid valet av olika arbetsmetoder. Med tanke på målen i biologi är det viktigt att upptäcka de studerandes eventuella svårigheter i laborie- eller fältarbete. Den studerande stöds i arbetet utgående från sina styrkor och vid behov stärks den studerandes färdigheter genom olika former av stöd. I fält- och laboriearbete ska säkerhetsaspekter beaktas.

Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i biologi i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

Uppmuntrande och konstruktiv respons i studierna dvs. formativ bedömning i biologi stöder de studerandes motivation, utvecklar forskningsfärdigheterna och hjälper dem att hitta sina styrkor. De studerande ska få veta hur lärandet framskrider och hur de klarar sig i förhållande till målen i biologi. Med hjälp av respons uppmuntras de studerande att agera aktivt och ansvarsfullt i sin närmiljö och att tillämpa sina biologikunskaper i praktiken. I bedömningen i biologi ska de studerande ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Den summativa bedömningen ska fokusera på såväl den studerandes teoretiska kunskaper som biologiska färdigheter i olika undervisningssituationer och lärmiljöer. Läraren iakttar den studerandes förmåga att göra observationer, samla in, bearbeta, tolka, utvärdera och presentera olika slags material. Vidare bedöms förmågan att använda utrustning som är typisk för biologin, digitala verktyg samt förmågan att genomföra små experiment och undersökningar i och utanför skolan. Syftet med bedömningen och responsen är att utveckla de studerandes arbetsfärdigheter.

Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen i lärokursen i biologi då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i biologi som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för biologi. Den studerande har uppnått

målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då hens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i biologi och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om den studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av den studerandes arbete ska ingå i slutbedömningen i biologi och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

Med handledning av arbetet avses i biologin exempelvis att läraren ger muntliga tilläggsanvisningar, ställer styrande frågor, använder konkretiseringsmaterial eller ger motsvarande exempel under arbetets gång. I varje kunskapsbeskrivning i biologi ingår även kunskapskraven för de lägre vitsorden.

Mål

M1 hjälpa den studerande att förstå hur ett ekosystem är uppbyggt och fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande fördjupar sina färdigheter om ekosystemens grundstruktur och funktion. Hen lär sig att jämföra olika ekosystem. Den studerande lär sig att identifiera arter.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Att förstå hur ett ekosystem är uppbyggt och fungerar	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan klassificera och benämna skogsekosystemets delar och berätta om deras funktion. Den studerande känner igen olika ekosystem. Den studerande känner igen och benämner arter i närmiljön.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva och berätta om skogsekosystemets grundstruktur och hur det fungerar. Den studerande identifierar och benämner olika ekosystem. Den studerande identifierar och benämner arter från olika ekosystem.	Den studerande kan beskriva och berätta om skogsekosystemets grundstruktur och hur det fungerar. Den studerande identifierar och benämner olika ekosystem. Den studerande identifierar och benämner arter från olika ekosystem.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan förklara och motivera skogsekosystemets grundstruktur och hur det fungerar. Den studerande identifierar, benämner och jämför olika ekosystem. Den studerande identifierar och benämner mångsidigt arter i olika ekosystem.	
Att förstå hur ett ekosystem är uppbyggt och fungerar	Den studerande kan klassificera skogsekosystemets delar i levande och icke-levande. Den studerande bygger upp en enkel näringskedja med exempelarter. Den studerande känner igen	

och benämner några arter i
närmiljön.

M2 hjälpa den studerande att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att beskriva organismers struktur och livsfunktioner. Den studerande lär sig att klassificera organismer i olika organismgrupper och att ge exempel på typiska drag för varje grupp.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Att förstå organismsamhällets struktur samt organismers struktur och livsfunktioner	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Att förstå organismsamhällets struktur samt organismers struktur och livsfunktioner	Den studerande kan benämna rikena och gemensamma grundstrukturer och funktioner för olika organismgrupper under handledning.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan benämna rikena och motivera principerna för organismernas indelning i rikena. Den studerande identifierar, klassificerar och jämför de mest centrala organismgrupperna. Den studerande benämner och jämför organismernas strukturer samt förklarar organismernas livsfunktioner och deras uppgift.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan benämna rikena och beskriva principerna för organismernas indelning i rikena. Den studerande benämner och jämför organismernas grundstrukturer samt berättar om organismernas livsfunktioner och deras uppgift.	Den studerande kan benämna rikena och beskriva principerna för organismernas indelning i rikena. Den studerande benämner och jämför organismernas grundstrukturer samt berättar om organismernas livsfunktioner och deras uppgift.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan benämna rikena. Den studerande benämner och jämför organismernas	

grundstrukturer och beskriver deras livsfunktioner.

M3 handleda den studerande att förstå hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att få kännedom om naturens mångfald

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att granska organismernas anpassning till olika livsmiljöer och att förstå naturens mångfald.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Att förstå organismers anpassningsförmåga och livsmiljöernas mångfald	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan förklara organismernas anpassning till olika livsmiljöer och berättar om samband mellan orsak och verkan gällande anpassning. Den studerande motiverar varför mångfald är viktigt.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan berätta och ge exempel på förekomster av arter och arters anpassning till olika livsmiljöer. Den studerande berättar varför mångfald är viktigt.	Den studerande kan berätta och ge exempel på förekomster av arter och arters anpassning till olika livsmiljöer. Den studerande berättar varför mångfald är viktigt.
Att förstå organismers anpassningsförmåga och livsmiljöernas mångfald	Den studerande kan känna igen egenskaper hos organismer som lever i olika livsmiljöer under handledning. Den studerande ger några exempel på organismer som lever i olika livsmiljöer.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva hur arterna anpassar sig till olika livsmiljöer. Den studerande berättar vad mångfald betyder.	

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig grundprinciperna för ärftlighet och evolution.

Målområden**Mångsidig kompetens**

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Förmåga att uppfatta grundprinciperna för ärftlighet och evolution	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att uppfatta grundprinciperna för ärftlighet och evolution	Den studerande kan berätta att individens egenskaper påverkas både av arvet och miljön. Den studerande berättar att organismerna har utvecklats som ett resultat av evolutionen.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan ge exempel på hur arvet och miljön påverkar individens egenskaper. Den studerande beskriver hur livet och mångfalden har utvecklats genom evolutionen.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förstår och kan beskriva arvsmassans och miljöns påverkan på individens egenskaper. Den studerande kan beskriva hur livet och naturens mångfald har utvecklats som ett resultat av evolution. Den studerande förklarar sambandet mellan ärftlighet och evolution.	Den studerande förstår och kan beskriva arvsmassans och miljöns påverkan på individens egenskaper. Den studerande kan beskriva hur livet och naturens mångfald har utvecklats som ett resultat av evolution. Den studerande förklarar sambandet mellan ärftlighet och evolution.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan förklara hur ärftligheten och miljön tillsammans påverkar uppkomsten av individens egenskaper samt tillämpar sitt kunnande genom praktiska exempel. Den studerande beskriver hur livet och mångfalden har utvecklats genom evolution och ger exempel på evolution som en kontinuerlig process. Den studerande förklarar sambandet mellan ärftlighet	

och evolution med hjälp av exempel.

M5 vägleda den studerande att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig om hur mänsklig verksamhet påverkar de förändringar som sker i miljön. Den studerande förstår biologins betydelse i byggandet av en hållbar framtid.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Förmåga att observera förändringar i naturen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att observera förändringar i naturen	Den studerande kan ge exempel på hur mänsklig verksamhet påverkar miljön. Den studerande räknar upp delområden inom hållbar utveckling.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan redogöra för och ge exempel på hur den mänskliga verksamheten påverkar miljön. Den studerande beskriver delområdena inom hållbar utveckling och ger exempel på hur man ur ett biologiskt perspektiv kan bygga en hållbar framtid.	Den studerande kan redogöra för och ge exempel på hur den mänskliga verksamheten påverkar miljön. Den studerande beskriver delområdena inom hållbar utveckling och ger exempel på hur man ur ett biologiskt perspektiv kan bygga en hållbar framtid.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan motivera hur den mänskliga verksamheten påverkar miljön och granskar följderna av dessa förändringar. Den studerande förklarar samband mellan orsak och verkan kring byggandet av en hållbar framtid och argumenterar för sin ståndpunkt utgående från kunskaperna i biologi.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva och ge exempel på hur den mänskliga verksamheten påverkar miljön. Den studerande berättar om delområdena inom hållbar utveckling och ger några exempel på hur man kan bygga en hållbar framtid.	

M6 hjälpa den studerande att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig samband mellan orsak och verkan inom biologin.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Förmåga att tänka naturvetenskapligt	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att tänka naturvetenskapligt	Den studerande kan använda några grundbegrepp inom biologin samt förknippa dessa till givna biologiska fenomen. Den studerande berättar under handledning enkelt och med egna ord om biologiska fenomen som hen lärt sig.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan använda biologiska begrepp på ett ändamålsenligt sätt. Den studerande presenterar något som hen lärt sig med egna ord på ett för biologin utmärkande sätt och väljer ett lämpligt sätt att presentera informationen. Den studerande presenterar några meningsfulla frågor om naturen och naturfenomen samt redogör för naturvetenskapliga samband mellan orsak och verkan.	Den studerande kan använda biologiska begrepp på ett ändamålsenligt sätt. Den studerande presenterar något som hen lärt sig med egna ord på ett för biologin utmärkande sätt och väljer ett lämpligt sätt att presentera informationen. Den studerande presenterar några meningsfulla frågor om naturen och naturfenomen samt redogör för naturvetenskapliga samband mellan orsak och verkan.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan använda biologiska grundbegrepp. Den studerande presenterar ett biologiskt fenomen som hen lärt sig med egna ord och väljer ett lämpligt sätt att presentera informationen. Den studerande ställer enkla frågor om naturen och naturfenomen.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan använda biologiska begrepp på ett ändamålsenligt sätt. Den studerande presenterar något som hen lärt sig med egna ord och på ett	

strukturerat och för biologin utmärkande sätt samt väljer ett lämpligt sätt att presentera informationen. Den studerande presenterar meningsfulla frågor om naturen och naturfenomen samt redogör för biologiska samband mellan orsak och verkan.

M7 handleda den studerande att genomföra mindre undersökningar och att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt digitala verktyg

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning. Den studerande lär sig att använda digitala verktyg samt olika informationskällor i biologistudierna.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan arbeta på ett säkert sätt. Den studerande använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning på ett ändamålsenligt sätt. Den studerande söker biologisk information från olika informationskällor och väljer ut några tillförlitliga informationskällor. Den studerande kan göra iakttagelser och lagra den information som hen samlat in. Den studerande kan under handledning göra en småskalig biologisk undersökning enligt anvisningar.	Den studerande kan arbeta på ett säkert sätt. Den studerande använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning på ett ändamålsenligt sätt. Den studerande söker biologisk information från olika informationskällor och väljer ut några tillförlitliga informationskällor. Den studerande kan göra iakttagelser och lagra den information som hen samlat in. Den studerande kan under handledning göra en småskalig biologisk undersökning enligt anvisningar.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan under handledning arbeta på ett säkert sätt. Den studerande använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning enligt anvisningar. Den studerande söker biologisk information från några olika informationskällor. Den studerande kan göra iakttagelser om experimentellt arbete. Den studerande utför en mindre biologisk undersökning under handledning.	
Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	Den studerande deltar i experimentellt arbete. Den studerande kan under handledning ge exempel	

	<p>på några typer av biologisk utrustning. Den studerande kan under handledning söka biologisk information. Den studerande deltar i utförandet av en biologisk undersökning och berättar vad som gjorts i undersökningen.</p>
Kunskapskrav för vitsordet 9	<p>Den studerande kan arbeta självständigt och målinriktat. Den studerande använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning och bedömer utrustningens lämplighet för arbetet. Den studerande söker biologisk information från olika informationskällor och bedömer informationskällornas tillförlitlighet och lämplighet. Den studerande kan göra iakttagelser och lagra den information som hen samlat in på ett ändamålsenligt sätt. Den studerande kan göra en småskalig biologisk undersökning och rapportera om dess resultat.</p>

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att ge exempel på hur kunskaper och färdigheter i biologi kan användas i det egna livet.

Målområden**Mångsidig kompetens**

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan utgående från biologisk kunskap ge exempel på hur de egna valen påverkar det egna livet.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan reflektera över och motivera hur kunskaper i biologi kan tillämpas i det egna livet.	
Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	Den studerande kan ge exempel på hur de egna valen påverkar det egna livet.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan berätta och ge exempel på hur kunskaper och färdigheter i biologi kan tillämpas i det egna livet.	Den studerande kan berätta och ge exempel på hur kunskaper och färdigheter i biologi kan tillämpas i det egna livet.

M9 handleda den studerande att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka den studerandes förhållande till naturen och hans miljömedvetenhet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att intressera sig för naturen och naturfenomen. Den studerandes förhållande till naturen stärks.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskapskrav för vitsordet 5	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Kunskapskrav för vitsordet 8	
Kunskapskrav för vitsordet 7	
Att förstå betydelsen av miljömedvetenhet och människans förhållande till naturen	

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande inspireras att påverka och agera för att bygga en hållbar framtid.

Målområden**Mångsidig kompetens**

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskapskrav för vitsordet 7	
Kunskaper och färdigheter i att bygga en hållbar framtid	
Kunskapskrav för vitsordet 9	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

Kurser**Vad är liv? (BI1)**

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Kursen fokuserar på att undersöka livets grundfenomen med hjälp av för biologin typiska undersökningsmetoder. De studerande får insikter i organismsamhällets struktur och mångfald samt olika ekosystem genom att jämföra organismers uppbyggnad, livsfunktioner och livsmiljöer. De får även kunskap om grunderna i ärftlighet och evolution. Under kursen reflekterar de studerande också över betydelsen av en hållbar livsstil.

Bifogade mål:

- M5 vägleda den studerande att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön
- M9 handleda den studerande att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka den studerandes förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet
- M3 handleda den studerande att förstå hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att få kännedom om naturens mångfald
- M2 hjälpa den studerande att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur
- M8 hjälpa den studerande att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv
- M1 hjälpa den studerande att förstå hur ett ekosystem är uppbyggt och fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter
- M6 hjälpa den studerande att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan
- M7 handleda den studerande att genomföra mindre undersökningar och att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt digitala verktyg

- M10 inspirera den studerande att påverka och bygga en hållbar framtid
- M4 hjälpa den studerande att förstå grundprinciperna för ärtflighet och evolution

3.9. Geografi (GE)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i geografi i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Med tanke på målen för undervisningen i geografi är det centralt att använda mångsidiga lärmiljöer både i och utanför skolan. Fältarbete, exkursioner i den närliggande naturen och den byggda miljön samt användning av digitala lärmiljöer och geodata är en väsentlig del av geografiundervisningen. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer utvecklingen av de studerandes geografiska tänkande och problemlösnings- och undersökningsfärdigheter och främjar gemensamt och interaktivt arbete.

I undervisningen följer man med aktuella händelser och fenomen i närmiljön och på andra håll i världen. Arbetssätten ska väljas med hänsyn till den värld de studerande lever i, internationalism och samarbete med aktörer utanför skolan. I undervisningen ska de studerande ges tid för eftertanke, kreativitet och aktivitet.

Handledning, differentiering och stöd i geografi i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Geografiundervisningen ska vägleda de studerande att iakttä den omgivande världen och förstå fenomen som förekommer i den. Bevakningen av aktuella nyheter hjälper de studerande att skapa sig en världsbild. I fältundervisningen tolkar de studerande närmiljön med hjälp av alla sinnen och delar gemensamma upplevelser med varandra och med läraren. När det gäller stöd är det med tanke på målen i geografi viktigt att upptäcka om de studerande har svårigheter med att göra spatiala bedömningar och i synnerhet med att läsa och tolka kartor. De studerande ska få handledning och stöd i att använda geodata och andra geomedier i vardagliga situationer. Deras förmåga att gestalta den närmaste omgivningen och världen utvecklas genom att läraren stödjer och uppmuntrar dem utifrån deras egna styrkor samt vid behov stärker deras färdigheter genom att använda olika former av stöd. Differentiering kan genomföras i undersökningsuppgifter, där den studerande kan ha olika roller och i övningar där det är möjligt att avancera individuellt till olika nivåer av tänkande.

Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i geografi i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

Uppmuntrande och konstruktiv respons i studierna, dvs. formativ bedömning, i geografi stöder de studerandes motivation, utvecklar undersökningsfärdigheterna och hjälper dem att hitta sina styrkor. De studerande ska få veta hur lärandet framskrider och hur de klarar sig i förhållande till målen i geografi. Med hjälp av respons uppmuntras de studerande att agera aktivt och ansvarsfullt i sin närmiljö och att tillämpa sina kunskaper i praktiken. I den summativa bedömningen i geografi ska de studerande ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Bedömningen ska fokusera på såväl de studerandes teoretiska kunskaper och geografiska färdigheter som på geomediala färdigheter och förmåga att kritiskt granska information. Dessutom bedöms förmågan att använda digitala verktyg samt utrustning som är typisk för geografin. Syftet med bedömningen och responsen är att utveckla varje studerandes arbetsfärdigheter.

Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen i lärokursen i geografi då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i geografi som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för geografi. Den studerande har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då den studerandes kunnande i huvudsak motsvarar den

nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i geografi och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om den studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av den studerandes arbete ska ingå i slutbedömningen i geografi och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

Med handledning av arbetet avses i geografi exempelvis att läraren ger muntliga tilläggsanvisningar, ställer styrande frågor, använder konkretiseringsmaterial eller ger motsvarande exempel under arbetets gång. I geografi ingår kunskapskraven för de lägre vitsorden i kunskapskraven för ett högre vitsord.

Mål

M1 stödja den studerande att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att uppfatta kartbilden av jordklotet och dess grundläggande karaktäristiska drag. Den studerande lär sig läget och namnen på centrala platser.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Förmåga att uppfatta en kartbild av jordklotet, centrala ortnamn	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan huvuddragen i en kartbild av jordklotet, såsom bergskedjor, halvöar, sund, havsområden samt känner till de centrala platsernas geografiska läge och ortnamn.	Den studerande kan huvuddragen i en kartbild av jordklotet, såsom bergskedjor, halvöar, sund, havsområden samt känner till de centrala platsernas geografiska läge och ortnamn.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan använda huvuddragen i en kartbild ändamålsenligt, som att tillämpa platsernas geografiska läge och namn för att beskriva och förklara geografiska fenomen.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan benämna några städer och centrala platser i Finland samt länder i Europa och övriga världen samt känner till de nämnda platsernas och ländernas geografiska läge.	
Förmåga att uppfatta en kartbild av jordklotet, centrala ortnamn	Den studerande kan berätta om skillnaden mellan en världsdel och ett land. Den studerande benämner världshaven och världsdelarna på kartan.	

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig naturgeografiska och kulturgeografiska fenomen.

Målområden**Mångsidig kompetens**

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Förståelse av natur- och kulturgeografiska fenomen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förståelse av natur- och kulturgeografiska fenomen	Den studerande kan under handledning ge exempel på fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser. Den studerande kan under handledning benämna några kulturgeografiska fenomen som befolkning, näringar, trafikformer och turism i Finland och i övriga världen.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan med hjälp av exempel förklara fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser. Den studerande benämner och placerar jordklotets mest centrala klimat- och vegetationszoner på kartan och berättar om några faktorer som bidragit till att zonerna uppstått. Den studerande kan beskriva naturlandskap. Den studerande kan berätta om kulturgeografiska fenomen samt beskriva kulturlandskapens variation i Finland och i andra delar av världen.	Den studerande kan med hjälp av exempel förklara fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser. Den studerande benämner och placerar jordklotets mest centrala klimat- och vegetationszoner på kartan och berättar om några faktorer som bidragit till att zonerna uppstått. Den studerande kan beskriva naturlandskap. Den studerande kan berätta om kulturgeografiska fenomen samt beskriva kulturlandskapens variation i Finland och i andra delar av världen.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan med hjälp av exempel berätta om fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser. Den studerande benämner temperaturzonerna. Den studerande benämner och ger exempel på några klimat- och vegetationsområden. Den studerande kan benämna och ge exempel på	

	kulturgeografiska fenomen i Finland och i övriga världen.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande förstår Jordens planetariska egenskaper och kan förklara fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser. Den studerande kan jämföra jordklotets mest centrala klimat- och vegetationszoner och förklara de faktorer som bidragit till att zonerna uppstått. Den studerande kan beskriva naturlandskap och förklara de faktorer som bidragit till att naturlandskapen uppstått. Den studerande kan förklara olika kulturgeografiska fenomen i Finland och i andra delar av världen samt motivera de faktorer som bidragit till deras uppkomst. Den studerande kan jämföra kulturlandskap på olika områden.

M3 uppmuntra den studerande att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig samspelet mellan människans verksamhet och naturen. Den studerande förstår betydelsen av att använda naturresurser hållbart.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Att förstå samspelet mellan naturen och människan samt en hållbar användning av naturresurser	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Att förstå samspelet mellan naturen och människan samt en hållbar användning av naturresurser	Den studerande kan under handledning känna igen hur naturmiljön påverkar mänsklig verksamhet såsom näringar. Den studerande nämner olika naturresurser.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan berätta hur naturmiljön påverkar människans verksamhet i Finland och på olika håll i världen. Den studerande berättar varför det är viktigt att använda naturresurser på ett hållbart sätt.	Den studerande kan berätta hur naturmiljön påverkar människans verksamhet i Finland och på olika håll i världen. Den studerande berättar varför det är viktigt att använda naturresurser på ett hållbart sätt.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan förklara hur naturmiljön påverkar människans verksamhet samt nämner regionala exempel på det. Den studerande kan förklara hur hållbar användning av naturresurser och miljöproblem förhåller sig till varandra och motivera en hållbar användning av naturresurser.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva hur naturmiljön påverkar människans verksamhet. Den studerande klassificerar naturresurser ur ett hållbarhetsperspektiv.	

M4 vägleda den studerande att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att tänka geografiskt. Den studerande lär sig att ställa geografiska frågor.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Förmåga att tänka geografiskt	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva olika regionala nivåer. Den studerande skapar enkla geografiska frågor som hänför sig till det granskade temaområdet.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva skillnader mellan områden på några regionala nivåer. Den studerande kan ställa geografiska frågor och fundera ut svar på dessa.	Den studerande kan beskriva skillnader mellan områden på några regionala nivåer. Den studerande kan ställa geografiska frågor och fundera ut svar på dessa.
Förmåga att tänka geografiskt	Den studerande identifierar olika regionala nivåer, såsom den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande jämför geografiska fenomen på olika regionala nivåer och beskriver orsaker till skillnaderna mellan områdena. Den studerande ställer motiverade geografiska frågor och funderar ut svar på dem.	

M5 hjälpa den studerande att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att tillämpa kartfärdigheter i praktiken. Den studerande lär sig att använda symboler och skalor på en karta samt att ta ut riktningar och mäta avstånd.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Hur rumsuppfattningen utvecklats	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan uttrycka var ett objekt befinner sig med hjälp av väderstreck. Den studerande känner igen och benämner symboler på en karta. Den studerande mäter avstånd med hjälp av kartans grafiska skala.	
Hur rumsuppfattningen utvecklats	Den studerande kan väderstrecken. Den studerande känner igen och benämner några symboler på en karta.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan på ett ändamålsenligt sätt använda olika karttyper, flyg- och satellitbilder.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan mäta avstånd på en karta både med hjälp av den grafiska skalan och skalan uttryckt i ett förhållande samt rikta in kartan så att den motsvarar verkligheten.	Den studerande kan mäta avstånd på en karta både med hjälp av den grafiska skalan och skalan uttryckt i ett förhållande samt rikta in kartan så att den motsvarar verkligheten.

M6 handleda den studerande att träna geomediala färdigheter i vardagen

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig geomedialfärdigheter. Den studerande lär sig att läsa, tolka och göra kartor och andra modeller av geografiska fenomen.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Geomediala färdigheter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan tolka bilder, diagram, kartor, karttjänster och annan geomedia över geografiska fenomen. Den studerande gör kartor, diagram eller andra geografiska modeller.	Den studerande kan tolka bilder, diagram, kartor, karttjänster och annan geomedia över geografiska fenomen. Den studerande gör kartor, diagram eller andra geografiska modeller.
Geomediala färdigheter	Den studerande kan känna igen enkla objekt på kartor, diagram och bilder.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan tolka bilder, diagram, kartor och karttjänster över geografiska fenomen. Den studerande gör enkla kartor och diagram.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan dra slutsatser utgående från de kartor, diagram, annan geomedia och andra geografiska modeller hen gjort.	

M7 hjälpa den studerande att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter		
<p>Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen</p> <p>Den studerande lär sig geografiska undersökningsfärdigheter.</p> <p>Målområden</p> <p>Mångsidig kompetens</p> <p>Förmåga att tänka och lära sig (K1)</p> <p>Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi</p>		
Undersökningsfärdigheter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan genomföra en småskalig geografisk undersökning enligt anvisningar. Den studerande kan åskådliggöra undersökningsresultat med hjälp av geomedier, samt presentera undersökningsresultaten muntligt.	Den studerande kan genomföra en småskalig geografisk undersökning enligt anvisningar. Den studerande kan åskådliggöra undersökningsresultat med hjälp av geomedier, samt presentera undersökningsresultaten muntligt.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan förverkliga en mindre geografisk undersökning under handledning. Den studerande kan åskådliggöra undersökningsresultat.	
Undersökningsfärdigheter	Den studerande deltar i genomförandet av en mindre undersökning och kan berätta vad man gjort i den.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan genomföra en till sin struktur tydlig geografisk undersökning. Den studerande åskådliggör och presenterar sina resultat med hjälp av geomedia och sammankopplar undersökningsresultaten med geografiska fenomen.	

M8 lära den studerande att iakttä miljön och förändringar i miljön samt aktivera den studerande att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att iakttä miljön och de förändringar som sker där, särskilt klimatförändringen och försvagningen av biodiversiteten. Den studerande lär sig att följa med aktuella händelser i den egna närmiljön, i Finland och i hela världen.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Den studerande känner igen förändringar i miljön. Den studerande följer under handledning några aktuella händelser i anknytning till geografiska fenomen.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan berätta om förändringar i miljön och nämner orsaker till de mest centrala miljöförändringarna. Den studerande följer aktuella händelser i anknytning till geografiska fenomen och förklarar bakgrunden till några av händelserna.	Den studerande kan berätta om förändringar i miljön och nämner orsaker till de mest centrala miljöförändringarna. Den studerande följer aktuella händelser i anknytning till geografiska fenomen och förklarar bakgrunden till några av händelserna.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan iakttä miljöförändringar, såsom klimatförändring och att biodiversiteten försvagas i Finland och på andra håll i världen samt ge exempel på dessa. Den studerande följer aktuella händelser i anknytning till geografiska fenomen.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan förklara orsaker som ligger bakom miljöförändringar. Den studerande bedömer kritiskt hur geografiska händelser som hen följer med påverkar den egna närmiljön, Finland eller hela världen.	

M9 stödja den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig kommunikations- och grupparbetesfärdigheter. Den studerande lär sig att argumentera och framföra geografisk information på ett tydligt sätt

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Förmåga att arbeta i grupp och argumentera	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att arbeta i grupp och argumentera	Den studerande kan under handledning fungera som en del av gruppen. Den studerande kan skilja geografisk information från åsikter.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan fungera uppmuntrande som en medlem i gruppen. Den studerande motiverar utgående från geografiska kunskaper sina egna åsikter kring geografiska frågor.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan fungera på ett konstruktivt sätt som en medlem i gruppen. Den studerande framför några argument för sina åsikter i geografiska frågor.	Den studerande kan fungera på ett konstruktivt sätt som en medlem i gruppen. Den studerande framför några argument för sina åsikter i geografiska frågor.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan fungera som en medlem i gruppen. Den studerande framför egna åsikter kring geografiska frågor.	

M10 vägleda den studerande att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i dem

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig färdigheter i att delta och påverka.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Förmåga att delta och påverka	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan under handledning reflektera över olika metoder att värna om närmiljön samt deltar i att värna om närmiljön.	Den studerande kan under handledning reflektera över olika metoder att värna om närmiljön samt deltar i att värna om närmiljön.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan värdera olika metoder för att värna om närmiljön och deltar i att värna om närmiljön.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande deltar i att värna om närmiljön.	
Förmåga att delta och påverka	Den studerande deltar under handledning i att värna om närmiljön, som att förbättra trivseln eller säkerheten eller att bevara miljöns mångfald.	

M11 stödja den studerande att växa till en aktiv och ansvarfull medborgare som förbinder sig till en hållbar livsstil

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att växa till en aktiv medborgare som handlar ansvarsfullt och tillägnar sig en hållbar livsstil.

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskapskrav för vitsordet 9	
-	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Kunskapskrav för vitsordet 8	
Kunskapskrav för vitsordet 7	

M12 vägleda den studerande att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att värdesätta sin regionala identitet och naturens, mänsklig och kulturell mångfald samt att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskapskrav för vitsordet 7	
Kunskapskrav för vitsordet 8	
Kunskapskrav för vitsordet 9	
-	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

Kurser

En föränderlig värld och en hållbar framtid (GE1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande granskar den egna hembygdens särdrag samt olika landskapsområden i Finland. I mån av möjlighet genomförs fältundersökningar i den egna närmiljön. De studerande är med om att planera och öka trivselen och säkerheten i närmiljön. De undersöker med hjälp av exempel natur- och kulturlandskap i olika områden i världen. De reflekterar över hur naturtillgångarna räcker till och används på ett hållbart sätt. De sätter sig in i miljöförändringar, såsom klimatförändringen och hur naturens mångfald minskar. De reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor.

Bifogade mål:

- M3 uppmuntra den studerande att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser
- M12 vägleda den studerande att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen
- M8 lära den studerande att iakttä miljö och förändringar i miljön samt aktivera den studerande att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen
- M6 handleda den studerande att träna geomediala färdigheter i vardagen
- M7 hjälpa den studerande att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter
- M11 stödja den studerande att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som förbinder sig till en hållbar livsstil

- M5 hjälpa den studerande att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd
- M2 handleda den studerande att undersöka natur- och kulturgeografiska fenomen
- M10 vägleda den studerande att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i dem
- M9 stödja den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp
- M1 stödja den studerande att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet
- M4 vägleda den studerande att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor

3.10. Hälsokunskap (TE)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i hälsokunskap i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Genom lärande som utnyttjar olika arbetssätt, behandlar vardagliga hälsofenomen och beaktar aktuella ämnen läggs grunden för utvecklingen av lärandet och förmågan att tillämpa sina kunskaper, tänka kritiskt och att lära sig.

Genom ett fenomenbaserat arbetssätt uppmuntras de studerande att lyfta fram sina egna kunskaper och erfarenheter, att ställa frågor och söka svar, att strukturera kunskap, dra slutsatser och motivera dem. Aktivt, målinriktat och reflekterande arbete utvecklar både de etiska, emotionella och sociala färdigheterna samt tanke- och samarbetsförmågan.

Lärmiljöerna i hälsokunskap består förutom av en mångsidig fysisk miljö också av sociala situationer och sammanhang och digitala miljöer. Att aktivt observera den egna lärmiljön, att vara med och välja lärmiljöer och arbetssätt samt att delta i att främja hälsa och säkerhet ur ett resursperspektiv erbjuds de studerande möjligheter att öva och tillämpa sin hälsokunskap i skolgemenskapen. Samtidigt stödjer man samhörigheten, det gemensamma välbefinnandet och delaktigheten i den egna undervisningsgruppen och i hela skolgemenskapen.

Handledning, differentiering och stöd i hälsokunskap i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Flera teman inom hälsokunskap tangerar de studerandes utvecklingsskede, individuella erfarenheter och livssituation. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas specialbehov som anknyter till de studerandes utveckling, livssituation och kultur. De studerande ska vägledas att förstå och respektera individens rätt till integritet och sekretess i frågor som gäller den egna hälsan och sjukdomar.

Undervisningen ska planeras så att den möjliggör samarbete mellan olika läroämnen, skolhälsovården och övrig studerandevård och erbjuder möjligheter att öva och tillämpa olika delområden av hälsokunskapen som en del av den gemensamma studerandevården och läroanstaltens verksamhetskultur. Genom samarbetet säkras man också det individuella stöd som den studerande behöver för lärandet och i frågor som anknyter till hans livssituation.

Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i hälsokunskap i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

Föremål för bedömningen i hälsokunskap är de olika delområdena inom hälsokunskap. Syftet med bedömningen och responsen är att stödja lärandet och sporra de studerande att utveckla sina kunskaper i hälsokunskap och att tillämpa dem i vardagen. De studerande ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt, i olika skeden av undervisningen och med hänsyn till delområdets karaktär. Som stöd för lärandet ska man även använda självvärdering och kamratrespons. I hälsokunskap är det särskilt viktigt att komma ihåg att bedömningen inte ska basera sig på den studerandes värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala kompetens, temperament eller andra personliga egenskaper. I målen som anknyter till etiskt tänkande och

självkänedom ska man beakta hur den studerande begrundar och motiverar det aktuella temat ur ett hälsoperspektiv genom att använda begrepp och olika källor inom området.

Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån den studerande har uppnått målen i lärokursen i hälsokunskap då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i hälsokunskap som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för hälsokunskap. Den studerande har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då den studerandes kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i hälsokunskap och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om den studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av den studerandes arbete ska ingå i slutbedömningen i hälsokunskap och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

Med handledning av den studerande avses i hälsokunskap till exempel att läraren ger muntliga tilläggsanvisningar, ställer handledande frågor, åskådliggör med material eller ger motsvarande exempel. I kunskapskraven ingår beskrivningarna för de lägre vitsorden i beskrivningarna för ett högre vitsord.

Information om läroämnets innehållsområde

Kursen i hälsokunskap är obligatorisk i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna, om studier i hälsokunskap inte har ingått i studierna i inledningsskedet.

Mål

M1 vägleda den studerande att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslöpp, växande och utveckling

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att granska bredden av begreppet hälsa, olika sätt att främja hälsan samt människans levnadslöpp, växande och utveckling.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i hälsokunskap

Den studerandes uppfattning om hälsa	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem samt ge exempel på vad som avses med att främja hälsan. Den studerande kan redogöra för olika livsskeden, i synnerhet utvecklingen under ungdomen.	Den studerande kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem samt ge exempel på vad som avses med att främja hälsan. Den studerande kan redogöra för olika livsskeden, i synnerhet utvecklingen under ungdomen.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan beskriva delområdena inom hälsa och förklara orsakssambanden mellan dem. Den studerande kan redogöra för vad som avses med att främja hälsan. Den studerande kan redogöra för olika skeden i människans levnadslöpp och kan bedöma vilken betydelse hälsa har som en resurs i olika livsskeden.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem samt kan ge ett exempel på vad som avses med att främja hälsan. Den studerande kan beskriva något skede i människans levnadslöpp och nämna särdrag för växandet och utvecklingen under ungdomen.	
Den studerandes uppfattning om hälsa	Den studerande kan nämna något delområde inom hälsa.	

Den studerande kan nämna
något skede i människans
levnadslopp.

M2 handleda den studerande att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt och krissituationer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att använda sina emotionella och kommunikativa färdigheter samt lär sig att använda olika metoder för att hantera konflikt och krissituationer.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i hälsokunskap

Förmåga att analysera sina emotionella och kommunikativa färdigheter och hur man reglerar sitt beteende	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan nämna de grundläggande känslorna samt ge några exempel på växelverkan mellan känslor och beteende. Den studerande kan nämna sätt för att reda ut konfliktsituationer och för att hantera stress och kriser.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan kategorisera olika känslor, analysera bakgrundsfaktorer som inverkar på dem samt redogöra för olika sätt att reglera sitt beteende och sin kommunikation. Den studerande kan redogöra för orsaker till konfliktsituationer samt för motiverade sätt och lösningar för att reda ut konfliktsituationer och för att hantera stress och kriser.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan utöver de grundläggande känslorna namnge flera känslor och ge exempel på växelverkan mellan känslor och beteende och hur man reglerar sitt beteende. Den studerande kan beskriva sätt och lösningar för att reda ut konfliktsituationer samt kan redogöra för olika sätt att hantera stress och kriser.	Den studerande kan utöver de grundläggande känslorna namnge flera känslor och ge exempel på växelverkan mellan känslor och beteende och hur man reglerar sitt beteende. Den studerande kan beskriva sätt och lösningar för att reda ut konfliktsituationer samt kan redogöra för olika sätt att hantera stress och kriser.

Förmåga att analysera sina emotionella och sociala färdigheter och sitt beteende	Den studerande kan nämna grundläggande känslor och känner till att de inverkar på beteendet. Den studerande kan ange konfliktsituationer samt nämna drag som är karakteristiska för stress och kriser.
--	--

M3 handleda den studerande att utveckla sin självkänedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att reglera sitt beteende, lärandet och faktorer som stöder studierna

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att utveckla sin självkänedom och att reglera sitt beteende och lärande.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i hälsokunskap

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskapskrav för vitsordet 7	
Kunskapskrav för vitsordet 8	
-	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Kunskapskrav för vitsordet 9	

M4 handleda den studerande att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att reflektera över frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i hälsokunskap

Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva faktorer som inverkar på individualiteten och ge exempel på vilken betydelse sociala relationer har för det psykiska välbefinnandet och hälsan.	
Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen	Den studerande kan nämna faktorer som inverkar på individualiteten och ge något exempel på sambandet mellan sociala relationer och det psykiska välbefinnandet och hälsan.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan med hjälp av exempel och ur ett hälsoperspektiv analysera frågor som anknyter till den individuella utvecklingen samt kan bedöma vilken betydelse sociala relationer har för det psykiska välbefinnandet och hälsan.	Den studerande kan med hjälp av exempel och ur ett hälsoperspektiv analysera frågor som anknyter till den individuella utvecklingen samt kan bedöma vilken betydelse sociala relationer har för det psykiska välbefinnandet och hälsan.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan ur ett hälsoperspektiv analysera och motivera frågor som anknyter till den individuella utvecklingen samt kan bedöma vilken betydelse sociala relationer har för det psykiska välbefinnandet och hälsan.	

M5 vägleda den studerande att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig granska fysisk, psykisk och social hälsa.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i hälsokunskap

Förmåga att känna igen faktorer som påverkar hälsan	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan analysera och bedöma faktorer som stöder respektive hotar hälsan samt kan beskriva deras samband och orsakssammanhang med hjälp av korrekta begrepp.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan nämna faktorer som stöder respektive hotar hälsan samt kan i huvuddrag beskriva sambanden mellan dem.	
Förmåga att känna igen faktorer som påverkar hälsan	Den studerande kan nämna faktorer som stöder respektive hotar hälsan.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva flera faktorer som stöder respektive hotar hälsan samt kan beskriva sambanden mellan dem genom att använda centrala begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.	Den studerande kan beskriva flera faktorer som stöder respektive hotar hälsan samt kan beskriva sambanden mellan dem genom att använda centrala begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.

M6 stödja den studerande att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja den studerandes förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt lär sig att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i hälsokunskap

Förmåga att hantera kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Den studerande kan under handledning söka hälsorelaterad information. Den studerande kan nämna något tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan söka hälsorelaterad information mångsidigt i olika informationskällor, kan bilda sökord och avgränsa sökningen samt använda informationen på ett ändamålsenligt sätt. Den studerande kan bedöma olika tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan söka hälsorelaterad information ur några källor och kan ställvis använda informationen på ett ändamålsenligt sätt. Den studerande kan ange tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan söka tillförlitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt	Den studerande kan söka tillförlitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt

	sätt. Den studerande kan beskriva och ge exempel på ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.	sätt. Den studerande kan beskriva och ge exempel på ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.
--	--	--

M7 vägleda den studerande att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att iaktta och utvärdera faktorer som anknyter till den egna hälsan och säkerheten.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i hälsokunskap

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Kunskapskrav för vitsordet 8	
Kunskapskrav för vitsordet 9	
Kunskapskrav för vitsordet 7	

M8 vägleda den studerande att förstå samhällets, omgivningens, kulturens samt informations- och kommunikationsteknologins betydelse för hälsa och välbefinnande

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att iakttä samhällets, omgivningens, kulturens och informations- och kommunikationsteknologins betydelse för hälsa och välbefinnande.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i hälsokunskap

Förmåga att förstå hur omgivningen påverkar hälsan	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan bedöma centrala direkta och indirekta effekter som livsmiljön har på hälsan samt bedöma sambandet mellan hälsa och samfund, kultur samt informations- och kommunikationsteknologi.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva effekter som livsmiljön har på hälsan samt ge exempel på samband mellan hälsa och samfund, kultur eller informations- och kommunikationsteknologi.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva centrala direkta och indirekta effekter som livsmiljön har på hälsan samt redogöra för sambandet mellan hälsa och samfund, kultur, medier samt informations- och kommunikationsteknologi.	Den studerande kan beskriva centrala direkta och indirekta effekter som livsmiljön har på hälsan samt redogöra för sambandet mellan hälsa och samfund, kultur, medier samt informations- och kommunikationsteknologi.
Förmåga att förstå hur omgivningen påverkar hälsan	Den studerande kan nämna effekter som livsmiljön har på hälsan och kan nämna samband mellan hälsa och samfund, kultur eller informations- och kommunikationsteknologi.	

M9 handleda den studerande att lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och att upprätthålla den samt att använda hälsojänster på ett ändamålsenligt sätt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och för att upprätthålla den. Den studerande lär sig beskriva hur man använder hälsojänster på ett ändamålsenligt sätt.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i hälsokunskap

Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Den studerande kan nämna faktorer som påverkar studie-, funktions- och arbetsförmågan. Den studerande kan nämna den egna läroanstaltens och kommunens hälsojänster.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan tillämpa och utvärdera kunskap om faktorer som påverkar studie-, funktions- och arbetsförmågan, till exempel genom att göra upp en motiverad plan som stöder dessa. Den studerande kan beskriva och utvärdera olika hälsojänster i samhället och hur de kan användas på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan tillämpa kunskap om faktorer som påverkar studie-, funktions- och arbetsförmågan. Den studerande kan utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmågan. Den studerande kan beskriva hur man uppsöker den egna läroanstaltens och kommunens hälsojänster och kan ge flera exempel på hur de kan utnyttjas på ett	Den studerande kan tillämpa kunskap om faktorer som påverkar studie-, funktions- och arbetsförmågan. Den studerande kan utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmågan. Den studerande kan beskriva hur man uppsöker den egna läroanstaltens och kommunens hälsojänster och kan ge flera exempel på hur de kan utnyttjas på ett

	ändamålsenligt sätt i olika situationer.	ändamålsenligt sätt i olika situationer.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva faktorer som påverkar studie-, funktions- och arbetsförmågan. Den studerande kan beskriva den egna läroanstaltens och kommunens hälsojänster.	

M10 handleda den studerande att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen, den närmaste omgivningen och inom olika samfund, att förstå deras betydelse för en själv samt att hjälpa den studerande att skapa sig en bild av på vilka sätt hen lär sig bäst

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att observera uppfattningar om hälsa i den egna familjen, den närmaste omgivningen och inom olika samfund samt förstår deras betydelse för en själv. Den studerande lär sig att bilda sig en uppfattning om på vilka sätt hen lär sig bäst.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i hälsokunskap

Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan med hjälp av exempel reflektera kring hur familjen, den närmaste omgivningen och andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa. Den studerande kan med hjälp av exempel ange vilka faktorer som stöder det egna lärandet.	Den studerande kan med hjälp av exempel reflektera kring hur familjen, den närmaste omgivningen och andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa. Den studerande kan med hjälp av exempel ange vilka faktorer som stöder det egna lärandet.
Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Den studerande kan med hjälp av ett exempel beskriva hur familjen, den närmaste omgivningen eller andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa. Den studerande kan nämna en faktor som stöder det egna lärandet.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan med hjälp av exempel beskriva hur familjen, den närmaste omgivningen eller andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa samt kan känna igen hur de inverkar på den egna uppfattningen om hälsa. Den studerande kan nämna faktorer som stöder det egna lärandet.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan bedöma hur familjen, den närmaste omgivningen och andra	

sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa samt kan utvärdera deras betydelse för den egna uppfattningen om hälsa. Den studerande kan analysera faktorer som stöder det egna lärandet.

Kurser

Ett sunt liv (TE1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

I undervisningen studeras livet med fokus på främjande av hälsan och förebyggande av sjukdomar. Under kursen behandlas människans levnadslopp, växande och utveckling, människo- och familjerelationer samt sexuell hälsa med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Som hälsofrämjande resurser granskas psykisk hälsa, miljöer och gemenskaper som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter. Dessutom behandlas säkerhetskunskap, kunskaper i första hjälpen, egenvård och hur man söker stöd och hjälp. Vid valet av innehåll ska också aktuella hälsofenomen och hållbar konsumtion beaktas samt tillförlitligheten i hälsorelaterad information granskas.

Bifogade mål:

- M9 handleda den studerande att lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och att upprätthålla den samt att använda hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt
- M6 stödjade den studerande att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja den studerandes förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar
- M1 vägleda den studerande att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling
- M4 handleda den studerande att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv
- M10 handleda den studerande att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen, den närmaste omgivningen och inom olika samfund, att förstå deras betydelse för en själv samt att hjälpa den studerande att skapa sig en bild av på vilka sätt hen lär sig bäst
- M2 handleda den studerande att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt och krissituationer
- M7 vägleda den studerande att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet
- M3 handleda den studerande att utveckla sin självkänedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att reglera sitt beteende, lärandet och faktorer som stöder studierna
- M5 vägleda den studerande att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa
- M8 vägleda den studerande att förstå samhällets, omgivningens, kulturens samt informations- och kommunikationsteknologins betydelse för hälsa och välbefinnande

3.11. Studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Utöver läroanstalten och webbmiljöer används även närmiljön och arbetslivet som lärmiljöer. Inom läroämnet används mångsidiga arbetssätt utgående från de studerandes individuella och grupp-specifika behov och förutsättningar. Handledningsformerna är personlig handledning och grupphandledning.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

De studerandes individuella utgångsläge och behov ska beaktas i studiehandledningen och handledningen i arbetslivsfärdigheter. Handledningen differentieras genom att man beaktar de studerandes personliga mål, erfarenheter, intressen, fritidssysselsättningar, kompetensområden och faktorer som inverkar på livssituationen. Samarbetet mellan olika aktörer är viktigt, särskilt i handledningen i studiernas övergångsskeden. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete, t.ex. samarbete med Arbetskraftsmyndigheterna, socialväsendet och olika utbildningsanordnare, är viktigt i synnerhet i fråga om studerande i behov av stöd.

Bedömning av den studerandes lärande i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Bedömningen bygger på interaktiv, vägledande och uppmuntrande respons i samband med olika handledningsåtgärder samt på de studerandes självvärdering. De studerande reflekterar över och lär sig bedöma sina förutsättningar, sina kunskaper och färdigheter, sin funktionsförmåga och sina resurser, sitt behov av handledning och stöd, sin förmåga att arbeta i grupp och sina kommunikativa färdigheter. De studerande handleds att förstå hur deras värderingar, föreställningar och människor som är viktiga för dem påverkar deras val och beslut. De lär sig bedöma sin förmåga att söka information och använda digitala verktyg för att söka information om utbildningar och arbetslivet. De studerande uppmuntras att också fästa uppmärksamhet vid sin förmåga att bedöma hur tillförlitliga och ändamålsenliga olika informationskällor är. De handleds att förstå avsikten med olika metoder och verktyg för självvärdering och hur de kan användas i deras karriärplanering. De studerande lär sig hitta stöd- och handledningstjänster vid läroanstalten och i samhället och utvecklar sina färdigheter att söka tjänster de behöver.

Mål

M1 handleda den studerande att identifiera faktorer som påverkar hens val och att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Föremål för bedömningen i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Föremål för bedömningen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts	
Färdigheter i självvärdering	-	-

M2 handleda den studerande att lära känna de viktigaste informationskällorna som anknuter till vidareutbildning och yrkesval och att söka information och utnyttja olika handlednings-, rådgivnings- och informationstjänster

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Föremål för bedömningen i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Föremål för bedömningen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts	
Förmåga att använda informationskällor och informationstjänster på ett ändamålsenligt sätt	-	-

M3 handleda den studerande att använda digitala verktyg i studierna

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Föremål för bedömningen i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Föremål för bedömningen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts	
Digitala färdigheter	-	-

M4 uppmuntra och handleda den studerande att utveckla sina studiefärdigheter och förmågan att lära sig

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Föremål för bedömningen i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Föremål för bedömningen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts	
Utveckling av studiefärdigheter, förmågan att lära sig och färdigheter i självvärdering	-	-

M5 handleda den studerande att ställa upp mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts

Målområden

Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Föremål för bedömningen i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Föremål för bedömningen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts	
Förmåga att arbeta målinriktat	-	-

M6 stärka den studerandes färdigheter att studera och arbeta i olika studie- och arbetsmiljöer och att delta i olika grupper

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Föremål för bedömningen i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Föremål för bedömningen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts	
Förmåga att arbeta i grupp, kommunikativa färdigheter	-	-

M7 stödja den studerandes förmåga att handla självständigt och ta ansvar samt stödja den studerandes aktivitet och initiativförmåga

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Föremål för bedömningen i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Föremål för bedömningen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts	
Förmåga att arbeta självständigt	-	-

M8 handleda den studerande att få erfarenheter av olika arbetsuppgifter och att göra upp tydliga fortsatta planer

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Föremål för bedömningen i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Föremål för bedömningen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts	
Förmåga att utnyttja tidigare erfarenheter och information vid uppgörande av fortsatta planer	-	-

M9 handleda den studerande att förstå och söka information om utbildningsmöjligheter, yrken, företagsamhet och arbetslivet

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Föremål för bedömningen i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Föremål för bedömningen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts	
Förmåga att utnyttja information vid uppgörande av fortsatta planer	-	-

M10 handleda den studerande att skriva och uppdatera handlingar för att söka arbete

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Föremål för bedömningen i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Föremål för bedömningen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts	
Förmåga att skriva handlingar för att söka arbete	-	-

M11 handleda den studerande att lära känna olika sätt att söka arbete och att söka arbete självständigt

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Föremål för bedömningen i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Föremål för bedömningen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts	
Förmåga att söka information och att arbeta självständigt	-	-

M12 handleda den studerande att använda informations-, rådgivnings- och handledningstjänster via många kanaler samt att vid planeringen av sin karriär bedöma hur tillförlitlig och ändamålsenlig information som inhämtats via olika källor är

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Föremål för bedömningen i studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Föremål för bedömningen	Kriterier för goda kunskaper har inte fastställts	
Förmåga att använda informationskällor vid uppgörande av planer för fortsatta studier och i karriärplaneringen	-	-

Kurser

Fortsatta studier och arbetslivet (OT1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerandes studiefärdigheter, förmåga att söka information och livskompetens främjas. De studerande utnyttjar sina kunskaper om utbildning, arbetslivet och företagsamhet i sin karriärplanering. De bekantar sig med det finländska utbildningssystemet och olika möjligheter till fortsatta studier. De studerande får lära sig anlita informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. En individuell studieplan utarbetas för varje studerande.

Bifogade mål:

- M6 stärka den studerandes färdigheter att studera och arbeta i olika studie- och arbetsmiljöer och att delta i olika grupper
- M4 uppmuntra och handleda den studerande att utveckla sina studiefärdigheter och förmågan att lära sig
- M3 handleda den studerande att använda digitala verktyg i studierna
- M12 handleda den studerande att använda informations-, rådgivnings- och handledningstjänster via många kanaler samt att vid planeringen av sin karriär bedöma hur tillförlitlig och ändamålsenlig information som inhämtats via olika källor är
- M2 handleda den studerande att lära känna de viktigaste informationskällorna som anknyter till vidareutbildning och yrkesval och att söka information och utnyttja olika handlednings-, rådgivnings- och informationstjänster
- M9 handleda den studerande att förstå och söka information om utbildningsmöjligheter, yrken, företagsamhet och arbetslivet
- M7 stödja den studerandes förmåga att handla självständigt och ta ansvar samt stödja den studerandes aktivitet och initiativförmåga
- M5 handleda den studerande att ställa upp mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts
- M1 handleda den studerande att identifiera faktorer som påverkar hens val och att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen

Arbetslivskompetens (OT2)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande utvecklar sin förmåga att bedöma vilken kompetens och vilka kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter. De lär sig att hitta yrken som passar dem och utvecklar sin förmåga att hitta information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs. De studerande får erfarenhet av olika arbetsuppgifter, yrkesstudier och/eller företagsamhet. En individuell studieplan utarbetas för varje studerande.

Bifogade mål:

- M6 stärka den studerandes färdigheter att studera och arbeta i olika studie- och arbetsmiljöer och att delta i olika grupper
- M10 handleda den studerande att skriva och uppdatera handlingar för att söka arbete
- M4 uppmuntra och handleda den studerande att utveckla sina studiefärdigheter och förmågan att lära sig
- M3 handleda den studerande att använda digitala verktyg i studierna
- M8 handleda den studerande att få erfarenheter av olika arbetsuppgifter och att göra upp tydliga fortsatta planer
- M12 handleda den studerande att använda informations-, rådgivnings- och handledningstjänster via många kanaler samt att vid planeringen av sin karriär bedöma hur tillförlitlig och ändamålsenlig information som inhämtats via olika källor är
- M9 handleda den studerande att förstå och söka information om utbildningsmöjligheter, yrken, företagsamhet och arbetslivet

- M7 stödja den studerandes förmåga att handla självständigt och ta ansvar samt stödja den studerandes aktivitet och initiativförmåga
- M11 handleda den studerande att lära känna olika sätt att söka arbete och att söka arbete självständigt
- M5 handleda den studerande att ställa upp mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts

3.12. Modersmålet och litteratur (AI)

Kompletterande perspektiv på uppdraget för läroämnet modersmål och litteratur i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

I slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna ska de studerandes analytiska läs- och skrivfärdighet utvecklas. De studerande ska bekanta sig med olika typer av texter, varvid deras läsfärdighet och tolkningsförmåga också blir mångsidigare. Samtidigt lär sig de studerande både att söka olika slags information och att värdera den. Utöver läsfärdigheten ska de studerande utveckla sin skrivfärdighet så att de kan utnyttja skriftspråkets möjligheter i sina texter.

De studerandes kunskap om sitt språk och sin kultur ska fördjupas. Samtidigt stärks deras språkliga identitet, så att de kommer till rätta i olika miljöer med olika människor.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Målet är att skapa en social lärmiljö som utvecklar förmågan att lära sig och erbjuder gott om språklig stimulans samt möjligheter att söka, använda och producera information, även om stora texthelheter och även i multimediala miljöer. Lärmiljön i modersmål och litteratur ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför läroanstalten. Arbetssätten ska väljas så att lässtrategierna utvecklas och textproduktionen blir smidigare. De studerande ska producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av informations- och kommunikationsteknik. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete och arbetssätten ska väljas så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Drama ska i mån av möjlighet integreras i olika innehållsområden, i synnerhet i litteraturundervisningen och i undervisningen i andra ämnen. Med hjälp av kommunikationsövningar stärks varje studerandes bild av sig själv som kommunikatör. Litteraturundervisningen ska på ett naturligt sätt integreras med till exempel undervisningen i främmande språk, historia, geografi och bildkonst.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Målet för undervisningen är att stödja de studerandes lärande i och utanför skolan genom att hjälpa dem att hitta och använda lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. De studerande ska handledas att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar dem och är lämpliga med tanke på deras sätt att läsa, och uppmuntras att självmant läsa och lyssna på litteratur och andra texter. De studerande vägleds också att röra sig ansvarsfullt i medievärlden. Individuell handledning och respons ska ges för att utveckla de studerandes kommunikativa färdigheter och förmåga att producera texter. De studerande ska få handledning och stöd vid eventuella språkliga inlärningssvårigheter och för att lära sig begrepp och klä sina tankar i ord. Också språkligt begåvade studerande ska utmanas att läsa och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem.

Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i modersmål och litteratur i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

Bedömningen av den studerandes lärande ska vara mångsidig, riktgivande och uppmuntrande. En respons som är uppmuntrande och konstruktiv stärker de studerandes motivation och hjälper

dem att utveckla sina språkliga färdigheter samt att hitta sina egna styrkor. De studerande ska kontinuerligt få information om sina studieframgångar och hur väl de presterat i förhållande till målen. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Genom en stödjande och analyserande bedömning av kunskaper kan man hjälpa de studerande att bli medvetna om sina egna kunskaper och färdigheter och sina arbetsprocesser och ge dem verktyg för att utveckla dessa. Alla målområden är lika viktiga i bedömningen av den studerandes lärande. Bedömningen ska vara mångsidig och grunda sig på såväl muntliga och skriftliga prov på kunnande som på lärarens observationer i olika lärsituationer. De studerande ska ges möjlighet att visa prov på kunnande på ett mångsidigt sätt. Färdigheter för självvärdering och kamratrespons utvecklas som en del i den formativa bedömningen.

Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen i lärokursen i modersmål och litteratur då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i modersmål och litteratur som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna, oberoende av för vilken kurs enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för modersmål och litteratur. Den studerande har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då den studerandes kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i modersmål och litteratur och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om den studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av den studerandes arbete ska ingå i slutbedömningen i modersmål och litteratur och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I beskrivningarna av kunskapskraven omfattar beskrivningen av de högre vitsorden även kunnandet för de lägre vitsorden.

3.12.1. Svenska och litteratur (AI-1)

Allmän beskrivning av obligatoriska kurser

I slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna ska de olika målområdena i svenska och litteratur integreras med varandra i undervisningen. Under alla kurser behandlas olika mål- och innehållsområden på ett mångsidigt sätt, även om en kurs fokuserar på ett visst delområde eller perspektiv. På lokal nivå kan kurser slås samman eller grupperas till mera omfattande kurser eller perioder.

I dessa grunder för läroplanen beskrivs 10 kurser i läroämnet svenska och litteratur. I den lokala läroplanen ska det beskrivas om kurserna är obligatoriska/valfria.

Mål

M1 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera på ett målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sin förmåga att agera i olika kommunikationssituationer.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Förmåga att agera i kommunikationssituationer	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan agera konstruktivt i många slags grupper, också i krävande kommunikationssituationer.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan agera konstruktivt i olika grupper och kommunikationssituationer.	Den studerande kan agera konstruktivt i olika grupper och kommunikationssituationer.
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Den studerande kan agera i en välbekant grupp och i vardagliga kommunikationssituationer.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan agera ändamålsenligt i grupper och sedvanliga kommunikationssituationer.	

M2 uppmuntra den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp samt förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande breddar sin förmåga att kommunicera i grupp och utvecklar sin förmåga att motivera sina synpunkter.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Förmåga att kommunicera i grupp	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att kommunicera i grupp	Den studerande kan lyssna på andra och deltar i samtalet. Den studerande kan uttrycka sin åsikt samt ge någon slags motivering till den.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan ta hänsyn till andras synpunkter i den egna kommunikationen. Den studerande kan uttrycka sin åsikt sakligt och presentera enkla motiveringar till den.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan föra diskussionen vidare i sina egna inlägg. Den studerande kan uttrycka sina åsikter klart och motivera dem tämligen mångsidigt.	Den studerande kan föra diskussionen vidare i sina egna inlägg. Den studerande kan uttrycka sina åsikter klart och motivera dem tämligen mångsidigt.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan tolka andras inlägg och syftet med dem, samt anpassa sin egen kommunikation enligt situationen. Den studerande kan uttrycka sin åsikt på ett för situationen ändamålsenligt sätt och motivera den övertygande.	

M3 handleda den studerande i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer och framträdanden, även genom drama

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande breddar sina färdigheter att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer och vid uppträdanden inför publik.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Förmåga att framträda	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan framföra ett enkelt, förberett anförande. Den studerande kan uttrycka sig förståeligt.	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande kan framföra ett kort anförande om ett för hen bekant och konkret ämne. Den studerande kan uttrycka sig förståeligt.	
Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och uppträda inför publik	Den studerande kan framföra ett förberett anförande och anpassa det till sina åhörare. Den studerande kan uttrycka sig på ett för situationen ändamålsenligt sätt.	Den studerande kan framföra ett förberett anförande och anpassa det till sina åhörare. Den studerande kan uttrycka sig på ett för situationen ändamålsenligt sätt.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan framföra ett förberett anförande, också om ett krävande ämne. Den studerande kan uttrycka sig mångsidigt och anpassa sin kommunikation enligt åhörare och syfte.	

M4 uppmuntra den studerande att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig att iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och utvecklingsområden.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan utvärdera sina kommunikativa färdigheter och styrkor och reflektera över hur de kan utvecklas.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan redogöra för sina kommunikativa färdigheter, beskriva sina styrkor och utvecklingsområden.	Den studerande kan redogöra för sina kommunikativa färdigheter, beskriva sina styrkor och utvecklingsområden.
Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	Den studerande kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsområde i sin kommunikation.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva sitt sätt att kommunicera och identifiera några styrkor och utvecklingsområden.	

M5 handleda den studerande i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den be-höver utvecklas

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar strategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att kunna läsa och lär sig att bedöma sina utvecklingsbehov.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Förmåga att förstå texter och identifiera egna styrkor och utvecklingsområden	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Lässtrategier	Den studerande kan använda för situationen ändamålsenliga lässtrategier. Den studerande kan utvärdera sina läsfärdigheter och reflektera över hur de kan utvecklas.	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande kan använda någon enkel lässtrategi för att förstå text. Den studerande kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsbehov som berör läsning hos sig själv.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan välja lässtrategier som är lämpade för texttypen. Den studerande kan redogöra för sin läsfärdighet och beskriva sina styrkor och svagheter.	Den studerande kan välja lässtrategier som är lämpade för texttypen. Den studerande kan redogöra för sin läsfärdighet och beskriva sina styrkor och svagheter.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan använda sig av några lässtrategier. Den studerande kan beskriva sig själv som läsare och identifiera några styrkor och utvecklingsbehov.	

M6 att erbjuda den studerande många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Multilitteracitet och förmåga att bredda sin textvärld	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Vidgad textvärld och multilitteracitet	Den studerande kan välja, använda och tolka texter som representerar olika textgenrer.	Den studerande kan välja, använda och tolka texter som representerar olika textgenrer.
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande kan läsa enkla skönlitterära, fakta- och medietexter i olika former.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan välja, använda, tolka och utvärdera också för hen själv nya typer av texter.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan välja, använda och läsa olika slag av texter men håller sig främst till välbekanta textgenrer.	

M7 handleda den studerande i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig analytisk och kritisk läsfärdighet, lär sig att göra iakttagelser om fakta- och medietexter och tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Förmåga att analysera och tolka texter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan redogöra för textens syfte, målgrupp och betydelse. Den studerande kan redogöra för typiska drag för textgenrer och beskriva dem med hjälp av några centrala begrepp.	Den studerande kan redogöra för textens syfte, målgrupp och betydelse. Den studerande kan redogöra för typiska drag för textgenrer och beskriva dem med hjälp av några centrala begrepp.
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande kan plocka ut centralt innehåll ur en text med hjälp av stödfrågor. Den studerande kan nämna några språkliga eller textuella drag i någon enkel textgenre.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan tolka och reflektera över textens betydelse och bedöma textens påverkan. Den studerande kan analysera typiska drag för textgenrer med hjälp av ändamålsenliga begrepp och bedöma texter i relation till deras syfte och ändamål.	
Förmåga att analysera och tolka texter	Den studerande kan särskilja huvudpunkterna i en text och beskriva ändamålen med den. Den studerande kan beskriva språkliga och textuella drag i vanliga textgenrer.	

M8 sporra den studerande att utveckla sin förmåga att bedöma flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att bedöma flera olika källor för att få information och använda informationen på ett ändamålsenligt sätt.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Färdigheter i informationssökning och källkritik	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Informationssökning och källkritik	Den studerande kan agera i informationssökningens olika processer. Den studerande kan använda mångsidiga källor och söka information i dem på ett ändamålsenligt sätt. Den studerande kan reflektera över faktorer som anknyter till källornas tillförlitlighet och informationens ändamålsenlighet samt motivera sina val av källor.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan använda självklara källor för att söka information. Den studerande kan beskriva källans tillförlitlighet.	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande kan söka enskild information i givna källor. Den studerande kan nämna några drag som utmärker en tillförlitlig källa.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva de centrala delarna i informationssökning, söka olika källor och hitta information i dem. Den studerande kan bedöma tillförlitligheten och ändamålsenligheten i olika källor.	Den studerande kan beskriva de centrala delarna i informationssökning, söka olika källor och hitta information i dem. Den studerande kan bedöma tillförlitligheten och ändamålsenligheten i olika källor.

M9 väcka den studerandes intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda den studerandes erfarenheter av visuell, audiovisuell, och skriven text och dela med sig av dem samt fördjupa den studerandes förståelse av särdrag inom fiktionen

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande bekantar sig med fiktiva texter i olika former som är nya för hen själv. Den studerande breddar sina erfarenheter av visuell, audiovisuell och skriven text och delar med sig av dem samt fördjupar sin förståelse av särdrag inom fiktionen.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan analysera fiktiva texter i olika former med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Den studerande kan tolka fiktiva texter och reflektera över deras mångtydighet.	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande kan redogöra för handlingen i en enkel fiktiv text och nämna enstaka särdrag inom fiktionen.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva särdrag inom fiktiv text och göra iakttagelser om särdrag inom fiktionen.	
Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter samt att dela med sig av läsoplevelser	Den studerande kan redogöra för fiktiva texter i olika former. Den studerande kan använda några centrala begrepp och identifiera särdrag och berättartekniska grepp som är typiska för fiktivt språk och uttryck.	Den studerande kan redogöra för fiktiva texter i olika former. Den studerande kan använda några centrala begrepp och identifiera särdrag och berättartekniska grepp som är typiska för fiktivt språk och uttryck.

M10 uppmuntra den studerande att uttrycka sina åsikter genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt stödja eleven i att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att uttrycka sina tankar genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Förmåga att producera texter, också multimodala, och utveckla färdigheterna som textproducent	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan på ett kreativt sätt producera texter enligt situation och ändamål. Den studerande kan utvärdera sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent och reflektera över hur de kan utvecklas.	
Förmåga att uttrycka tankar, vidga sin textvärld och utveckla multilitteracitet	Den studerande kan producera texter enligt givet syfte. Den studerande kan redogöra för sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent.	Den studerande kan producera texter enligt givet syfte. Den studerande kan redogöra för sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent.
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande kan producera enkla texter enligt modell. Den studerande kan nämna någon styrka eller något utvecklingsbehov hos sig själv som textproducent.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan producera olika typer av texter enligt instruktioner. Den studerande kan beskriva sig själv som textproducent och nämna några styrkor eller utvecklingsbehov.	

M11 erbjuda den studerande möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt diskuterande och ställningstagande texter, även i multimediala miljöer, och hjälpa den studerande att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att producera berättande, beskrivande, instruerande, diskuterande och ställningstagande texter, också i multimediala miljöer, och lär sig att välja ett uttryckssätt som är lämpligt för textgenren och situationen.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Förmåga att behärska textgenrer	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande kan med hjälp av modeller producera berättande och beskrivande texter som är enkla och konkreta. Texterna utgår från bekanta ämnen.	
Förmåga att använda olika textgenrer	Den studerande kan producera instruerande och enkla ställningstagande texter och kan med hjälp av modeller använda uttryckssätt som är typiska för dem.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan självständigt producera olika slags texter och använder mångsidiga uttryckssätt som kännetecknar dem.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan producera diskuterande och olika ställningstagande texter och använda uttryckssätt som kännetecknar dem.	Den studerande kan producera diskuterande och olika ställningstagande texter och använda uttryckssätt som kännetecknar dem.

M12 handleda den studerande i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda den studerande möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra den studerande att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa den studerande att utvärdera sig själv som textproducent

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sina textproduktionsprocesser och producerar text tillsammans med andra, stärker sin förmåga att ge och ta emot respons samt utvärderar sig själv som textproducent.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Förmåga att behärska textproduktionsprocesser	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan självständigt och mångsidigt bearbeta textens uttryck och struktur. Den studerande kan ge respons som främjar textbearbetning och tillämpa den respons hen får i utvecklingen av den egna textproduktionsfärdigheten.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan bearbeta textens struktur och språkdräkt utgående från respons. Den studerande kan ge konstruktiv respons åt andra och i olika skeden av textproduktionsprocessen utnyttja den respons hen själv får.	Den studerande kan bearbeta textens struktur och språkdräkt utgående från respons. Den studerande kan ge konstruktiv respons åt andra och i olika skeden av textproduktionsprocessen utnyttja den respons hen själv får.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan planera och producera text både individuellt och i grupp. Den studerande kan ge respons och slumpmässigt utnyttja den respons hen får i sin egen textproduktion.	
Förmåga att använda textproduktionsprocesser	Den studerande kan samla idéer och producera text enligt modell eller med hjälp av stödfrågor. Den studerande kan ge knapphändig eller ensidig respons och ta emot respons.	

M13 handleda den studerande att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens för att producera text samt fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, och stärka den studerandes kompetens i standardspråket genom att öka hans kunskap om skriftspråkets konventioner

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar och stärker sin skrivfärdighet både för hand och med hjälp av digitala verktyg och fördjupar sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform. Den studerande stärker sin kompetens i standardspråket.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Förmåga att producera begriplig text och behärska skriftspråkets konventioner	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner	Den studerande kan producera text som i huvudsak är lätt att förstå. Den studerande kan strukturera sin text i stycken och fästa uppmärksamhet vid menings- och satsbyggnad samt följa flera av standardspråkets skriftspråksnormer.	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande kan producera enkel text vars budskap man förstår. Den studerande kan använda enkel menings- och satsbyggnad samt i huvudsak skiljetecken vid meningsgränser och versal i början av mening och i egennamn. Den studerande kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan producera text som är smidig och lätt att förstå. Den studerande kan strukturera sin text och sina stycken logiskt och fästa uppmärksamhet vid ordval samt i huvudsak följa standardspråkets skriftspråksnormer i sin textproduktion och -bearbetning. Den studerande	Den studerande kan producera text som är smidig och lätt att förstå. Den studerande kan strukturera sin text och sina stycken logiskt och fästa uppmärksamhet vid ordval samt i huvudsak följa standardspråkets skriftspråksnormer i sin textproduktion och -bearbetning. Den studerande

	kan flytande skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.	kan flytande skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan producera en sammanhängande och åskådlig text. Den studerande kan använda textbindningsmetoder mångsidigt och använda mångsidiga menings- och satsbyggnader och fästa uppmärksamhet vid textens uttryckssätt samt följa standardspråkets skriftspråksnormer.	

M14 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att hantera information och tillämpa sina kunskaper och att använda sig av flera olika källor och göra källhänvisningar i sin egen text, samt vägleda den studerande att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande stärker sin förmåga att hantera och använda information. Den studerande använder sig av flera olika källor samt behärskar källhänvisningsteknik. Den studerande tränar sin förmåga att respektera personlig integritet och följa upphovsrättsliga normer i olika miljöer.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Förmåga att presentera och använda information samt etisk kommunikation	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan göra mångsidiga anteckningar och sammanfatta information hen samlat. Den studerande hänvisar till källor på ett korrekt sätt.	Den studerande kan göra mångsidiga anteckningar och sammanfatta information hen samlat. Den studerande hänvisar till källor på ett korrekt sätt.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan göra enkla anteckningar samt källhänvisningar enligt modell.	
Förmåga att hantera och presentera information samt följa etiska regler	Den studerande kan göra en enkel sammanfattning utifrån det den studerande hört, läst eller sett. Den studerande kan mekaniskt och på ett enkelt sätt använda källor i sina texter. Den studerande följer upphovsrättsliga normer och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan kombinera information från flera olika källor i sina texter.	

M15 handleda den studerande att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja den studerande i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande fördjupar sin språkliga medvetenhet och sitt intresse för språkliga fenomen, känner igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och förstår betydelsen av språkliga val och följderna av dem.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Förmåga att utveckla språklig medvetenhet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Språklig medvetenhet	Den studerande kan göra enkla iakttagelser om särdrag i text. Den studerande kan nämna några vanliga skillnader mellan skriftspråk och talspråk eller vardagligt språk och standardspråk.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan redogöra för olika språkvarianter och stildrag. Den studerande kan reflektera över betydelsen och följderna av språkliga och textuella val.	Den studerande kan redogöra för olika språkvarianter och stildrag. Den studerande kan reflektera över betydelsen och följderna av språkliga och textuella val.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan göra iakttagelser om särdrag i språk och text. Den studerande kan beskriva språkliga variationer i olika situationer.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan analysera drag i texter, språkvarianter och stildrag. Den studerande kan tillämpa information om följderna av språkliga val i sin egen kommunikation.	

M16 sporra den studerande att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att den studerande lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och hjälpa den studerande att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse i sitt eget liv samt ge den studerande möjlighet att både själv ta del av och dela med sig av läs- och andra kulturupplevelser

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande vidgar sin litteraturkunskap, lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Litteraturkunskap och läsintrasse	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Litteraturkunskap, kulturmedvetenhet och läsintrasse	Den studerande kan beskriva mångfalden inom skönlitteraturen. Den studerande kan nämna litteraturens olika skeden och kan koppla några verk och författare till dessa. Den studerande har läst de verk som man läsårsvis kommit överens om.	Den studerande kan beskriva mångfalden inom skönlitteraturen. Den studerande kan nämna litteraturens olika skeden och kan koppla några verk och författare till dessa. Den studerande har läst de verk som man läsårsvis kommit överens om.
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande kan nämna litterära huvudgenrer. Den studerande har läst några skönlitterära verk, till exempel noveller.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan analysera mångfalden inom skönlitteraturen som en del av kulturen. Den studerande kan beskriva litteraturens olika skeden samt centrala stildrag och nämna centrala författare och verk som hör till dessa skeden. Den studerande har mångsidig kunskap om litteratur.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva typiska drag för litterära huvudgenrer. Den studerande kan ge exempel på verk som hör till huvudgenrerna. Den studerande har läst en del av	

de verk som man läsårsvi
kommit överens om.

M17 bidra till att den studerande lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja den studerande i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra den studerande att aktivt producera och konsumera kultur i olika former

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär känna den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Den studerande lär känna det svenska språket, dess historia och utveckling samt de nordiska grannspråken och nordisk kultur. Den studerande reflekterar över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Förmåga att reflektera över betydelsen av språk och språkets ställning	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta språkets betydelse och ställning	Den studerande kan nämna språk som talas i Finland samt något grannspråk till svenskan. Den studerande kan nämna något drag som är typiskt för svenskan, berätta om sin språkliga vardag och modersmålets betydelse för hen.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva svenska språkets ställning bland andra språk. Den studerande kan nämna centrala drag som är typiska för det svenska språket och beskriva de nordiska grannspråken och kulturen. Den studerande kan beskriva modersmålets betydelse för individen.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan reflektera över den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för individen och samhället. Den studerande kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket i relation till andra språk och förstår betydelsen av de språkliga och kulturella banden till övriga Norden. Den studerande kan

	reflektera över modersmål som begrepp och dess betydelse för identitetsbygge.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Den studerande kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket och placera det i en nordisk kulturell kontext. Den studerande kan reflektera över modersmålets betydelse för identiteter.	Den studerande kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Den studerande kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket och placera det i en nordisk kulturell kontext. Den studerande kan reflektera över modersmålets betydelse för identiteter.

Kurser

Grunderna i svenska och litteratur (AI1-1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

I undervisningen ligger fokus på att stärka de studerandes grundläggande färdigheter att producera och tolka texter. Under kursen arbetar de studerande i olika kommunikationsmiljöer och utvecklar samtidigt sina muntliga och skriftliga färdigheter. De studerande lär sig grunderna för att bygga upp en egen text, övar sig att producera en text steg för steg samt ger och tar emot respons i de olika faserna av textproduktionen. Samtidigt lär de sig analysera och bedöma olika texter och fördjupar sig i lässtrategier: att förutspå innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och ställa frågor samt att ställa information i relation till sitt övriga kunskapsunderlag. De studerande får insikt i de olika faserna av informationssökning, att använda olika informationskällor och bedöma deras tillförlitlighet. Ett annat centralt innehåll är att stärka de studerandes kompetens i standardspråket. De läser korta skönlitterära texter utifrån sina läserfarenheter.

Bifogade mål:

- M8 sporra den studerande att utveckla sin förmåga att bedöma flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt
- M2 uppmuntra den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp samt förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val
- M5 handleda den studerande i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den be-höver utvecklas
- M6 att erbjuda den studerande många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter
- M13 handleda den studerande att utveckla sin skrivefärdighet och digitala kompetens för att producera text samt fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, och stärka den studerandes kompetens i standardspråket genom att öka hans kunskap om skriftspråkets konventioner
- M1 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera på ett målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer
- M14 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att hantera information och tillämpa sina kunskaper och att använda sig av flera olika källor och göra källhänvisningar i sin egen text, samt vägleda den studerande att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer

Olika slag av texter (AI2-1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande stärker och fördjupar sin förmåga att tolka olika typer av texter genom att bekanta sig med olika textgenrer. De erbjuds läs- och ljudupplevelser samt visuella upplevelser och får

även insikt i hur man läser och tolkar texter analytiskt och kritiskt. Samtidigt övar de att uttrycka sig på olika sätt och i olika situationer. De studerande lär sig att ta ställning och att motivera sina åsikter såväl muntligt som skriftligt. Med hjälp av olika texter övar de sig att använda källor, att bedöma hur tillförlitliga de är och att hänvisa till dem.

Bifogade mål:

- M7 handleda den studerande i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet
- M8 sporra den studerande att utveckla sin förmåga att bedöma flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt
- M11 erbjuda den studerande möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt diskuterande och ställningstagande texter, även i multimediala miljöer, och hjälpa den studerande att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation
- M2 uppmuntra den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp samt förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val
- M5 handleda den studerande i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den be-höver utvecklas
- M6 att erbjuda den studerande många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter
- M1 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera på ett målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer
- M14 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att hantera information och tillämpa sina kunskaper och att använda sig av flera olika källor och göra källhänvisningar i sin egen text, samt vägleda den studerande att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer
- M17 bidra till att den studerande lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja den studerande i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra den studerande att aktivt producera och konsumera kultur i olika former
- M9 väcka den studerandes intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda den studerandes erfarenheter av visuell, audiovisuell, och skriven text och dela med sig av dem samt fördjupa den studerandes förståelse av särdrag inom fiktionen
- M10 uppmuntra den studerande att uttrycka sina åsikter genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt stödja eleven i att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent
- M12 handleda den studerande i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda den studerande möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra den studerande att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa den studerande att utvärdera sig själv som textproducent

Att tolka och producera texter (AI3-1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande undersöker olika texter i olika former, t.ex. multimodala, för att fördjupa sin läsfärdighet och förmåga att tolka texter. Vid tolkningen av texter utökas användningen av relevanta begrepp. De studerande lever sig in i texterna och delar läsupplevelsorna med andra. De bekantar sig med olika typer av analyserande, reflekterande, argumenterande och instruerande texter samt deras centrala språkliga särdrag. De studerande producerar texter i olika former: verbala, visuella, audiovisuella texter och webbtexter. Samtidigt får de insikt i texternas syften och kriterierna för bedömningen av texter och lär sig att ge och ta emot respons i de olika faserna av textproduktionen. Under kursen övar de studerande också att uttrycka sig med olika retoriska hjälpmedel, exempelvis i förberedda muntliga presentationer. De studerande övar sig att utvärdera sina kommunikativa färdigheter och sitt sätt att kommunicera och ger akt på sina utvecklingsbehov inom området.

Bifogade mål:

- M7 handleda den studerande i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet
- M11 erbjuda den studerande möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt diskuterande och ställningstagande texter, även i multimediala miljöer, och hjälpa den studerande att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation
- M2 uppmuntra den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp samt förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val
- M15 handleda den studerande att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja den studerande i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem
- M6 att erbjuda den studerande många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter
- M13 handleda den studerande att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens för att producera text samt fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, och stärka den studerandes kompetens i standardspråket genom att öka hans kunskap om skriftspråkets konventioner
- M1 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera på ett målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer
- M4 uppmuntra den studerande att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig att iakttä sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala
- M14 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att hantera information och tillämpa sina kunskaper och att använda sig av flera olika källor och göra källhänvisningar i sin egen text, samt vägleda den studerande att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer
- M12 handleda den studerande i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda den studerande möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra den studerande att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa den studerande att utvärdera sig själv som textproducent

Språk och kultur (A14-1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Kursen ska ytterligare stärka kunskapen om olika textgenrer. Under kursen granskar de studerande framför allt olika skeden och teman i finlandssvensk litteratur under olika tider. Samtidigt undersöker de studerande hur litteraturen, kulturarvet och konsten står i samband med det omgivande samhället. De studerande får också insikt i förändringar i språket och kulturen. Genom att bekanta sig med finlandssvensk litteratur och kultur, det svenska språket och de nordiska grannspråken men också med det moderna flerspråkiga Finland stärks den studerandes egna språkliga och kulturella identitet. Omväxlande texter och övningar gör de studerande medvetna om textstilar, -nyanser och -strukturer. Samtidigt lär de sig märka sina möjligheter som kommunikatörer. Skriftliga och muntliga övningar ökar de studerandes medvetenhet om kommunikationens syfte och betydelse.

Bifogade mål:

- M7 handleda den studerande i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet
- M16 sporra den studerande att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att den studerande lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och hjälpa den studerande att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse i sitt eget liv samt ge den studerande möjlighet att både själv ta del av och dela med sig av läs- och andra kulturupplevelser

- M2 uppmuntra den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp samt förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val
- M15 handleda den studerande att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja den studerande i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem
- M5 handleda den studerande i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den be-höver utvecklas
- M6 att erbjuda den studerande många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter
- M13 handleda den studerande att utveckla sin skrivefärdighet och digitala kompetens för att producera text samt fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, och stärka den studerandes kompetens i standardspråket genom att öka hans kunskap om skriftspråkets konventioner
- M1 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera på ett målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer
- M14 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att hantera information och tillämpa sina kunskaper och att använda sig av flera olika källor och göra källhänvisningar i sin egen text, samt vägleda den studerande att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer
- M17 bidra till att den studerande lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja den studerande i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra den studerande att aktivt producera och konsumera kultur i olika former
- M9 väcka den studerandes intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda den studerandes erfarenheter av visuell, audiovisuell, och skriven text och dela med sig av dem samt fördjupa den studerandes förståelse av särdrag inom fiktionen
- M10 uppmuntra den studerande att uttrycka sina åsikter genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt stödja eleven i att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent

Muntliga och kommunikativa färdigheter (AI5-1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Kursen ska stärka de studerandes kommunikativa färdigheter. Övningar genomförs både individuellt och i grupp. Målet är att uppmuntra de studerande att iakttä sin kommunikation och att utveckla den. Gruppövningar utvecklar förmågan att lyssna, diskutera, motivera sina åsikter och föra en dialog. Samtidigt stärks de studerandes förmåga att arbeta i grupp. Vid individuella presentationer ska de studerande uppmuntras att stå framför publik, njuta av att framträda och att se sina möjligheter som aktiva medborgare som kan kommunicera på olika sätt. De studerande lär sig att använda språket på det sätt som situationen kräver och att tillämpa olika stilar, nyanser och strukturer i talspråket.

Bifogade mål:

- M3 handleda den studerande i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer och framträdanden, även genom drama
- M2 uppmuntra den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp samt förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val
- M15 handleda den studerande att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja den studerande i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem
- M1 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera på ett målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer

- M4 uppmuntra den studerande att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig att iakttä sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala

Mediernas värld (AI6-1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen bekantar sig de studerande med olika fenomen och textgenrer i medierna. De studerande undersöker olika medieprodukter och deltar i medieproduktion. De övar sig att bedöma texters tillförlitlighet.

Bifogade mål:

- M7 handleda den studerande i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet
- M8 sporra den studerande att utveckla sin förmåga att bedöma flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt
- M3 handleda den studerande i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer och framträdanden, även genom drama
- M11 erbjuda den studerande möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt diskuterande och ställningstagande texter, även i multimediala miljöer, och hjälpa den studerande att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation
- M6 att erbjuda den studerande många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter
- M13 handleda den studerande att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens för att producera text samt fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, och stärka den studerandes kompetens i standardspråket genom att öka hans kunskap om skriftspråkets konventioner
- M1 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att kommunicera på ett målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer
- M14 handleda den studerande att utveckla sin förmåga att hantera information och tillämpa sina kunskaper och att använda sig av flera olika källor och göra källhänvisningar i sin egen text, samt vägleda den studerande att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer
- M9 väcka den studerandes intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda den studerandes erfarenheter av visuell, audiovisuell, och skriven text och dela med sig av dem samt fördjupa den studerandes förståelse av särdrag inom fiktionen
- M10 uppmuntra den studerande att uttrycka sina åsikter genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt stödja eleven i att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent
- M12 handleda den studerande i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda den studerande möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra den studerande att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa den studerande att utvärdera sig själv som textproducent

Att läsa skön- och facklitteratur (AI7-1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande läser mångsidigt både skön- och facklitteratur. Under kursen behandlas de texter som lästs och de studerande delar sina läsoplevelser på olika sätt. De studerandes förmåga att använda begrepp för att analysera skönlitteratur fördjupas och studerande lever sig in i litteraturen t.ex. med hjälp av drama. I samband med läsningen av facklitteratur reflekterar de studerande över texternas tillförlitlighet och hur användbar informationen är.

Bifogade mål:

- M7 handleda den studerande i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet
- M8 sporra den studerande att utveckla sin förmåga att bedöma flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt
- M16 sporra den studerande att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att den studerande lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och hjälpa den studerande att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse i sitt eget liv samt ge den studerande möjlighet att både själv ta del av och dela med sig av läs- och andra kulturupplevelser
- M5 handleda den studerande i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den be-höver utvecklas
- M6 att erbjuda den studerande många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter
- M17 bidra till att den studerande lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja den studerande i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra den studerande att aktivt producera och konsumera kultur i olika former
- M9 väcka den studerandes intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda den studerandes erfarenheter av visuell, audiovisuell, och skriven text och dela med sig av dem samt fördjupa den studerandes förståelse av särdrag inom fiktionen

Att tolka texter (AI8-1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen fördjupar de studerande sin förmåga att tolka texter genom att undersöka olika texter i olika former. Samtidigt fördjupas deras förmåga att använda begrepp som behövs för att tolka texter. De studerande lever sig in i texterna och delar läsoplevelsena med andra. De bekantar sig med olika typer av analyserande, reflekterande, argumenterande och instruerande texter samt deras centrala språkliga och textuella särdrag.

Bifogade mål:

- M7 handleda den studerande i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet
- M8 sporra den studerande att utveckla sin förmåga att bedöma flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt
- M15 handleda den studerande att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja den studerande i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem
- M6 att erbjuda den studerande många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter
- M9 väcka den studerandes intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda den studerandes erfarenheter av visuell, audiovisuell, och skriven text och dela med sig av dem samt fördjupa den studerandes förståelse av särdrag inom fiktionen

Att producera texter (AI9-1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen fördjupar de studerande sina färdigheter att producera olika typer av texter. De studerande producerar olika typer av texter. Samtidigt får de insikt i texternas syften och bedömning av texter och lär sig att ge och ta emot respons i de olika faserna av textproduktionen. De studerandes färdigheter i rättstavning fördjupas. Under kursen övar de studerande också att uttrycka sig med olika retoriska hjälpmedel, exempelvis i förberedda muntliga presentationer. De

studerande övar sig att utvärdera sina kommunikativa färdigheter och sitt sätt att kommunicera och ger akt på sina utvecklingsbehov inom området.

Bifogade mål:

- M3 handleda den studerande i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer och framträdanden, även genom drama
- M11 erbjuda den studerande möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt diskuterande och ställningstagande texter, även i multimediala miljöer, och hjälpa den studerande att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation
- M13 handleda den studerande att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens för att producera text samt fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, och stärka den studerandes kompetens i standardspråket genom att öka hans kunskap om skriftspråkets konventioner
- M4 uppmuntra den studerande att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig att iakttä sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala
- M17 bidra till att den studerande lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja den studerande i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra den studerande att aktivt producera och konsumera kultur i olika former
- M10 uppmuntra den studerande att uttrycka sina åsikter genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt stödja eleven i att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent
- M12 handleda den studerande i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda den studerande möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra den studerande att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa den studerande att utvärdera sig själv som textproducent

Samtidskulturella fenomen och modern litteratur (AI10-1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen bekantar sig de studerande med samtidskulturen, dess fenomen och olika typer av texter. De studerande läser mångsidigt modern litteratur. De studerande diskuterar och producerar olika typer av texter utifrån samtidskulturella fenomen.

Bifogade mål:

- M16 sporra den studerande att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att den studerande lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och hjälpa den studerande att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse i sitt eget liv samt ge den studerande möjlighet att både själv ta del av och dela med sig av läs- och andra kulturupplevelser
- M17 bidra till att den studerande lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja den studerande i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra den studerande att aktivt producera och konsumera kultur i olika former

3.12.2. Svenska som andraspråk och litteratur (S2)

Bedömning av lärande

Bedömningen av den studerandes lärande ska vara mångsidig, handledande och uppmuntrande. En uppmuntrande och konstruktiv feedback stödjer den studerandes motivation och utvecklingen av de språkliga färdigheterna samt hjälper den studerande att upptäcka sina egna styrkor. Den studerande får regelbundet information om sin studieförframgång i förhållande till uppsatta

mål. Bedömningen ska höra nära samman med lärprocessen. Med hjälp av en mångsidig och differentierad bedömning och feedback som stöder lärandet, hjälper man den studerande att bli medveten om sina färdigheter, kunskaper och arbetsprocesser och hen får verktyg att utveckla dessa. Vid bedömningen av den studerandes lärande i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna är alla målområden lika viktiga. Bedömningen ska grunda sig på mångsidiga muntliga och skriftliga prov samt på lärarens iakttagelser i olika språkanvändnings- och textanalyssituationer. Den studerande ska ha möjlighet att på mångsidigt sätt visa sitt kunnande. Förutom självvärdering används också kamratbedömning.

En avlagd kurs bedöms när den är slutförd. Med kursvitsord beskriver man hur den studerande uppnått målen för ifråga varande kurs i läroämnet. Den studerandes kunskaper ska bedömas i förhållande till kursens mål på det sätt som beskrivs i grunderna för läroplanen i respektive läroämne.

Slutbedömningen utförs efter att studeranden har avlagt alla obligatoriska och valfria kurser som hör till hens studieplan. Kriterierna för slutbedömningen har fastställts så att den studerande får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna för slutbedömningen i den grundläggande utbildningen för vuxna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Allmän beskrivning av obligatoriska kurser

Olika innehållsområden ska mångsidigt studeras i alla kurser i svenska som andraspråk och litteratur. Vissa innehåll betonas mer än andra i de olika kurserna. Språk- och kommunikationsfärdigheten samt textkompetensen utvecklas i olika språksituationer och genom mångsidigt arbete på språket. Innehållet i undervisningen väljs så att den studerande har möjlighet att vidga sina kunskaper i det egna språket, litteraturen och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska stödja målen och utnyttja både de studerandes erfarenheter och de lokala möjligheterna.

I dessa grunder för läroplanen beskrivs 10 kurser i läroämnet svenska som andraspråk och litteratur. I den lokala läroplanen ska det beskrivas om kurserna är obligatoriska/valfria.

Mål

M1 uppmuntra den studerande att stärka sina kommunikativa färdigheter och sin uttrycksförmåga i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att arbeta med och förstå olika teman och texter

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sina färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i kommunikationssituationer i läroinrättningen och i samhället.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Att utveckla kommunikativa färdigheter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande tar initiativ i olika kommunikationssituationer och anpassar sitt tal enligt situationen.	
Förmåga att kommunicera	Den studerande främjar med sitt agerande en lyckad kommunikationssituation.	Den studerande främjar med sitt agerande en lyckad kommunikationssituation.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande deltar muntligt och på ett konstruktivt sätt i kommunikationssituationer i skolan.	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande deltar i förutsebara kommunikationssituationer genom att lyssna aktivt.	

M2 handleda den studerande att fördjupa förmågan att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande fördjupar sin förmåga att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Förmåga att förstå i kommunikationssituationer	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förstår huvuddragen i muntliga kommunikationen i undervisningen och i talade medietexter som behandlar teman som är bekanta för den studerande.	Den studerande förstår huvuddragen i muntliga kommunikationen i undervisningen och i talade medietexter som behandlar teman som är bekanta för den studerande.
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande förstår talade texter på vardagligt språk som åskådliggörs tydligt.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande urskiljer den väsentliga informationen i den muntliga kommunikationen i undervisningen och i talade medietexter samt utvärderar vad hen har hört. Den studerande kan ta emot information i formella talsituationer.	
Förståelse i kommunikationssituationer	Den studerande förstår talade texter på vardagligt språk och tar reda på deras betydelse tillsammans med de andra.	

M3 uppmuntra den studerande att utveckla sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttryckssätt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande utvecklar sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttryckssätt.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Förmåga att uppträda	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att uppträda	Den studerande förbereder och håller ett anförande eller en muntlig presentation om ett tema som ligger nära hen själv. Den studerande uttrycker sig förståeligt.	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande uttrycker sig själv i olika vardagliga situationer eller berättar om något ämne som intresserar hen på det sätt som hens språkkunskaper ger möjlighet till. Den studerande kompletterar sin språkfärdighet med andra uttryckssätt.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förbereder och håller en tydlig presentation om ett tema som förutsätter att hen söker information. Den studerande uttrycker sig på ett för situationen lämpligt sätt.	Den studerande förbereder och håller en tydlig presentation om ett tema som förutsätter att hen söker information. Den studerande uttrycker sig på ett för situationen lämpligt sätt.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande förbereder och håller en sammanhängande och till sitt innehåll mångsidig och åskådlig presentation. Den studerande uttrycker sig målmedvetet och ändamålsenligt.	

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande använder sin kunskap om textgenrer för att tolka talade, skrivna och multimediala texter, utvidgar sitt ord- och begreppsförråd, använder effektivt lässtrategier och strategier för att förstå text och drar slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna.

Målområden**Mångsidig kompetens**

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av texter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskap om textgenrer vid texttolkning	Den studerande förstår varför texter skiljer sig från varandra. Den studerande känner igen några särdrag för de vanligaste textgenrererna. Den studerande förstår bristfälligt innehållet i en text.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande identifierar strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer. Den studerande utvidgar aktivt sitt ord- och begreppsförråd genom att läsa olika slags texter. Den studerande använder ändamålsenliga strategier för att tolka texter.	Den studerande identifierar strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer. Den studerande utvidgar aktivt sitt ord- och begreppsförråd genom att läsa olika slags texter. Den studerande använder ändamålsenliga strategier för att tolka texter.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande känner igen de vanligaste textgenrererna. Den studerande förstår texter som behandlar ämnesområden som är bekanta för hen och kan uppfatta texten som helhet. Den studerande tar reda på nyckelord för att förstå huvudtanken i texten. Den studerande använder texter för att utvidga sitt ord- och begreppsförråd.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande särskiljer mellan strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer med hjälp av ändamålsenliga begrepp.	

Den studerande utvecklar sitt ord- och begreppsförråd så att det är tillräckligt för att hen självständigt kan tolka och utvärdera texter.

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande övar sig på att kritiskt tolka talade, skrivna och multimediala texter både självständigt och i grupp.

Målområden**Mångsidig kompetens**

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Förmåga att tolka texter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande använder sin förmåga att tolka texter som en resurs för lärandet. Den studerande utvärderar texter och drar slutsatser om och ställer kritiska frågor utifrån texten. Den studerande förstår att andra texter inverkar på textens tolkning.	Den studerande använder sin förmåga att tolka texter som en resurs för lärandet. Den studerande utvärderar texter och drar slutsatser om och ställer kritiska frågor utifrån texten. Den studerande förstår att andra texter inverkar på textens tolkning.
Att tolka texter	Den studerande läser och förstår enkla texter med ett konkret språk och i för den studerande bekanta situationer. Den studerande ställer frågor och uttrycker åsikter utifrån texterna tillsammans med andra och självständigt.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande utvärderar texternas sätt att påverka. Den studerande iakttar sådana betydelser i texterna som inte är direkt uttalade, såsom textens tankegång, attityder och synpunkter. Den studerande tolkar hur andra texter inverkar på textens betydelse.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande läser och förstår texter, även abstrakta sådana, som är lämpliga för hens ålder. Den studerande drar slutsatser om texterna och framför motiverade åsikter om textens innehåll.	

M6 handleda den studerande att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna använda olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande planerar, producerar och bearbetar texter. Den studerande använder berättande, beskrivande och ställningstagande texter som modeller och källor för de egna texterna.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Förmåga att tillämpa kunskap om textgenrer i produktionen av texter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande producerar texter som till sin struktur, sitt språk och sitt innehåll är enkla och konkreta och som berör ett ämne som är bekant för hen.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande producerar självständigt texter där särdragen för olika textgenrer används på ett mångsidigt sätt. Den studerande använder också andra texter som källor för de egna texterna.	
Kunskap om textgenrer vid textproduktion	Den studerande planerar, producerar och bearbetar texter där hen använder särdragen för olika textgenrer på ett ändamålsenligt sätt.	Den studerande planerar, producerar och bearbetar texter där hen använder särdragen för olika textgenrer på ett ändamålsenligt sätt.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande planerar och producerar med hjälp av modeller texter om olika ämnesområden, både självständigt och tillsammans med andra. Den studerande tar emot respons på sina texter. Den studerande producerar texter där man känner igen textgenrer men där textgenrerens typiska särdrag används bristfälligt.	

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande följer normerna för standardskriftspråket i sina texter och använder de ordförråd och språkliga strukturer som är karakteristiska för olika textgenrer. Den studerande utvecklar smidighet och mångsidighet i sin textproduktion samt skriver för hand och med hjälp av digitala verktyg.

Målområden**Mångsidig kompetens**

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Vardagskompetens (K3)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Förmåga att behärska skriftspråket	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande producerar texter som är förståeliga trots språkliga brister. Ordförrådet kan fortfarande vara begränsat. Den studerandes användning av skriftspråksnormer är osäkert.	
Kunskap om skriftspråket	Den studerande producerar texter som innehållsmässigt och språkligt är mångsidiga. Den studerande följer skriftspråksnormerna väl.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande producerar koherenta texter och använder ändamålsenliga ord och strukturer i dem. Den studerande följer skriftspråksnormerna tämligen väl. Den studerande kan skriva flytande för hand och med hjälp av digitala verktyg.	Den studerande producerar koherenta texter och använder ändamålsenliga ord och strukturer i dem. Den studerande följer skriftspråksnormerna tämligen väl. Den studerande kan skriva flytande för hand och med hjälp av digitala verktyg.
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande producerar texter om ämnesområden som är bekanta för hen själv. Texten kan vara icke-koherent, något svårläst och skriven med ett väldigt begränsat ordförråd. Den studerande kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.	

M8 hjälpa den studerande att fördjupa sin språkmedvetenhet och att befästa sin förmåga att ta till sig texter på olika sätt i olika situationer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande blir intresserad av språkliga fenomen. Den studerande känner igen språkliga strukturer och använder formellt och informellt språk som en resurs för språkanvändningen samt använder språkliga stildrag och nyanser. Den studerande förstår betydelser och följer av olika språkliga val.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Förmåga att utveckla språklig medvetenhet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande drar slutsatser om texters språkliga och textuella särdrag. Den studerande utnyttjar formellt och informellt språk i sitt språkbruk. Den studerande förstår vilken inverkan språkliga val har för hur betydelsen byggs upp i en text.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande uppfattar och skiljer mellan språkliga och textuella drag i texter och deras betydelser med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Den studerande förstår formellt och informellt språkbruk och effekterna av olika språkliga stilar. Den studerande förstår betydelser och följer av olika språkliga val.	Den studerande uppfattar och skiljer mellan språkliga och textuella drag i texter och deras betydelser med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Den studerande förstår formellt och informellt språkbruk och effekterna av olika språkliga stilar. Den studerande förstår betydelser och följer av olika språkliga val.
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande observerar att språkbruket varierar i olika situationer. Den studerande identifierar skillnaderna mellan skrivet och talat språk. Den studerande uppfattar gränserna mellan satser och känner igen verbet i centrum av satsen.	
Språklig medvetenhet	Den studerande reflekterar över textens språkliga och textuella drag och deras betydelser tillsammans med	

andra. Den studerande känner igen formellt och informellt språkbruk och skillnaderna mellan olika språkliga stilar. Den studerande kan dela in satsen i satskonstruktionens olika delar.

M9 uppmuntra den studerande att vidga sin kultursyn och beskriva kulturell mångfald samt att se kulturella likheter och kulturbundenheten i olika företeelser

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande läser och tolkar svenskspråkig litteratur, i synnerhet modern finlandssvensk litteratur. Den studerande bekantar sig med den finlandssvenska litteraturens viktigaste skeden och deras kopplingar till världslitteraturen. Den studerande förstår hur litteraturgenren och andra texter påverkat ett verk.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Hur den kulturella medvetenheten utvecklats	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande läser mångsidig svenskspråkig litteratur och analyserar och tolkar det hen läst genom att diskutera och skriva om sina upplevelser. Den studerande känner till den finlandssvenska litteraturen och dess förhållande till världslitteraturen.	
Hur den kulturella medvetenheten utvecklats	Den studerande läser och kan analysera en skönlitterär text. Den studerande kan nämna centrala verk i den finlandssvenska litteraturen. Den studerande kan särskilja litteraturgenrernas särdrag i texter som hen läser.	Den studerande läser och kan analysera en skönlitterär text. Den studerande kan nämna centrala verk i den finlandssvenska litteraturen. Den studerande kan särskilja litteraturgenrernas särdrag i texter som hen läser.
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande läser korta och lättförståeliga svenskspråkiga skönlitterära texter. Den studerande skiljer mellan fiktiva texter och andra texter. Den studerande förstår att olika texter har skrivits vid olika tidpunkter. Den studerande identifierar med hjälp av modeller kopplingar mellan texter.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande läser svenskspråkiga, även finlandssvenska, skönlitterära texter och diskuterar sina läsupplevelser med de andra. Den studerande känner till några litteraturgenrer och kan	

identifiera till vilken genre en text hör.

M10 handleda den studerande att lära känna den finländska, speciellt den finlandssvenska, kulturen och litteraturen		
Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen		
Den studerande förstår betydelsen av språklig och kulturell mångfald i skolan och i samhället. Den studerande ser skillnader och likheter mellan kulturer samt kulturbundenheter i och mellan olika företeelser.		
Målområden		
Mångsidig kompetens		
Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)		
Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur		
Kännedom om litteratur och kultur	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande identifierar flerspråkighet och kulturell mångfald på individnivå och i den nära omgivningen. Den studerande breddar sina kulturella erfarenheter och kan berätta om dem.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande framför synpunkter på vad flerspråkighet och kulturell mångfald betyder för hen själv och för samhället. Den studerande deltar aktivt i att skapa gemensamma kulturella upplevelser.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande redogör för vad flerspråkighet och kulturell mångfald innebär i samhället. Den studerande kan redogöra för sina kulturella erfarenheter. Den studerande observerar att kulturen samt individens verksamhet och olika gruppbildningar påverkar varandra.	Den studerande redogör för vad flerspråkighet och kulturell mångfald innebär i samhället. Den studerande kan redogöra för sina kulturella erfarenheter. Den studerande observerar att kulturen samt individens verksamhet och olika gruppbildningar påverkar varandra.
Kännedom om litteratur och kultur	Den studerande känner till att det förekommer flerspråkighet och kulturell mångfald i alla samhällen. Den studerande kan identifiera och kan beskriva kulturella och kulturbundna företeelser i sin närmaste omgivning.	

M11 hjälpa den studerande att etablera en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda den studerande att iaktta och jämföra olika inlärningsstilar och -sätt och att lära sig av andra

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande stärker en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att lära sig och använda språk. Den studerande jämför och använder olika sätt att lära sig både självständigt och i grupp.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Bild av sig själv som kommunikatör och förmåga att reflektera över sitt sätt att lära sig språk	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Bilden av sig själv som kommunikatör används inte som underlag för bildandet av vitsord. Den studerande utvecklar sina färdigheter att lära sig språk och använder mångsidigt sin omgivning som en resurs för att lära sig språk.	Bilden av sig själv som kommunikatör används inte som underlag för bildandet av vitsord. Den studerande utvecklar sina färdigheter att lära sig språk och använder mångsidigt sin omgivning som en resurs för att lära sig språk.
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande gör iakttagelser om hur hen lär sig språk och sina egna sätt att lära sig.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande identifierar sina styrkor och utvecklingsområden när det gäller hens sätt att lära sig och använda språk samt ställer upp mål för sitt eget lärande.	
Bild av sig själv som kommunikatör och förmåga att reflektera över sitt språklärande	Den studerande ställer upp utmanande mål för sitt eget lärande och främjar det gemensamma lärandet.	

M12 handleda den studerande att förstå hur språk används inom olika vetenskapsområden		
<p>Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen</p> <p>Den studerandes språkkunskap utvecklas från ett vardagligt språk mot språket som används inom olika vetenskapsområden.</p> <p>Målområden</p> <p>Mångsidig kompetens</p> <p>Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)</p> <p>Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur</p>		
Observation av språket inom olika vetenskapsområden	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Observation av språket inom olika vetenskapsområden	Den studerande behandlar teman som berör olika vetenskapsområden på ett vardagligt språk.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förstår kognitivt krävande språk som är lämpligt med hänsyn till hens ålder, men behöver stöd från kontexten.	Den studerande förstår kognitivt krävande språk som är lämpligt med hänsyn till hens ålder, men behöver stöd från kontexten.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande förstår med stöd av en stark kontext språk som är rätt så kognitivt krävande och lämpligt med hänsyn till den studerandes ålder.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande känner till metoder för användningen av ett abstrakt språk och använder dem för att tolka texter.	

M13 uppmuntra den studerande att utveckla sin förmåga att söka information samt att planera och utvärdera arbetet självständigt och i grupp

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande använder ändamålsenliga sätt att söka information och följer upphovsrättsliga normer. Den studerande planerar, strukturerar samt utvärderar sitt eget arbete självständigt och i grupp.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Förmåga att tänka och lära sig (K1), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Förmåga att söka information samt planera, strukturera och utvärdera sitt arbete	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande söker information från bekanta källor eller källor som hen fått, men uppklarar informationen. Den studerande utvärderar sitt arbete.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan söka information på ett mångsidigt sätt i olika källor och kan planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och i grupp.	Den studerande kan söka information på ett mångsidigt sätt i olika källor och kan planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och i grupp.
Förmåga att söka information samt planera, strukturera och utvärdera sitt arbete	Den studerande söker och kombinerar mångsidigt information från olika källor samt jämför informationen och bedömer dess tillförlitlighet. Den studerande främjar målmedvetet gemensamt arbete.	
Kunskapskrav för vitsordet 5	Den studerande söker enstaka information från givna källor. Den studerande följer upphovsrätten och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet. Den studerande planerar och utvärderar sitt eget arbete endast i liten grad.	

Kurser

Utveckling av studiefärdigheterna (S21)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen utvecklas de studerandes förmåga att tillämpa studiestrategier som behövs i studierna. De studerande bekantar sig med hur lärobokstexter är strukturerade, övar sig att hitta kärnan i en text och att referera texter muntligt och skriftligt. De övar att göra anteckningar. Under kursen bekantar sig de studerande också med olika prov- och frågetyper och övar sig att svara på dem.

Bifogade mål:

- M2 handleda den studerande att fördjupa förmågan att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter
- M12 handleda den studerande att förstå hur språk används inom olika vetenskapsområden
- M1 uppmuntra den studerande att stärka sina kommunikativa färdigheter och sin uttrycksförmåga i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att arbeta med och förstå olika teman och texter
- M4 handleda den studerande att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter

Analys av naturvetenskapliga texter (S22)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande stöds i att läsa, skriva, lyssna och uttrycka sig muntligt på det naturvetenskapliga språket. De studerande fördjupar sin förmåga att läsa och tolka texter som är relevanta med tanke på studierna. De läser korta texter inom områdena geografi, biologi, fysik och kemi och bekantar sig med språket inom dessa vetenskapsgränar. Under kursen skriver de studerande korta facktexter, t.ex. definitioner, rapporter och sammandrag.

Bifogade mål:

- M2 handleda den studerande att fördjupa förmågan att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter
- M7 hjälpa den studerande att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket
- M8 hjälpa den studerande att fördjupa sin språkmedvetenhet och att befästa sin förmåga att ta till sig texter på olika sätt i olika situationer
- M6 handleda den studerande att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna använda olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna
- M12 handleda den studerande att förstå hur språk används inom olika vetenskapsområden
- M4 handleda den studerande att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter

Analys av samhällsvetenskapliga texter (S23)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande stöds i att läsa, skriva, lyssna och uttrycka sig muntligt på det samhällsvetenskapliga språket. De studerande fördjupar sin förmåga att läsa och tolka texter som är relevanta med tanke på studierna. De läser historiska och samhällsvetenskapliga texter och bekantar sig med språket inom dessa områden. Under kursen skriver de studerande korta facktexter, t.ex. korta essäsvvar.

Bifogade mål:

- M2 handleda den studerande att fördjupa förmågan att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter
- M7 hjälpa den studerande att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket
- M5 handleda den studerande att tolka texter kritiskt
- M8 hjälpa den studerande att fördjupa sin språkmedvetenhet och att befästa sin förmåga att ta till sig texter på olika sätt i olika situationer
- M12 handleda den studerande att förstå hur språk används inom olika vetenskapsområden
- M4 handleda den studerande att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter

Medietexter och mediebilder (S24)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande bekantar sig med digitala texter och granskar dem källkritiskt. Under kursen reflekterar de studerande över hurdana texter som är tillförlitliga källor t.ex. för föredrag. De studerande introduceras i att använda texter som grund för sina egna texter och de lär sig att låna och referera till andras texter. De övar att använda källor och skriva källhänvisningar. De studerar olika nyhets- och reklambilder och deras syften.

Bifogade mål:

- M2 handleda den studerande att fördjupa förmågan att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter
- M7 hjälpa den studerande att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket
- M5 handleda den studerande att tolka texter kritiskt
- M8 hjälpa den studerande att fördjupa sin språkmedvetenhet och att befästa sin förmåga att ta till sig texter på olika sätt i olika situationer
- M12 handleda den studerande att förstå hur språk används inom olika vetenskapsområden
- M4 handleda den studerande att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter

Utveckling av färdigheterna att söka information (S25)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande stärker sin förmåga att använda digitala verktyg för att söka information, lära sig och utvärdera sitt lärande. De övar att läsa och tolka grafer, kartor, statistik och simuleringar. Under kursen övar de studerande att söka information och skolans lärmiljö utnyttjas i undervisningen.

Bifogade mål:

- M13 uppmuntra den studerande att utveckla sin förmåga att söka information samt att planera och utvärdera arbetet självständigt och i grupp
- M8 hjälpa den studerande att fördjupa sin språkmedvetenhet och att befästa sin förmåga att ta till sig texter på olika sätt i olika situationer
- M12 handleda den studerande att förstå hur språk används inom olika vetenskapsområden

Nyhetstexter (S26)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen utvecklas färdigheterna att arbeta med och diskutera nyhetstexter. De studerande analyserar nyheter i olika medier och textgenrens särdrag. De lär sig hitta det väsentliga innehållet i en nyhet. De utvecklar sina färdigheter att förstå och lyssna på nyhetstexter och övar att identifiera en tillförlitlig nyhetskälla. Under kursen skriver de studerande en nyhet.

Bifogade mål:

- M5 handleda den studerande att tolka texter kritiskt
- M8 hjälpa den studerande att fördjupa sin språkmedvetenhet och att befästa sin förmåga att ta till sig texter på olika sätt i olika situationer
- M11 hjälpa den studerande att etablera en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda den studerande att iaktta och jämföra olika inlärningsstilar och -sätt och att lära sig av andra
- M6 handleda den studerande att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna använda olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna
- M12 handleda den studerande att förstå hur språk används inom olika vetenskapsområden

Att uttrycka och motivera sin åsikt (S27)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Under kursen övar de studerande att uttrycka sin åsikt och att argumentera i olika kommunikationssituationer. De bekantar sig med olika åsiktstexter och lär sig med hjälp av dem att använda fraser och uttryck för argumentation, familjära och formella uttryck, modalitet, hur man uttrycker sin åsikt med eftertryck eller mera dämpat samt argumentation. De studerande skriver en åsiktstext och utarbetar ett eget föredrag. Under kursen övar de studerande också processkrivning.

Bifogade mål:

- M2 handleda den studerande att fördjupa förmågan att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter
- M5 handleda den studerande att tolka texter kritiskt
- M6 handleda den studerande att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna använda olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttryckssätt
- M1 uppmuntra den studerande att stärka sina kommunikativa färdigheter och sin uttrycksförmåga i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att arbeta med och förstå olika teman och texter

Analys av skönlitterära texter (S28)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande utforskar olika skönlitterära genrer samt texters språkliga drag. De läser skönlitterära texter och bekantar sig med textgenrens typiska drag. Under kursen behandlas några skönlitterära texter mera djupgående, t.ex. noveller, berättelser och dikter. De studerande uppmuntras att läsa och att använda bibliotekstjänster. De skriver en saga eller berättelse och en dikt.

Bifogade mål:

- M7 hjälpa den studerande att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket
- M11 hjälpa den studerande att etablera en positiv uppfattning om sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda den studerande att iaktta och jämföra olika inlärningsstilar och -sätt och att lära sig av andra
- M6 handleda den studerande att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna använda olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna

- M10 handleda den studerande att lära känna den finländska, speciellt den finlandssvenska, kulturen och litteraturen
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttryckssätt
- M4 handleda den studerande att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter

Kulturell mångfald – mångfacetterad kultur (S29)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande får djupare insikt i litteratur, teater, bildkonst och/eller andra konstformer. De studerande analyserar ett konstverk och skriver en recension av det. De stärker förståelsen för kulturell mångfald genom att jämföra sina kulturupplevelser.

Bifogade mål:

- M9 uppmuntra den studerande att vidga sin kultursyn och beskriva kulturell mångfald samt att se kulturella likheter och kulturbundenheten i olika företeelser
- M10 handleda den studerande att lära känna den finländska, speciellt den finlandssvenska, kulturen och litteraturen

Aktuella fenomen i Finland och i världen (S210)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

De studerande diskuterar och skriver om aktuella kulturella och samhällsliga fenomen ur finländskt, europeiskt och globalt perspektiv. Också finlandssvenska och nordiska perspektiv tangeras. I undervisningen utnyttjas olika medier och andra källor. De studerande fördjupar sina färdigheter att producera text. Kursen genomförs i samarbete med undervisningen i samhällslära/historia/geografi.

Bifogade mål:

- M9 uppmuntra den studerande att vidga sin kultursyn och beskriva kulturell mångfald samt att se kulturella likheter och kulturbundenheten i olika företeelser
- M10 handleda den studerande att lära känna den finländska, speciellt den finlandssvenska, kulturen och litteraturen
- M3 uppmuntra den studerande att utveckla sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttryckssätt
- M1 uppmuntra den studerande att stärka sina kommunikativa färdigheter och sin uttrycksförmåga i vardagliga kommunikationssituationer samt att stärka förmågan att arbeta med och förstå olika teman och texter

3.13. Det andra inhemska språket och främmande språk (TKVK)

Studier i det andra inhemska språket och främmande språk i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Inom den grundläggande utbildningen för vuxna ska studierna innehålla minst en A-lärokurs i språk. I dessa grunder har man utarbetat grunder för A-lärokurs i engelska och i annat främmande språk. För det andra inhemska språket finska har man utarbetat grunder för B1-lärokurs. För andra språk eller lärokurser låter utbildningsanordnaren eller skolan utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna lämpar sig bäst för indoeuropeiska och europeiska språk som använder ett skriftsystem som grundar sig på alfabetet.

För språken används följande koder:

ru = svenska

fin = finska

en = engelska

la = latin

sa = samiska

ty = tyska

fr = franska

ry = ryska

ia = italienska

sp = spanska

po = portugisiska

sx = annat språk

Språkens kurskoder består av språkets kod, lärokursens omfattning och kursens nummer. Kurskoden finb3 betyder sålunda andra inhemska språket finska B1-lärokurs och kurs nummer 3 i den grundläggande utbildningen.

Bedömningskriterier för vitsordet 8 i språkens olika lärokurser i slutbedömningen i den grundläggande utbildningen

Språk och lärokurs	Förmåga att kommunicera förmåga att kommunicera i olika situationer förmåga att använda sig av kommunikationsstrategier kulturellt lämpligt språkbruk	Förmåga att tolka texter hörförståelse läsförståelse	Förmåga att producera texter att tala att skriva
A-finska	A2.2	A2.2	A2.1
A-svenska	B1.1	B1.1	A2.2
A-engelska	B1.1	B1.1	B1.1
A-samiska	A2.2	A2.2	A2.1
annat A-språk	A2.2	A2.2	A2.1
B1-finska	A1.3	A1.3	A1.3
B1-svenska	A1.3	A1.3	A1.3
B1-främmande språk	A2.1	A2.1	A1.3
B2-språk	A1.3	A1.3	A1.2
B2-samiska	A1.3	A1.3	A1.2
modersmålsinriktad finska	B1.2	B1.2	B1.2
modersmålsinriktad svenska	B1.2	B1.2	B1.2

3.13.1. Finska som andra inhemska språk, B1-lärokurs (TKRUB1)

Undervisningen i finska i den grundläggande utbildningen för vuxna (B1-lärokurs)

I dessa grunder för läroplanen beskrivs 8 kurser i B1-lärokursen i finska. I den lokala läroplanen ska det beskrivas om kurserna är obligatoriska/valfria. En studerande som inte tidigare har studerat finska eller på annat sätt inhämtat kunskaper i finska inleder sina studier med kurs 1. Alla kurser inbegriper samtliga mål (M1-M9) men tyngdpunkten kan variera.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1-lärokursen i finska i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Målet är att språkbruket ska vara naturligt och relevant för de studerande. De studerande ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Konkret och gemensamt lärande ger de studerande möjlighet att pröva sin växande språkkunskap. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska

mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar.

Handledning, differentiering och stöd i B1-läro kursen i finska i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

De studerande ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av de studerandes språkkunskaper. De studerande ska också uppmuntras att studera andra språk som erbjuds. Studerande som har språkliga inlärningssvårigheter ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för studerande som avancerar snabbare eller kan finska från tidigare.

Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i B1-läro kursen i finska i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

Bedömningen ska vara mångsidig och ge de studerande möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handledande respons som anknyter till formativ bedömning hjälper man de studerande att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem. De studerande ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom självvärdering och kamratrespons. Den summativa bedömningen ska grunda sig på hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen som ställts upp i den lokala läroplanen för B1-läro kursen i finska.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkportföljen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att studerande som har språkliga inlärningssvårigheter, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen i läro kursen i B1-finska då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i B1-läro kursen i finska som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för B1-läro kursen i finska. De studerande har uppnått målen i läro kursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då den studerandes kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för B1-läro kursen i finska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om den studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av den studerandes arbete ska ingå i slutbedömningen i B1-läro kursen i finska och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M3–M7) och som anknyter till växande språkkunskap i B1-läro kursen i finska har två kunskapsnivåer A1.3 och A2.1 kombinerats till en mellannivå A1.3/A2.1. Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska referensramen och i den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Mål

M1 uppmuntra den studerande att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Den studerande lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hans eget lärande. Den studerande lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan mångsidigt använda sig av varierande och för hen själv passande sätt att lära sig finska. Den studerande kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Den studerande kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Den studerande kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Den studerande kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Den studerande kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Den studerande kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Den studerande kan ge några exempel på olika sätt	

att delta uppbyggande i kommunikation.
--

M2 handleda den studerande att se språkkunskapen i finska som en viktig del av språkkunskaperna och det kontinuerliga lärandet och uppmuntra hen att hitta och utnyttja finskspråkiga lärmiljöer också efter avslutade studier

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att hitta möjligheter att använda sina kunskaper genom att modigt utnyttja språket i olika situationer under och utanför studierna.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att upptäcka finskans användningsområden och -möjligheter i det egna livet	Den studerande kan ge några exempel på möjligheter att utveckla kunskaperna i finska.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutade studier.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutade studier.	Den studerande kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutade studier.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva möjligheter att utveckla kunskaperna i finska även efter avslutade studier.	

M3 erbjuda den studerande tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

BKunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Kommunikationsförmåga i olika situationer	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer. Den studerande kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.	
Kommunikationsförmåga i olika situationer	Den studerande klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	Den studerande reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att använda olika språkliga kommunikationsstrategier.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande deltar i kommunikation och behöver endast sporadiskt hjälpmedel. Den studerande kan reagera med korta verbala uttryck. Den studerande måste relativt ofta be om förtydligande eller upprepning och behöver mera sällan stödja sig på nonverbala uttryck. Den studerande kan utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Den studerande kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Den studerande måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.	Den studerande deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Den studerande kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Den studerande måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Den studerande behöver mycket hjälpmedel. Den studerande kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.	
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Den studerande behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Den studerande kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående	

från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Den studerande kan uttrycka om hen har förstått.

M5 hjälpa den studerande att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig ett lämpligt och artigt språkbruk.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Den studerande kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.
Kulturellt lämpligt språkbruk	Den studerande kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande klarar av några korta sociala situationer och kan använda några artiga hälsnings- och tilltalsfraser samt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.	

M6 uppmuntra den studerande att med utgångspunkt i det egna lärandet tolka olika typer av muntliga och skriftliga texter av lämplig svårighetsgrad

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att förstå muntliga och skriftliga texter.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Förmåga att tolka texter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Den studerande kan urskilja enskilda fakta i en text.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Den studerande kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.	Den studerande förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Den studerande kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Den studerande förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd.	
Förmåga att tolka texter	Den studerande förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Den studerande känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.	

M7 erbjuda den studerande många möjligheter att öva sig att tala och skriva om olika ämnen och i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer. Den studerande lär sig att uttala begripligt.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Förmåga att producera texter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Den studerande kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Den studerande uttalar inövade uttryck begripligt.	Den studerande behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Den studerande kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Den studerande uttalar inövade uttryck begripligt.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Den studerande behärskar ett centralt ordförråd och strukturer. Den studerande kan tillämpa några grundläggande uttalsregler.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Den studerande uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Den studerande behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.	

Förmåga att producera texter	Den studerande kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Den studerande uttalar några inövade uttryck begripligt. Den studerande kan skriva några enskilda ord och uttryck.
------------------------------	--

M8 uppmuntra den studerande att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att lägga märke till kulturella skillnader mellan nationalspråken. Den studerande lär känna språkmiljön.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Förståelse för frågor som anknyter till språkets och kulturens betydelse	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan jämföra olika språkmiljöer och särdragen i dessa. Den studerande kan ta språkets betydelse i beaktande i olika språkmiljöer.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan berätta varför man talar finska och svenska i Finland. Den studerande är medveten om olika språkmiljöer och att de har betydelse för individen.	
Kunskap om finskans tal-, skrift- och släktspråk	Den studerande känner till att man talar finska och svenska i Finland. Den studerande lägger märke till olika språkmiljöer i Finland.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande känner till olika språkmiljöer och kan beskriva särdrag i dessa. Den studerande förstår språkets betydelse för individen.	Den studerande känner till olika språkmiljöer och kan beskriva särdrag i dessa. Den studerande förstår språkets betydelse för individen.

M9 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och att göra jämförelser mellan finska och andra språk. Den studerande lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Språklig förmåga	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska språket, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Den studerande känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska språket i jämförelse med andra språk. Den studerande kan berätta om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	Den studerande kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska språket i jämförelse med andra språk. Den studerande kan berätta om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan dra några slutsatser om regelbundenheter i det finska språket i jämförelse med andra språk. Den studerande kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	
Språklig medvetenhet	Den studerande kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i det finska språket.	

Kurser

Grunderna i språket: Utgångspunkter för studier i finska (RUB1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att bekanta sig med studierna i finska. Att öva sig att berätta och utbyta information om sig själv. Det är viktigt att lära sig känna igen finskt tal och uttala finska. Att lära sig att studera språk och att ge akt på det finska språket i vardagen.

Bifogade mål:

- M4 handleda den studerande i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier
- M5 hjälpa den studerande att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk
- M2 handleda den studerande att se språkkunskaperna i finska som en viktig del av språkkunskaperna och det kontinuerliga lärandet och uppmuntra hen att hitta och utnyttja finskspråkiga lärmiljöer också efter avslutade studier
- M9 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande
- M6 uppmuntra den studerande att med utgångspunkt i det egna lärandet tolka olika typer av muntliga och skriftliga texter av lämplig svårighetsgrad
- M1 uppmuntra den studerande att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M8 uppmuntra den studerande att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket
- M3 erbjuda den studerande tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier
- M7 erbjuda den studerande många möjligheter att öva sig att tala och skriva om olika ämnen och i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Grunderna i språket: Grundläggande kommunikation i sociala situationer i vardagen (RUB2)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att öva sig att kommunicera i de vanligaste sociala situationerna (familj, släkt och vänner, fritiden). Talet och uttalet betonas fortsättningsvis. Att utveckla studietekniken och lära sig använda några kommunikationsstrategier som behövs på elementär nivå.

Bifogade mål:

- M4 handleda den studerande i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier
- M5 hjälpa den studerande att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk
- M2 handleda den studerande att se språkkunskaperna i finska som en viktig del av språkkunskaperna och det kontinuerliga lärandet och uppmuntra hen att hitta och utnyttja finskspråkiga lärmiljöer också efter avslutade studier
- M9 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande
- M6 uppmuntra den studerande att med utgångspunkt i det egna lärandet tolka olika typer av muntliga och skriftliga texter av lämplig svårighetsgrad
- M1 uppmuntra den studerande att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M8 uppmuntra den studerande att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket

- M3 erbjuda den studerande tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier
- M7 erbjuda den studerande många möjligheter att öva sig att tala och skriva om olika ämnen och i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Grunderna i språket: Kommunikation vid uträttande av ärenden (RUB3)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att öva sig att uträta vardagliga ärenden på finska, till exempel handla i en butik, köpa rese- och inträdesbiljetter osv. Det är viktigt att fästa avseende vid ett språkbruk som lämpar sig för situationen.

Bifogade mål:

- M4 handleda den studerande i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier
- M5 hjälpa den studerande att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk
- M2 handleda den studerande att se språkkunskaperna i finska som en viktig del av språkkunskaperna och det kontinuerliga lärandet och uppmuntra hen att hitta och utnyttja finskspråkiga lärmiljöer också efter avslutade studier
- M9 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande
- M6 uppmuntra den studerande att med utgångspunkt i det egna lärandet tolka olika typer av muntliga och skriftliga texter av lämplig svårighetsgrad
- M1 uppmuntra den studerande att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M8 uppmuntra den studerande att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket
- M3 erbjuda den studerande tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier
- M7 erbjuda den studerande många möjligheter att öva sig att tala och skriva om olika ämnen och i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Grunderna i språket: Kommunikation i mera formella situationer (RUB4)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att lära sig använda finska i sammanhang som är kopplade till arbetslivet och i olika situationer som förutsätter formellt språkbruk och kulturell kompetens. Att bekanta sig med artigt språkbruk i mera krävande sociala situationer, såsom fester och förrättningar som hänger samman med människans livscykel.

Bifogade mål:

- M4 handleda den studerande i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier
- M5 hjälpa den studerande att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk
- M2 handleda den studerande att se språkkunskaperna i finska som en viktig del av språkkunskaperna och det kontinuerliga lärandet och uppmuntra hen att hitta och utnyttja finskspråkiga lärmiljöer också efter avslutade studier
- M9 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande
- M6 uppmuntra den studerande att med utgångspunkt i det egna lärandet tolka olika typer av muntliga och skriftliga texter av lämplig svårighetsgrad
- M1 uppmuntra den studerande att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt

handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

- M8 uppmuntra den studerande att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket
- M3 erbjuda den studerande tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier
- M7 erbjuda den studerande många möjligheter att öva sig att tala och skriva om olika ämnen och i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Grunderna i språket: Kommunikation i servicesituationer och med myndigheter (RUB5)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att öva sig att kommunicera i mera krävande servicesituationer, till exempel i anknytning till hälsovård, arbetsansökan, utbildning, kontakt med ämbetsverk osv.

Bifogade mål:

- M4 handleda den studerande i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier
- M5 hjälpa den studerande att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk
- M2 handleda den studerande att se språkkunskaperna i finska som en viktig del av språkkunskaperna och det kontinuerliga lärandet och uppmuntra hen att hitta och utnyttja finskspråkiga lärmiljöer också efter avslutade studier
- M9 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande
- M6 uppmuntra den studerande att med utgångspunkt i det egna lärandet tolka olika typer av muntliga och skriftliga texter av lämplig svårighetsgrad
- M1 uppmuntra den studerande att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M8 uppmuntra den studerande att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket
- M3 erbjuda den studerande tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier
- M7 erbjuda den studerande många möjligheter att öva sig att tala och skriva om olika ämnen och i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Grunderna i språket: Aktuella företeelser (RUB6)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att söka information och öva sig att utbyta tankar om olika aktuella frågor och företeelser. I mån av möjlighet utnyttjas finska medier eller andra finska källor av lämplig svårighetsgrad.

Bifogade mål:

- M4 handleda den studerande i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier
- M5 hjälpa den studerande att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk
- M2 handleda den studerande att se språkkunskaperna i finska som en viktig del av språkkunskaperna och det kontinuerliga lärandet och uppmuntra hen att hitta och utnyttja finskspråkiga lärmiljöer också efter avslutade studier
- M9 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande
- M6 uppmuntra den studerande att med utgångspunkt i det egna lärandet tolka olika typer av muntliga och skriftliga texter av lämplig svårighetsgrad
- M1 uppmuntra den studerande att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt

handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

- M8 uppmuntra den studerande att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket
- M3 erbjuda den studerande tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier
- M7 erbjuda den studerande många möjligheter att öva sig att tala och skriva om olika ämnen och i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Växande språkkunskap: Fakta om Finlands tvåspråkighet (RUB7)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att ur språklig synvinkel bekanta sig med Finlands och Sveriges gemensamma historia, finskans och svenskans ställning som nationalspråk samt med värdegrunden och kulturarvet som förenar de nordiska länderna.

Bifogade mål:

- M4 handleda den studerande i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier
- M5 hjälpa den studerande att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk
- M2 handleda den studerande att se språkkunskaperna i finska som en viktig del av språkkunskaperna och det kontinuerliga lärandet och uppmuntra hen att hitta och utnyttja finskspråkiga lärmiljöer också efter avslutade studier
- M9 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande
- M6 uppmuntra den studerande att med utgångspunkt i det egna lärandet tolka olika typer av muntliga och skriftliga texter av lämplig svårighetsgrad
- M1 uppmuntra den studerande att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M8 uppmuntra den studerande att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket
- M3 erbjuda den studerande tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier
- M7 erbjuda den studerande många möjligheter att öva sig att tala och skriva om olika ämnen och i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Växande språkkunskap: Nycklar till livslångt språklärande (RUB8)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att fundera över de studerandes fortsatta planer och vilka kunskaper och färdigheter som behövs i framtiden. Den studerande kan dessutom skapa en portfölj över sina språkkunskaper och använda den för att utveckla sina språkkunskaper, kartlägga sin språkfärdighetsnivå och utvärdera sin studieteknik och sina kommunikativa färdigheter. Den studerande kan också börja sammanställa portföljen redan under de tidigare kurserna.

Bifogade mål:

- M4 handleda den studerande i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier
- M5 hjälpa den studerande att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk
- M2 handleda den studerande att se språkkunskaperna i finska som en viktig del av språkkunskaperna och det kontinuerliga lärandet och uppmuntra hen att hitta och utnyttja finskspråkiga lärmiljöer också efter avslutade studier
- M9 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande

- M6 uppmuntra den studerande att med utgångspunkt i det egna lärandet tolka olika typer av muntliga och skriftliga texter av lämplig svårighetsgrad
- M1 uppmuntra den studerande att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M8 uppmuntra den studerande att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket
- M3 erbjuda den studerande tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier
- M7 erbjuda den studerande många möjligheter att öva sig att tala och skriva om olika ämnen och i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

3.13.2. Engelska, A-lärokurs (ENA)

Undervisningen i engelska i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna (A-lärokurs)

I dessa grunder för läroplanen beskrivs 8 kurser i A-lärokursen i engelska i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna. I den lokala läroplanen ska det beskrivas om kurserna är obligatoriska/valfria. En studerande som tidigare har studerat engelska eller på annat sätt inhämtat kunskaper i engelska kan inleda sina studier på en kurs som lämpar sig för hen. Alla kurser inbegriper samtliga mål, men tyngdpunkten kan variera.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Målet är att språkbruket ska vara naturligt och relevant för de studerande. De studerande ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Konkret och gemensamt lärande ger de studerande möjlighet att pröva sin växande språkkunskap. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

De studerande ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av de studerandes språkkunskaper. De studerande ska också uppmuntras att studera andra språk som erbjuds. Studerande som har språkliga inlärningssvårigheter ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för studerande som avancerar snabbare eller kan engelska sedan tidigare.

Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i A-lärokursen i engelska i i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

Bedömningen ska vara mångsidig och ge de studerande möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handledande respons som anknyter till formativ bedömning hjälper man de studerande att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem. De studerande ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom självvärdering och kamratrespons. Den summativa bedömningen ska grunda sig på hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen som ställts upp i den lokala läroplanen för A-lärokursen i engelska.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkportföljen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att de studerande som har språkliga inlärningssvårigheter, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen i lärokursen i A-engelska då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i A-lärokursen i engelska som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för A-lärokursen i engelska. Den studerande har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då den studerandes kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för A-lärokursen i engelska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om den studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av den studerandes arbete ska ingå i slutbedömningen i A-lärokursen i engelska och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M3-M7) och som anknyter till växande språkkunskap i A-lärokursen i engelska har två kunskapsnivåer B1.1 och B1.2 kombinerats till en mellannivå B1.1/B1.2. Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska referensramen och i den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Mål

M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Den studerande lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sin läroprocess självständigt och i samarbete med andra. Den studerande lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hans eget lärande. Den studerande lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i engelska

Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande samt förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier, reflektera över lärandet samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation.	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta samt att utveckla färdigheter för livslångt språklärande	Den studerande kan ge några exempel på möjligheter att utveckla sina kunskaper i engelska. Den studerande kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig engelska. Den studerande kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva olika möjligheter att utveckla sina kunskaper i engelska även efter avslutad skolgång. Den studerande kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig engelska. Den studerande kan beskriva några sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper	Den studerande kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper

	<p>i engelska även efter avslutad skolgång. Den studerande kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig engelska. Den studerande kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>i engelska även efter avslutad skolgång. Den studerande kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig engelska. Den studerande kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>
<p>Kunskapskrav för vitsordet 9</p>	<p>Den studerande kan jämföra och reflektera över olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i engelska även efter avslutad skolgång. Den studerande kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig engelska. Den studerande kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	

M2 uppmuntra den studerande att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna den erbjuder

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att hitta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar bilden av den globaliserade världen.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i engelska

Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan nämna engelskspråkiga innehåll och sammanhang, som främjar hens lärande.	
Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Den studerande kan ge exempel på några innehåll och sammanhang där engelska språket kan användas.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan reflektera över hur hen kan utnyttja engelskspråkiga innehåll och sammanhang för att främja det egna lärandet.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan jämföra engelskspråkiga innehåll och sammanhang, som främjar hens lärande.	Den studerande kan jämföra engelskspråkiga innehåll och sammanhang, som främjar hens lärande.

M3 uppmuntra den studerande att delta i olika, med tanke på hens livserfarenhet lämpliga, kommunikationssituationer som också kan handla om åsikter och ställningstaganden

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i engelska

Kommunikationsförmåga i olika situationer	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kommunikationsförmåga i olika situationer	Den studerande reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer och kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.	Den studerande kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man diskuterar en aktuell händelse.	

M4 stödja den studerande att ta initiativ i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer. Den studerande lär sig att använda kommunikationsstrategier.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i engelska

Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Den studerande kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap och kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.	Den studerande kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Den studerande kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap och kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande deltar i allt högre grad i kommunikation genom att vid behov använda standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Den studerande måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Den studerande använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan ta initiativ i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas och kan försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet samt rätta till missförstånd. Den studerande kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Den studerande kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck och också	

	av relativt komplicerade uttryck.
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Den studerande deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Den studerande kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Den studerande måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

M5 hjälpa den studerande att känna igen kulturella drag i kommunikationen och stödja de studerandes förmåga att delta på ett uppbyggande sätt i kulturell växelverkan

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation. Den studerande lär sig att använda språket i kulturell växelverkan.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i engelska

Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna och kan fästa vikt vid språkets formalitet. Den studerande kan i sin kommunikation ta hänsyn till de viktigaste kulturellt betingade aspekterna.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamålen, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Den studerande kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.	
Kulturellt lämpligt språkbruk	Den studerande kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Den studerande kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.	Den studerande visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Den studerande kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

M6 erbjuda den studerande möjligheter att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter från olika källor samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter. Den studerande lär sig strategier för att förstå texter.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i engelska

Förmåga att tolka texter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Den studerande förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Den studerande urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.	Den studerande förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Den studerande förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Den studerande urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande förstår det väsentliga och många detaljer i lite mer krävande allmänspråkligt och relativt långsamt tal eller i lättfattlig skriven text. Den studerande förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Den studerande urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.	
Förmåga att tolka texter	Den studerande förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Den studerande kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta	

igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Den studerande kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.

M7 handleda den studerande att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda det engelska språkets centrala ordförråd och strukturer. Den studerande lär sig att uttala begripligt.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i engelska

Förmåga att producera texter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Den studerande kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar honom eller henne. Den studerande använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Den studerande kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.	Den studerande kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar honom eller henne. Den studerande använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Den studerande kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.
Förmåga att producera texter	Den studerande behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Den studerande kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Den	

	studerande uttalar inövade uttryck begripligt.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan redogöra för det väsentliga och många detaljer angående olika vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Den studerande använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt allmänna fraser och idiom. Den studerande kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.

M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i engelska

Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskapskrav för vitsordet 7	
-	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Kunskapskrav för vitsordet 8	
Kunskapskrav för vitsordet 9	

M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som hänger samman med engelskans ställning och olika varianter

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär känna värderingar som anknyter till det engelska språkets ställning och varianter. Den studerande lär sig om länders kulturer och levnadssätt inom språkområdet.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i engelska

Förmåga att förstå frågor som anknyter till språkets ställning och varianter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan berätta om engelskans ställning som världsspråk. Den studerande kan jämföra ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet.	Den studerande kan berätta om engelskans ställning som världsspråk. Den studerande kan jämföra ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet.
Förmåga att förstå frågor som gäller språklig status	Den studerande kan nämna några länder där engelska talas. Den studerande kan berätta något om länders kulturer och levnadssätt inom språkområdet.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan berätta var engelska talas och att det talas på olika sätt. Den studerande kan beskriva ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan reflektera över engelskans ställning som världsspråk samt därtill hörande företeelser. Den studerande kan jämföra och reflektera över ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet.	

M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och göra jämförelser mellan engelska och andra språk. Den studerande lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i engelska

Språklig förmåga	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter och tillämpa dem. Den studerande kan jämföra hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk. Den studerande känner till och kan använda det engelska språkets centrala språkvetenskapliga begrepp för att utveckla sina språkkunskaper.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan dra några slutsatser om regelbundenheter i engelska språket. Den studerande kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk. Den studerande kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i det engelska språket och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter. Den studerande kan berätta hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk. Den studerande kan berätta om det engelska språkets centrala språkvetenskapliga begrepp och använda	Den studerande kan dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter. Den studerande kan berätta hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk. Den studerande kan berätta om det engelska språkets centrala språkvetenskapliga begrepp och använda

	dem för att utveckla sina språkkunskaper.	dem för att utveckla sina språkkunskaper.
Språklig medvetenhet	Den studerande kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i engelska språket.	

Kurser

Växande språkkunskap: Kommunikation i arbetslivet och i andra formella situationer (ENA1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att lära sig använda engelska i sammanhang som är kopplade till arbetslivet och i olika situationer som förutsätter formellt språkbruk. Att bekanta sig med artigt språkbruk i mera krävande sociala situationer, såsom fester och förrättningar som hänger samman med människans livscykel.

Bifogade mål:

- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter från olika källor samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier
- M2 uppmuntra den studerande att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna den erbjuder
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som hänger samman med engelskans ställning och olika varianter
- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M4 stödja den studerande att ta initiativ i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar
- M7 handleda den studerande att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer
- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M3 uppmuntra den studerande att delta i olika, med tanke på hens livserfarenhet lämpliga, kommunikationssituationer som också kan handla om åsikter och ställningstaganden
- M5 hjälpa den studerande att känna igen kulturella drag i kommunikationen och stödja de studerandes förmåga att delta på ett uppbyggande sätt i kulturell växelverkan

Växande språkkunskap: Kommunikation i servicesituationer och med myndigheter, aktivt medborgarskap (ENA2)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att öva sig att kommunicera i mera krävande servicesituationer, till exempel i anknytning till hälsovård och kontakt med myndigheter. Att undersöka hur man deltar och påverkar i samhället och deltar i olika sammanslutningar. Att träna de språkkunskaper som behövs i ovan nämnda sammanhang.

Bifogade mål:

- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter från olika källor samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier
- M2 uppmuntra den studerande att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna den erbjuder
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som hänger samman med engelskans ställning och olika varianter
- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M4 stödjade den studerande att ta initiativ i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar
- M7 handleda den studerande att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer
- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M3 uppmuntra den studerande att delta i olika, med tanke på hens livserfarenhet lämpliga, kommunikationssituationer som också kan handla om åsikter och ställningstaganden
- M5 hjälpa den studerande att känna igen kulturella drag i kommunikationen och stödjade den studerandes förmåga att delta på ett uppbyggande sätt i kulturell växelverkan

Växande språkkunskap: Jag och min miljö (ENA3)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att behandla boende i olika miljöer och iaktta den närmaste omgivningen och företeelser i den. Att lära sig kommunicera om sin bakgrund och berätta egna historier. Att fundera över frågor och situationer som är förknippade med vardagen. I undervisningen betonas muntlig kommunikation.

Bifogade mål:

- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter från olika källor samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier
- M2 uppmuntra den studerande att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna den erbjuder
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som hänger samman med engelskans ställning och olika varianter
- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M4 stödjade den studerande att ta initiativ i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar
- M7 handleda den studerande att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer

- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M3 uppmuntra den studerande att delta i olika, med tanke på hens livserfarenhet lämpliga, kommunikationssituationer som också kan handla om åsikter och ställningstaganden
- M5 hjälpa den studerande att känna igen kulturella drag i kommunikationen och stödja de studerandes förmåga att delta på ett uppbyggande sätt i kulturell växelverkan

Växande språkkunskap: Aktuella företeelser (ENA4)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att behandla olika aktuella frågor och fenomen, såsom samhällseliga händelser och den föränderliga världen, utgående från de studerandes olika bakgrund. I undervisningen betonas skriftlig kommunikation. De studerande kan också utnyttja medier och andra källor av lämplig svårighetsgrad för att söka information och diskutera olika fenomen.

Bifogade mål:

- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter från olika källor samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier
- M2 uppmuntra den studerande att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna den erbjuder
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som hänger samman med engelskans ställning och olika varianter
- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M4 stödja den studerande att ta initiativ i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar
- M7 handleda den studerande att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer
- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M3 uppmuntra den studerande att delta i olika, med tanke på hens livserfarenhet lämpliga, kommunikationssituationer som också kan handla om åsikter och ställningstaganden
- M5 hjälpa den studerande att känna igen kulturella drag i kommunikationen och stödja de studerandes förmåga att delta på ett uppbyggande sätt i kulturell växelverkan

Kulturmöten (ENA5)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att bekanta sig med olika kulturella fenomen och fritidsaktiviteter, till exempel hobbyer, genom att dela erfarenheter och diskutera dem.

Bifogade mål:

- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter från olika källor samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier
- M2 uppmuntra den studerande att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna den erbjuder
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som hänger samman med engelskans ställning och olika varianter
- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M4 stödja den studerande att ta initiativ i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar
- M7 handleda den studerande att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer
- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M3 uppmuntra den studerande att delta i olika, med tanke på hens livserfarenhet lämpliga, kommunikationssituationer som också kan handla om åsikter och ställningstaganden
- M5 hjälpa den studerande att känna igen kulturella drag i kommunikationen och stödja den studerandes förmåga att delta på ett uppbyggande sätt i kulturell växelverkan

Global engelska (ENA6)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att bekanta sig med engelskans status som lingua franca och officiellt språk i många länder. Att studera livsstilar och kulturer i engelskspråkiga länder. Att reflektera över företeelser och i mån av möjlighet värderingar som hänger samman med engelskan, dess status och olika varianter i relation till flerspråkigheten i Finland och den övriga världen.

Bifogade mål:

- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter från olika källor samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier
- M2 uppmuntra den studerande att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna den erbjuder
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som hänger samman med engelskans ställning och olika varianter
- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M4 stödja den studerande att ta initiativ i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar
- M7 handleda den studerande att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer

- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M3 uppmuntra den studerande att delta i olika, med tanke på hens livserfarenhet lämpliga, kommunikationssituationer som också kan handla om åsikter och ställningstaganden
- M5 hjälpa den studerande att känna igen kulturella drag i kommunikationen och stödja de studerandes förmåga att delta på ett uppbyggande sätt i kulturell växelverkan

Rörlighet och internationella kontakter (ENA7)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att lära sig sådant språk som behövs i samband med resor eller internationella kontakter och bekanta sig med sammanhang som anknyter till dem. Att öva sig att använda engelska i olika sammanhang, till exempel i anslutning till utlandskontakter, utlandsflytt, resor eller verksamhet i internationella organisationer.

Bifogade mål:

- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter från olika källor samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier
- M2 uppmuntra den studerande att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna den erbjuder
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som hänger samman med engelskans ställning och olika varianter
- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M4 stödja den studerande att ta initiativ i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar
- M7 handleda den studerande att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer
- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M3 uppmuntra den studerande att delta i olika, med tanke på hens livserfarenhet lämpliga, kommunikationssituationer som också kan handla om åsikter och ställningstaganden
- M5 hjälpa den studerande att känna igen kulturella drag i kommunikationen och stödja de studerandes förmåga att delta på ett uppbyggande sätt i kulturell växelverkan

Nycklar till livslångt språklärande (ENA8)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att fundera över de studerandes fortsatta planer och vilka kunskaper och färdigheter som behövs i framtiden. Den studerande kan dessutom skapa en portfölj över sina språkkunskaper och använda den för att utveckla sina språkkunskaper, kartlägga sin språkfärdighetsnivå och utvärdera sin studieteknik och sina kommunikativa färdigheter. Den studerande kan också börja sammanställa portföljen redan under de tidigare kurserna.

Bifogade mål:

- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter från olika källor samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier
- M2 uppmuntra den studerande att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna den erbjuder
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som hänger samman med engelskans ställning och olika varianter
- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M4 stödja den studerande att ta initiativ i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar
- M7 handleda den studerande att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer
- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M3 uppmuntra den studerande att delta i olika, med tanke på hens livserfarenhet lämpliga, kommunikationssituationer som också kan handla om åsikter och ställningstaganden
- M5 hjälpa den studerande att känna igen kulturella drag i kommunikationen och stödja de studerandes förmåga att delta på ett uppbyggande sätt i kulturell växelverkan

3.13.3. Annat främmande språk, A-lärokurs (MKA1)

Undervisning i annat främmande språk i den grundläggande utbildningen för vuxna (A-lärokurs)

I dessa grunder för läroplanen beskrivs 8 kurser i A-lärokursen i annat främmande språk i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna. I den lokala läroplanen ska det beskrivas om kurserna är obligatoriska/valfria. En studerande som inte tidigare har studerat, eller på annat sätt inhämtat kunskaper i ifrågavarande språk inleder sina studier med kurs 1. Alla kurser inbegriper samtliga mål (M1-M10) men tyngdpunkten kan variera.

Grunderna för läroplanen för annat främmande språk (A-lärokurs) kan användas som grund för vilket som helst språk som inte har särskilda grunder. Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för europeiska språk som använder ett skriftsystem som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk (t.ex. skrivtecken).

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i annat främmande språk i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Målet är att språkbruket ska vara naturligt och relevant för de studerande. De studerande ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Konkret och gemensamt lärande ger de studerande möjlighet att pröva sin växande språkkunskap. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i annat främmande språk i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

De studerande ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av de studerandes språkkunskaper. De studerande ska också uppmuntras att studera andra språk som erbjuds. Studerande som har språkliga inlärningssvårigheter ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för studerande som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i A-lärokursen i annat främmande språk i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

Bedömningen ska vara mångsidig och ge de studerande möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handledande respons som anknyter till formativ bedömning hjälper man de studerande att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem. De studerande ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom självvärdering och kamratrespons. Den summativa bedömningen ska grunda sig på hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen som ställts upp i den lokala läroplanen för A-lärokursen i annat främmande språk.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkportföljen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att de studerande som har språkliga inlärningssvårigheter, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån den studerande uppnått målen i A-lärokursen i annat främmande språk då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i A-lärokursen i annat främmande språk som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för A-lärokursen i annat främmande språk. Den studerande har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då den studerandes kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för A-lärokursen i annat främmande språk och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om den studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av den studerandes arbete ska ingå i slutbedömningen i A-lärokursen i annat främmande språk och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M3–M6) och som anknyter till växande språkkunskap i A-lärokursen i annat främmande språk har två kunskapsnivåer A2.2 och B1.1 kombinerats till en mellannivå A2.2/B1.1. Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska referensramen och i den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Mål

M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig språk och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta i positiv kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Den studerande lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Den studerande lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hans eget lärande. Den studerande lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.

Målområden

Mångsidig kompetens

Vardagskompetens (K3), Digital kompetens (K5), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i annat främmande språk

Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande samt att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier, reflektera över lärandet och förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Den studerande kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket. Den studerande kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Den studerande kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Den studerande kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket. Den studerande kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan beskriva möjligheter att utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Den studerande kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Den studerande kan beskriva några sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och	Den studerande kan ge några exempel på möjligheter att	

samarbeta samt att utveckla färdigheter för livslångt språklärande	utveckla sina kunskaper i målspråket. Den studerande kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Den studerande kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan jämföra och reflektera över olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Den studerande kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket. Den studerande kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.

M2 uppmuntra den studerande att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang som vidgar den studerandes världsbild och möjligheterna att ta del av den

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att hitta målspråkliga innehåll och sammanhang som vidgar den studerandes världsbild.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5), Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7), Multilitteracitet (K4), Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i annat främmande språk

Förmåga att med hjälp av målspråket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan reflektera över hur hen kan utnyttja målspråkliga innehåll och sammanhang för att främja det egna lärandet.	
Förmåga att med hjälp av målspråket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Den studerande kan ge exempel på några innehåll och sammanhang där målspråket kan användas.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan nämna målspråkliga innehåll och sammanhang, som främjar hens lärande.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan jämföra målspråkliga innehåll och sammanhang som främjar hens lärande.	Den studerande kan jämföra målspråkliga innehåll och sammanhang som främjar hens lärande.

M3 uppmuntra den studerande att öva sig att delta i många olika slag av vardagliga kommunikationssituationer samt ta initiativ i dem

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att ta initiativ i vardagliga kommunikationssituationer.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i annat främmande språk

Kommunikationsförmåga i olika situationer	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kommunikationsförmåga i olika situationer	Den studerande klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinemässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande reder sig relativt obehindrat i många vardagliga kommunikationssituationer. Den studerande kan ta initiativ i många olika kommunikationssituationer.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande reder sig ganska bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Den studerande kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.	Den studerande reder sig ganska bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Den studerande kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.	

M4 handleda den studerande att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på målspråket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att vara aktiv i kommunikationssituationer. Den studerande lär sig att utnyttja kommunikationsstrategier.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i annat främmande språk

Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande deltar i allt högre grad i kommunikation, kan be om precisering av nyckelord och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Den studerande kan sporadiskt omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.	
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Den studerande använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Den studerande behöver mycket hjälpmedel. Den studerande kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande deltar i allt högre grad i kommunikation. Den studerande använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Den studerande måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Den studerande använder t.ex. ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).	Den studerande deltar i allt högre grad i kommunikation. Den studerande använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Den studerande måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Den studerande använder t.ex. ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande deltar i allt högre grad i kommunikation och använder mer sällan nonverbala uttryck. Den studerande måste relativt	

ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga och kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

M5 handleda den studerande att i kommunikationssituationer som handlar om åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att använda målspråket på ett kulturellt lämpligt sätt i kommunikation.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i annat främmande språk

Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande klarar av korta sociala situationer och kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett sakligt sätt. Den studerande kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.	Den studerande kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett sakligt sätt. Den studerande kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan använda språket för olika ändamål. Den studerande kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.	
Kulturellt lämpligt språkbruk	Den studerande kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.	

M6 erbjuda den studerande möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter. Den studerande lär sig strategier för att förstå texter.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i annat främmande språk

Förmåga att tolka texter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Den studerande kan härleda obekanta ords betydelse utgående från kontexten.	Den studerande kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Den studerande kan härleda obekanta ords betydelse utgående från kontexten.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan följa med huvudtanken i ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Den studerande kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Den studerande förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Den studerande klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.	
Förmåga att tolka texter	Den studerande förstår skriven text bestående av	

några ord och långsamt tal
som innehåller inövade,
bekanta ord och uttryck.
Den studerande kan urskilja
enskilda fakta i en text.

M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att uttrycka sig på olika sätt muntligt och skriftligt genom att använda målspråkets centrala ordförråd och centrala strukturer. Den studerande lär sig att uttala begripligt.

Målområden

Mångsidig kompetens

Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i annat främmande språk

Förmåga att producera texter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Förmåga att producera texter	Den studerande kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Den studerande uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Den studerande behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Den studerande kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.	Den studerande kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Den studerande behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Den studerande kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Den studerande kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden och uttalar inövade uttryck begripligt.	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några	

idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Den studerande kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Digital kompetens (K5)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i annat främmande språk

	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskapskrav för vitsordet 7	
Kunskapskrav för vitsordet 8	
Kunskapskrav för vitsordet 9	
-	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Den studerande handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som anknyter till målspråkets ställning och varianter

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär känna värderingar som anknyter till målspråkets ställning och varianter. Den studerande lär sig om ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet.

Målområden

Mångsidig kompetens

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i annat främmande språk

Förmåga att förstå frågor som anknyter till målspråkets ställning och varianter	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan reflektera över företeelser som anknyter till målspråkets ställning i världen. Den studerande kan jämföra och reflektera över ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan berätta var målspråket talas och att det talas på olika sätt. Den studerande kan beskriva ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet.	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan berätta om målspråkets ställning i världen. Den studerande kan jämföra ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet.	Den studerande kan berätta om målspråkets ställning i världen. Den studerande kan jämföra ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet.
Förmåga att förstå frågor som gäller språklig status	Den studerande kan nämna några länder där målspråket talas. Den studerande kan berätta något om ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet.	

M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Den studerande lär sig att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och göra jämförelser mellan målspråket och andra språk. Den studerande lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp i målspråket som stöd för sitt lärande.

Målområden

Mångsidig kompetens

Multilitteracitet (K4), Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i annat främmande språk

Språklig förmåga	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta	
Kunskapskrav för vitsordet 8	Den studerande kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter. Den studerande kan berätta hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Den studerande kan berätta om målspråkets centrala språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	Den studerande kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter. Den studerande kan berätta hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Den studerande kan berätta om målspråkets centrala språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.
Kunskapskrav för vitsordet 9	Den studerande kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter och tillämpa dem. Den studerande kan jämföra hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Den studerande känner till språkvetenskapliga begrepp i målspråket och kan använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	
Kunskapskrav för vitsordet 7	Den studerande kan dra några slutsatser om regelbundenheter i målspråket. Den studerande kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Den studerande kan ge några exempel på språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	

Språklig medvetenhet	Den studerande kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i målspråket.
----------------------	--

Kurser

Växande språkkunskap: Kommunikation i arbetslivet och i andra formella situationer (XA1)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att lära sig använda språket i sammanhang som är kopplade till arbetslivet och i olika situationer som förutsätter mera formellt språkbruk. Att bekanta sig med artigt språkbruk i mera krävande sociala situationer, såsom fester och förrättningar som hänger samman med människans livscykel.

Bifogade mål:

- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig språk och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta i positiv kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som anknyter till målspråkets ställning och varianter
- M3 uppmuntra den studerande att öva sig att delta i många olika slag av vardagliga kommunikationssituationer samt ta initiativ i dem
- M2 uppmuntra den studerande att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang som vidgar den studerandes världsbild och möjligheterna att ta del av den
- M4 handleda den studerande att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på målspråket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier
- M5 handleda den studerande att i kommunikationssituationer som handlar om åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk
- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Växande språkkunskap: Kommunikation i servicesituationer och med myndigheter, aktivt medborgarskap (XA2)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att öva sig att kommunicera i mera krävande servicesituationer, till exempel i anknytning till hälsovård och kontakt med myndigheter. Att träna de språkkunskaper som behövs i ovan nämnda sammanhang.

Bifogade mål:

- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig språk och att utvärdera sitt lärande självständigt

- och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta i positiv kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll
 - M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
 - M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
 - M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som ankyter till målspråkets ställning och varianter
 - M3 uppmuntra den studerande att öva sig att delta i många olika slag av vardagliga kommunikationssituationer samt ta initiativ i dem
 - M2 uppmuntra den studerande att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang som vidgar den studerandes världsbild och möjligheterna att ta del av den
 - M4 handleda den studerande att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på målspråket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier
 - M5 handleda den studerande att i kommunikationssituationer som handlar om åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk
 - M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Växande språkkunskap: Jag och min miljö (XA3)

Centralt kursinnehåll som an knyter till målen:

Att behandla de studerandes personhistoria och egna berättelser. Att göra iakttagelser om den närmaste omgivningen och företeelser i den, såsom händelser och incidenter. Att fundera över frågor och situationer som är förknippade med vardagen. I undervisningen betonas muntlig kommunikation.

Bifogade mål:

- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig språk och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta i positiv kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som ankyter till målspråkets ställning och varianter
- M3 uppmuntra den studerande att öva sig att delta i många olika slag av vardagliga kommunikationssituationer samt ta initiativ i dem
- M2 uppmuntra den studerande att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang som vidgar den studerandes världsbild och möjligheterna att ta del av den
- M4 handleda den studerande att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på målspråket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier
- M5 handleda den studerande att i kommunikationssituationer som handlar om åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk

- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Växande språkkunskap: Aktuella företeelser (XA4)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att behandla olika aktuella frågor och fenomen, såsom samhällseliga händelser och den föränderliga världen. I undervisningen betonas skriftlig kommunikation. De studerande kan också utnyttja medier och andra källor av lämplig svårighetsgrad för att söka information och diskutera olika fenomen.

Bifogade mål:

- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig språk och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta i positiv kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som anknyter till målspråkets ställning och varianter
- M3 uppmuntra den studerande att öva sig att delta i många olika slag av vardagliga kommunikationssituationer samt ta initiativ i dem
- M2 uppmuntra den studerande att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang som vidgar den studerandes världsbild och möjligheterna att ta del av den
- M4 handleda den studerande att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på målspråket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier
- M5 handleda den studerande att i kommunikationssituationer som handlar om åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk
- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Kulturmöten (XA5)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att bekanta sig med olika kulturella fenomen och fritidsaktiviteter, till exempel hobbyer, genom att dela erfarenheter och diskutera dem.

Bifogade mål:

- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig språk och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta i positiv kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som ankyter till målspråkets ställning och varianter
- M3 uppmuntra den studerande att öva sig att delta i många olika slag av vardagliga kommunikationssituationer samt ta initiativ i dem
- M2 uppmuntra den studerande att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang som vidgar den studerandes världsbild och möjligheterna att ta del av den
- M4 handleda den studerande att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på målspråket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier
- M5 handleda den studerande att i kommunikationssituationer som handlar om åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk
- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Språket i världen (XA6)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att få insikt i språkets status i de länder, där det talas. Att studera livsstilar och kulturer i länderna i fråga. Att reflektera över företeelser och i mån av möjlighet värderingar som hänger samman med språket, dess status och olika varianter i relation till flerspråkigheten i Finland och den övriga världen.

Bifogade mål:

- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig språk och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta i positiv kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som ankyter till målspråkets ställning och varianter
- M3 uppmuntra den studerande att öva sig att delta i många olika slag av vardagliga kommunikationssituationer samt ta initiativ i dem
- M2 uppmuntra den studerande att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang som vidgar den studerandes världsbild och möjligheterna att ta del av den
- M4 handleda den studerande att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på målspråket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier
- M5 handleda den studerande att i kommunikationssituationer som handlar om åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk
- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Rörlighet och internationella kontakter (XA7)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att lära sig sådant språk som behövs i samband med resor eller internationella kontakter och bekanta sig med sammanhang som anknyter till dem. Att öva sig att använda språket i olika sammanhang, till exempel i samband med utlandskontakter eller resor.

Bifogade mål:

- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig språk och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta i positiv kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som anknyter till målspråkets ställning och varianter
- M3 uppmuntra den studerande att öva sig att delta i många olika slag av vardagliga kommunikationssituationer samt ta initiativ i dem
- M2 uppmuntra den studerande att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang som vidgar den studerandes världsbild och möjligheterna att ta del av den
- M4 handleda den studerande att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på målspråket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier
- M5 handleda den studerande att i kommunikationssituationer som handlar om åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk
- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Nycklar till livslångt språklärande (XA8)

Centralt kursinnehåll som anknyter till målen:

Att fundera över de studerandes fortsatta planer. Den studerande kan dessutom skapa en portfölj över sina språkkunskaper och använda den för att utveckla sina språkkunskaper, kartlägga sin språkfärdighetsnivå och utvärdera sin studieteknik och sina kommunikativa färdigheter. Den studerande kan också börja sammanställa portföljen redan under de tidigare kurserna.

Bifogade mål:

- M1 uppmuntra den studerande till kontinuerligt språklärande, att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig språk och att utvärdera sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda den studerande att delta i positiv kommunikation, där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap
- M6 erbjuda den studerande möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll
- M7 erbjuda den studerande möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal
- M10 handleda den studerande att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet
- M9 främja den studerandes förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som anknyter till målspråkets ställning och varianter
- M3 uppmuntra den studerande att öva sig att delta i många olika slag av vardagliga kommunikationssituationer samt ta initiativ i dem

- M2 uppmuntra den studerande att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang som vidgar den studerandes världsbild och möjligheterna att ta del av den
- M4 handleda den studerande att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på målspråket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier
- M5 handleda den studerande att i kommunikationssituationer som handlar om åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk
- M8 motivera den studerande att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

3.14. Annat ämne eller ämnesområde som lämpar sig för den grundläggande utbildningen samt valfria kurser (MUU)

Information om läroämnets innehållsområde

Utbildningsanordnaren kan i sin lokala läroplan för undervisningen i slutskedet också inkludera andra ämnen eller ämnesområden, förutsatt att de bidrar till att uppnå målen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Sådana ämnen eller ämnesområden kan t.ex. vara andra främmande språk, konst- och färdighetsämnen, digital kompetens, yrkesstudier, arbetslivskompetens och praktisk arbetslivsorientering.

Valfria kurser i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna kan t.ex. vara stödkurser som främjar uppnåendet av målen för de olika läroämnena.

4. Den lokala läroplanens betydelse och uppgörandet av den

4.1. Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen

Den grundläggande utbildningen för vuxna är avsedd för alla som fullgör den grundläggande utbildningen efter det att de passerat läropliktsåldern. Den grundläggande utbildningen för vuxna består av två skeden: ett inledningsskede och ett slutskede. Om den studerande inte har läs- och skrivfärdigheter eller om färdigheterna är bristfälliga kan inledningsskedet också omfatta ett läskunnighetsskede (eller en del av det). Den grundläggande utbildningen för vuxna grundar sig i hög grad på individuell anpassning av studierna med hjälp av en sådan individuell studieplan som beskrivs i avsnittet Individuell studieplan. Den studerandes tidigare kunskaper räknas till godo i utbildningen för vuxna.

Styrsystemet för den grundläggande utbildningen för vuxna ska garantera jämlikhet och kvalitet i utbildningen samt skapa goda förutsättningar för studierna. Styrsystemets normdel består av lagen och förordningen om grundläggande utbildning, statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen (nedan förordningen om timfördelningen), grunderna för läroplanen samt den lokala läroplanen och läsårsplanen som baserar sig på den.

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna bygger på lagen och förordningen om grundläggande utbildning och på statsrådets förordning som fastställer målen och timfördelningen. Grunderna för läroplanen är en nationell föreskrift utfärdad av Utbildningsstyrelsen, enligt vilken den lokala läroplanen uppgörs. Syftet med grunderna för läroplanen är att stödja och styra undervisningen samt främja en enhetlig grundläggande utbildning för vuxna i landets alla vuxengymnasier, folkhögskolor och andra läroanstalter som erbjuder grundläggande utbildning för vuxna. Dessa läroplansgrunder täcker hela den grundläggande utbildningen för vuxna, från inledningsskedet till slutskedet i den grundläggande utbildningen.

Den grundläggande utbildningen för vuxna är en undervisningshelhet där målen och innehållet inom olika delområden hör samman och bildar en grund för undervisningen och verksamhetskulturen. Därför innehåller grunderna för läroplanen utöver föreskrifter om uppdrag och mål också text som belyser dessa. Grunderna för läroplanen innehåller också hänvisningar till den lagstiftning som grunderna baserar sig på.

Eftersom den grundläggande utbildningen för vuxna är en del av vuxenutbildningssystemet används begreppet studerande i stället för elev. En studerande har enligt lagen om grundläggande utbildning rätt att få undervisning enligt läroplanen, studiehandledning och stöd för lärande och skolgång.

4.2. Principer för uppgörandet av den lokala läroplanen

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utarbeta en lokal läroplan samt för att utvärdera och utveckla den. I läroplanen bestäms hur undervisningen och bedömningen av lärande, handledning av studierna, stöd och studerandevård samt samarbete och undervisning i särskilda situationer ska ordnas och genomföras. I den kompletteras och prioriteras ur ett lokalt perspektiv de mål, riktlinjer och centrala innehåll samt övriga frågor som gäller undervisningen som

fastställs i de nationella grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Utbildningsanordnaren ska utarbeta läroplanen med beaktande av de lokala förhållandena, särdragen och möjligheterna, de studerandes behov samt resultat från utvecklingsarbete och intern utvärdering.

Den lokala läroplanen ska främja kontinuerlig utveckling av undervisningens kvalitet, stärka kontinuiteten i utbildningen och skapa en god grund för övergången till andra stadiet. Eftersom grundläggande utbildning för vuxna främst ordnas i vuxengymnasier och folkhögskolor som också ordnar annan utbildning och undervisning, är det viktigt att utarbeta läroplanen så att målen och arbetssätten är enhetliga eller förenliga för hela läroanstalten. Samma princip gäller eventuella större nätverk av utbildningsanordnare.

Utbildningsanordnaren kan upphandla undervisning i läskunnighetsskedet av en kommun, samkommun, privat utbildningsanordnare eller anordnare av yrkesutbildning. I en sådan upphandling ansvarar utbildningsanordnaren för att den undervisning som upphandlas följer grunderna för läroplanen. Om utbildningsanordnaren beslutar att upphandla denna del av en annan utbildningsanordnare ska utbildningsanordnaren beskriva upphandlingsförfarandet i den egna läroplanen och inkludera läroplanen för läskunnighetsskedet i beskrivningen i den utformning som den andra utbildningsanordnaren kommer att genomföra planen.

Utbildningsanordnaren ska godkänna läroplanen för grundläggande utbildning för vuxna separat för undervisning på svenska och finska samt vid behov för undervisning på något annat språk. Utbildningsanordnaren kan utarbeta en gemensam lokal läroplan för alla läroanstalter eller en plan som innehåller både utbildningsanordnarens gemensamma delar och delar som är gemensamma för flera läroanstalter och/eller läroanstaltsspecifika delar. Utbildningsanordnare kan också komma överens om inbördes samarbete och gemensamma regionala riktlinjer för läroplanerna. Utbildningsanordnarens studerandevårdsplan ersätter den lokala läroplanen för studerandevårdens del.

Läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna ska utgöra en realistisk del av studievägen som motiverar de studerande. Särskilt viktigt är det att skapa studieförutsättningar för studerande som har låg kunskapsnivå eller som har märkbart bristfällig eller helt saknar grundskoleutbildning. I arbetet med läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna bidrar man till utvecklingen av det lokala utbildningsutbudet genom att skapa en meningsfull och kontinuerlig utbildningsprocess och genom att trygga en smidig övergång till fortsatt utbildning eller arbetslivet. Den lokala läroplanen ska utarbetas genom lokalt eller regionalt samarbete med andra parter som arbetar med samma grupper av studerande, t.ex. andra läroanstalter, arbets- och näringsbyråer, olika aktörer som erbjuder utbildnings- och kulturtjänster samt studerandevården och, när det gäller samarbete mellan hem och skola för minderåriga studerande, välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster.

Den lokala läroplanen ska utarbetas med hänsyn till utbildningsanordnarens övriga planer och beslut som gäller utbildning samt eventuella program för hållbar utveckling eller kulturell fostran. Utöver detta beaktas likabehandlingsplanen enligt lagen om likabehandling.

Utbildningsanordnaren ska utarbeta en läsårsplan som grundar sig på läroplanen. En studerande har enligt lagen om grundläggande utbildning rätt att få undervisning enligt läroplanen. För att trygga denna rätt ska alla som arbetar med de studerande verkställa den läroplan som utbildningsanordnaren godkänt och följa övriga normer som reglerar arbetet.

Utbildningsanordnaren ska se till att läroplanen och läsårsplanen utarbetas och verkställs så att personalen inom undervisningsväsendet har möjlighet att delta i läroplansarbetet och genom yrkesövergripande samarbete mellan olika grupper. De studerande ska ges möjlighet att delta i läroplansarbetet. Läroanstaltens olika personalgrupper och de studerande ska ha möjlighet att delta i läroplansarbetet, oberoende av om läroplanen utarbetas separat för varje läroanstalt, gemensamt för flera läroanstalter eller för en hel region. Vårdnadshavarna till minderåriga

studerande kan vid behov delta i läroplansarbetet och i planeringen av läroanstaltens verksamhet, i synnerhet i utvecklandet av verksamhetskulturen och samarbetet mellan hem och skola.

Om utbildningsanordnaren erbjuder möjlighet till undervisning enligt dessa läroplansgrunder vid straffanstalter, ska det beslutas om detta i läroplanen. I undervisning som ordnas vid straffanstalter är det möjligt att avvika från den timfördelning som fastställs i förordningen om timfördelningen.

4.3. Utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen

Lagen om grundläggande utbildning förpliktar utbildningsanordnaren att utvärdera sin utbildning och utbildningens effekt och att delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Det viktigaste syftet med utvärderingen är enligt lagen att utveckla utbildningen och förbättra förutsättningarna för lärande. Uppföljning, regelbunden utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen och läsårsplanen är en del av denna utvärderingsskyldighet.

Utvärderingen av läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna består främst av utbildningsanordnarens och läroanstaltens interna utvärderingar. Samarbete med andra aktörer främjar öppen och konstruktiv självvärdering. I de interna utvärderingarna kan även resultaten från nationella utvärderingar och utvecklingsprojekt användas. Också de nationella kvalitetskriterierna för den grundläggande utbildningen stödjer de interna utvärderingarna och det utvecklingsarbete som genomförs utgående från dem. Utbildningsanordnaren beslutar om användningen av kvalitetskriterier.

Nationella ändringar i läroplansgrunderna förutsätter alltid att motsvarande ändringar görs i de lokala läroplanerna och omsätts i praktiken. Utbildningsanordnaren kan granska sin läroplan och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet utifrån lokala behov samt resultaten av interna utvärderingar och eget utvecklingsarbete.

4.4. Uppgörandet av den lokala läroplanen och centrala beslut gällande undervisningen

Den lokala läroplanen, läsårsplanen som förtydligar den samt andra planer ska uppgöras med iakttagande av ovan beskrivna mål och principer på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. Utbildningsanordnaren kan besluta om delegering av beslut som ingår i läroplanen till läroanstalterna och om uppgörandet av en läroanstaltsspecifik läroplan.

I detta underkapitel anges de frågor som ska avgöras lokalt och beskrivas i läroplanen och som inte tas upp i andra kapitel. Utöver dessa frågor anges i varje huvudkapitel i grunderna för läroplanen vilka frågor i ifrågavarande kapitel som ska avgöras och beskrivas i den lokala läroplanen.

Utbildningsanordnaren ska besluta om lösningar och förfaringssätt i anslutning till uppgörandet, uppföljningen och utvärderingen av läroplanen:

- utgångspunkter för undervisningen och särdrag i den lokala verksamhetsmiljön och hur de beaktas i läroplansarbetet
- hur den lokala läroplanen utarbetas (läroanstaltsspecifik, gemensam för flera läroanstalter, kommunal, regional eller annan lösning)
- för vilka undervisningsspråk läroplanen utarbetas
- hur läroanstaltens övriga läroplaner beaktas vid uppgörandet av läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna
- den lokala läroplanens struktur och i vilken form den publiceras
- hur personalen och de studerande samt vårdnadshavarna till minderåriga studerande deltar i uppgörandet, utvärderingen och utvecklandet av läroplanen

- vilka andra aktörer som deltar då läroplanen utarbetas och verkställs
- hur kapitlen om studerandevård och, i fråga om minderåriga studerande, kapitlen om samarbetet mellan hem och skola utarbetas i samarbete med välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster
- hur samarbete som främjar integration utgör en del av läroplanen och läroplansarbetet
- hur läroplanen följs upp, utvärderas och utvecklas

Utbildningsanordnaren ska i läroplanen fatta beslut om och beskriva följande om hur undervisningen ska ordnas:

- undervisningsutbudet i inledningsskedet, det eventuella läskunnighetsskedet och slutskedet i den grundläggande utbildningen
- om utbildningsanordnaren beslutar att upphandla undervisningen i läskunnighetsskedet av en annan anordnare av grundläggande utbildning för vuxna eller en anordnare av yrkesutbildning, ska utbildningsanordnaren beskriva upphandlingsförfarandet i den egna läroplanen och inkludera läroplanen för läskunnighetsskedet i beskrivningen i den utformning som den andra utbildningsanordnaren kommer att genomföra planen
- obligatoriska läroämnen, lärokurser, kursnamn och kurskoder
- valfria ämnen som erbjuds, lärokurser, kursnamn och kurskoder
- utbildningsanordnarens språkprogram och hur det genomförs i den grundläggande utbildningen för vuxna
- kompletterande planer och program som ingår och som man förbinder sig till i den lokala läroplanen (t.ex. program för hållbar utveckling, jämställdhetsplan, informationsstrategi, plan för kulturell fostran)
- andra lokalt viktiga aspekter och lösningar

Vad undervisningen vid straffanstalter beträffar beskrivs de aspekter som styr det lokala beslutsfattandet i avsnittet Samarbete och olika undervisningsarrangemang

Den plan som lagen om likabehandling förutsätter för att främja likabehandling kan ingå i läroplanen. Planen kan också göras upp separat.

I läroplanen kan även ingå en plan om jämställdhet enligt lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män. Planen kan också göras upp separat. Planen för jämställdhet görs i regel upp varje år, men man kan också göra upp den för två eller tre år.

5. Utgångspunkter för anordnandet av undervisningen

5.1. Målgrupper i den grundläggande utbildningen för vuxna

Den grundläggande utbildningen för vuxna är avsedd för personer som passerat läropliktsåldern och som inte har fullgjort den grundläggande utbildningen eller som har behov av att komplettera sin grundskoleexamen eller höja vitsord i något läroämne. Målgruppen består av studerande med varierande utbildningsbakgrund och färdigheter.

Målgrupper i den grundläggande utbildningen för vuxna är

- ungdomar som flyttat till Finland i slutskedet i den grundläggande utbildningen och inte hunnit få avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen under läropliktstiden, eller som gått ut den grundläggande utbildningen med svaga kunskaper och färdigheter
- 17–25-åringar med invandrarbakgrund, som på grund av sin ålder inte kan delta i utbildningen för läropliktiga men som behöver ett avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen och studiefärdigheter för att fortsätta studera på andra stadiet
- övriga vuxna med invandrarbakgrund, som på grund av sin svaga grundutbildning har behov i synnerhet av undervisning i inledningskedet i den grundläggande utbildningen, såsom läs- och skrivefärdigheter och matematiska färdigheter, eller som behöver ett avgångsbetyg för att kunna söka till fortsatta studier
- fångar som saknar avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen eller som inte har de studiefärdigheter som behövs för att fortsätta studera på andra stadiet
- vuxna romer som har endast ringa grundskoleutbildning eller som saknar avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen
- övriga vuxna som har avbrutit den grundläggande utbildningen under läropliktstiden
- vuxna som studerar ett eller flera läroämnena som ämnesstuderande och/eller som vill höja vitsord från den grundläggande utbildningen.

5.2. Förpliktelser som styr anordnandet av undervisningen

Enligt Finlands grundlag har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Kommunen beslutar om anordnandet av grundläggande utbildning för andra än läropliktiga. I lagen om grundläggande utbildning fastställs till vilka delar nämnda lag måste följas vid anordnandet av grundläggande utbildning för vuxna och vilka förmåner den studerande har rätt till. I det följande används benämningen "elev" om texten är ett direkt citat ur lagen.

Den grundläggande utbildningen ska följa enhetliga nationella läroplansgrunder i enlighet med det som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning. Utbildningen ska ordnas så att elevernas ålder och förutsättningar beaktas och så att elevernas sunda uppväxt och utveckling främjas. Eleverna har rätt att få undervisning enligt läroplanen, elevhandledning och tillräckligt stöd för lärande och skolgång genast när behov uppstår. Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö. Studerandevården regleras av lagen om elev- och studerandevård.

Främjandet av likabehandling regleras av lagen om likabehandling och främjandet av jämställdhet mellan könen regleras av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män.

Undervisningen ska dessutom ordnas med beaktande av bestämmelser om undervisningspersonalens behörighet samt bestämmelser om bland annat säkerhet och arbetarskydd, användning av personuppgifter, offentlighet, integritetsskydd och upphovsrätt.

Grundlagen och lagen om grundläggande utbildning kompletteras av de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna är en grundläggande historisk och etisk tolkning av betydelsen av mänskliga rättigheter. Finland har förbundit sig att följa flera internationella konventioner om mänskliga rättigheter. De viktigaste är Konventionen om barnets rättigheter, Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-konventionen), Europakonventionen och Konventionen om handikappades rättigheter. För att trygga samernas rättigheter ska dessutom FN:s deklaration om urfolkens rättigheter beaktas.

5.3. Utbildningens omfattning och upplägg

I den grundläggande utbildningen för vuxna kan den studerande

- fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs
- genomföra alla studier eller delar av studier som ingår i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna
- genomföra alla studier eller delar av studier som ingår i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna
- avlägga läroämnena eller delar av läroämnena i den grundläggande utbildningen för vuxna i form av kurser
- höja vitsord i avgångsbetyget från den grundläggande utbildningen.

Utgångspunkten i den grundläggande utbildningen för vuxna är att den vuxna studerande bygger vidare på sina tidigare kunskaper och färdigheter, sin livserfarenhet och eventuella parallella studier. Därför är det bra om undervisningsutbudet innehåller valfrihet och alternativ som möjliggör studier i olika livssituationer.

Den studerandes studieväg utarbetas flexibelt och individuellt med beaktande av tidigare utbildning och arbetserfarenhet som eventuellt räknas till godo i studierna. Sådana tidigare slutförda studier eller på annat sätt förvärvat kunnande som motsvarar målen för och det centrala innehållet i läroplanen ska identifieras och erkännas. Den studerandes utgångsnivå ska bestämmas och utbildningsanordnaren och den studerande ska tillsammans utarbeta en individuell studieplan för den studerande i enlighet med avsnittet Individuell studieplan.

Den studerande har rätt att inkludera delar av andra studier och/eller delar av andra utbildningsanordnarens utbildningsutbud i den individuella studieplanen på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar.

I den grundläggande utbildningen för vuxna består studierna i de olika skedena av obligatoriska och valfria kurser i olika läroämnena och ämnesgrupper i enlighet med statsrådets förordning (422/2012, ändrad genom 135/2017).

Antalet obligatoriska och valfria kurser som utbildningsanordnaren åtminstone ska erbjuda fastställs utifrån det minimiantal kurser i de olika skedena som anges i förordningen.

Inledningsskedet omfattar 34 obligatoriska kurser och minst 10 valfria kurser. Den studerande ska välja minst 38 kurser, om hen genomför lärokursen för inledningsskedet. Om läroanstalten erbjuder undervisning i läskunnighetsskedet, som ingår i inledningsskedet, omfattar läskunnighetsskedet 23 obligatoriska kurser och minst 6 valfria kurser. Den studerande ska välja minst 27 kurser, om hen genomför lärokursen för läskunnighetsskedet. Den studerande genomför det antal kurser som anges i den individuella studieplanen.

Kurserna i inledningsskedet och i det läskunnighetsskede som kan ingå i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna ska väljas så att de ger den studerande sådana kunskaper och färdigheter som behövs i de fortsatta studierna i slutskedet. Den individuella läroplanen kan också göras upp så att den studerande genomför kurser från de olika skedena samtidigt. Om det är ändamålsenligt att den studerande endast genomför kurser i läskunnighets- och/eller inledningsskedet kan hen efter det hänvisas till annan lämplig utbildning.

Lärokursen för den grundläggande utbildningen för vuxna ska omfatta minst 46 kurser i slutskedet. I undervisning som ordnas vid straffanstalter ska lärokursen för den grundläggande utbildningen för vuxna dock omfatta minst 30 kurser i slutskedet, men utbildningsanordnaren måste överväga vilken minimiomfattning som är till den studerandes fördel. Slutskedet omfattar 39 obligatoriska kurser och minst 10 valfria kurser. Den studerande ska välja minst 46 kurser, om hen genomför lärokursen för slutskedet.

Lärokursen för läskunnighetsskedet samt inlednings- och slutskedet omfattar sammanlagt högst fyra år. Den som studerar på heltid ska dock avlägga studierna inom högst fem år.

I den grundläggande utbildningen för vuxna varar en kurs 28 timmar. Utbildningen kan helt eller delvis ordnas som distansundervisning. I närundervisning ska minst 40 minuter per timme användas för undervisning.

5.4. Värdegrunden

Alla studerande är unika och har rätt till god undervisning

Varje vuxen studerande har rätt att utifrån sina förutsättningar utvecklas som studerande, individ och samhällsmedlem. Studierna ska hjälpa den studerande att kontinuerligt utveckla sin identitet, världsåskådning, världsbild och människosyn. Studierna ska ge den studerande underlag och möjligheter att reflektera kring gemensamma värderingar och färdigheter att utvärdera hur de förverkligas. Den studerande ska genom studierna få bättre färdigheter att delta som en aktiv medborgare och som en vuxen, självständig medlem i sin studiegemenskap, familj och närmaste krets.

Varje studerande har rätt till en god och målinriktad undervisning. Studierna ska vara meningsfulla både med tanke på den studerandes mål och ur utbildningsanordnarens synvinkel. Genom att beakta tidigare kunskaper och färdigheter och genom individuella studiearrangemang ges den vuxna möjlighet till en bra studieväg. En uppmuntrande och uppskattande atmosfär samt studie- och bedömningsmetoder som tar hänsyn till den vuxna studerandes livssituation är grunden för en bra, interaktiv och trygg lärmiljö. Den grundläggande utbildningen ska ge kunskaper och färdigheter för fortsatta studier och stödja en positiv attityd till livslångt lärande och självutveckling. Att marginaliseras från utbildning innebär att rätten till bildning inte förverkligas.

Reflektion kring värderingar blir allt viktigare i en värld, där det multimediala informationsflödet, globala nätverk, sociala medier och kamratrelationer formar de studerandes värderingar. Diskussion om värderingar tillsammans med de studerande handleder dem att känna igen och definiera sina egna och andras värden och värderingar samt att kritiskt reflektera kring dem.

Humanitet, bildning, jämlikhet och demokrati

Den grundläggande utbildningen för vuxna ska stödja de studerandes utveckling till humana människor som strävar efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred. I denna utveckling är motsättningar mellan strävan och rådande verklighet oundvikliga. Bildning innebär bland annat att kunna hantera dessa motsättningar på ett etiskt och empatiskt sätt och våga försvara det goda. Bildning innebär att både individuellt och i grupp kunna fatta beslut utgående från etisk reflektion, en annan människas situation och kunskap. Etiska och estetiska aspekter hjälper de studerande att reflektera över vad som är värdefullt i livet. En bildad människa vill det

goda och strävar efter att handla rätt. Hen kan bedöma tillförlitligheten i information som hämtats ur olika källor och använda informationen på ett kritiskt sätt. Bildning innefattar också strävan till självreglering och ansvar för sin egen utveckling och sitt eget välbefinnande.

Den grundläggande utbildningen för vuxna ska bevara och stärka respekten för liv och mänskliga rättigheter samt viljan att försvara dem. Den ska främja välbefinnande, demokrati och aktiv medverkan i civilsamhället. Strävan efter jämlikhet och en allmän princip om likabehandling är centrala mål för utvecklandet av den grundläggande utbildningen för vuxna. Den grundläggande utbildningen för vuxna ska för sin del främja såväl ekonomisk, social och regional jämlikhet som jämställdhet mellan könen. Undervisningen ska vara religiöst, konfessionellt och partipolitiskt obunden. Undervisningen får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

Kulturell mångfald är en rikedom

Den grundläggande utbildningen för vuxna bygger på ett mångskiftande finländskt kulturarv. Det har formats och formas fortfarande genom växelverkan mellan olika kulturer. Undervisningen stärker de studerandes integration i det finländska samhället och deras kulturella identitet. Undervisningen ska stärka kreativiteten och uppskattningen av kulturell mångfald, främja kontakten mellan och inom olika kulturer och på det viset lägga grund för en kulturellt hållbar utveckling.

I den grundläggande utbildningen möts människor med olika kulturell och språklig bakgrund och får insikt i olika seder och bruk, vanor, synsätt och åskådningar. De studerande lär sig se saker utgående från andra människors livssituationer och förhållanden. Att lära sig tillsammans över språk-, kultur-, religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och bra samarbete. Studierna ska stärka de studerandes förmåga att leva i ett mångkulturellt samhälle utan att glömma bort sitt eget kulturarv. Den grundläggande utbildningen för vuxna ska handleda de studerande att identifiera kulturöverskridande värden och principer som bidrar till ett gott liv. Den ska ge en grund för ett världsmedborgarskap som respekterar mänskliga rättigheter och sporrar till positiva förändringar i en komplex och mångfacetterad värld.

Nödvändigheten av en hållbar livsstil

Den grundläggande utbildningen för vuxna ska främja en hållbar livsstil och eko-social bildning i undervisningen och i all sin verksamhet. Hållbar livsstil formas utifrån en ekologisk, ekonomisk, social och kulturell dimension. Den ledande tanken i fråga om eko-social bildning är att utveckla en livsstil och kultur som värnar om människans okränkbara värde, ekosystemens mångfald och förmåga att förnya sig och samtidigt bygga en kunskapsbas för en cirkulärekonomi som grundar sig på hållbar användning av naturresurser. Eko-social bildning innebär förståelse, i synnerhet för allvaret i klimatförändringen, och en strävan att främja en hållbar livsstil.

Människan bär ansvar för att styra teknologin i en riktning som tryggar en hållbar framtid för människan och naturen så bra som möjligt. I undervisningen är det viktigt att betona nödvändigheten av en hållbar utveckling samt fundera över konsumtions- och produktionssätt som står i konflikt med hållbar utveckling och att med gemensamma krafter långsiktigt söka och välja lösningar som förbättrar vår livsstil. De studerande ska handledas att känna igen och påverka samhällsliga strukturer och lösningar som påverkar utvecklingen. Den grundläggande utbildningen ska öppna perspektiv mot globalt ansvar som sträcker sig över generationer.

5.5. Synen på lärande

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna har utarbetats utgående från en syn på lärande, där den studerande har en aktiv roll i sina studier. Den studerande planerar sina studier, ställer upp mål för studierna och utvärderar sin verksamhet. Samtidigt utvecklas hans förmåga att välja effektiva studiemetoder. Med hjälp av studierna utvecklar den studerande

sin förmåga att ställa upp mål, att välja effektiva studiemetoder och att kombinera ny kunskap med tidigare kunskap. Att träna tankeförmågan på olika sätt, använda språket, kroppen och olika sinnen har stor betydelse för lärandet. Den studerande tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter och lär sig samtidigt att reflektera över sitt lärande, sina upplevelser och sina känslor.

Lärandet sker genom kommunikation med andra studerande, lärare och andra vuxna i olika grupper och lärmiljöer. Därför har de studerandes vilja att kommunicera och utveckla sin samarbetsförmåga och sin förmåga att lära sig stor betydelse. Gemensamt lärande främjar de studerandes problemlösningsförmåga och förmåga att tänka kreativt och kritiskt. Det ger möjlighet till att öva konstruktiv och öppen diskussion, motivera egna åsikter och bedöma dem kritiskt. Det ökar förmågan att förstå olika perspektiv. Språkkunskap är en viktig resurs i läroprocessen: den studerande använder sin språkmedvetenhet och sina kunskaper i olika språk som stöd för allt lärande. Beroende på livssituationen har vuxna studerande också många andra roller, där de kan bygga på och träna sådana kunskaper och färdigheter som ingår i studierna. De studerande ska också handledas att bedöma följderna av sina handlingar och hur de påverkar andra människor och omgivningen.

Den vuxna studerandes tidigare kunskaper, färdigheter och studieerfarenheter påverkar undervisningssituationerna och den studerandes uppfattning om sig själv som lärande individ. Förmåga och vilja att bedöma och vid behov ändra på sina förväntningar, åsikter och invanda handlingsmönster skapar förutsättningar för framgångsrikt lärande. Uppmuntrande och realistisk handledning och respons under läroprocessen stärker den studerandes positiva självbild, självförtroende, självkänsla och tro på sina egna möjligheter. Positiva känsloupplevelser, relevant undervisningsinnehåll, upplevelse av meningsfullhet och glädje i lärandet samt nyskapande verksamhet främjar lärandet och sporrar den studerande att utveckla sina kunskaper långsiktigt. Erfarenhet av tidigare lärande påverkar den studerandes förhållningssätt till hens studier, mål och val av studiesätt.

Att utveckla förmågan att lära sig är grunden för ett målinriktat och livslångt lärande. Därför ska den studerande uppmuntras att reflektera över sina sätt att lära sig och att använda den kunskapen för att främja sitt lärande. Lärandet resulterar i förändrade tanke- och handlingsätt, såsom bättre studieteknik, nya kunskaper och färdigheter och bättre livskompetens. Lärandet är en oskiljbar del av individens utveckling som människa och en av samhällets grundförutsättningar för ett gott liv. I undervisningen i de olika läroämnena i den grundläggande utbildningen för vuxna utvecklas de studerandes förmåga att lära sig.

5.6. Frågor som avgörs på lokal nivå

Diskussioner om värderingar skapar underlag för läroplansarbetet och det gemensamma undervisningsarbetet. Hur diskussionerna genomförs avgörs lokalt. Samtidigt bestäms också hur personalen, de studerande samt eventuella andra samarbetspartner ska ges möjlighet att delta i diskussionerna.

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- eventuella lokala aspekter eller prioriteringar som kompletterar värdegrunden och synen på lärande i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna (till övriga delar kan den text som finns i grunderna för läroplanen gällande värdegrunden och synen på lärande användas som sådan)
- hur förverkligandet av värdegrunden och synen på lärande i undervisningen följs upp och utvärderas.

Eventuella skolvisa kompletteringar skrivs in i skolans läroplan och/eller läsårsplanen i enlighet med utbildningsanordnarens beslut.

6. Uppdraget och de allmänna målen i den grundläggande utbildningen för vuxna

6.1. Uppdraget i den grundläggande utbildningen för vuxna

Den grundläggande utbildningen för vuxna är en del av den allmänbildande utbildningen, en del av vuxenutbildningen och en del av integrationsutbildningen för vuxna invandrare. Den grundläggande utbildningen ger de studerande möjlighet att inhämta grundläggande kunskaper och bredda sin allmänbildning samt förutsättningar och behörighet för studier på andra stadiet. Att upptäcka sina styrkor och planera framtiden är en central del av den grundläggande utbildningen för vuxna. Den grundläggande utbildningen ska hjälpa de studerande att utveckla en positiv identitet som människor och lärande individer.

Utbildningens samhälleliga uppdrag är att främja jämlikhet, likabehandling och rättvisa. Den grundläggande utbildningen ökar humankapitalet och det sociala kapitalet. Humankapitalet består av kunskaper som främjar det individuella och gemensamma välbefinnandet. Det sociala kapitalet består av kontakter, kommunikation och förtroende mellan människorna. Den grundläggande utbildningens uppdrag är att förebygga ojämlikhet och utslagning. Den grundläggande utbildningen ska stödja de studerandes och invandrarnas integration i samhället genom att säkerställa att de studerande får tillräckliga språkliga och samhälleliga färdigheter. I den grundläggande utbildningen för vuxna ska särskild vikt läggas vid utbildningens koppling till arbetslivet, arbetslivsfärdigheter och utvecklande av färdigheter som stödjer sysselsättningen. Den grundläggande utbildningen ska främja jämställdhet mellan könen. Den ska på ett likvärdigt sätt uppmuntra de olika könen i studierna i olika läroämnen och öka kunskapen och insikten om könets mångfald.

Kulturuppdraget i den grundläggande utbildningen för vuxna är att främja mångsidiga kulturella färdigheter och stödja de studerande att skapa och bevara sin egen kulturella identitet och sitt eget kulturella kapital. Den grundläggande utbildningen ska öka förståelsen för kulturell mångfald och hjälpa de studerande att se kulturer som en obruten följd av det förflutna, nutiden och framtiden, som var och en aktivt kan påverka.

Den grundläggande utbildningen för vuxna ska på ett flexibelt sätt beakta samhälleliga förändringar och aktuella frågor. Global fostran skapar för sin del förutsättningar för en rättvis och hållbar utveckling i enlighet med FN:s utvecklingsmål.

6.2. Nationella mål för undervisningen

De nationella målen för undervisning och fostran regleras i lagen om grundläggande utbildning och närmare i statsrådets förordning. Målen ska styra utarbetandet av samtliga delområden av grunderna för läroplanen. Målen ska också styra det lokala läroplansarbetet och skolarbetet.

Utveckling till humana människor och samhällsmedlemmar

I 2 § i statsrådets förordning beskrivs den grundläggande utbildningens allmänna mål. Enligt förordningen är målet för undervisningen att stödja elevernas utveckling till humana och etiskt ansvarsfulla samhällsmedlemmar. Undervisningen och fostran ska också stödja elevernas utveckling till harmoniska människor med en sund självkänsla. Enligt förordningen

ska undervisningen främja kännedomen om och förståelsen för kulturer och traditioner som baserar sig på ideella, ideologiska och religiösa, såsom kristna, grunder samt den västerländska humanistiska traditionen. Utöver respekt för livet, andra människor och naturen betonas även människovärdets okränkbarhet samt respekt för de mänskliga rättigheterna och demokratiska värden i det finländska samhället, såsom likabehandling och jämlikhet. Också samarbete och ansvar, gott uppförande och främjande av hälsa och välbefinnande samt hållbar utveckling anses ingå i bildning.

Behövliga kunskaper och färdigheter

Enligt 3 § i förordningen är det centrala målet för undervisningen att eleven ska få en bred allmänbildning och vidga sin världsbild. Det förutsätter såväl kunskaper och färdigheter inom olika vetenskapsgrenar som tvärvetenskapliga kunskaper som kombinerar olika vetenskapsgrenar. Betydelsen av färdigheter ökar. I förordningen konstateras att innehållet i undervisningen ska stå på vetenskaplig grund.

Främjande av bildning, jämlikhet och livslångt lärande

I 4 § i förordningen beskrivs de mål och principer som ska ligga till grund för undervisningen och fostran samt studerandevården. All verksamhet ska stärka jämlikhet och likabehandling i utbildningen samt förbättra förmågan att lära sig och förutsättningarna för livslångt lärande. I förordningen betonas att lärmiljöerna ska vara interaktiva och att lärande utanför skolan ska ses som en resurs i undervisningsarbetet. Betydelsen av en verksamhetskultur som främjar växande och lärande och av en fungerande studerandevård framhävs.

Särskilda mål i den grundläggande utbildningen för vuxna

Den grundläggande utbildningen för vuxna har som särskilt mål att med beaktande av de studerandes kunskaper, livserfarenhet, situation, ålder samt språkliga och kulturella bakgrund ge dem möjlighet att inhämta de kunskaper och färdigheter som ingår i den grundläggande utbildningen samt förbättra sin förmåga att lära sig och sina förutsättningar för fortsatta studier.

Utgående från målen i statsrådets förordning (422/2012) ska undervisningen ses som en helhet som ska utveckla sådan allmänbildning som behövs och som skapar grund för livslångt lärande. Utöver kompetens inom olika vetenskapsgrenar ska man sträva till en ämnesöverskridande kompetens. Därför fastställer grunderna för läroplanen såväl mål och innehåll för de gemensamma läroämnena som mål för mångsidig kompetens och mångvetenskapliga lärområden som förenar olika läroämnen.

6.3. Mångsidig kompetens som mål

Ett ökat behov av mångsidig kompetens beror på förändringarna i omvärlden. För att lyckas i studier och arbete och för att utvecklas till en ansvarsfull medborgare behövs kompetens som överskrider och förenar olika vetenskapsområden. Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper, färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. De studerandes värderingar, attityder och vilja att agera påverkar deras sätt att tillämpa sina kunskaper och färdigheter.

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen lägger grund för utvecklingen av kompetens och varje läroämne bygger upp kompetensen genom att tillämpa innehållet och metoderna inom den egna vetenskapsgrenen. Utvecklingen av kompetens påverkas både av det innehåll man behandlar och i synnerhet av hur man arbetar och hur kommunikationen mellan den studerande och omgivningen fungerar. Responsen som de studerande ges samt handledningen och stödet för lärande inverkar framför allt på attityderna, motivationen och viljan att agera.

I det följande beskrivs de sju delområdena inom mångsidig kompetens och deras betydelse. Kompetensområdena har flera beröringspunkter med varandra. Det gemensamma målet för dem är att i enlighet med den grundläggande utbildningens uppdrag stödja varje studerande att utvecklas som individ och samhällsmedlem samt främja kompetens som förutsätts för delaktighet i ett demokratiskt samhälle och för en hållbar livsstil. De studerande ska uppmuntras att identifiera sin särpräglade individualitet, sina styrkor och utvecklingsmöjligheter och att värdesätta sig själva.

Målen för mångsidig kompetens har beaktats då man definierat målen och det centrala innehållet i de olika läroämnena. I beskrivningen av läroämnena anges hur målen i respektive läroämne anknyter till mångsidig kompetens.

6.3.1. Mångsidig kompetens

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Tankeförmåga och förmåga att lära sig utgör grund för utvecklingen av övrig kompetens och livslångt lärande. Hur de studerande uppfattar sig själva som lärande individer och hur de kommunicerar med sin omgivning har stor betydelse för deras förmåga att tänka och lära sig. De studerande tillägnar sig ny kunskap och nya färdigheter och kopplar samman dessa med det de lärt sig tidigare. En vuxen studerandes tänkande och lärande påverkas också av hans livserfarenhet och attityder. Ibland kan det även vara nödvändigt att omvärdera det man lärt sig tidigare. Viktigt är hur den studerande lär sig att göra iakttagelser samt söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer. De studerande ska handledas att inse att kunskap kan skapas på många sätt, till exempel genom medveten slutledning eller intuitivt utgående från egen erfarenhet. Undersökande och kreativa arbetssätt, samarbete och möjlighet att fördjupa sig och koncentrera sig främjar utvecklingen av tänkandet och förmågan att lära sig.

De studerande ska uppmuntras att använda kunskap självständigt och tillsammans med andra. Den inhämtade kunskapen ska användas för att lösa problem, argumentera, dra slutsatser och hitta nya perspektiv. De studerande ska ha möjlighet att kritiskt analysera det innehåll som behandlas ur olika perspektiv. För att hitta innovativa lösningar förutsätts det att de studerande lär sig att fördomsfritt se alternativ och kombinera olika perspektiv och att de vågar avvika från allmänt accepterade förhandsuppfattningar och tolkningssätt. Konkreta arbetssätt, såsom drama, fysisk aktivitet, experiment och spelifiering främjar glädjen i lärandet och stärker förutsättningarna för kreativt tänkande och insikt. Förmågan att tänka etiskt och systematiskt utvecklas när man i undervisningen behandlar växelverkan och samband mellan olika företeelser och lär sig att uppfatta helheter. De studerande ska uppmuntras att ta del av kommunikationssituationer också utanför skolan för att lära sig både nya saker och det språk som används i olika situationer.

De vuxna studerande ska uppmuntras att lita på sig själva och sina åsikter och att samtidigt vara öppna för nya lösningar. De ska handledas att se saker på nya sätt, söka information och att se på sitt sätt att tänka ur nya perspektiv. De studerande ska ges utrymme att ställa frågor. De ska spöras att söka svar och lyssna på andras åsikter samt att reflektera över sin inre kunskap. De studerande ska uppmuntras att skapa ny kunskap och nya insikter. De behöver också uppmuntrande handledning i att möta otydlig och motstridig information. De studerandes handlingsförmåga stärks när de som medlemmar i en lärande organisation får stöd och uppmuntran för sina idéer.

Alla studerande ska få hjälp med att iakttä hur de lär sig och att utveckla sina lärstrategier. Förmågan att lära sig utvecklas när de studerande handleds att ställa upp mål, planera sitt arbete, utvärdera sina framsteg och använda tekniska och andra hjälpmedel i sina studier. De studerande ska stödjas så att de utvecklar en god kunskapsgrund och en bestående motivation för fortsatta studier och livslångt lärande.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

De studerande vistas i en lärande gemenskap och en värld som kännetecknas av kulturell och språklig mångfald och av olika religioner och åskådningar. Att leva på ett kulturellt hållbart sätt i en mångfacetterad miljö förutsätter kulturella färdigheter grundade på respekt för de mänskliga rättigheterna samt förmåga att kommunicera och kunna uttrycka sig själv och sina åsikter på ett hänsynsfullt sätt.

I den grundläggande utbildningen för vuxna stärks de studerandes förmåga att identifiera och uppskatta kulturella fenomen i omgivningen och att skapa en egen kulturell identitet och ett positivt förhållande till miljön. De studerande ska lära känna och uppskatta sin livsmiljö och dess kulturarv samt sin egen sociala, kulturella, åskådningsmässiga och språkliga bakgrund. De ska uppmuntras att fundera över betydelsen av sin egen bakgrund och över sin roll i generationskedjan. De ska vägledas att se kulturell och språklig mångfald och olika åskådningar som en positiv resurs. Samtidigt ska de vägledas att iaktta hur kulturer, religioner och åskådningar påverkar samhället och vardagen och att fundera över vilka saker man inte kan acceptera på grund av att de strider mot de mänskliga rättigheterna. Genom samarbete i och utanför skolan lär sig de studerande att lägga märke till, jämföra och bedöma immateriella strukturer inom olika kulturer, såsom hierarkier, rollmodeller och makt. De studerande ska uppmuntras att vara aktiva och delaktiga i det finländska samhället och globala gemenskaper. De studerande ska uppmuntras att bemöta andra människor med respekt och att iaktta goda vanor. De studerande ska ges möjlighet att uppleva och tolka konst samt att lära känna kulturarvet och kulturmiljöer.

Studierna ska erbjuda gott om tillfällen att öva sig att framföra sina åsikter på ett konstruktivt sätt och att handla etiskt. Skolan ska systematiskt främja kännedomen om och respekten för mänskliga rättigheter och betona att de mänskliga rättigheterna gäller alla människor.

De studerande ska i skolan få uppleva vilken betydelse kommunikation har också för den egna utvecklingen. De ska få träna sina sociala färdigheter, lära sig att uttrycka sig på olika sätt och att uppträda i olika situationer. I undervisningen ska de studerande få stöd att utvecklas till mångsidiga och skickliga användare av undervisningsspråket samt uppmuntras att också använda sitt modersmål. De studerande ska uppmuntras att kommunicera och uttrycka sig även med hjälp av ringa språkkunskaper. Det är också viktigt att lära känna och använda bilder, matematiska symboler och andra tecken på ett mångsidigt sätt. De studerande ska uppmuntras att använda sin fantasi, sin uppfinningsrikedom och sitt sinne för humor som stöd för lärandet. De ska handledas att främja det estetiska och att njuta av dess olika uttrycksformer.

Vardagskompetens (K3)

Med vardagskompetens avses färdigheter som främjar det fysiska, psykiska och sociala välbefinnandet, förmåga att fungera i en teknologiserad omgivning och att hantera sin ekonomi och konsumtion. I den grundläggande utbildningen för vuxna bekantar sig de studerande med samhällsliga tjänster och hur de används.

De studerande ska uppmuntras att ta hand om sig själva och andra och att öva färdigheter som behövs i vardagen, också genom att lära sig från andra och genom att dela med sig av sitt eget kunnande. Tidshantering är en viktig del av vardagskompetens och självreglering. De studerande ska lära känna och förstå vilka faktorer som inverkar positivt respektive negativt på välbefinnande och hälsa och inse betydelsen av säkerhet. Studerande som inte har slutfört den grundläggande utbildningen riskerar att marginaliseras och behöver därför stöd för att lära sig hantera vardagen och för att lära sig självreglering.

De studerande ska handledas att agera ansvarsfullt och tryggt i studiegemenskapen, att förutse och klara av risksituationer. De ska få lära sig att känna igen viktiga faktorer som anknyter till säkerhet och att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet.

De som studerar i den grundläggande utbildningen för vuxna har många roller. Målet är att de studerande också får stöd i sitt föräldraskap och lär sig att lösa eventuella konflikter som gäller till exempel familjeliv och integration. Medvetenhet om de olika faserna i den egna och andras integrationsprocess samt förmåga att analysera sin egen situation utifrån det ökar den studerandes välbefinnande.

De studerande behöver grundläggande kunskap om teknologi och dess utveckling samt dess effekter inom olika livsområden och i omgivningen. Teknikens mångfald ska behandlas i undervisningen och de studerande ska lära sig förstå principerna för hur den fungerar. I mån av möjlighet får de studerande öva sig att använda tekniska apparater och system som behövs i olika situationer i vardagen. De studerande ska vägledas att reflektera över etiska frågor som gäller teknik samt ansvarsfull och förnuftig användning av teknik i det egna livet och samhället. De studerande ska uppmuntras att mångsidigt dra nytta av fördelarna och möjligheterna med teknik också på fritiden och i självständiga studier.

De vuxna studerande ska få hjälp med att utveckla sina konsumentkunskaper samt sina förutsättningar att planera och sköta sin egen ekonomi. De studerande ska handledas i att kritiskt granska reklam och lära känna sina skyldigheter och rättigheter som konsument. De studerande ska vägledas att göra val och att leva i enlighet med en hållbar livsstil.

Multilitteracitet (K4)

Med multilitteracitet avses förmågan att tolka, producera och värdera olika texter som hjälper de studerande att förstå olika typer av kulturella budskap och att bygga sin egen identitet. Multilitteracitet grundar sig på en vidgad textsyn. Med texter avses här information som uttrycks genom verbala, visuella, auditiva, numeriska och kinestetiska symbolsystem och genom en kombination av dessa. Texter kan tolkas och produceras i skriften, talad, tryckt, audiovisuell eller digital form.

De studerande behöver multilitteracitet för att kunna tolka omvärlden och uppfatta dess kulturella mångfald. I multilitteracitet ingår förmåga att söka, kombinera, bearbeta, producera, presentera och granska information i olika former, olika miljöer och olika situationer och med hjälp av olika verktyg. Multilitteracitet bidrar till att utveckla förmågan att tänka kritiskt och att lära sig. I takt med att multilitteraciteten utvecklas, granskas och begrundas även etiska och estetiska frågor. Multilitteracitet innefattar olika typer av läskunnighet som utvecklas i undervisningen. De studerande ska ha möjlighet att öva sin läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man tillämpar digitala arbetsätt.

Multilitteracitet som kompetensmål ska kontinuerligt ingå i studierna i alla läroämnen. Den mångsidiga läskunnigheten utvecklas via vardagsspråket och ska stegvis utvecklas till att omfatta begrepp och kommunikationsformer inom olika vetenskapsområden. För att multilitteraciteten ska utvecklas krävs en mångsidig textmiljö, en pedagogik som utnyttjar denna och samarbete mellan olika läroämnen och med olika aktörer. Undervisningen ska ge de studerande möjlighet att ta del av olika slags texter. De ska få använda, tolka och producera olika typer av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och de studerande ska ges möjlighet att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter. I undervisningen behandlas texter som är meningsfulla och autentiska för de studerande samt texter som de använder på fritiden och de tolkningar av världen som texterna ger upphov till. På detta sätt ges de studerande möjlighet att använda sina styrkor i studierna och utnyttja texter och innehåll som intresserar dem samt att delta och påverka.

Digital kompetens (K5)

Digital kompetens är en viktig del av allmänbildningen och vardagskompetensen. Den är en viktig medborgarfärdighet, både i sig och som en del av multilitteracitet. Den är både föremål och redskap för lärandet. I den grundläggande utbildningen för vuxna ska alla studerande ha

möjligheter att utveckla sin digitala kompetens utifrån sin egen utgångsnivå. Informations- och kommunikationsteknik ska systematiskt användas i de olika skedena av studierna, i de olika läroämnena och i de mångvetenskapliga lärområdena.

Den digitala kompetensen ska utvecklas inom fyra huvudområden: 1) De studerandes förståelse av centrala begrepp och principer för hur digitala verktyg används och fungerar stärks och de studerandes praktiska digitala kompetens utvecklas genom att de ges möjlighet att skapa egna alster. 2) De studerande får handledning i hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt. 3) De studerande får lära sig att använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete. 4) De studerande handleds i att använda digitala verktyg på ett ändamålsenligt sätt för att kommunicera och bilda nätverk. Inom alla dessa fyra områden är det viktigt att beakta de studerandes kunskapsnivå, att väcka deras intresse och aktivera dem samt att ge dem möjlighet att vara kreativa och hitta arbetssätt och lärstigar som lämpar sig för dem. De digitala verktygen ger de studerande möjlighet att synliggöra sina tankar och idéer på olika sätt och utvecklar därmed även deras förmåga att tänka och lära sig.

De studerandes kunskap om olika informations- och kommunikationstekniska tillämpningar och användningssyften och deras betydelse i vardagen och i kommunikationen mellan människor och som påverkningsmedel ska också fördjupas. Man ska tillsammans fundera över möjligheterna att använda digitala verktyg i studierna, i arbetet och i samhället. De studerande får lära sig att bedöma informations- och kommunikationsteknikens inverkan ur ett hållbarhetsperspektiv och att vara ansvarsfulla konsumenter. De studerande ska ges möjligheter att använda digitala verktyg även i internationell kommunikation. De ska lära sig att uppfatta dess betydelse, möjligheter och risker i den egna vardagen och i en global värld.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Arbetslivet, yrkena och arbetets karaktär förändras framför allt på grund av den tekniska utvecklingen och den ekonomiska globaliseringen. Det blir svårare att förutspå arbetskraven än tidigare. Den grundläggande utbildningen ska ge de studerande allmänna färdigheter som främjar deras fortsatta studier och arbetsmöjligheter. Arbetslivsfärdigheterna är också en viktig del i integrationsprocessen. De studerande ska få en realistisk och aktuell bild av arbetslivet och sina egna möjligheter i arbetslivet. Det är viktigt att de studerande förstår arbetets betydelse i livet och sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället. Undervisningen har också som uppdrag att få de studerande att inse betydelsen av företagsamhet och entreprenörskap samt de egna möjligheterna till entreprenörskap. Studierna ska ordnas så att de studerande kan utveckla sin kännedom om arbetslivet, lära sig entreprenörskap samt inse betydelsen av de kunskaper som inhämtas i studierna och på fritiden för den egna karriären.

De studerande ska få öva sig att arbeta självständigt och tillsammans med andra för att nå ett gemensamt mål. I praktiska undervisningssituationer ska de studerande öva sig att planera arbetsprocesser, uppskatta tid, lösa problem och utveckla nya hypoteser och alternativ. De studerande ska också få öva sig att kommunicera och utveckla grundläggande språkkunskaper som behövs i arbetslivet.

De studerande ska handledas att lära känna det finländska näringslivet, finländska företag och företagare samt frivilligarbete, i synnerhet i närregionen. Under den grundläggande utbildningen ska de studerande ges möjlighet att få erfarenheter av arbete och av att samarbeta med aktörer utanför skolan. Entreprenörskap, förmåga att sysselsätta sig själv samt att bedöma och ta kontrollerade risker utvecklas också genom olika projekt. De studerande ska stödjas att bilda nätverk.

De studerande ska få träna färdigheter som underlättar deras övergång till och framgång i arbetslivet. Utöver arbetslivskunskap och förmåga att söka arbete ska de studerande få information och handledning som stöd för sina fortsatta planer, såsom information om hur deras

tidigare utbildning och arbetserfarenhet lämpar sig för det finländska arbetslivet eller hurdan yrkesutbildning eller allmänbildande utbildning de behöver. De studerande ska få hjälp med att upptäcka yrken som intresserar dem och att välja lämpliga studier i den grundläggande utbildningen eller fortsatta studier utifrån sina egna förutsättningar och genom att kritiskt granska traditionella könsroller och andra rollmodeller samtidigt som de är medvetna om rollernas påverkan.

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Den grundläggande förutsättningen för demokrati är att människorna deltar i samhällslivet. Den grundläggande utbildningen för vuxna ska stärka varje studerandes delaktighet och uppmuntra de studerande att bli aktiva medborgare. De studerande ska som en del av studierna få öva sig att delta och påverka och att förbinda sig till gemensamma beslut.

De studerandes rätt att ta initiativ och delta i beslutsfattande ska respekteras. De studerande ska få delta i planeringen av sina studier, det gemensamma skolarbetet och lärmiljön enligt sina möjligheter. Samtidigt får de erfarenheter av betydelsen av överenskommelser, regler och förtroende. Studierna ska främja de studerandes förmåga att delta i beslutsfattande och att handla ansvarsfullt i sitt eget liv och i vidare utsträckning i studiegemenskapen och i samhället.

De studerande ska uppmuntras att följa med samhällsdebatten och att reflektera över alternativa lösningar på aktuella problem ur jämlikhets-, jämställdhets-, rättvise- och hållbarhetsperspektiv. Genom att delta i verksamhet som ordnas vid och utanför läroanstalten lär sig de studerande att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. De ska få kunskaper och erfarenheter av olika kanaler och sätt att delta och påverka i medborgarsamhället. De studerande ska lära sig att bedöma medias påverkan och betydelsen av kommunikation via media samt att använda de möjligheter som media erbjuder på ett etiskt hållbart sätt. De ska få lära sig att arbeta tillsammans och ges tillfälle att öva sig att förhandla, medla och lösa konflikter. I den grundläggande utbildningen för vuxna ska de studerande uppmuntras att använda sina demokratiska rättigheter och friheter som ansvarsfulla och aktiva kommuninvånare och medborgare.

Under den grundläggande utbildningen ska de studerande reflektera över sambandet mellan det förflutna, nutiden och framtiden samt olika framtidsalternativ. De ska vägledas att förstå betydelsen av sina val, levnadssätt och handlingar, inte bara för det egna livet, utan även för den närmaste omgivningen, samhället och naturen. Kunskaper om naturvetenskap och egna naturupplevelser ökar medvetenheten om vikten av miljöskydd. De studerande ska få färdigheter att utvärdera och förändra både sina egna, läroanstaltens och samhällets förfaringssätt och verksamhetsstrukturer så att de bidrar till att bygga en hållbar framtid.

6.4. Frågor som avgörs på lokal nivå

Vid uppgörandet av den lokala läroplanen ska man diskutera vad den grundläggande utbildningens uppdrag och de nationella målen för undervisning och fostran som fastställs i statsrådets förordning innebär på lokal nivå. Man ska också fundera över vad dessa mål och den mångsidiga kompetens och de läroämnesspecifika mål som fastställts utifrån dem förutsätter med tanke på ordnandet och ledningen av undervisningen och skolarbetet.

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- lokala perspektiv som eventuellt kompletterar uppdraget för den grundläggande utbildningen för vuxna och hur dessa syns i det praktiska genomförandet (till övriga delar kan texten i grunderna för läroplanen användas som sådan; uppdraget kan också konkretiseras och förverkligas med hjälp av planer och program som kompletterar läroplanen såsom till exempel program för hållbar utveckling eller plan för kulturfostran)

- eventuella lokala prioriteringar som gäller den mångsidiga kompetens som fastställs i grunderna för läroplanen och hur prioriteringarna syns i verksamheten (till övriga delar kan texten i grunderna för läroplanen gällande mångsidig kompetens användas som sådan)
- arrangemang och åtgärder med vilka man stödjer och följer upp att målen för mångsidig kompetens uppfylls i undervisningsarbetet.

7. Verksamhetskultur som utvecklar förmågan att lära sig och främjar integration i samhället

7.1. Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den

Verksamhetskulturen omfattar alla handlingssätt, beteendemönster och värden, principer och kriterier på vilka undervisningsarbetets kvalitet vilar. Verksamhetskulturen syns på individ-, grupp- och skolnivå. Läroanstaltens verksamhetskultur är dess historiskt och kulturellt formade sätt att arbeta.

Verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen för vuxna är en helhet som består av

- tolkning av de normer och mål som styr arbetet
- ledning samt organisering, planering, genomförande och utvärdering av arbetet
- den kompetens som finns på läroanstalten och hur kompetensen utvecklas
- pedagogik och professionalitet
- kommunikation och atmosfär, daglig praxis och lärmiljöer.

Verksamhetskulturen formas av både medvetna och omedvetna faktorer. Verksamhetskulturen påverkar alla som tar del av den, oberoende av om de är medvetna om dess betydelse och effekter eller inte. Till exempel överförs modeller för kommunikation och språkbruk samt könsroller till de studerande. Medlemmarna i skolsamfundet tillägnar sig värderingar och attityder som ingår i verksamhetskulturen, delvis omedvetet. Vuxenstuderande har också egna attityder och kulturella vanor, av vilka en del bidrar till att forma den eftersträlvade verksamhetskulturen, medan andra åter kan stå i konflikt med målen. För att utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att fundera över verksamhetskulturens innehåll och lägga märke till icke-önskvärda effekter och korrigera dem i enlighet med målen.

Verksamhetskulturen syns tydligast i de gemensamma handlingssätten. Verksamhetskulturen kan utvecklas och förändras enligt behov. En grundläggande förutsättning för utvecklingen är ett öppet, interaktivt och förtroendeskapande samtalsklimat där alla är delaktiga. Det är också viktigt att både läroanstaltens personal och de studerande utvärderar verksamhetskulturen för att skapa riktlinjer för verksamheten. Verksamhetskulturen ska uppmuntra till samarbete både i arbetsgemenskapen och bland de studerande. En kultur som präglas av samhörighet är viktig i den grundläggande utbildningen för vuxna.

7.2. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen

Principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen för vuxna ska hjälpa läroanstalterna att styra och utveckla sin verksamhet. De förpliktar utbildningsanordnarna att skapa förutsättningar för att principerna ska kunna förverkligas.

En lärande och uppmuntrande organisation är kärnan i verksamhetskulturen

En läroanstalt som erbjuder grundläggande utbildning för vuxna ska fungera som en lärande organisation som på ett jämlikt sätt uppmuntrar och stödjer sina medlemmar i lärandet. Förutsättningen och det viktigaste verktyget för att utveckla en lärande organisation är dialog.

Att reflektera över målen och regelbundet utvärdera det egna arbetet och att man kan arbeta i lugn och ro främjar lärandet. Det är också viktigt att utnyttja information från samarbetspartner, utvecklingsarbete, utvärderingar och forskning. Det pedagogiska ledarskapet har stor betydelse. Ledarskapet ska framför allt inriktas på att trygga förutsättningarna för lärande.

En lärande organisation ska skapa förutsättningar för sina medlemmar att lära sig tillsammans och av varandra. Av lärare och handledare i den grundläggande utbildningen för vuxna krävs en särskild förmåga att uppmuntra och motivera de studerande att möta utmaningar som är förknippade med lärandet, deras tidigare studiebakgrund och lärandeupplevelser samt med studiespråket. Var och en ska uppmuntras att hitta sina resurser och sina styrkor. Handledningen i att lära sig lära är mycket viktig i den grundläggande utbildningen för vuxna. I en lärande organisation inser man betydelsen av fysisk aktivitet för lärandet och man värdesätter att man fördjupar sig i arbetet, anstränger sig i studierna och slutför arbetet.

Flexibilitet som tar hänsyn till individen

De studerandes varierande bakgrund och livssituationer förutsätter flexibla strukturer och undervisningsarrangemang samt individuell handledning av studier i den grundläggande utbildningen. Den grundläggande utbildningen för vuxna kan vara en fortsättning på tidigare studier som den studerande genomfört i den grundläggande utbildningen för läropliktiga, andra studier som den studerande genomfört eller undervisning i svenska. Många studerande med invandrarbakgrund har också genomfört studier i sitt hemland.

Undervisningen och studierna ska ordnas med beaktande av de studerandes bakgrund och utgångsläge, såsom modersmål och kultur, religion eller livsåskådning, orsaken till invandringen och hur länge de bott i Finland, tidigare skolgång samt kunskaper i undervisningsspråket och kännedom om finländsk studiekultur. Den studerandes egna mål för studierna ska beaktas och den individuella studieplanen utarbetas utgående från vilka studier den studerande behöver.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Skolan är en del av ett kulturellt föränderligt och pluralistiskt samhälle, där det lokala och globala överlappar varandra. Olika identiteter, språk, livsåskådningar och religioner lever sida vid sida och i växelverkan med varandra. I en lärande organisation utnyttjas medvetet både det egna kulturarvet samt den språkliga och kulturella mångfalden. I en lärande organisation ger man synlighet åt olika minoriteter som lever i Finland. I den grundläggande utbildningen för vuxna är internationaliseringen på hemmaplan en mångsidig resurs. En lärande organisation utnyttjar landets kulturarv och kulturmiljöer och förhåller sig öppet och positivt till mångfald. Den ska ge utrymme för att utveckla mångbottnade identiteter. Den ska utveckla förståelse, omsorg och ett ansvarsfullt förhållningssätt mellan individer och grupper. Undervisningen ska stödja den studerandes utveckling till en aktiv och balanserad medlem av både det finländska och det egna språk- och kultursamfundet.

Flerspråkighet är en form av kulturell mångfald. Varje gemenskap och varje medlem i gemenskapen är flerspråkig. I en lärande organisation diskuteras attityder gentemot språk och språkgrupper, man förstår språkets centrala betydelse för lärandet, för kommunikation och samarbete, samt för identitetsskapandet och för integrationen i samhället. Det ska vara naturligt att använda olika språk parallellt i läroanstaltens vardag och språk ska värdesättas. Varje läroämne har sitt eget språk, textbruk och begreppssystem. De olika vetenskapsgrenarnas språk och symbolsystem öppnar olika perspektiv på samma fenomen. Undervisningen ska gå från vardagsspråk mot mera abstrakta begrepp. I en språkmedveten skola är samtliga medarbetare, i synnerhet lärarna, både språkliga modeller och språklärare i det läroämne de undervisar. Undervisningen ska planeras och genomföras genom samarbete mellan lärarna så att de studerande i alla läroämnena får det språkliga stöd de behöver.

Välbefinnande och trygghet

Alla har rätt till en trygg studie- och arbetsmiljö. Organisationens strukturer och arbetssätt ska utformas så att de stödjer hela organisationens och alla medlemmars psykiska, sociala och fysiska välbefinnande och trygghet i vardagen. Förebyggande av risker och farliga situationer är en del av tryggheten. Det är viktigt att systematiskt försäkra sig om att lokalerna, lärmiljöerna, läromedlen och undervisningssituationerna är trygga och fria från hinder.

Goda sociala relationer, respekt och öppen kommunikation samt en trivsamt miljö skapar förutsättningar för arbetsro. Känslan av att bli hörd och bemött skapar trygghet. Mobbning, våld, sexuella trakasserier, diskriminering eller rasism ska inte accepteras och de ska aktivt förebyggas. Olämpligt beteende ska åtgärdas. Läroanstaltens lärare eller rektor ska i fråga om trakasserier, mobbning, diskriminering eller våld som skett i skolan eller under skolvägen och som kommit till lärarens kännedom meddela vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som är misstänkt och för den som utsatts, ifall hen är under 18 år.

De studerande har rätt att få handledning samt tidigt och tillräckligt stöd. Läroanstalten ska samarbeta med andra aktörer för att trygga de studerandes välbefinnande.

Delaktighet och demokrati

De studerande ska uppmuntras att delta och utveckla strukturer och tillvägagångssätt som främjar delaktighet och påverkan. Känslan av att tillhöra gemenskapen och bli hörd och uppskattad gör studierna mera betydelsefulla. Den studerande ska vara den aktiva parten i det egna lärandet och integrationen i samhället.

De studerande ska uppmuntras att delta i planeringen av undervisningen och i läroanstaltens eventuella aktiviteter och hobbyverksamhet. Studerandekåren erbjuder en möjlighet till delaktighet. Läroanstaltens övriga verksamhet såsom tutorverksamhet, volontärarbete och olika slag av aktiviteter kring hållbar utveckling ger ytterligare möjligheter. Samarbete med olika sektorer, kulturinstanser, organisationer, företag och andra aktörer fördjupar insikterna om samhället och om hur man ska agera i medborgarsamhället. Kontakter med läroanstalter i olika länder ökar förmågan att verka i en globaliserad värld.

Likabehandling och jämlikhet

En lärande organisation ska främja likabehandling och jämlikhet. Medlemmarna ska bemötas och behandlas likvärdigt oberoende av faktorer som hänger samman med personen i fråga. Likabehandling förutsätter både att man beaktar individuella behov och att man garanterar grundläggande rättigheter och möjligheter till delaktighet för alla.

En lärande organisation ska genom sina värderingar och sin praxis främja jämställdhet mellan könen. Undervisningen ska ha ett könssensitivt förhållningssätt. Organisationen ska uppmuntra de studerande att upptäcka sina egna möjligheter och att förhålla sig till olika läroämnen, göra val och gå in för sina studier utan könsbundna rollmodeller. Genom utveckling och val av lärmiljöer, arbetssätt och undervisningsmaterial visar man sin respekt för den mänskliga mångfalden.

Ansvar för miljön och en hållbar framtid

En lärande organisation ska i all sin verksamhet fästa uppmärksamhet vid de ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella dimensionerna av hållbar utveckling. I en lärande organisation ska man visa exempel på ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön samt inge hopp om en bra framtid genom att skapa en kunskapsgrund för eko-social bildning. Den ska ge sina medlemmar förutsättningar att uppfatta sambandet mellan det förflutna, nutiden och framtiden. I studerandegemenskapen utvecklar de studerande sin förmåga att utvärdera sin egen livsstil och vid behov ändra på den. De ska få erfarenheter av att samarbeta för att bygga en bra framtid. De studerande ska delta i planeringen och skapandet av en hållbar vardag. En lärande organisation uppmuntrar de studerande att öppet bemöta världens mångfald och att arbeta för en rättvisare och hållbarare framtid.

7.3. Lärmiljöer och arbetssätt

7.3.1. Lärmiljöer

Med lärmiljöer avses de lokaler, platser, grupper och aktiviteter, där undervisningen, studierna och lärandet sker. Lärmiljöer innefattar också redskap, tjänster och material som används i undervisningen. Lärmiljöerna ska stödja de studerandes individuella och gemensamma

utveckling, lärande och kommunikation samt stärka vardagskompetensen. Lärmiljöerna ska uppmuntra till kommunikation och delaktighet samt främja gemensamt kunskapsbyggande och en positiv studieatmosfär.

Vid utvecklandet av lärmiljöerna ska man sträva efter pedagogiskt mångsidiga helheter som möter de studerandes behov. Lärmiljöerna ska stödja det kunskapsunderlag som grundar sig på tidigare erfarenheter och hjälpa den studerande att hitta effektiva sätt att komplettera och utveckla sina kunskaper samt vid behov revidera sina uppfattningar eller handlingsmönster. Lärmiljöerna ska ge de studerande möjlighet till flexibla individuella och gemensamma studier, kreativa lösningar samt att analysera och undersöka företeelser ur olika perspektiv.

Lärmiljöerna ska utvecklas med beaktande av de kunskaper och färdigheter som vuxenstuderande inhämtat genom arbete, i familjelivet och på fritiden. Informations- och kommunikationsteknik är en viktig del av mångsidiga lärmiljöer. Med hjälp av digitala verktyg kan man stärka de studerandes delaktighet och förmåga att samarbeta samt förbättra deras möjligheter att förverkliga individuella studievägar.

Hela målspråksmiljön stödjer utvecklingen av den studerandes kunskaper i svenska. Den vuxnas erfarenheter av olika vardagliga språksituationer – sociala nätverk, hobbyer, personliga kontakter – ska utnyttjas i studierna. Den studerande ska uppmuntras att ta del av lärmiljöer utanför skolan samt olika digitala och interaktiva lärmiljöer för att befästa sina språkkunskaper.

Planlösningarna ska utvecklas, planeras och utformas så att lokalerna och möblerna i mån av möjlighet går att förändra. Lokalerna ska vara ergonomiska, estetiska, tillgängliga, ljusa, trivsamma, välordnade och rena. De akustiska förhållandena och inomhusluften ska vara av god kvalitet. Målet är att de studerande ska ha tillgång till lokaler, redskap, material och bibliotekstjänster så att de också har möjlighet att studera självständigt. Utöver skolans utrymmen inomhus och utomhus ska naturen och den byggda miljön användas i undervisningen. Bibliotek, idrotts-, konst- och naturcentra, museer och många andra samarbetsparter erbjuder olika typer av lärmiljöer.

Man ska samarbeta målinriktat och bilda nätverk med arbetslivet, organisationer och sakkunniga inom olika områden. Kulturellt mångskiftande lärmiljöer stödjer de studerandes egen kulturella identitet och stärker delaktigheten, integrationen i det finländska samhället och sysselsättningsmöjligheterna.

Lärmiljöerna ska vara trygga och hälsosamma och främja de studerandes fysiska och psykiska hälsa och välmående. Ansvarsfullt arbete, arbetsro och en vänlig och lugn atmosfär stödjer lärandet och tryggheten. De studerande ska öva sig att arbeta på ett tryggt och ansvarsfullt sätt också i digitala lärmiljöer. Verksamheten ska planeras i enlighet med målen för hållbar utveckling.

De studerande ska vägledas att använda även sina egna digitala verktyg som stöd för lärandet.

7.3.2. Arbetssätt

Utgångspunkt för valet av arbetssätt är de mål som ställts upp för undervisningen och lärandet samt de studerandes behov, förutsättningar och intressen. Varierande arbetssätt stödjer och styr såväl undervisningsgruppens som den enskilda studerandes lärande. Genom mångsidiga arbetssätt och bedömningsmetoder får de studerande möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Genom val av arbetssätt ska man i undervisningen sträva efter att bryta eventuella könsbundna eller stereotypa attityder och handlingsmönster.

I utbildningen för vuxna är utnyttjandet av tidigare kunskaper och praktiska arbetssätt av central betydelse. Att träna nya arbets- och studiemetoder är en central del av studierna och den studerande ska uppmuntras att pröva olika studiesätt. I undervisningen används åskådliga,

experimentella och upplevelsebaserade arbetssätt som anknyter till vardagliga situationer. Genom att använda arbetssätt som är typiska för olika vetenskapsgrenar hjälper man de studerande att både strukturera sina kunskaper och tillägna sig nya färdigheter. Konstnärligt uttryck, kreativitetsövningar och egna aktiviteter integreras på ett flexibelt sätt i undervisningen.

Differentiering berör studiernas omfattning och djup, arbetsrytm, arbetsgång och de studerandes olika sätt att lära sig. Differentieringen ska utgå från de studerandes behov och möjligheter att själva planera sina studier, att välja olika arbetssätt och vid behov också studera i egen takt. De studerande ska vägledas att hitta arbetssätt som passar dem. Genom differentiering stödjer man den studerandes självkänsla och motivation. Differentiering bidrar också till att förebygga behov av stöd.

Undervisningen i den grundläggande utbildningen för vuxna ska vara språkmedveten. Det är viktigt att kunna läsa, förstå, tolka och producera olika texter. Språkmedvetna arbetssätt förutsätter samarbete mellan lärarna och en gemensam förståelse för språkets betydelse för lärandet. Undervisningen i svenska och andra läroämnen kan delvis ordnas som kompanjonundervisning för att stärka de studerandes multilitteracitet och utveckla språkfärdigheten. I sådana fall ska man försäkra sig om att målen och det centrala innehållet i bägge läroämnena eller kurserna uppnås. Lämpliga arbetssätt är till exempel självständiga studier, distansuppgifter och projektarbeten.

Kriterier för valet av arbetssätt är att de

- väcker den studerandes vilja att lära sig och ta ansvar för sitt lärande samt stärker den studerandes tro på sig själv som lärande individ
- drar nytta av den vuxnas livserfarenhet och bidrar till kunskaper som den studerande har nytta och glädje av
- stödjer det kollaborativa lärandet som sker genom inbördes kommunikation mellan de studerande, främjar social flexibilitet och förmågan att samarbeta konstruktivt och att ta ansvar för sig själv och andra
- uppmuntrar de studerande att kommunicera i olika typer av situationer på undervisningsspråket och på andra språk samt utvecklar deras ordförråd och uttrycksförmåga
- utvecklar förmågan att söka, producera och tillämpa information samt bedöma informationens tillförlitlighet
- hjälper den studerande att bli medveten om och utvärdera sitt eget lärande, stimulerar till målinriktat arbete samt utvecklar och breddar den studerandes inlärningsstrategier och förmåga att tillämpa dem i nya situationer
- ger den studerande möjlighet att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs för fortsatta studier och i arbetslivet
- ger färdigheter som möjliggör delaktighet, påverkan och ett aktivt medborgarskap.

7.4. Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden

I den grundläggande utbildningen för vuxna är den helhetsskapande undervisningen en viktig del av den verksamhetskultur som främjar förmågan att lära sig och integrationen i samhället. Målet är att hjälpa de studerande att förstå samband mellan olika fenomen och hur de är beroende av varandra. Helhetsskapande undervisning ska uppmuntra de studerande att kombinera kunskaper och färdigheter från olika vetenskapsgrenar och att i växelverkan med varandra strukturera dem till meningsfulla helheter. Arbetsperioder då de studerande undersöker helheter och kombinerar och undersöker olika vetenskapsgrenar ger dem möjligheter att tillämpa sina kunskaper och att känna sig delaktiga i ett gemensamt kunskapsbyggande. Detta stärker de studerandes förmåga att uppfatta vilken betydelse det som de lär sig i skolan har för det egna livet och den egna gruppen och i ett vidare perspektiv för samhället och mänskligheten. Samtidigt får de redskap för att vidga och strukturera sin världsbild.

Helhetsskapande undervisning förutsätter ett pedagogiskt grepp, som rör både undervisningens innehåll och arbetsmetoder, där man inom undervisningen i de olika läroämnena och i synnerhet över läroämnesgränserna studerar olika teman eller företeelser i den verkliga världen som helheter.

Helhetsskapande undervisning kan genomföras genom att

- samma tema studeras parallellt i två eller flera läroämnen samtidigt
- innehåll som hör till samma tema delas in i perioder som följer på varandra
- tillämpa kompanjonundervisning
- ordna olika aktiviteter, såsom temadagar och -veckor, olika tillställningar, kampanjer, studiebesök och lägerskolor
- i samarbete mellan olika läroämnen planera och införa mångvetenskapliga lärområden som kan innehålla ovannämnda helhetsskapande metoder.

De mångvetenskapliga lärområdena ska planeras utgående från principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen för vuxna. Lärområdena ska avspegla skolans funktion som en lärande och uppmuntrande organisation. De ska bidra till de studerandes och invandrarnas integration i samhället och framför allt stödja utvecklingen av mångsidig kompetens.

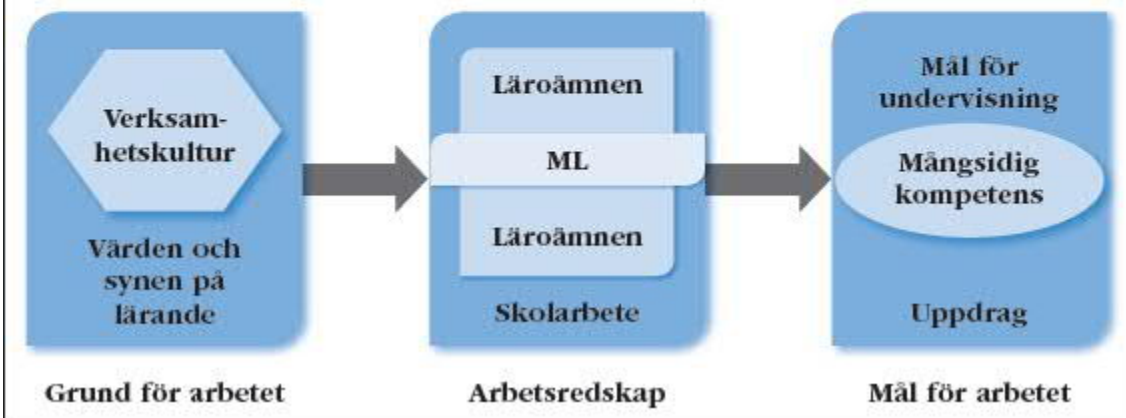
De mångvetenskapliga lärområdena ska planeras och genomföras utgående från de lokala förhållandena och möjligheterna. De erbjuder ett bra tillfälle för samarbete mellan skolan och det övriga samhället. Genom att behandla ämnen som har lokal anknytning, är aktuella och har samhällsrelaterad betydelse ökar man motivationen hos lärarna, de studerande och skolans externa samarbetspartner. Lärområdena ska omspänna en tillräckligt lång tidsperiod, så att de studerande har tid att fördjupa sig i innehållet, arbeta målinriktat, mångsidigt och långsiktigt. Lärområdenas teman och arbetssätt avgörs lokalt. Det är önskvärt att man i den grundläggande utbildningen för vuxna förverkligar åtminstone ett mångvetenskapligt lärområde per läsår.

Förverkligandet av mångvetenskapliga lärområden förutsätter samarbete mellan läroämnen och att skolans övriga verksamhet utnyttjas. Innehållet i lärområdena ska väljas bland teman som är förenliga med principerna för verksamhetskulturen, lämpar sig för samarbete mellan läroämnen och lärare och där man i studierna utnyttjar infallsvinklar, begrepp och metoder som är kännetecknande för de olika läroämnena. Bedömningen av lärandet i de mångvetenskapliga lärområdena utgör en del av bedömningen i de olika läroämnena.

Det är av största vikt att de studerande deltar i planeringen, eftersom syftet med lärområdena är att konkret behandla sådant som ingår i och som vidgar de studerandes erfarenhetsvärld. Ur den studerandes perspektiv är syftet med de mångvetenskapliga lärområdena att

- stärka de studerandes delaktighet och ge dem möjligheter att vara med och planera målen, innehållet och arbetssätten i studierna
- lyfta fram frågor som de studerande upplever som viktiga och skapa tillfällen att förbättra saker och lösa problem med gemensamma krafter
- ge de studerande möjligheter att kombinera lärande utanför skolan med studierna
- öka träningen i vardagskompetens och ge utrymme för intellektuell nyfikenhet, upplevelser och kreativitet samt skapa många olika slag av kommunikations- och språksituationer
- träna en hållbar livsstil
- sporra de studerande att handla på ett sätt som gynnar det allmänna och samhällets bästa.

De mångvetenskapliga lärområdena (ML) är helhetsskapande studieperioder som grundar sig på samarbete mellan läroämnena. Deras uppdrag är att främja de studerandes utveckling som människor och ansvarsfulla samhällsmedlemmar. Lärområdena ska avspegla läroanstaltens värden och syn på lärande. De ska återspegla principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen för vuxna och stödja utvecklingen av mångsidig kompetens.

7.5. Frågor som avgörs på lokal nivå

Att fundera över verksamhetskulturen är en viktig del av läroplansarbetet och samtidigt en del av utvecklingen av verksamheten. Utbildningsanordnaren ska lokalt besluta hur de studerande och övriga aktörer deltar i utvecklandet av verksamhetskulturen.

Utbildningsanordnaren ska se till att varje läroanstalt beskriver och/eller beslutar

- på vilka sätt de studerande och skolans personal garanteras möjlighet att delta i utvärderingen och utvecklandet av verksamhetskulturen
- eventuella lokala tyngdpunktsområden i utvecklandet av verksamhetskulturen
- eventuella lokala prioriteringar som gäller valet och utvecklandet av lärmiljöer och arbetsätt
- på vilka sätt studerande med ett främmande språk som modersmål stöds i undervisningsspråket som en del av en språkmedveten verksamhetskultur.

Om man beslutar att mångvetenskapliga lärområden ska ingå i undervisningen ska man i läroplanen besluta teman för de mångvetenskapliga lärområdena och hur de genomförs. I läroplanen ska man också besluta om centrala externa samarbetsparter för varje lärområde och om hur förverkligandet av lärområdena följs upp, utvärderas och utvecklas. Man ska också besluta om samarbetet och arbetsfördelningen i samband med planeringen och förverkligandet av mångvetenskapliga lärområden och hur man ser till att så många läroämnen som möjligt deltar i planeringen och förverkligandet av de mångvetenskapliga lärområdena. I läroplanen kan man också besluta om förfaringssätt, genom vilka man under läsåret kan komma överens om ett nytt mångvetenskapligt lärområde som upplevs som viktigt.

Lokala prioriteringar som gäller verksamhetskulturen eller utvecklandet av den ska skrivas in i läroanstaltens läroplan och/eller läsårsplan i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. Man kan också i läroplanen bifoga planer för samarbete med utomstående aktörer, som stödjer förverkligandet av de mångvetenskapliga lärområdena.

8. Handledning, stöd för lärande och studier, studerandevård och användning av disciplinära åtgärder

8.1. Handledning

Mål för handledningen

Målet med handledningen är att stödja de studerande så att de har lika möjligheter att klara av sina studier. Det är hela läroanstaltens gemensamma uppgift att ge den studerande en heltäckande handledning. Målet med handledningen är att utveckla den studerandes inlärningsfärdigheter och förmåga att lära sig samt förståelse för följderna av egna val och handlingar. Samtidigt utvecklas den studerandes förmåga att planera och ha kontroll över sitt liv. Handledningen ska stödja den studerandes förmåga att realistiskt bedöma sina egna förutsättningar och möjligheter i olika skeden av studierna. Handledningen ska också främja välbefinnandet och förebygga studieavbrott.

Målet med handledningen är att stärka och stödja de studerande så att de själva ska kunna göra val och fatta beslut som berör deras liv, utbildning och arbetskarriär. Den studerande ska med hjälp av handledningen få kunskaper och färdigheter som är centrala när man börjar studera, i studierna och när man söker till fortsatta studier. Dessutom ska den studerande få en mångsidig bild av utbildningsmöjligheterna, yrken och arbetslivet som stöd för sina fortsatta planer. Den studerande ska hänvisas att utnyttja olika handlednings-, rådgivnings- och informationstjänster. Målet är att den studerande känner till de centrala informationskällorna som anknyter till vidareutbildning och yrkesval, kan söka information och använda källorna som stöd för att söka till fortsatta studier.

Handledningen ska stödja studerande som tillhör språkliga och kulturella minoriteter eller har invandrabakgrund. I handledningen ska man också göra upp en konkret plan för fortsatta studier och/eller karriärplan som beaktar den studerandes mål på långsikt. Ifall det handlar om en studerande med invandrabakgrund, ska åtgärder som stödjer sysselsättningen och fortsatta planer efter den grundläggande utbildningen pågå under hela integrationsprocessen, ända från att den studerande ansöker till utbildningen till eventuell efterhandledning.

Hur handledningen genomförs

Handledningen ska utgå från den studerandes behov och mål och handledningens innehåll utformas enligt dem. En grundläggande förutsättning för att handledningen ska lyckas är att man respekterar den studerande som en vuxen person. Identifieringen av tidigare studier samt kunskaper och färdigheter som den studerande inhämtat annanstans än i utbildning kräver särskild uppmärksamhet. För en vuxen studerande kan brister i grundläggande kunskaper och färdigheter inverka negativt på både livskompetensen och självförtroendet. För att väcka och upprätthålla studiemotivationen krävs därför att handledaren sätter sig noggrant in i varje studerandes situation.

Studierna kan också planeras så att den studerande genomför kurser från de olika skedena samtidigt. Om det är ändamålsenligt att den studerande endast genomför kurser i läskunnighets- och/eller inledningsskedet kan hen efter det hänvisas till annan lämplig utbildning.

I handledningen ska man beakta den studerandes helhetssituation genom att utöver studierna också behandla vardagshantering och eventuellt frågor som anknyter till den studerandes livssituation och hälsa. I studiernas inledningsskede har handledningen som främsta uppgift att

hjälpa den studerande att hitta motivation och gå in för studierna och rollen som studerande. För att trygga engagemanget i studierna och en kontinuerlig studieprocess krävs mångsidig och långsiktig handledning samt stöd.

Handledningen ska ordnas både individuellt och i grupp. I den individuella handledningen ska den studerande kunna diskutera frågor som berör studierna, utbildnings- och yrkesval, framtiden och livssituationen. Den grundläggande utbildningen för vuxna ska också innehålla separata handledningskurser, som stärker de studerandes kunskaper och färdigheter för arbetslivet och bidrar till att nå övriga mål för handledningen. Den studerandes individuella studieplan kan också innehålla studieperioder vid andra läroanstalter och praktisk arbetslivsorientering.

8.2. Individuell studieplan

I den grundläggande utbildningen för vuxna ska en individuell studieplan utarbetas för den studerande. Den individuella studieplanen styr utvecklingen av den studerandes kunskaper och färdigheter under studierna. I planen som utarbetas i samråd med den studerande beskrivs målen för studierna och hur lång tid det tar att uppnå dem. Den individuella studieplanen ska utgå från den studerandes färdigheter, identifieringen av kunskaper som inhämtats tidigare och målen för studierna. Den studerandes tidigare studier och livssituation, i synnerhet tidigare studieprestationer och lärandeupplevelser, ska beaktas då den individuella studieplanen görs upp.

I den grundläggande utbildningen för vuxna ska enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning sådana tidigare slutförda studier eller på annat sätt förvärvat kunnande som motsvarar målen för och det centrala innehållet i läroplanen identifieras och erkännas. Den studerandes utgångsnivå ska bestämmas och utbildningsanordnaren och den studerande ska tillsammans utarbeta en individuell studieplan för den studerande, där följande ska anges:

- tidigare utbildning i Finland och/eller någon annanstans, särskilt tidigare studier inom den grundläggande utbildningen och arbetserfarenhet eller annan erfarenhet som eventuellt räknas till godo i studierna
- kunskaper i svenska/finska och andra språkkunskaper samt färdigheter för språkstudier
- kurser och/eller lärokurser som räknas till godo
- vilket skede i den grundläggande utbildningen för vuxna studierna inleds med (läskunnighetsskedet, annat inledningsskede eller slutskedet)
- kurser som ska avläggas
- eventuella studie- och/eller orienteringsperioder vid andra läroanstalter och/eller arbetslivsorientering
- den beräknade studietiden
- studieförhållanden, hur studierna genomförs och eventuella särskilda undervisningsarrangemang
- studiefärdigheter och eventuella stödbehov
- plan för fortsatta studier och karriärplan.

När den individuella studieplanen görs upp ska den studerandes eventuella tidigare studieplan och dess genomförande beaktas. Från utbildningsanordnarens sida svarar studiehandledaren och lärarna tillsammans för uppgörandet av den individuella studieplanen. Studieplanen kan också innehålla studieperioder vid andra läroanstalter, t.ex. vid yrkesläroanstalter.

Om en studerande flyttar till utbildning som ordnas av en annan utbildningsanordnare i enlighet med denna lag, gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning eller lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, ska den tidigare utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna den nya utbildningsanordnaren uppgifter om den studerandes individuella studieplan och om vilka studier han eller hon slutfört.

Vid behov utarbetas och följs planen upp genom yrkesövergripande samarbete. Beroende på den studerandes bakgrund kan hans ärenden också, förutom av läroanstaltens företrädare, skötas av olika myndigheter. Utgående från behov och vilken grupp det är fråga om kan samarbetet bestå av att stödja invandrades integrationsprocess, samarbeta med romska organisationer, stödja studierna i samråd med socialarbetare eller fängelsepersonal eller att samarbeta med andra aktörer och nätverk.

När den individuella studieplanen görs upp är det bra att ta i beaktande eventuella integrationsplaner som en arbets- och näringsbyrå eller kommun gjort upp eller planer för strafftiden som gjorts upp vid en straffanstalt. En integrationsplan som gjorts upp utgående från en inledande kartläggning är en individuell plan för invandrare för de åtgärder och tjänster, som syftar till att stödja invandrades möjligheter att inhämta tillräckliga kunskaper i svenska eller finska samt övriga kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet och som främjar invandrades möjligheter att delta som jämbördiga medlemmar i samhället.

Studier som hör till den grundläggande utbildningen för vuxna kan genomföras vid den egna läroanstalten, andra läroanstalter eller på något annat ställe. En förutsättning för att kunna agera aktivt och målinriktat är att kontinuerligt utveckla sina studiefärdigheter och sin förmåga att söka information. Målen för dessa färdigheter ska beskrivas i studieplanen vid sidan av målen för kunskaperna och färdigheterna i de olika läroämnena.

Studieplanen och hur den uppnås ska följas upp och utvärderas tillsammans med den studerande och eventuella andra parter som sköter hans ärenden. När den studerandes situation förändras ska planen uppdateras så att den motsvarar den nya situationen. Den studerande ska informeras om sina möjligheter att få stöd av personer som medverkar i handledningen och vilka deras uppgifter är inom handledningen.

En studerande kan anses ha avgått om han eller hon utan att ha anmält giltigt skäl uteblir från undervisningen och det är uppenbart att han eller hon inte avlägger studierna i enlighet med sin individuella studieplan.

8.3. Stöd för lärande och studier

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska undervisningen ordnas utgående från de studerandes ålder och förutsättningar. Detta gäller också den grundläggande utbildningen för vuxna, där åldern och livssituationen varierar stort bland de studerande. Undervisningen och stödet ska ordnas utgående från såväl varje studerandes som hela undervisningsgruppens utgångsläge, styrkor och utvecklingsbehov. Stöd för lärande och studier innebär både lösningar som berör hela gruppen och lärmiljön och lösningar som möter de studerandes individuella behov. Varje studerande ska ha möjlighet att lyckas i sitt lärande utifrån sina egna förutsättningar, att utvecklas som lärande individ och att växa och utvecklas som människa. Syftet med stödet är att förhindra att problemen växer, blir komplicerade och långvariga.

Behovet av stöd kan bero på till exempel språkliga, matematiska, motoriska eller uppmärksamhetsrelaterade svårigheter. Den studerande kan också ha behov av stöd på grund av mentala problem, social missanpassning, traumatiska upplevelser eller problem som anknyter till livssituationen.

Det första sättet att ta hänsyn till de studerandes olikheter är att differentiera undervisningen. Alla studerandes förutsättningar och behov ska beaktas i arbetet. Det innebär olika inlärningsförutsättningar samt växlande språklig och kulturell bakgrund och kunskaper i undervisningsspråket. De studerande ska få hjälp med att förstå utbildningens mål och betydelse. De ska också ges handledning och stöd som ökar deras förutsättningar att lyckas. Skolans verksamhetskultur ska utvecklas så att den främjar samarbetet mellan skolans personal och de studerande och även de studerandes samarbete och gemensamma lärande.

Det är speciellt viktigt att inlärningssvårigheter och hinder för lärandet förebyggs och upptäcks i ett tidigt skede. Identifieringen av behovet av stöd grundar sig på den studerandes egna, lärarnas och den övriga personalens observationer. Den studerande kan också hänvisas att utreda sitt behov av stöd med hjälp av aktörer utanför skolan. Först granskas de befintliga arbetssätten, undervisningsarrangemangen och lärmiljöerna och hur de lämpar sig för den studerande. Utifrån det bedöms om man genom att ändra på dem kunde hitta bättre pedagogiska lösningar för den studerande. Vid bedömningen och planeringen av stöd ska resultat från andra eventuella utvärderingar utnyttjas och det stöd den studerande fått tidigare beaktas.

De studerande ska handledas att upptäcka sina resurser, sina styrkor i fråga om lärande och sina utvecklingsbehov. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid den studerandes inlärningsförutsättningar och förmåga att lära sig samt den studerandes möjlighet att ta ansvar för sina studier och för att planera, ställa upp mål, genomföra och utvärdera studierna. Läraren ska bedöma och ge uppmuntrande respons på sina studerandes framsteg samt planera undervisningen, lärmiljöerna och eventuella stödåtgärder.

Stödåtgärderna kan vara differentiering av undervisningen, särskilt prioriterade områden i studierna enligt den studerandes behov, mångsidig studiehandledning och studerandevård. Den studerande hänvisas i mån av möjlighet till stöd som erbjuds av andra aktörer. Användningen av mångsidiga arbetssätt och studiestrategier som är kännetecknande för de olika läroämnena främjar lärandet. De individuella stödåtgärder och det stöd som behövs i olika läroämnena skrivs in i den studerandes individuella studieplan. I arbetet och bedömningen ska man tillämpa metoder som ger den studerande möjlighet att visa sina kunskaper så bra som möjligt.

Särskilda undervisningsarrangemang kan användas i undervisningen enligt lagen om grundläggande utbildning.

8.4. Studerandevård

I det här kapitlet anges de centrala principerna för studerandevården och målen för den studerandevård som hör till undervisningsväsendet samt utbildningsanordnarens skyldighet att göra upp en studerandevårdsplan. I dessa grunder används begreppen studerandevård, studerande, läroanstalt och utbildningsanordnare. Det som nedan föreskrivs om välfärdsområden gäller även Helsingfors stad.

Lagen om elev- och studerandevård tillämpas på studerande som avlägger hela den grundläggande utbildningens lärokurs enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna (examensinriktade studerande). Utbildningsanordnaren ska enligt lagen göra upp en studerandevårdsplan. Studerandevården ska i tillämpliga delar ordnas och genomföras enligt samma principer som i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för läropliktiga (Föreskrift 104/011/2014).

Syftet med studerandevården är att garantera alla studerande lika möjligheter till lärande och välbefinnande samt att värna om hela läroanstaltens välbefinnande och en sund och trygg studiemiljö. Målet är att förebygga problem och tillhandahålla det stöd som behövs i ett så tidigt skede som möjligt. Studerandevården ska bestå av både gemensam och individuell studerandevård.

Studerandevården ska genomföras som systematiskt samarbete mellan undervisningsväsendet och välfärdsområdet och de studerande och deras vårdnadshavare samt vid behov andra samarbetspartner. Studerandevården ska i första hand vara förebyggande, gemensamt arbete. Den gemensamma studerandevården är en gemensam uppgift för alla yrkesverksamma vid läroanstalten.

De studerande har även rätt till studerandevårdstjänster, som utgörs av skol- och studerandehälsovårdstjänster samt kurators- och psykologtjänster. Den studerande har rätt att avgiftsfritt få sådan studerandevård som förutsätts för att han eller hon ska kunna delta i undervisningen, med undantag för sjukvårdstjänster för studerande över 18 år.

Studerandevårdstjänsterna ska i första hand ordnas som närservice, som utbildningsanordnaren ska erbjuda ändamålsenliga lokaler för. Studerandehälsovårdstjänsterna kan även anordnas centraliserat vid studerandehälsovårdens verksamhetsställe. Även i detta fall ska tjänsterna vara lättillgängliga för de studerande.

Utbildningsanordnaren ska göra upp en studerandevårdsplan för genomförandet av den samlade studerandevården. För den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av den anordnarspecifika studerandevården svarar en sektorsövergripande styrgrupp. Studerandevårdsplanen ska göras upp i samarbete med läroanstalternas och studerandevårdstjänsternas personal, de studerande och deras vårdnadshavare. Vårdsområdet har i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen en samarbetskyldighet vid beredningen av utbildningsanordnarens studerandevårdsplan.

Utbildningsanordnarens studerandevårdsplan ersätter den lokala läroplanen för studerandevårdens del. I studerandevårdsplanen ingår de anordnarspecifika målen och de centrala principerna för studerandevårdsarbetet samt åtgärder för att genomföra och följa upp studerandevården (*egenkontroll*) och preciserade uppgifter för helheterna 1–5 enligt läroanstalt. I studerandevårdsplanen ska utbildningsanordnaren beskriva hur man i läroanstalterna följer upp och vid behovser över hur planen genomförs. Utarbetandet av utbildningsanordnarens studerandevårdsplan beskrivs närmare i kapitel 5.6. Frågor som avgörs på lokal nivå och utbildningsanordnarens studerandevårdsplan.

8.5. Disciplinära åtgärder

Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö, arbetsro och ostörda studier. Skolan kan påverka arbetsron på många sätt, främst genom utveckling av verksamhetskulturen, samarbete, gemensamt ansvar och omsorg. Genom att utveckla pedagogiska lösningar och bygga upp en atmosfär som präglas av förtroende och omsorg skapas förutsättningar för en god arbetsro.

Som en disciplinär åtgärd kan en studerande ges en skriftlig varning eller bli avstängd för högst ett år.

Lagen om grundläggande utbildning förpliktar utbildningsanordnaren att i samband med läroplanen utarbeta en plan och anvisningar om användningen av disciplinära åtgärder och förfaringssätt. Syftet med planen är att se till att förfaringssätten är lagenliga och enhetliga och att eleverna behandlas jämlikt. Planen stödjer också att skolans ordningsregler följs.

Utbildningsanordnaren ska se till att varje skola har en plan för användningen av disciplinära åtgärder. Den kan utarbetas som en del av läroplanen eller som en separat plan. Planen kan i sin helhet utarbetas gemensamt för alla utbildningsanordnarens skolor eller så att planens struktur och de centrala gemensamma riktlinjerna ingår i den lokala läroplanen och planen sedan preciseras skilt för varje läroanstalt.

Vid utarbetandet av planen är det viktigt att notera att endast disciplinära åtgärder som nämns i lagen får användas och att man vid användningen av disciplinära åtgärder ska iaktta de allmänna rättsskyddsprinciperna inom förvaltningen. Användningen av disciplinära åtgärder ska grunda sig på sakliga, allmänt godtagbara och objektiva skäl. Konsekvenserna av likartade gärningar ska vara de samma, oberoende av gärningsman, dock så att upprepade gärningar kan anses som en försvårande omständighet. De disciplinära konsekvenserna ska stå i proportion till gärningen. Disciplinära åtgärder får inte användas på ett sätt som kränker eller förolämpar de studerande.

8.6. Frågor som avgörs på lokal nivå och utbildningsanordnarens studerandevårdsplan

Det är viktigt att välja metoder för handledning, stöd för lärande och studier, studerandevård och disciplinära åtgärder som bidrar till att uppnå målen för undervisningen och stödjer en verksamhetskultur som utvecklar förmågan att lära sig och främjar integration i samhället. De läroanstaltsspecifika lösningarna, arbets- och ansvarsfördelningen och övriga praktiska detaljer

ska preciseras i de enskilda läroanstalternas läroplaner och/eller i läsårsplanerna i enlighet med utbildningsanordnarens beslut.

Handledning

Utbildningsanordnaren ska besluta och beskriva

- mål för handledningen och hur handledningen genomförs
- vilka personer som medverkar i handledningen, deras uppgifter och inbördes arbetsfördelning
- på vilket sätt den individuella studieplanen utarbetas, följs upp och utvärderas
- samarbetsparter, samarbetsmål och hur samarbetet i frågor som berör handledning i praktiken genomförs med andra läroanstalter, myndigheter och andra samarbetsparter
- hur man informerar om handledningen.

Stöd för lärande och studier

Utbildningsanordnaren ska besluta och beskriva

- hur undervisningen och stödåtgärderna i praktiken ordnas för studerande som behöver stöd
- samarbetet, ansvars- och arbetsfördelningen inom personalen när behovet av stöd bedöms, stödet planeras och ordnas och genomförs i praktiken
- hur de studerande informeras om möjligheterna till stöd.

Utarbetandet av utbildningsanordnarens studerandevårdsplan

Utbildningsanordnaren ska i enlighet med bestämmelserna bereda en studerandevårdsplan för varje utbildningsform. Utbildningsanordnaren avgör på lokal nivå hur de nödvändiga uppgifterna om helheterna (punkt 1–5 som beskrivs nedan) sammanställs och hur läroanstalternas verksamhet styrs med hjälp av uppgifterna. För studerandevårdstjänsternas del sker detta i samarbete med välfärdsområdet. Planen bifogas till kommunens välfärdsplan för barn och unga.

Utbildningsanordnaren svarar för att följande uppgifter enligt läroanstalt ingår i planen för hur studerandevården ska genomföras, utvärderas och utvecklas (helheterna 1–5):

1. En uppskattning av det totala behovet av studerandevård och tillgängliga studerandevårdstjänster
2. Läroanstaltens åtgärder för att främja den gemensamma studerandevården
3. Åtgärder för att tillhandahålla de stödinsatser som behövs (individuell studerandevård)
4. Samarbetet med de studerande och deras familjer samt personalen vid läroanstalten och andra aktörer som stöder de studerandes välbefinnande
5. Planer för hur de studerande ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier samt krisplanen

Utbildningsanordnarens studerandevårdsplan ska innehålla de punkter som fastställs i lagen om elev- och studerandevård och i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för läropliktiga. Inom den grundläggande utbildningen för vuxna ska planen beredas med hänsyn till målgruppens särdrag, såsom ålder, livssituation samt språklig och kulturell bakgrund.

Disciplinära åtgärder

Utbildningsanordnaren ansvarar för att en plan för disciplinära åtgärder utarbetas. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller utgöra en separat plan, vilket i så fall ska nämnas i läroplanen.

I planen ska fastställas och beskrivas

- vilka förfaringsätt som preciserar och kompletterar lagstiftningen om förseelser, fusk och störande beteende, samt ansvars- och arbetsfördelning och metoder för samråd och dokumentering

- hur man vid användningen av disciplinära åtgärder garanterar att förvaltningens allmänna rättsskyddsprinciper iakttas
- hur man ser till att personalen instrueras och har den kompetens som behövs för att utöva disciplinära befogenheter
- hur olika parter informeras om planen, ordningsreglerna och de lagstadgade disciplinära åtgärderna
- med vilka metoder man följer upp planen och utvärderar genomförandet och effekten av åtgärderna.

9. Samarbete och olika undervisningsarrangemang

9.1. Samarbete

Utbildningsförvaltningen och läroanstalterna som ordnar grundläggande utbildning för vuxna ska samarbeta för att garantera enhetlighet och kvalitet i den grundläggande utbildningen för vuxna, öka öppenheten i verksamheten och för att stödja de studerandes lärande och skapa fungerande studievägar. Samarbete behövs även för att trygga mångsidiga lärmiljöer och välbefinnandet i skolan och för att planera, utvärdera och utveckla skolans verksamhet. Samarbetet ska vara systematiskt och utvärderas i samråd med skolans samarbetspartner.

Samarbetet ska också sträcka sig till andra utbildningsanordnare, t.ex. anordnare av yrkesutbildning, framför allt när det gäller att ordna undervisning i läskunnighetsskedet och för att inkludera yrkesstudier i den studerandes individuella studieplan. Samarbetet är särskilt viktigt vid övergången till andra utbildningsvägar.

De studerandes delaktighet

Skolarbetet ska ordnas så att de studerande får erfarenheter av samarbete, delaktighet och demokratisk verksamhet i sin undervisningsgrupp, i skolan och närmiljön och i olika nätverk.

Som medlemmar i skolsamfundet har de studerande ansvar för studiemiljön och möjligheter att påverka skolans verksamhet. Man ska i läroanstalterna skapa strukturer som aktiverar de studerande och främjar deras delaktighet i skolan och samhället. De studerandes ska delta i uppgörandet av läroplanen på det sätt som bestäms lokalt. De studerande kan vara med och utveckla och utvärdera skolans verksamhet till exempel genom att delta i studerandekårsverksamheten. Studerandekåren har som uppgift att främja de studerandes samverkan och möjligheter att påverka.

Samarbete med andra parter

Den som ordnar grundläggande utbildning för vuxna ska samarbeta med andra parter inom samma sektor i frågor som rör utbildningen. Syftet med samarbetet är att stödja den studerandes integration i samhället samt att förebygga och förhindra marginalisering. Samarbetet ska garantera den studerande heltäckande stöd och därför är det viktigt att samarbetet är yrkesövergripande.

I den grundläggande utbildningen för vuxna ska läroanstalten beroende på ärendet samarbeta med olika förvaltningar och andra parter. Ett aktivt samarbete med Arbetskraftsmyndigheterna är viktigt i synnerhet för att stödja handledningen och sysselsättningen av studerande med invandrarbakgrund. Utbildningsanordnaren har också nytta av samarbete med aktörer inom tredje sektorn, särskilt med invandrarnas och romernas egna organisationer och medborgarorganisationer.

Läroanstalten ska i mån av möjlighet också samarbeta med arbetslivet för att ge de studerande möjlighet att bekanta sig med arbetslivet och öka deras förutsättningar att få arbete. Samarbete mellan läroanstalter behövs framför allt då en studerande flyttar från en läroanstalt eller typ av läroanstalt till en annan. Olika läroanstalter kan också samarbeta sinsemellan för att bredda undervisningsutbudet och stärka personalens kompetens.

I fråga om undervisning vid straffanstalter bedrivs samarbete med brottspåföljdsmyndigheten, brottspåföljdsregionen eller fängelset på det sätt som beskrivs i avsnittet Undervisning som ordnas vid straffanstalter.

9.2. Fjärruppkoppling i undervisningen

I den grundläggande utbildningen för vuxna kan man använda fjärruppkoppling i undervisningen för att erbjuda mångsidiga studiemöjligheter inom alla läroämnen och ämnesområden. Undervisningen i den grundläggande utbildningens lärokurs för vuxna kan även ordnas helt och hållet som distansundervisning. Fjärruppkoppling i undervisningen främjar lika möjligheter för de studerande till mångsidig och högklassig undervisning oberoende av antalet studerande, läroanstaltens läge eller den studerandes livssituation.

Med hjälp av fjärruppkoppling i undervisningen kan undervisningen både differentieras och genomföras genom helhetsskapande studier. Man kan möta de studerandes individuella behov, erbjuda undervisning som stödjer utveckling av särskild begåvning, fördjupa läroanstaltens stöd för lärande och studier eller sköta undervisningen om den studerande till exempel arbetar eller sköter barn vid sidan om studierna, eller i vissa undantagssituationer. Fjärruppkoppling ger möjligheter att genomföra undervisningen och studierna på olika sätt i olika lärmiljöer. Det innebär att man som stöd för lärandet kan utnyttja olika lärares kompetens, undervisningsteknologi och den sakkunskap som finns hos skolans samarbetspartner, i arbetslivet och eventuella internationella nätverk utgående från de studerandes behov och målen för undervisningen.

9.3. Undervisning som ordnas vid straffanstalter

Med undervisning som ordnas vid straffanstalter avses undervisning för fångar som huvudsakligen ordnas i fängelser. Undervisningen kan också ordnas utanför ett fängelse enligt lokal överenskommelse med brottspåföljdsmyndigheten. Grundläggande utbildning för vuxna som ordnas som undervisning vid straffanstalter ska i tillämpliga delar följa de föreskrifter och bestämmelser som gäller den grundläggande utbildningen. Den grundläggande utbildningen för fångar ska motsvara den grundläggande utbildningen för andra vuxna. I undervisning som ordnas vid straffanstalter kan lärokursens omfattning avvika från den grundläggande utbildningens lärokurs för vuxna som omfattar minst 46 kurser, men den måste omfatta minst 30 kurser. Utöver de normer som styr den grundläggande utbildningen regleras undervisningen vid straffanstalter av fängelselagen och -förordningen och av internationella rekommendationer om undervisning som ordnas vid straffanstalter. I undervisningen betonas likabehandling och jämlika möjligheter samt den normalitetsprincip som ska följas inom brottspåföljdsmyndigheten. Undervisningen vid straffanstalter kan för sin del stödja målen i fängelselagen om att förbättra fångarnas livskompetens och vägleda dem till ett liv utan brott.

De fångar som inte slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs ska erbjudas möjlighet till det. Den studerande ska få handledning i studierna och hens studieförsteg ska följas upp. Planeringen av studierna och studiegången kan effektiveras genom tillgodoräknande av tidigare studiehelheter samt kunskaper och färdigheter som inhämtats före och under fängelsetiden i olika utbildningar och funktioner samt genom ömsesidigt samarbete mellan läroanstalter, fängelsepersonalen och den studerande.

Undervisningsutbudet ska planeras och förverkligas med beaktande av att

- den genomsnittliga fängelsevistelsen är några månader och omsättningen av studerande är stor, så undervisningsutbudet ska vara mångsidigt och det ska finnas möjlighet att flexibelt inleda studierna vid olika tidpunkter
- fångar har ofta i jämförelse med den övriga befolkningen svagare utbildningsbakgrund och lider oftare av inlärningssvårigheter, rusmedelsproblem och mentala problem, och behöver därför mångsidigt stöd i studierna

- en del fångar tillhör specialgrupper (till exempel unga fångar under 21 år, kvinnliga fångar, romska fångar och fångar med ett främmande språk som modersmål). I deras fall är det ofta nödvändigt att differentiera undervisningen genom olika undervisningsarrangemang och metoder.

Vid sidan av gruppundervisning kan fångarna erbjudas möjlighet till självständiga studier, som kan stödjas till exempel med hjälp av fjärruppkoppling i undervisningen. I det fallet måste man följa brottsförmyndighetens säkerhetsföreskrifter.

Studierna fungerar ofta också som en del av fångens rehabilitering. I synnerhet studierna i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna, som kan integreras i den övriga fängelseverksamheten, stödjer utvecklingen av vardagskompetens och ger den studerande kunskap och erfarenhet om sin förmåga att lära sig. I fråga om en studerande vid en straffanstalt kan studier i den grundläggande utbildningen också integreras i undervisning som förbereder för grundläggande yrkesutbildning.

Eftersom fångar med mycket låg utbildning och unga fångar oftare än andra uppfattar sig själva som svaga elever, kan upplevelser av framgång i studierna sporra dem till att återuppta avbrutna grundskolestudier och planera fortsatta studier. Med hjälp av den grundläggande utbildningen för vuxna kan man öka fångarnas intresse och färdigheter för att söka sig till utbildning på andra stadiet, vilket främjar principen om livslångt lärande. Då en studerande förflyttas från ett fängelse till ett annat kan man genom samarbete mellan läroanstalten, fängelsepersonalen och den studerande samt flexibla undervisningsarrangemang se till att studierna fortsätter.

Av betyg över grundläggande utbildning för vuxna får inte framgå att studierna har genomförts i ett fängelse.

9.4. Frågor som avgörs på lokal nivå

Samarbete

Utbildningsanordnaren avtalar om återkommande samarbetspraxis med behövliga parter. De överenskomna lösningarna skrivs in i den lokala läroplanen. Utbildningsanordnaren ska se till att de studerande har möjlighet att delta i planeringen av samarbetspraxis och vid val av samarbetsparter.

Fjärruppkoppling i undervisningen

Utbildningsanordnaren ska i den lokala läroplanen beskriva hur fjärruppkoppling i undervisningen beaktas, i synnerhet vid definitionen av verksamhetskultur, lärmiljöer, arbetssätt, handledning och samarbete och i de läroämnesspecifika kapitlen.

Undervisning som ordnas vid straffanstalter

Ifall en läroanstalt ordnar undervisning i ett fängelse eller annan straffanstalt, ska ifrågasvarande undervisningsarrangemang skrivas in i den lokala läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna eller en separat läroplan görs upp för undervisningen för fångar. Utbildningsanordnaren ska avtala med brottsförmyndigheten om hur undervisningen för fångar ordnas.

Utbildningsanordnaren ska besluta och beskriva

- vilken läroanstalt som ordnar grundläggande utbildning för vuxna som fängelseundervisning
- genom vilka arrangemang fängelseundervisning kan ordnas utanför fängelset
- hur fängelseundervisningen stödjer målen i fängeslaget om att förbättra fångarnas livskompetens och vägleda dem till ett liv utan brott

- hur och med vilkas hjälp fångarna stöds att fortsätta sina studier efter att fängelseundervisningen upphört.

10. Bedömning av den studerandes lärande och kunnande i den grundläggande utbildningen för vuxna

10.1. Bedömningens syften

Enligt lagen och förordningen om grundläggande utbildning har bedömningen av den studerande två syften som stödjer varandra. Syftet med bedömningen är att

- handleda och sporra den studerande i studierna och att utveckla de studerandes förutsättningar för självvärdering (formativ bedömning)
- definiera i vilken grad den studerande har uppnått målen som ställts upp för läroämnena (summativ bedömning).

Bedömningen ska fokusera på den studerandes lärande, kunnande och arbete.Handledningen och sporrandet i studierna och utvecklingen av den studerandes färdigheter för självvärdering genomförs med hjälp av formativ bedömning. I vilken mån den studerande har uppnått de mål som ställts upp för de olika läroämnena ska bedömas summativt. Uppförande bedöms inte i den grundläggande utbildningen för vuxna.

Vid genomförandet av bedömningens syften ska de allmänna principerna för bedömningen följas. Läroanstalterna ska ha enhetliga principer och förfaringssätt för bedömningen som blir konkreta i läroanstaltens bedömningskultur. Utbildningsanordnaren ska följa upp hur bedömningsprinciperna uppfylls i läroanstalterna samt stödja utvecklingen av en enhetlig bedömningskultur.

10.1.1. Formativ bedömning

Syftet med den formativa bedömningen är att handleda den studerande i framstegen i studierna i relation till de uppställda målen. Den formativa bedömningen hjälper den studerande att förstå sitt eget lärande, uppfatta sina styrkor och utveckla sina arbetsfärdigheter i syfte att nå de mål som ställts upp för läroämnet. Den formativa bedömningen är en del av undervisningen.

Den formativa bedömningen är respons som stödjer och handleder lärandet. Responsen ska hjälpa den studerande att förstå målen för läroämnet, att uppfatta sina egna framsteg i relation till de uppställda målen samt hur prestationerna kan förbättras i förhållande till de uppställda målen och kunskapskraven.

Självvärdering och kamratrespons är en del av den formativa bedömningen. De studerande tränar under lärarens handledning på sina färdigheter i självvärdering och på att ge och ta emot kamratrespons. Dessa färdigheter ska tränas som en del av studierna i alla läroämnena. Självvärderingen och kamratresponsen inverkar inte på vitsordet eller det verbala omdöme som eleven ska få i läroämnet.

Målen för läroämnena och principerna för bedömningen ska klargöras för de studerande i början av varje kurs. Varje studerande ska kunna bilda sig en uppfattning om vad som avses att hen ska lära sig och hur prestationerna bedöms.

Den formativa bedömningen ska alltid genomföras i syfte att uppnå målen för läroämnena som har ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna och preciserats i den lokala läroplanen.

Den formativa bedömningen förutsätter ingen dokumentation.

10.1.2. Summativ bedömning

Syftet med den summativa bedömningen är att beskriva hur väl och i vilken mån den studerande har uppnått de mål som ställts upp för läroämnen i den lokala läroplanen.

Den summativa bedömningen ska genomföras i relation till de mål som ställts upp för läroämnen i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna och som preciserats i den lokala läroplanen. Bedömningen i slutet av en kurs är en summativ helhetsbedömning av hur den studerande presterat. Slutbedömningen ska fokusera på de mål som ställts upp för läroämnen när den grundläggande utbildningens lärokurs avslutas.

I bedömningen av den studerandes kunnande ska man använda föremålen för bedömningen i inledningsskedet och i det eventuella läskunnighetskedet som fastställts i grunderna för den grundläggande utbildningen för vuxna och kunskapskraven för slutbedömningen i den grundläggande utbildningen för vuxna.

Den summativa bedömningen genomförs alltid av läraren som undervisar den studerande, eller, om lärarna är många, av lärarna gemensamt. Den summativa bedömningen genomförs i slutet av varje kurs och i slutet av den grundläggande utbildningen.

Läraren ska dokumentera de omdömen av elevens prov på kunnande som inverkar på den summativa bedömningen.

Den studerande och vårdnadshavaren till en studerande som är under 18 år ska i god tid informeras om den studerande riskerar att inte uppnå målen för studierna i inledningsskedet eller för den grundläggande utbildningen. Så fort behovet av stöd konstateras ska den studerande få tillräckligt med stöd för att avlägga sina studier.

10.2. Allmänna principer för bedömningen

Följande principer för bedömningen ska följas.

Bedömningen är jämlik

Bedömningen ska grunda sig på likabehandling. Bedömningen ska grunda sig på de gemensamma mål som ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna och som preciserats i den lokala läroplanen. Varje studerande ska få veta vad som avses att hen ska lära sig och hur hens lärande, kunnande och arbete bedöms. Slutvitsorden ska bildas på lika grunder i hela landet.

Bedömningen förutsätter öppenhet, samarbete och delaktighet

Syftet med bedömningen är att hjälpa de studerande att uppfatta hur hen framskrider i studierna. Detta förutsätter kommunikation mellan läraren och den studerande och respons för att främja att den studerande uppnår målen. Till genomförandet av bedömningen hör att de studerande ges möjlighet att vara delaktiga, att identifiera de studerandes styrkor samt att uppmuntra de studerande.

För att genomföra bedömningen förutsätts samarbete både i läroanstalterna och mellan läroanstalterna och hemmen. Syftet med samarbetet är att klargöra principerna för och förfaringsätten vid bedömningen. Den studerande och vårdnadshavaren till en studerande som är under 18 år ska få tillräckligt med information om den studerandes lärande, kunnande och arbete. Den studerande och vårdnadshavaren till en studerande som är under 18 år har rätt att få information om grunderna för bedömningen och hur de har tillämpats i bedömningen av den studerande.

Bedömningen är systematisk och ändamålsenlig

Bedömningsförfarandena ska planeras som en logisk helhet och man ska se till att principerna för bedömningen är enhetliga i läroanstalten. Bedömningen ska genomföras både under kursens gång och vid slutet av den grundläggande utbildningen. Bedömningen ska endast fokusera på

det som har ställts upp som mål i den lokala läroplanen. Läraren ska genomföra bedömningen utgående från den studerandes prov på kunnande.

De studerandes prestationer ska inte jämföras med varandra. Bedömningen ska inte basera sig på de studerandes person, temperament eller andra personliga egenskaper.

Den information som fåtts utgående från bedömningen hjälper läraren att anpassa sin undervisning till de studerandes behov. Bedömningen är också ett viktigt verktyg för att identifiera de studerandes eventuella behov av stöd. Samarbetet mellan lärarna i läroanstaltsgemenskapen är nödvändigt för att bedömningen ska kunna genomföras ändamålsenligt.

Bedömningen är mångsidig

De studerandes lärande, kunnande, arbete och uppförande ska bedömas mångsidigt.⁶ Den mångsidiga bedömningen ska grunda sig på prov på kunnande som samlats in på olika sätt. Läraren ska välja förfaringssätten för bedömningen så att de är ändamålsenliga med tanke på bedömningens syften och målen för läroämnet. Den studerande ska ha möjligheter att på olika sätt som är ändamålsenliga med tanke på målen visa vad hen kan och har lärt sig. I valet av bedömningsmetoder ska man beakta att det med endast en bedömningsmetod inte är möjligt att bedöma hur den studerande uppnått samtliga mål som ställts upp för läroämnena.

I bedömningen av studerande med invandrabakgrund och studerande med ett främmande språk som modersmål är det särskilt viktigt att bedömningsmetoderna är mångsidiga.

Bedömningen grundar sig på mål och kunskapskrav

Bedömningen av lärande, kunnande och arbete ska grunda sig på de mål för läroämnena som ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna och som preciserats i den lokala läroplanen.

Bedömningen av den studerandes kunnande ska basera sig på föremålen för bedömningen i inledningsskedet och i det eventuella läskunnighetskedet samt på kunskapskraven som härletts ur målen för läroämnena och som fastställts i grunderna för den grundläggande utbildningen för vuxna. Kunskapskraven är inte mål som ställts upp för de studerande, utan de beskriver vilken kunskapsnivå som krävs för olika vitsord.

Bedömningen beaktar de studerandes förutsättningar

Förfaringssätten vid bedömningen ska planeras och genomföras med beaktande av de studerandes förutsättningar. Man ska ta i beaktande de studerandes olika sätt att lära sig och arbeta samt se till att det inte finns hinder för den studerande att visa sina kunskaper. Utmaningar som berör lärandet och de studerandes kunskaper i undervisningsspråket ska tas i beaktande då bedömningssituationerna planeras och genomförs.

I bedömningen ska man fästa uppmärksamhet vid den studerandes hälsotillstånd, livssituation och specialbehov. Behovet av stöd för lärande samt andra orsaker som inverkar på påvisande av kunnande ska beaktas i förfaringssätten vid bedömningen så, att den studerande har möjlighet att med hjälp av specialarrangemang och alternativa metoder visa sitt kunnande.

I bedömningen av studerande med invandrabakgrund och studerande med ett främmande språk som modersmål ska den studerandes kunskaper i undervisningsspråket och den studerandes språkkunskaper inom vetenskapsområdet i läroämnet som är mål för bedömningen beaktas.

10.3. Bedömning av lärande och kunnande

Bedömningen i den grundläggande utbildningen för vuxna ska fokusera på den studerandes lärande och kunnande. Bedömningen av lärande anknyter till handledningen av lärprocessen och den respons som ska ges om den. Bedömningen av kunnande ska i sin tur fokusera på nivån av den studerandes kunskaper och färdigheter. Den studerandes lärande ska handledas och hans kunnande ska alltid bedömas i relation till de mål som ställts upp för de olika läroämnena

i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna och som preciserats i den lokala läroplanen.

I vilken mån målen för mångsidig kompetens uppnås ska inte bedömas separat från läroämnet. Då läraren genomför bedömningen i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnena bedöms även målområdena för mångsidig kompetens.

10.4. Bedömning av arbete

Bedömningen av arbetet är en del av bedömningen av läroämnet. Arbetet ska alltså inte bedömas separat från läroämnet. Bedömningen av arbetet grundar sig på målen för den studerandes arbetsfärdigheter som ingår i målen för läroämnena som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna och som preciserats i den lokala läroplanen. Då läraren genomför bedömningen i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnet blir även arbetet bedömt.

Med arbetsfärdigheter avses färdigheter som den studerande under tiden för den grundläggande utbildningen för vuxna utvecklar i att arbeta självständigt och i grupp, att planera och utvärdera sitt eget arbete, att agera ansvarsfullt och försöka sitt bästa samt att agera konstruktivt i kommunikationssituationer.

10.5. Studiegången

Studierna i den grundläggande utbildningen för vuxna framskrider årskurslöst. I inledningsskedet i den grundläggande utbildningen och i det eventuella läskunnighetsskedet genomför den studerande en kurs i taget i enlighet med den individuella studieplanen. När den studerande i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen genomfört alla studier i ett läroämne som ingår i studieplanen med godkänt resultat, eller på annat sätt uppnått kunnande i enlighet med målen, kan den studerande flexibelt övergå till att studera kurserna i slutskedet i dessa läroämnena.

För att säkerställa att studierna framskrider, ska undervisningen och bedömningen planeras så att den studerande har tillräckligt mångsidiga möjligheter att visa sina kunskaper.

Den studerandes studieframsteg ska granskas som helhet i tillräckligt god tid. I handledningen av en studerande inför slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna är det viktigt att försäkra sig om att den studerande har tillräckliga studiefärdigheter och sådana kunskaper i undervisningsspråket att hen klarar av studierna.

Den studerande har rätt att få den handledning och det övriga stöd som behövs, om hen på grund av sjukdom, inlärningssvårigheter, frånvaro som beror på en svår livssituation eller av någon annan orsak har blivit, eller riskerar att bli efter i sina studier.

10.6. Identifiering och erkännande av kunnande som förvärvats annanstans

För att en ändamålsenlig individuell studieplan ska kunna göras upp ska den studerandes utgångsnivå bedömas. Bedömningen ska vid behov göras i samarbete med andra myndigheter, till exempel myndigheter med ansvar för integration och/eller arbets- och näringslivsförvaltningen eller andra instanser som de har bestämt. Den studerandes kunskaps- och färdighetsnivå i de olika läroämnena ska bedömas.

Eventuella kunskaper ska identifieras och erkännas och kurser som motsvarar den studerandes kunnande ska tillgodoräknas. När studier vid en annan finländsk läroanstalt tillgodoräknas ska den bedömningen som getts vid den studerandes tidigare läroanstalt inte ändras. Det minimiantal kurser som anges för de olika skedena i förordningen om timfördelningen innebär inte att alla

kurser måste avläggas utan anger den nivå som den studerande ska nå i de olika skedena av studierna.

Studierna ska vara individuellt anpassade i de olika skedena. Även om den studerande bedöms vara i behov av till exempel undervisning i inledningsskedet behöver hen i regel inte genomföra alla de obligatoriska studier som ingår i skedet i fråga. Då ska studierna anpassas individuellt också för skedet i fråga genom att kunnande som den studerande har förvärvat annanstans tillgodoräknas.

10.7. Påvisande av kunskap i en särskild examen

Kunskaper som motsvarar lärokursen i den grundläggande utbildningen för vuxna kan också konstateras och bedömas vid en särskild examen enligt lagen och förordningen om grundläggande utbildning. Särskild examen kan ordnas av den som har tillstånd att ordna grundläggande utbildning. Den som deltar i en särskild examen ska visa att hens kunskaper och färdigheter i läroämnet i fråga motsvarar kunskaperna och färdigheterna i den grundläggande utbildningens lärokurs. Anvisningar om betyg som används i särskild examen finns i kap. 7.8 och 7.9 i dessa läroplansgrunder.

10.8. Bedömning och betyg i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

Bedömningen är en process som pågår hela utbildningen. Syftet är att ge den studerande individuell och uppmuntrande respons. Bedömningen stöder den studerande att öva i synnerhet de färdigheter som hen behöver utveckla mest. Bedömningen ska vara kontinuerlig. Den studerande handleds också att göra en självvärdering för att hen ska få en realistisk uppfattning om sitt kunnande och så småningom kunna ansvara för de egna studierna. Självvärderingen är en viktig del av den finländska studie- och arbetskulturen.

I bedömningen ska man använda mångsidiga metoder för att den studerande så bra som möjligt kan visa sitt kunnande. Bedömningsresponsen ska ges skriftligt och verbalt så att den studerande förstår responsen. Syftet med responsen är att hjälpa de studerande att bli medvetna om vad de har lärt sig, inrikta sina studier på det som är väsentligt och utveckla sina arbetsmetoder, studiefärdigheter och färdigheter i självvärdering. Positiv återkoppling och uppmuntran stödjer lärandet.

Kurserna i inledningsskedet och i det läskunnighetsskede som kan ingå i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna bedöms med G=godkänd eller U=underkänd. Ett undantag från detta är hälsokunskap, som ska bedömas med ett siffervitsord om lärokursen genomförs i inledningsskedet.

Betyg som används i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna är

1. betyg över studier i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna, som ges studerande som har genomfört alla inledande studier som ingår i den individuella studieplanen
2. betyg över studier i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna, som vid behov eller på begäran ges studerande och som innehåller alla inledande studier som den studerande dittills genomfört
3. skiljebetyg, som ges studerande som avbryter studierna.

I betygen i inledningsskedet ska antecknas

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- datumet på tillståndet att ordna grundläggande utbildning för vuxna
- den studerandes namn och födelsetid

- läroämnesvis de kurser som den studerande genomfört i inledningsskedet och/eller läskunnighetskedet i den grundläggande utbildningen och bedömning (G=godkänd, U=underkänd)
- datum när betyget utfärdats och rektors underskrift
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt Utbildningsstyrelsens föreskrift OPH-559-2020.

Den studerandes individuella studieplan ska ingå som bilaga och antecknas i betygen i inledningsskedet. Till betygen kan också bifogas andra preciserande utredningar som inte antecknas i betyget.

10.9. Bedömning och betyg i slutskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna

10.9.1. Kursbedömning

Alla obligatoriska och valfria kurser i de läroämnena som nämns i 7 § i statsrådets förordning (422/2012, ändrad genom statsrådets förordning 135/2017) ska bedömas med siffror enligt 10 § 3 mom. i förordningen om grundläggande utbildning (852/1998), med undantag för läroämnet studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter. Kurser i övriga ämnen och ämnesområden som lämpar sig för den grundläggande utbildningen bedöms på det sätt som bestäms i läroplanen.

En avlagd kurs bedöms när den är slutförd. Med kursvitsord beskriver man hur den studerande uppnått målen för kursen i läroämnet. Den studerandes kunskaper ska bedömas i relation till kursens mål på det sätt som beskrivs för respektive läroämne.

Ifall en studerande genomför en kurs helt eller delvis genom självständiga studier, ska ovanstående bedömningsprinciper iaktas. Också i det fallet ska i tillräcklig utsträckning bedömas hur den studerande uppnår målen för kursen. Den studerande måste få godkänt resultat i en kurs som genomförs genom självständiga studier för att kursen ska kunna inkluderas i ämneslärokursen.

Dessa principer iaktas också vid bedömning av kurser som avlagts av sådana studerande som har antagits som studerande för att avlägga endast en eller flera kurser eller för att höja vitsord i någon kurs.

10.9.2. Slutförande av hela den grundläggande utbildningens lärokurs

Lärokursen för den grundläggande utbildningen för vuxna ska omfatta minst 46 kurser i slutskedet. I undervisning som ordnas vid straffanstalter kan lärokursens omfattning vara minst 30 kurser.

Den studerande har fullgjort hela lärokursen för den grundläggande utbildningen för vuxna, då hen har genomfört alla ämneslärokurser som ingår i den individuella studieplanen med godkänt resultat. Lärokursen för ett läroämne består av de obligatoriska och valfria kurser som ingår i den studerandes individuella studieplan. De valfria kurserna är antingen kurser i läroämnena enligt timfördelningen eller kurser i andra ämnen eller ämnesområden som lämpar sig för den grundläggande utbildningen.

Den studerande ska studera minst ett språk enligt lärokursen för A-språket. Den studerande ska genomföra sammanlagt minst 20 kurser i språk, varav minst 4 ska vara kurser i modersmål och litteratur. I den lokala läroplanen ska beslutas om antalet obligatoriska kurser i olika språk.

Kurser som den studerande har genomfört i inledningsskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna tas inte i beräkning då man räknar minimiantalet kurser i ett läroämne i den grundläggande utbildningen (46 kurser, vid straffanstalter 30 kurser). Ett undantag från detta är hälsokunskap, som ska räknas till godo om den studerande har genomfört kursen i hälsokunskap i inledningsskedet av den grundläggande utbildningen.

10.9.3. Slutbedömning och bildande av vitsord

Slutbedömningen utförs efter att studeranden har avlagt alla obligatoriska och valfria kurser som hör till hans studieplan. Syftet med slutbedömningen är att fastställa hur väl den studerande har uppnått målen för lärokursen i respektive läroämne när den grundläggande utbildningen för vuxna avslutas.

För bildandet av slutvitsord anges i dessa grunder för läroplanen nationella kriterier för slutbedömningen.

Bildandet av slutvitsord ska grunda sig på den kunskapsnivå som den studerande visat i relation till målen för lärokursen i lärokursen och kunskapskraven för slutbedömningen. Då ett slutvitsord bildas ska man ta i beaktande alla mål som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för lärokursen i läroämnet och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen.

Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för läroämnet. Om en studerande uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål.

Bedömningen av den studerandes arbete ska ingå i vitsordet som ges i ett läroämne i slutbedömningen.

De gemensamma läroämnena som ska bedömas med siffror i slutbedömningen i den grundläggande utbildningen för vuxna är: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik, fysik, kemi, biologi, geografi, religion eller livsåskådningskunskap, historia, samhällslära och hälsokunskap. Kunskapskraven för slutbedömningen definierar vilken kunskapsnivå som krävs i respektive läroämne för siffervitsorden 5, 7, 8 och 9.

Lärokurserna i övriga ämnen och ämnesområden som lämpar sig för den grundläggande utbildningen bedöms på det sätt som bestäms i den lokala läroplanen.

Ifall den studerande har bytt lärokurser i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket eller ett främmande språk, bedöms vid slutbedömningen den lärokurs som den studerande studerat senast. Samma sak gäller om den studerande har bytt från ett åskådningsämne till ett annat, eller från en lärokurs i ett åskådningsämne till en annan.

Av de obligatoriska och valfria kurserna i ett läroämne får den studerande högst ha underkända kursvitsord enligt följande:

Obligatoriska och valfria kurser sammanlagt	av vilka antalet underkända kursvitsord får vara högst
1–2 kurser	0
3–5 kurser	1
6–8 kurser	2
9 eller flera	3

Dessa principer iakttas också vid bedömning av kurser som avlagts av sådana studerande som har antagits som studerande för att avlägga endast en eller flera kurser eller för att höja vitsord i någon kurs.

10.9.4. Betyg och betygsanteckningar i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna

Betyg som används i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna är

1. skiljebetyg
2. avgångsbetyg
3. betyg i en ämneslärokurs i den grundläggande utbildningen
4. betyg över lärokurs/lärokurser som fullgjorts i en särskild examen.

I betygen i slutskedet ska antecknas

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- läroanstaltens undervisningsspråk
- datumet på tillståndet att ordna grundläggande utbildning för vuxna
- den studerandes namn och födelseid, i avgångsbetyget även personbeteckning
- datum när betyget utfärdats
- rektors underskrift
- studierna i de olika läroämnena i utbildningens slutskede som ingått i den studerandes studieplan, kursantal och vitsord
- bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt Utbildningsstyrelsens föreskrift OPH-559-2020.

Andra intyg över den studerandes särskilda kunskaper kan fogas till betyget. Siffervitsorden i betygen kan, förutom i avgångsbetyget, kompletteras med ett verbalt omdöme.

Skiljebetyg

Ett skiljebetyg ges en studerande som flyttar till en annan läroanstalt eller avbryter den grundläggande utbildningen. Till skiljebetyget ska bifogas den timfördelning som läroanstalten följt och en utredning över eventuell betonad undervisning. Om den studerande flyttar till en annan läroanstalt som upprätthålls av samma utbildningsanordnare, behöver inget separat skiljebetyg ges. Skiljebetyget undertecknas av rektor.

Om en studerande får undervisning i sin egen religion, ska bedömningen antecknas i betyget, ifall undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande utbildningen. Eventuella vitsord från undervisning som ges av något religiöst samfund ska inte antecknas i betyget.

Den studerandes individuella studieplan ska fogas till skiljebetyget.

Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen

Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen ska ges en studerande som i relation till målen för lärokurserna i läroämnena uppnått godkänt resultat i alla läroämnena som ingår i den studerandes studieplan. Det innebär åtminstone vitsordet fem (5) eller det verbala omdömet "godkänd" (G).

I avgångsbetyget antecknas samma uppgifter som i övriga betyg under den grundläggande utbildningen med följande undantag:

- den studerandes hela namn och personbeteckning
- i de gemensamma läroämnena och i de valfria ämnen som ska bedömas med siffror ges bedömningen med ord (hjälpiga – utmärkta) och med siffror (5–10)
- för läroämnena (med undantag av religion) som omfattar flera lärokurser (modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk) antecknas den lärokurs som slutförts
- vitsordet eller omdömet i religion och livsåskådningskunskap antecknas i avgångsbetyget i formen "religion/livsåskådningskunskap" utan att särskilja vilket av läroämnena eller vilken lärokurs i religion den studerande har studerat

- vilket språk som använts i undervisningen i läroämnet, ifall minst hälften av kurserna i ett läroämne i slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna har undervisats på något annat språk än läroanstaltens undervisningsspråk.
- uppgifter om att den grundläggande utbildningens lärokurs placeras på nivå två i den nationella referensramen för examina och övriga samlade kompetenser samt i den europeiska referensramen för examina.

Om vårdnadshavaren till en studerande som är under 18 år eller den studerande själv skriftligen anhåller om att ett språk som studeras som valfritt språk inte ska bedömas med siffervitsord på avgångsbetyget, utelämnas vitsordet och på betyget antecknas "godkänd" (G).

En studerande kan på begäran ges ett betyg över slutförd lärokurs i religion/livsåskådningskunskap.

Om en studerande får undervisning i sin egen religion ska det siffervitsord hen får antecknas i avgångsbetyget, ifall undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande utbildningen. Ett eventuellt siffervitsord från undervisning som ges av något religiöst samfund ska inte antecknas i avgångsbetyget.

Läroanstalten kan inte på basis av tilläggsprestationer i efterhand göra ändringar i vitsord som antecknats i ett avgångsbetyg som redan utfärdats. Den studerande ska skaffa ett nytt separat betyg över eventuellt förbättrat kunnande.

Betyg över studier som slutförts genom särskild examen

Om en studerande har fullgjort lärokursen i något läroämne i den grundläggande utbildningen i en särskild examen, ges ett betyg över fullgjord ämneslärokurs i den grundläggande utbildningen. Av betyget ska framgå vilket läroämne och vilken lärokurs som fullgjorts. Prestationerna i flera läroämnena kan antecknas på samma betyg. Om en studerande har fullgjort en del av en lärokurs i den grundläggande utbildningen, såsom lärokursen i en årskurs, ges ett betyg över delvis fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen.

Om hela den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts i en särskild examen, ges ett betyg över fullgjord lärokurs i alla ämnen i den grundläggande utbildningen. Ifall en ämneslärokurs eller hela den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts i en särskild examen, antecknas inte antalet kurser i betygen.

10.10. Frånvaro och dess inverkan på bedömningen

Den studerande ska delta i undervisningen om hen inte tillfälligt beviljats befrielse från undervisningen på grund av sjukdom eller andra särskilda skäl. Studierna för och bedömningen av en studerande kan delvis ordnas på annat sätt om det är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd.

Om den studerande är olovligt frånvarande och inte deltar i undervisning, prov eller andra möjligheter som hen erbjudits för att visa prov på sitt kunnande och hen inte har godkända prestationer i relation till de mål som fastställts i den lokala läroplanen, kan eleven ett underkänt kursvitsord i läroämnet.

10.11. Ny bedömning och rättelse av bedömning

Möjligheten till ny bedömning och rättelse av bedömning berör slutbedömningen och studiegången. En begäran om ny bedömning ska tillställas skolan inom två månader efter att den studerande tagit del av informationen. Läroanstaltens rektor och den studerandes lärare beslutar tillsammans om den nya bedömningen.

10.12. Frågor som avgörs på lokal nivå

Riktlinjerna för bedömningen som definieras i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen ska överföras till den lokala läroplanen och följas som sådana. Även kunskapskraven för slutbedömningen i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna ska överföras till den lokala läroplanen och följas som sådana.

I läroplanen ska för varje läroämne eller ämnesgrupp fastställas vilka kurser den studerande måste genomföra med godkänt resultat för att kunna gå vidare i studierna i ifrågavarande ämne eller ämnesgrupp.

I läroplanen definieras olika sätt att gå vidare i studierna.

Den studerande ska ges möjlighet att visa att hen inhämtat sådana kunskaper och färdigheter som krävs för att kunna gå vidare i studierna.

I läroplanen besluts närmare om principerna för genomförande av kurser genom självständiga studier.

Läroplanen bestäms på vilket sätt den studerande ges möjlighet att höja ett godkänt eller underkänt vitsord.

I läroplanen fastställs möjligheterna att avlägga särskild examen och tidpunkten för avläggande av examen.

Utbildningsanordnaren beslutar om betygens utformning.